

N:o 18.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 Febr. 1875, kl. 12 midd.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, med förslag till lagar angående allmänna värnplikten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll; Gifven Stockholms Slott den 16 Januari 1875.

Sedan, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den på en mera utsträckt tillämpning af allmänna värnplikten grundade plan till nytt ordnande af landtförsvaret, hvilken, innefattad i ett af utsedde komiterade afgifvet betänkande, redan vid sistlidne riksdag meddelades Riksdagens ledamöter, förslag till särskilda lagar angående vissa delar af ämnet, deruti för planens genomförande Riksdagens medverkan erfordras, blifvit inom Landtförsvars-departementet uppgjorda och undergått vederbörlig granskning, har Kongl. Maj:t detta viktiga ärende till nådig pröfning förehåft; Och som Kongl. Maj:t dervid funnit sig böra godkänna den föreslagna organisationsplanen med de mindre betydande jemkningar deri, som af bilagda protokollsutdrag utvisas, så och ehuru Riksdagen uttalat den önskan, att frågan om försvarsverkets ordnande skulle behandlas i sammanhang med frågan om grundskatternas afskaffande, har Kongl. Maj:t likväl ansett den omständighet, att sistnämnda fråga ännu ej hunnit blifva slutligen beredd, icke böra hindra omförmälda lagförslags framläggande för Riksdagen redan nu, helst desamma ej äro afsedda att bringas till verkställighet innan äfven frågan om grundskatterna blifvit afgjord; Viljande Kongl. Maj:t alltså, under åberopande af den utredning, som innefattas i ofvanberörda komitébetänkande och protokollsutdrag, härmed före-

Bih. till Riksd. Prot. 1875. 1 Saml. 1 Afd. 7 Häft.

slå Riksdagen att under förutsättning af Riksdagens bifall i grundlagsenlig ordning till det förslag om tillägg till 80 § Regeringsformen, som i särskild nådig proposition blifvit framställt, jemväl antaga härhos bifogade, i öfverensstämmelse med det sålunda ifrågasatta nya grundlagsbudet uppgjorda förslag till lag angående:

1:o allmänna värnpligten,

2:o härordningen samt

3:o härens aflöning, beklädnad och underhåll,

att träda i kraft på tid och sätt, som närmare bestämmes genom den särskilda lag om öfvergången från den nuvarande till den nya arméorganisationen, hvilken senast nästa år må varda af Kongl. Maj:t och Riksdagen antagen.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

O. Weidenhielm.

F ö r s l a g

till lag om den allmänna värnpligten.

Art. 1.

Allmänna bestämmelser.

§. 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller aderton år, till och med det under hvilket han fyller fyratio år.

§ 2.

Från värnpligtens fullgörande frikallas den, som till följd af lyte, sjukdom eller kroppslig svaghet är till tjänst vid rikets försvar oförmögen.

§ 3.

Värnpligten fullgöres i hären eller flottan.

§ 4.

1. Hären består af linie, landtvärn och landstorm. Tjenstetiden är sex år i linien och sex år i landtvärnet, utom vid rytteriet, vid hvilket tjenstetiden är sex år i linien och fyra i landtvärnet. Efter slutad tjenst i linien öfverföres den värnpliktige omedelbart till landtvärnet. Tjenstetiden vid flottan är tolf år, af hvilka de sex första motsvara tjenstetiden i linien och de sex sista tjenstetiden i landtvärnet. I krigstid

bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd för det uppkallade manskapet.

2. Under den tid värnpliktig icke tillhör linien, landtvärnet eller flottan, tillhör han landstormen.

§ 5.

1. Värnpliktig är skyldig att undergå utskrifning till tjänst i linien och landtvärnet eller vid flottan det år han fyller 21 år.

2. Tjenstetiden i linien och landtvärnet eller vid flottan beräknas från början af nyssnämnda år äfven om den värnpligtige till följd af laga förfall eller beviljad uppskof först ett senare år skulle blifva utskrifven. Har sådan senare utskrifning skett till följd af den värnpligtiges förfallolösa uteblifvande, räknas tjenstetiden från början af utskrifningsåret. Inställer utskrifven värnpliktig sig icke till tjenstgöring det år han första gången blifvit till vapenöfning inkallad, räknas hans tjenstetid från början af det år han inträder i tjenstgöring.

3. Värnpliktig kan äfven före det år, han fyller 21 år få inträda i tjenstgöring vid hären eller flottan och sjelf välja den truppafdelning eller flottans station, vid hvilken han vill inskrifvas, dock endast såvida han är till krigstjänst duglig och i öfrigt lämplig till den tjänst, hvar till han anmäler sig. Han tillhör likväl linien eller motsvarande klasser vid flottan intill dess sex år förflutit från och med det års början, då han fyller 21 år. Sådane ynglingar må dock icke vid någon af härens afdelningar eller vid flottans stationer emottagas till större antal än tio procent af årskontingenten.

§ 6.

1. Vapenför värnpliktig utskrifves till vapentjänst; öfrige värnpligtige, till annan befattning vid hären eller flottan, hvar till de må finnas lämpliga.

2. Värnpliktig vare skyldig att, då han är inkallad till tjenstgöring, förrätta den tjänst, honom af vederbörande befälhafvare anvisas; dock

a) att den, som tillförene haft anställning i egenskap af officer eller underofficer, icke kan åläggas tjenstgöring i lägre befälsgrad, än han förut innehaft;

b) att prester, läkare, som aflagt medicine kandidatexamen, och veterinärläkare ej må åläggas annan tjenstgöring än den som tillhör leras kall;

c) att sjökaptener och styrmän vid handelsflottan hvilka utöfvat sitt yrke längre eller kortare tid under de trenne år som närmast föregått inkallelseåret skola, om de fullgjort den i 28 § föreskrifna vapenöfning vid flottan samt aflagt den för befordran till underofficer stadgade examen, användas, de förre såsom befäl och styrmännen såsom underbefäl; samt

d) att den, som vunnit behörighet att tjänstgöra såsom maskinist å ångfartyg, skall användas i maskinistbefattning.

§ 7.

Rörande utskrifne värnpligtiges befrielse från tjänstgöring under krigstid meddelar Konungen de föreskrifter, som för rikets tjänst och det allmännas behof finnas vara påkallade.

§ 8.

Värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjänst eller arbete antagen, må ej af husbonde eller arbetsgifvare förhindras att i behörig tid inställa sig till utskrifning, vapenöfning eller annan tjänstgöring.

§ 9.

1. Värnpliktig skall, med det undantag mom. 4 af denna § bestämmer, vid mantals- och skattskrifningen det år, han fyller aderton år, aflemna sitt prestbetyg till det vid förrättningen närvarande befäl och af detsamma uttaga en *inskrifningssedel*.

2. Å inskrifningssedeln antecknas framgent af befälet hvad som med hänseende till värnpligtens fullgörande är för den värnpligtige af vikt att kunna styrka såsom utskrifningsförrättnings beslut, fullgjord tjänstgöringsskyldighet, öfverflyttning till landtvärnet m. m. d. Med inskrifningssedeln följer ett utdrag af denna lag.

3. Vederbörande målsman eller, om den värnpligtige är i tjänst eller i arbete genom kontrakt antagen, husbonde eller arbetsgifvare åligger att, i händelse af laga förfall för den värnpligtige, för honom fullgöra den i ofvanstående mom. 1 föreskrifna skyldighet och derefter tillställa honom inskrifningssedeln.

4. Är den värnpligtige vid sjömanshus inskrifven, erhåller han under första värnpligtsåret sin *inskrifningssedel* af sjömanshusdirektionen, som derom underrättar vederbörande landtvärns kompanibefäl inom den 15 Januari nästföljande år.

§ 10.

Den, som är förlustig medborgerligt förtroende, är ovärdig att tillhöra hären eller flottan.

Art. II.

Linien och landtvärnet

samt deremot svarande klasser vid flottan.

a) *Utskrifning.*

§ 11.

1. Riket indelas i utskrifningsområden, motsvarande fotfolksregements- och landtvärnsbataljonsområden.

2. Hvarje landtvärnsbataljonsområde delas i fyra landtvärnskompani-områden.

§ 12.

1. Alle värnpligtige, som icke enligt mom. 2 och 3 af denna § utskrifvas till flottan, äro underkastade utskrifning till hären.

2. Till flottan utskrifvas:

a) sjöfarande, som å hvad farvatten som helst idkat minst tolf månaders sjöfart å fartyg af tio tons dräktighet eller derutöfver;

b) fiskare, som idkat kust- eller hafsfiske såsom yrke minst tolf månader;

c) lotsar och lotslärlingar; samt

d) maskinister och eldare, som i sådan egenskap å hvad farvatten som helst tjenstgjort minst sex månader å ångfartyg eller ångslupar.

3. Dessutom skall till det antal, som Konungen pröfvar erforderligt, till flottan utskrifvas.

a) värnpligtige från de kusttrakter, der befolkningen mest sysselsätter sig med kustfart och fiske;

b) ingenjörer, ritare och handtverkare vid skeppsvarf och sådana mekaniska verkstäder, som hufvudsakligen bedriva skeppsbyggeri, äfvensom andra skeppshandtverkare, segelsömmare, blockmakare och repslagare.

§ 13.

Ur fotfolksregementsområdena uttagas värnpligtige för gardet, rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna, trängen och flottan, hvarefter öfrige värnpligtige tillhöra det fotfolksregemente, inom hvars område de äro utskrifne, egande dock Konungen att i mån af behof utjemna större olikheter i styrka regementena emellan.

§ 14.

1. Vid hvarje mantals- och skattskrifningsförrättning skall ett landtvärnsbefäl närvara för att med ledning af mantalsuppgifterna upprätta och fullständiga den stamrulla, som inom hvarje landtvärnskompani skall särskildt för hvarje årsklass föras öfver alla värnpligtige, hvilka inom kompaniets område äro eller böra vara mantals- och skattskrifne.

2. Utdrag af denna stamrulla skall för de tre yngsta årsklasserna inom årets slut af landtvärnskompanichefen öfversändas till vederbörande pastorsembeter, hvilka äro pligtige att efter verkställd granskning genom anteckning upplysa dels om någon deruti upptagen värnpliktig affidit eller afflyttat till annan ort, som, då den är känd, skall uppgifvas, eller blifvit till hemvist eller namn enligt kyrkoböckerna oriktigt upptagen, dels om och hvilka värnpligtige af berörde årsklasser, utom de i utdragen upptagne, inflyttat i församlingen efter senaste mantalsskrifningen; hvar efter utdragen, bekräftade genom vederbörande pastors underskrift, skola inom den 15 derpå följande Januari till landtvärnskompanichefen åter-sändas.

3. Direktionerna för sjömanshusen skola inom den 15 Januari hvarje år till vederbörande landtvärnskompanichef insända uppgift å alle i sjömanshusets register inskrifne värnpligtige.

4. Ej mindre presterskapet än ock landsstatens tjenstemän, särdeles mantals- och skattskrifningsförrättare samt direktionerna för sjömanshusen vare pligtiga att, i allt hvad på dem kan ankomma, tillhandagå vederbörande landtvärnsbefäl med de upplysningar och det bistånd, som

af dem kunna äskas, i och för de värnpligtiges redovisande och utskrifning.

§ 15.

1. Hvarje år före den 15 Mars skall inom de särskilda landtvärnsbataljonsområdena på tider och ställen, som af Konungens Befallningshafvande efter landtvärnsbataljonschefens hörande bestämmas, *utskrifning* förrättas med de värnpligtige, som under året fylla 21 år samt med dem af äldre årsklasser hvilka vid föregående utskrifningsförrättningar bort vara tillstädes, men uteblifvit, eller vid sådan förrättning erhållit uppskof med utskrifning. Der så pröfvas nödigt, kan dessutom äfven på andra tider af året utskrifning ega rum.

2. Värnpliktig, som är inskrifven vid sjömanshus, utskrifves inom det landtvärnsbataljonsområde, inom hvilket sjömanshuset är beläget.

3. Inkallelse till utskrifningsförrättning verkställes af Konungens Befallningshafvande genom kungörelse.

4. Utskrifningen förrättas af en *utskrifningsnämnd*, som består af landtvärnsbataljonschefen, såsom ordförande, och fyra ledamöter, nemligen en kapten af linien, vederbörande kronofogde, eller om utskrifningen afser stad en af magistraten inom sig utsedd ledamot samt dessutom, för hvarje landtvärnskompaniområde två derinom bosatte män, hvilka sistnämnde jemte ett lika antal suppleanter väljas hvarje gång för två år af landstinget, eller der kompaniområdet utgöres af stad, som ej under landsting lyder, af stadsfullmäktige. Omfattar kompaniområde landsdelar hörande under olika landsting eller landsdel och stad, som ej under landsting lyder, väljas särskildt för hvarje sådan landsdel eller stad två ledamöter i nämnden jemte lika antal suppleanter. De af landsting eller stadsfullmäktige valda ledamöter eller, i händelse de äro förhindrade, deras suppleanter, deltaga i nämndens förrättning endast i hvad den angår det område, för hvilket de blifvit valda.

Nämndens ordförande och ledamöter hafva lika rösträtt. Nämnden biträdes af en läkare.

5. Vid utskrifningsförrättning är hvarje till den samma inkallad värnpliktig skyldig att personligen inställa sig. Undantagne från denna skyldighet äro endast de värnpligtige, som äro inskrifne å sjömanshus och hafva fullgjort de i § 12 mom. 2 bestämda vilkor.

§ 16.

Värnpliktig, som vistas å annan ort, än den, hvarest han är mantals-

tals- och skattskrifven, må, om han så önskar, å den förra undergå utskrifning, men skall i sådant fall före utskrifningen anmäla sig hos landtvärnskompanibefälet, förete inskrifningssedel och aflemna prestbetyg. Sådant värnpligtig anses dock fortfarande tillhöra det område, der han är mantals- och skattskrifven, så vidt han icke till annat område i laga ordning öfverflyttar.

§ 17.

1. Uppskof med utskrifning må till näst följande års utskrifningsförrättning af nämnden medgifvas:

a) den som af en eller annan möjligen öfvergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt, vid utskrifningsförrättningen befinnes till tjensten oförmögen eller olämplig; samt

b) ende arbetsföre sonen till orkeslös eller vanför fader eller enka, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra fader- och moderlösa syskon, derest dessa hans närmaste för sitt uppehälle äro beroende af hans arbete och med honom sammanboende.

2. Förefinnes dylik anledning till befrielse ännu vid utskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpligtige fyller sitt 24:de lefnadsår, frikallas han under fredstid från värnpligtens fullgörande ilinien och landtvärnet samt motsvarande klasser vid flottan.

§ 18.

1. Uppskof med tjenstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan af nämnden intill 24:de lefnadsåret medgifvas:

a) den, som vid universitet, akademi, högre elementarläroverk, högre eller lägre teknisk skola idkar studier och styrker sig behöfva sådant uppskof för afslutandet af redan fortskriden lärokurs;

b) å sjömanshus inskrifven värnpligtig, som enligt intyg från sjömanshusdirektionen är förhyrd för längre resa å handelsfartyg, och som till följd deraf icke utan väsendtlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig.

2. Uppskof med tjenstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan af nämnden på högst ett år medgifvas värnpligtig, som sjelf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller sjelf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriell rörelse samt vid utskrifningsförrättningen befinnes af en eller annan anledning, såsom nyligen

inträffadt dödsfall, tillträde genom arf eller testamente, olyckshändelse, m. m. d. icke hafva varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han i och för sin militära tjenstgöring skulle blifva frånvarande.

§ 19.

Vid utskrifningsförrättningens början skall hvar och en af de i utskrifningslängden första gången uppförde värnpliktige draga ett nummer till bestämmande af ordningen de värnpliktige emellan. För den, som af en eller annan anledning är frånvarande, drages numret af någon bland nämndens ledamöter.

§ 20.

Utskrifningsnämnden pröfvar derefter hvarje värnpliktigs lämplighet ej mindre för vapentjenst eller för annan befattning vid hären eller flottan, än ock för inträde vid olika vapen i öfverensstämmelse med det af Konungen utfärdade reglemente för de värnpliktiges utskrifning, efterfrågar hvilka af de värnpliktige önska inträde vid gardet, eller specialvapnen samt meddelar beslut i fråga om befrielse från eller uppskof med värnpliktens fullgörande, hvilket allt i utskrifningslängden införes.

§ 21.

Utskrifningsnämnden tillkommer derjemte att vid utskrifningstillfället förordna om de värnpliktiges öfverförande vid behörig tid så väl till landtvärnet eller motsvarande klasser af flottan som till landstormen. Innan nämnden lemnar förrättningsstället, skola utskrifningslängderna af nämnden underskrifvas.

§ 22.

1. För hvarje fotfolksregementsområde skall finnas en *utskrifningsrevision*, bestående af landshöfdingen i det län, till hvilket största delen af området hör, såsom ordförande, samt af två ledamöter, nemligen regementschefen och för hvarje till regementsområdet hörande län eller ej under landsting lydande stad en inom länet eller staden bosatt man, som jemte en suppleant första gången för tre år och sedan för två år i sender utses af landstinget eller, för stad som icke lyder under lands-

ting, af stadsfullmäktige. De af landsting eller stadsfullmäktige valda ledamöter, eller, i händelse de äro förhindrade, deras suppleanter, deltaga i nämnda förrättning endast i hvad den angår det område, för hvilket de blifvit valda.

2. Utskrifningsrevisionen eger att ändra eller upphäfva sådana utskrifningsnämndens beslut, mot hvilka besvär anföras af någon nämndens ledamot eller af värnpliktig som frågan rör.

3. Dessa besvär skola inom fjorton dagar efter beslutets meddelande skriftligen ingifvas till Konungens Befallningshafvande i det län, inom hvilket förrättningen egt rum.

4. Revisionen, som biträdes af en dertill förordnad civilläkare och regementsläkaren, sammanträder på kallelse af ordföranden.

§ 23.

1. Utskrifningsrevisionen åligger derjemte att bland de värnpliktige, som enligt § 20 dertill pröfvats lämplige, uttaga det antal, som från regementsområdet skall aflemnas till gardet, rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen.

2. I första rummet uttagas till förenämnda vapen de som dertill sig anmält. Skulle det erforderliga antalet icke sålunda kunna fyllas, uttager revisionen det bristande antalet på det sätt, att den, som vid utskrifningsförrättningen erhållit ett lägre nummer, uttages framför den som erhållit ett högre.

3. I afseende å utskrifning till flottan gälle hvad i § 12 stadgadt är, och tillämpas i fråga om dem, som under N:o 3 af samma § skola till flottan utskrifvas, hvad här ofvan om utskrifning till specialvapnen i mom. 2 föreskrifves.

§ 24.

Öfver utskrifningsrevisionens beslut må icke besvär anföras.

§ 25.

Utskrifven värnpliktig är underkastad de i krigslag gifna bestämmelser, så väl under all tjänstgöring och under marscher till och från tjänstgöringsorten, som ock i fråga om åtlydnad af påbud, hvarigenom han inkallas till tjänstgöring. Försummad inställelse till sådan mönstring, som § 32 omförmäler, anses dock icke efter krigslag.

b) *Öfning och tjenstgöring.*

1. Af de till vapentjenst vid hären för året utskrifne värnpligtige kallas en tredjedel till inställelse den 1 Maj och två tredjedelar till den 1 November, hvarvid, så vidt ske kan, afseende fästes å den värnpligtiges vid utskrifningsförrättningen uttalade önskan; dock skola alle till rytteriet utskrifne kallas till inställelse den 1 Maj och alle till artilleriet och ingeniörtrupperna utskrifne till inställelse den 1 November.

2. Skulle antalet af dem, hvilka anmält sig till inträdande den 1 Maj vid fotfolket och trängen vara större, än det som enligt ofvanstående mom. 1 kan emottagas, har värnpliktig med högre nummer företräde framför en med lägre. Har deremot ej ett tillräckligt antal anmält sig, skall, i öfverensstämmelse med § 23, värnpliktig, som har ett högre nummer, uttgas framför den, som har ett lägre.

3. Till tjenstgöring vid flottan utskrifne värnpligtige kallas till inställelse den 1 November.

§ 27.

Vid sådant förhållande, som i § 18 mom. 1 a nämnes, kan åt utskrifven värnpliktig beviljas uppskof med inställelsen till tjenstgöring på högst 2 månader, och må sådan värnpliktig hemförlofvas samtidigt med öfrige värnpligtige, så framt han aflagt fullständig underofficersexamen och genomgått motsvarande öfningar.

§ 28.

1. Den utskrifne är i och för sin utbildning skyldig att, oberäknadt de öfningar, som § 30 omförmäler, under fredstid qvarstanna i oafbruten tjenstgöring, om han är utskrifven till fotfolket eller trängen 10½ månader, till fotgardet, artilleriet, ingeniörtrupperna eller flottans 12 månader samt till rytteriet 17 månader.

2. För beredande af tillgång på underbefälsämnen och särskilde beställningsmän samt äfven till fyllande af det vid mobilisering behöfliga antalet underbefäl, skall vid hvarje truppafdelning finnas ett bestämdt antal eliter, uttagne bland dertill lämplige värnpligtige. Skulle icke tillräckligt antal frivillige dertill anmäla sig, uttage det bristande antalet bland värnpligtige, som varit i tjenst minst 10 månader, hvarvid den, som vid utskrifningsförrättningen erhållit ett lägre nummer, ingår före den, som erhållit ett högre. De sålunda uttagne tjenstgöra intill dess 2

år förflutit från första inställelsen till vapenöfning i linien eller vid flottan.

3. Å flottans fartyg inmönstrad värnpliktig är skyldig tjenstgöra intill dess fartyget återkommit till någon af rikets hamnar, äfven om derigenom hans hemförlofvande skulle uppskjutas utöfver den i mom. 1 och 2 här ofvan stadgade tid.

§ 29.

Värnpligtige, som dertill anmäla sig, kunna vid fotfolket, artilleriet, trängen och flottan till högst tio procent samt vid gardet, rytteriet och ingenjörtrupperna till högst tretio procent af årsklassen, medgifvas qvarstanna uti oafbruten tjenstgöring vid rytteriet 2 år och vid öfriga vapen 18 månader.

§ 30.

1. Tredje och fjerde klasserna af linien inkallas till förnyad öfning tretio dagar hvarje år.

2. Landtvärnets båda yngsta klasser af fotfolket inkallas årligen till tio dagars bataljonsöfning. Det till gardet hörande landtvärnsmanskapet är befriadt från nämnda öfningar.

§ 31.

1. Då rikets säkerhet eller upprätthållandet af inre ordning det kräver, må antingen liniens alla klasser eller ock större eller mindre delar af den eller de klasser af linien, som Konungen kan finna behöfligt, inkallas till tjenstgöring.

2. Der i anseende till krig eller fara för krig det för rikets försvar finnes nödigt, att äfven landtvärnet eller någon del deraf inkallas, må Konungen derom förordna, sedan Han Statsrådet hört och, såvida ej Riksdagen är samlad eller inom tretio dagar sammanträda skall, låtit riksdagskallelse utfärda.

3. Hvad i mom. 1 och 2 af denna § om linien och landtvärnet sagdt är, gälle äfven med afseende på inkallelse af motsvarande klasser vid flottan.

4. Utan Riksdagens medgifvande må landtvärnet icke användas utom de förenade rikenas gränser.

§ 32.

De till linien och landtvärnet eller motsvarande klasser af flottan hörande värnpliktige, som icke under årets lopp varit inkallade till tjänstgöring, skola undergå mönstring kompanivis eller, då kompaniområdets vidsträckthet dertill föranleder, sockenvis; dock äro de å sjömanshus inskrifne från inställelse vid dylik mönstring befriade, så ock öfrige värnpliktige, hvilka till landtvärnskompanibefälet aflemnat tillförlitlig uppgift om sin bostad.

c) *Underhåll och förmåner.*

§ 33.

1. Under tjänstgöring erhåller den värnpliktige qvarter in natura, underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning samt kontant aflöning, allt enligt särskild lag.

2. Värnpliktig, som under tjänstgöring ådrager sig sådan skada, att hans arbetsförmåga derigenom i större eller mindre mån minskas, erhåller det understöd, eller den pension, som författningarne för härens eller flottans pensionering bestämma.

d) *Särskilda föreskrifter.*

§ 34.

För värnpliktig, som tillhör linien och landtvärnet eller motsvarande klasser af flottan, gäller:

1 att han under hela sin tjänstetid tillhör det vapen, vid hvilket han fått sin första utbildning.

2 att den, som blifvit till gardet utskrifven, under hela sin tjänstetid tillhör gardet.

3 att den, som blifvit till härens öfrige trupper utskrifven, skall, då han till annat regementsområde afflyttar, tillhöra vid fotfolket det regemente, inom hvars område han inflyttar, samt vid öfriga vapen den truppafdelning, som erhåller manskap från sistnämnda område.

4 att, innan flyttning från en till annan kommun af honom före-

tages, han är skyldig derom göra anmälan hos närmaste landtvärns-kompanibefäl.

5 att, om han till annat kompaniområde afflyttar, han är pliktig inom 14 dagar efter ankomsten till den nya boningsorten derom göra anmälan hos närmaste befäl af det kompani, inom hvars område han inflyttat.

6 att, om han icke är till tjenstgöring inkallad, när landstormen inom hans ort uppbådas, han är pliktig utgå med densamma, och har då lika skyldigheter med landstormsman.

§ 35.

Den, som är i tjenst vid hären eller flottans stam, anses, så länge tjensten varar, dermed fullgöra sin värnpligt, men om han före värnpligtsålderns slut erhåller afsked, eger han samma tjenstgöringsskyldighet som den årsklass han tillhör.

§ 36.

Till tjenstgöring vid linien och landtvärnet samt flottans motsvarande klasser inkallas de värnpligtige af landtvärnskompanibefälet, antingen genom omedelbar order eller genom kungörelse, som minst två gånger uppläses i kyrkorna och införes i ortens tidningar.

Art. III.

Landstormen.

§ 37.

Landstormen kan endast under krig och till hemortens försvar uppkallas efter af Konungen derom i Statsrådet fattadt beslut. Uppbådad landstormsman är underkastad de i krigslag gifna bestämmelser.

§ 38.

1. Under hvarje fotfolksregemente hör den inom dess utskrifningsområde befintliga landstormen.
2. Landstormen indelas i landstormsafdelningar, hvar och en

bestående af allt till landstormen hörande manskap inom ett landtvärnskompanis område.

3. Hvarje landstormsafdelning delas i sockenafdelningar, så att allt landstormsmanskap från en och samma socken kommer att tillhöra samma sockenafdelning.

§ 39.

Landstormen må icke föras utom eget och angränsande regementens områden.

§ 40.

1. Kompanichef vid landtvärnet är under fredstid äfven befälhafvare för kompaniområdets landstormsafdelning.

2. Befälhafvare för sockenafdelningarne förordnas af fördelningsgeneralen och ega dessa befälhafvare att utse behöfligt underbefäl.

3. Under krig förordnar Konungen särskild befälhafvare för de större afdelningar af landstormen, som kunna af omständigheterna påkallas.

§ 41.

Landstormsman är under tjänstgöring pliktig att sjelf förse sig med kläder och föda emot ersättning af staten för födan enligt länets markegångspris för soldatportion. Vapen och ammunition tillhandahållas af staten.

§ 42.

För värnpligtige, som ännu icke uppnått den för utskrifning stadgade ålder och sålunda tillhöra någon af landstormens trenne yngsta årsklasser, gälla äfven de i § 34 mom. 4 och 5 meddelade föreskrifter från den tid, de erhållit sin inskrifningssedel.

§ 43.

För landstormens i nästföregående § omförmälda årsklasser anordnas frivilliga målskjutningsöfningar inom landtvärnskompaniernas områden. Den värnpligtige, som dervid uppnår den för rekryts godkännande bestämda skjutskicklighet, erhåller ett penningebelopp såsom premium.

Art. IV.

Art. IV.

Om påföljd för åsidosättande af denna lags föreskrifter och om laga förfall.

§ 44.

1. Den värnpligtige, som utan laga förfall underlåter fullgöra hvad honom enligt § 9 mom. 1, § 34 mom. 4 och 5 samt § 42 åligger, böte för hvarje gång fem kronor samt vare derjemte i förstnämnda fall underkastad äfventyr att blifva hemtad på egen bekostnad.

2. Målsman, husbonde eller arbetsgifvare, som försummar hvad honom enligt § 9 mom. 3 åligger, är förfallen till böter af fem kronor.

§ 45.

1. Värnpliktig, som förfallolöst uteblifver från den i § 15 omförmälda utskrifningsförrättning, böte första gången 10 kronor och, om han ånyo dermed beträdes, 20 kronor, samt vare ock underkastad äfventyr att blifva hemtad på egen bekostnad.

2. Värnpliktig, som på grund af § 16 inställer sig vid utskrifningsförrättning å annan ort, än der han är mantals- och skattskrifven, men dervid försummar förete inskrifningssedel och aflemna prestbetyg samt till följd deraf icke kan emottagas, anses lika med den, som icke inställt sig till utskrifningsförrättning.

§ 46.

Värnpliktig, som bort inställa sig till sådan mönstring, som i § 32 omnämnes, men utan laga förfall uteblifvit, böte 10 kronor.

§ 47.

1. Såsom laga förfall för uteblifvande från utskrifning eller tjenstgöring eller för annan uraktlåtenhet att fullgöra denna lags bestämmelser anses, om man är sjuk, om man är i Konungens och i rikets tjenst uppbådad eller faren, eller om man sitter i häkte; vederbörande dock obetaget att, då andra än nu sagda förfall förebäras, pröfva om de äro af den vikt, att de må gälla såsom ursäkt.

2. För vid sjömanshus inskrifven värnpliktig skall dessutom såsom laga förfall för inställelse till sjökrigstjänst räknas: att vara på utrikes sjöresa stadd; inträdande dock tjänstgöringsskyldigheten, så snart den värnpligtige anländer till svensk hamn eller sammanträffar med inrikes örlogsfartyg.

§ 48.

Sjukdom skall, för att såsom laga förfall anses, styrkas med behörig läkares intyg, hvilket den värnpligtige är skyldig sjelf anskaffa. Kan han ej skaffa läkarebetyg, vare honom tillåtet att styrka förfallet med intyg af pastor i församlingen och ordförande i kommunalstämman eller kommunalnämnden.

Förslag

till lag om härordningen.

§ 1.

Hären består af linie- och landtvärnstrupper samt landstorm.

§ 2.

Linie- och landtvärnstrupperna utgöras af fotfolk, rytteri, artilleri, fortifikation och träng, men landstormen endast af fotfolk.

§ 3.

Linie- och landtvärnstrupperna sammansättas af en fast aflönad stam, samt af värnpligtige; landstormen består uteslutande af värnpligtige.

§ 4.

Om värnpligtiges utskrifning till hären stadgas i lagen om den allmänna värnpligten. Med iakttagande af de grunder, samma lag bestäm-

mer, fördelas de värnpliktige på de olika vapen, kårer och stater, hvaraf hären enligt denna lag består.

§ 5.

Fotfolket består af 26 regementen, omfattande tillsammans 49 linie- och 51 landtvärnsbataljoner, samt 196 linie- och 204 landtvärnskompanier.

§ 6.

Rytteriet består af 11 regementen, omfattande 55 skvadroner.

§ 7.

Artilleriet består af sex regementen med tillsammans 37 linie- och 11 reservbatterier åkande, 2 batterier ridande, 8 fästningskompanier samt en fyrverkareafdelning. Hvarje batteri har 6 kanoner.

§ 8.

Fortifikationen består af fortifikationsstaben, samt 2 ingenjörregementen med tillsammans 10 kompanier.

§ 9.

Trängen består af 3 bataljoner med tillsammans 6 kompanier.

§ 10.

Befälsstammen jemte eliter och spel består af:

Vid Generalitetet.

- 6 Fördelningsgeneraler.
- 1 Inspektör för rytteriet.
- 1 Generalfälttygmästare och inspektör för artilleriet.
- 1 Fortifikationsgeneral och inspektör för ingenjörstruppen, och
- 1 Chef för generalstaben.

Vid Generalstaben.

Officerare: 1 Öfverste.
 3 Öfverstelöjtnanter.
 10 Majorer.
 16 Kaptener.
 8 Löjtnanter.

Vid Fotfolket.

Officerare: 26 Öfverstar.
 26 Öfverstelöjtnanter.
 47 Majorer.
 145 Kaptener af 1:a klass.
 145 Kaptener af 2:a klass.
 26 Regementsqvartermästare.
 222 Löjtnanter och adjutanter af 1:a klass.
 217 Löjtnanter och adjutanter af 2:a klass.
 392 Underlöjtnanter.
 51 Landtvärnsbataljonschefer.
 204 Landtvärnskompanichefer.
 204 Landtvärnslöjtnanter.

Underofficerare: 269 Fanjunkare.
 980 Sergeanter af 1:a klass.
 980 d:o af 2:a klass.
 2,940 Korpraler.
 2,940 Eliter.
 204 Landtvärnsfanjunkare.
 204 d:o sergenter.

Spel: 26 Regimentstrumslagare.
 196 Spel af 1:a klass.
 196 d:o af 2:a klass.
 196 d:o af 3:e klass.
 392 d:o af 4:e klass.
 204 Landtvärnsspel.

Vid Rytteriet.

Officerare: 11 Öfverstar.
 11 Öfverstelöjtnanter.

11 Majorer.
44 Ryttmästare af 1:a klass.
33 d:o af 2:a klass.
11 Regementsqvartermästare.
66 Löjtnanter och adjutanter af 1:a klass.
55 Löjtnanter och adjutanter af 2:a klass.
110 Underlöjtnanter.

Underofficerare: 66 Fanjunkare.
220 Sergeanter af 1:a klass.
220 d:o af 2:a klass.
440 Korpraler.
880 Eliter.

Spel: 11 Regimentstrumpetare.
55 Spel af 1:a klass.
55 d:o af 2:a klass.
55 d:o af 4:e klass.

Vid Artilleriet.

Officerare: 6 Öfverstar.
13 Öfverstelöjtnanter.
21 Majorer.
63 Kaptener af 1:a klass.
63 Kaptener af 2:a klass.
76 Löjtnanter af 1:a klass.
76 Löjtnanter af 2:a klass.
90 Underlöjtnanter.

Underofficerare: 121 Styckjunkare.
227 Sergeanter af 1:a klass.
227 D:o af 2:a klass.
454 Konstaplar.
518 Eliter.

Spel: 6 Regimentstrumpetare.
24 Spel af 1:a klass.
47 D:o af 2:a klass.
22 D:o af 3:e klass.
39 D:o af 4:e klass.

Vid Fortifikationen.

Officerare:	3 Öfverstar.
	3 Öfverstelöjtnanter.
	5 Majorer.
	15 Kaptener af 1:a klass.
	10 D:o af 2:a klass.
	20 Löjtnanter af 1:a klass.
	14 D:o af 2:a klass.
Underofficerare:	22 Underlöjtnanter.
	32 Fanjunkare.
	68 Sergeanter af 1:a klass.
	68 D:o af 2:a klass.
	136 Korpraler.
Spel:	136 Eliter.
	2 Regementstrumpetare.
	10 Spel af 1:a klass.
	10 D:o af 2:a klass.
	11 D:o af 4:e klass.

Vid Trängen.

Officerare:	3 Majorer.
	6 Kaptener af 1:a klass.
	6 D:o af 2:a klass.
	21 Löjtnanter och Adjutanter af 1:a klass.
Underofficerare:	18 Löjtnanter af 2:a klass.
	9 Fanjunkare.
	30 Sergeanter af 1:a klass.
	30 D:o af 2:a klass.
	90 Korpraler.
Spel:	90 Eliter.
	6 Spel af 1:a klass.
	6 D:o af 2:a klass.
	6 D:o af 3:e klass.

Vid härens stam äro dessutom anställda med fast aflöning:

Fältläkarekåren.

- 1 Öfverfältläkare.
- 6 Fältläkare.

- 45 Regementsläkare.
- 51 Förste bataljonsläkare.
- 36 Andre bataljonsläkare.
- 80 extra läkare.

Hästläkarekåren.

- 18 Regementshästläkare.
- 22 Bataljonshästläkare.
- 10 extra hästläkare.

Ecklesiastikstaten.

- 48 Regementspastorer.

Auditörstaten.

- 11 Garnisonsauditörer af 1:a klass.
- 24 D:o af 2:a klass.

Intendenturen.

- 6 Fältintendenter.
- 45 Regementsintendenter.
- 6 Utredningsförvaltare.
- 51 Förvaltare vid regementsförråden (deraf vid trängen 3, tillika redogörare.)
- 1 Förvaltare vid hvarje landtvärnsbataljonsförråd.

Handverkare.

- 15 Besigtningsrustmästare.
- 37 Handverksmästare.
- 26 Rustkammarsmeder.
- 11 Sadelmakare.
- 55 Hofslagare.
- 6 Smeder vid trängen.
- 60 Gevärshandtverkare.
- 100 Batterihandtverkare.
- 51 Landtvärns-gevärshandtverkare.

Åtskillige embets- och tjenstemän samt betjente.

- 1 Professor vid generalstabén.
- 2 Arkivarier.
- 1 Sekreterare vid fortifikationén.
- 1 Amanuens vid generalstabén.
- 26 Musikdirektörer.
- 4 Verkmästare.
- 4 Förvaltare vid artilleritygstatén af 1:a klass.
- 15 D:o vid d:o af 2:a klass.
- 7 D:o vid fästningsförråden.
- 17 tygskrifvare.
- Behöfligt antal vaktbetjente.

§ 11.

Härens hästar bestå af officershästar, stamhästar och legda hästar.

§ 12.

Officerare af följande grader skola hafva nedanstående antal ridhästar:

Officerare tillhörande generalitetén, öfverstar, öfverstelöjtnanter och majorer af rytteriet	3 st.
Generalstabens officerare, öfverstar vid fotfolket, öfverstar, öfverstelöjtnanter och majorer vid artilleriet, ryttmästare och subalternofficerare vid rytteriet, samt de hos fördelningsgeneralerna tjenstgörande adjutanter	2 st.
Öfverstar af fortifikationén, öfverstelöjtnanter och majorer vid fotfolket, fortifikationén och trängen, samt regementsqvartermästare och adjutanter vid fotfolket samt landtvärnsbataljonschefer	1 st.

§ 13.

De i 12 § omförmålde hästar anskaffas genom officerarnes egen försorg med följande undantag:

Kaptener och subalternofficerare af generalstabén, samt subalternofficer vid rytteriet, äfvensom de hos fördelningsgeneralerna anställda adjutanterne erhålla den ena af sina båda hästar sig af statén tilldelad sålunda, att den i regeln emottages vid 5 års ålder och efter 7 års begagnande blifver innehafvarens enskilda egendom.

§ 14.

§ 14.

Officer, hvars häst i tjensten så svårt skadas, att den blifver obrukbar, erhåller af staten en fullt tjenstbar ridhäst i den ordning och under de vilkor, som genom särskild författning närmare bestämmes.

§ 15.

Genom statens försorg tillhandahålles åt kapten och subalternofficer vid artilleriet, fortifikationen och trängen, äfvensom åt hvarje annan officer eller vederlike, hvilken utom ofvan uppräknade skall vara beriden, en häst.

§ 16.

Stamhästarnes antal skola utgöra:

För ett rytteriregemente	600.
D:o ridande batteri	62.
D:o åkande d:o	36.
D:o ingenjör-kompani	15.
D:o träng- d:o	20.

§ 17.

De legda hästarnes antal skola utgöra:

För ett ridande batteri	36	} under 30 dagars öfning.
D:o åkande d:o	30	
För ingenjörtrupperna	250	

§ 18.

Hären skall vid mobilisering erhålla sitt ytterligare behof af hästar så väl för trupperna som för trängen genom kommunernas försorg på det sätt och emot den ersättning, som i särskild lag derom stadgadt blifver. Likaledes skola kommunerna vid mobilisering tillhandahålla nödigt antal fordon med seldon.

§ 19.

Härens undervisningsanstalter skola utgöras af:

Regementsskolor för utbildande af värnpliktige officerare och underbefäl.

Instruktionsskolor för åstadkommande af öfverenstämmelse i utbildning inom de olika vapnen.

Ridskola för officerare och vederlikar.

Krigsskolor för utbildande af officerare till linien.

Artilleri- och ingenjörsskolan samt

Krigshögskolan för officerares vidare utbildande.

§ 20.

Till härens civila beställningar skola officerare och underofficerare hafva företrädesrätt, derest de fullgjort för dessa platser föreskrifna kompetensvilkor och befinnas för dem lämplige.

§ 21.

För underofficerare af härens befälsstam, hvilka erhålla afsked efter minst 10 års berömlig tjenstgöring, må denna räknas dem såsom synnerlig förtjenst till godo vid fråga om anställning i sådana civila befattningar i statens tjenst, till hvilkas erhållande de äro kompetente och i öfrigt finnas lämplige.

F ö r s l a g

till lag rörande härens aflöning, beklädnad och underhåll.

Eliter och värnpliktigt manskap.

§ 1.

1. Värnpliktig, inkallad till tjenstgöring, erhåller kvarter in natura, underhåll, beklädnad, utredningspersedlar m. m. samt en kontant aflöning af 6 öre om dagen.

2. Värnpliktig vid rytteriet, inkallad till tjänstgöring, erhåller dessutom ett tillägg af 3 kronor i månaden, samt värnpliktig vid fotgardet, artilleriet och ingenjörvapnet, under samma förhållande, ett tillägg af 1 krona i månaden.

3. Värnpliktig, som, enligt § 29 af lagen angående den allmänna värnplikten, medgifves qvarstanna uti tjänstgöring, erhåller samma förmåner som under den ovilkorliga öfningstiden.

§ 2.

Eliter erhålla en månadslön af 5 kronor samt dessutom under all tjänstgöring samma förmåner, som i föregående § mom. 1 äro värnpliktige tillförsäkrade, med den skilnad att dagaflöningen bestämmes till 10 öre.

§ 3.

Eliter och i tjänstgöring inkallade värnpliktige erhålla fri sjukvård. När de intagas på militära sjukhus, förlora de dagaflöningen, men erhålla, förutom fri läkarevård och medicin samt förplägning, 6 öre om dagen till småförnödenheter från och med den dag, deras aflöning upphörde vid den truppafdelning de tillhöra.

Underofficerare, handtverkare och spel.

§ 4.

1. Korpraler och konstaplar af befälsstammen erhålla samma förmåner som eliter, med den skilnad att månadslönen bestämmes till 10 kronor och dagaflöningen till 25 öre.

2. Öfriga korpraler, inkallade till tjänstgöring, erhålla de i föregående mom. omnämnda förmåner med undantag af månadslönen.

§ 5.

1. Sergeanter af befälsstammen delas i två löneklasser sålunda, att hälften tillhör första och hälften andra löneklassen.

2. Sergeanter af linien erhålla samma förmåner som korpraler, med den skilnad att månadslönen bestämmes för sergenter af 2:a klas-

sen till 20 och för sergeanter af 1:a klassen till 30 kronor, samt dag-aflöningen för sergeanter af så väl 2:a som 1:a löneklassen till 40 öre.

3. Sergeanter med fast lön vid landtvärnet delas i två löneklasser, till lika antal i hvarje klass och med samma månadslöner som sergeanter af linien. De erhålla beklädnad in natura. Då de äro inkallade till tjänstgöring vid linien eller till vapenöfning vid landtvärnet, erhålla de dessutom till alla delar samma förmåner som sergeanter af linien. Äro de de deremot använde till annan tjänstgöring, erhålla de en dag-aflöning af 1 krona.

4. Öfrige sergeanter, inkallade till tjänstgöring, erhålla de i mom. 2 omnämnda förmåner med undantag af månadslönen.

§ 6.

1. Fanjunkare och styckjunkare af linien erhålla beklädnad och kvarter in natura, månadslön af 60 kronor samt dessutom portion in natura eller i kontant och en dagaflöning af 1 krona.

2. Fanjunkare vid landtvärnet erhålla samma månadslöner, som fanjunkare vid linien, samt beklädnad in natura. Då de äro inkallade till tjänstgöring vid linien eller till vapenöfning med landtvärnet, erhålla de dessutom till alla delar samma förmåner som fanjunkare vid linien. Äro de deremot använde till annan tjänstgöring, erhålla de en dagaflöning af 1 krona 50 öre.

3. Öfrige fanjunkare, inkallade till tjänstgöring, erhålla de i mom. 1 omnämnda förmåner med undantag af månadslönen.

§ 7.

Vid härens stam anställde handtverkare aflönas:

Batterihandtverkare med en årlig lön af	500 kronor.
Gevärshandtverkare » »	600 »
Hofslagare vid ryt-	
teriet och Sme-	
der vid trängen » »	600 »
Rustkammarsmeder » »	600 »
Sadelmakare » »	700 »
Handtverksmästare » »	700 »
Besigtningsrustmästare » »	1,500 »
Gevärshandtverkare vid landtvärnet erhålla en månadslön af 8 kronor samt 1 krona om dagen vid tjänstgöring.	

§ 8.

Musikdirektörer, regementstrumpetare, regementstrumslagare och öfrigt spel lönas sålunda:

Spel af 4:e klassen lika med eliter.

Spel af 3:e klassen såsom korpraler.

Spel af 2:a klassen lika med sergeanter af 2:a klassen.

Spel af 1:a klassen och regementstrumslagare såsom sergeanter af 1:a klassen; regementstrumslagarne dock med dagaflöning såsom fanjunkare.

Regementstrumpetare såsom fanjunkare, musikdirektörer såsom löjtnanter af 2:a klassen.

Landtvärnsspel erhålla en månadslön af 8 kronor samt beklädnad in natura. Då de äro inkallade till tjänstgöring vid linien eller till vapenöfning vid landtvärnet, erhålla de samma förmåner som spel af linien. Äro de deremot använde till annan tjänstgöring, erhålla de en dagaflöning af 1 krona.

§ 9.

Underofficerare och spel erhålla fri sjukvård, hvarvid de, som icke äro i tjänstgöring, intagas på närmaste sjukhus. På militära sjukhus gälla för dem af spelet, hvilka hafva lika aflöning med eliter, de bestämmelser, som i § 3 äro för desse fastställda; korpraler och sergeanter samt vederlikar förlora dagaflöningen, men erhålla, förutom fri läkarevård och medicin samt förpläging, 15 öre om dagen till småförnödenheter från och med den dag, deras aflöning upphörde vid den truppafdelning de tillhöra. Fanjunkare förlora dagaflöningen, men erhålla 30 öre om dagen till småförnödenheter.

Handtverkare erhålla fri läkarevård och medicin och hafva äfven rätt att intagas på militära sjukhus mot ett afdrag på lönen af 50 öre om dagen.

Underofficerare, handtverkare och spel äro berättigade till fri läkarevård och medicin för sina hustrur och barn, om de vistas i den garnisonsort, i hvilken mannen eller fadren är tjänstgörande.

§ 10.

Vid så väl tjänsteresor som särskilda befattningar och tjensteuppdrag utgår reseersättning och dagaflöning enligt de bestämmelser, som derfor nu äro gällande eller komma att utfärdas.

Officerare och härens öfrige embets- och tjenstemän.

Officerare.

§ 11.

1. Officerare af linien aflönas med en årlig lön:

Underlöjtnanter	600 kronor.
Löjtnanter af 2:a klassen	900 »
Dito af 1:a »	1,200 »
Kaptener af 2:a klassen	1,800 »
Dito af 1:a »	2,800 »
Majorer	3,500 »
Öfverstelöjtnanter	4,000 »
Öfverstar	6,000 »
Generaler	8,000 »

Beriden officer uppbär för hvarje af staten lemnad tjenstehäst ett årligt lönetillägg af 300 kronor, och har han att för detta lönetillägg sjelf bekosta sig sadelmundering samt skötsel och stallrum åt hästen under fredstid. För hvarje tjenstehäst, som officer sjelf är skyldig att hålla, uppbär han ett lönetillägg af 400 kronor, för hvilket ofvan uppgifna utgifter samt remontering bestridas. För bataljonschefer vid landtvärnet inberäknas uti detta lönetillägg afvenledes den furage-ersättning, som i mom. 2 af denna § omnämnes.

2. Furage in natura erhålles för det antal hästar, som verkligen hålles, och ej under fredstid för större antal, än § 12 af lagen angående härordningen innehåller. Då furage ej lemnas in natura, beräknas ersättningen derför efter rationspriset i den garnison, der den beridne officeraren är förlagd, eller, för den händelse rytteri-, artilleri- eller trängstyrka der ej finnes, efter det pris, som gäller i närmaste garnison, der något af dessa vapen är förlagdt.

§ 12.

Vid landtvärnet anställde officerare aflönas:

Löjtnanter med	900 kronor.
Kompanichefer med	2,000 »
Bataljonschefer med	3,000 »

§ 13.

Värnpligtige officerare erhålla för den tid, de äro i tjänstgöring, ett arvode af 300 kronor för år räknadt, mot skyldighet att sjelfve bekosta resor, beklädnad och öfriga utgifter, som äro en följd af den militära tjänstgöringen.

Ecklesiastikstaten.

§ 14.

Regementspastorer erhålla i lön 1,500 kronor om året, hvilken lön efter 5 år ökas med 300 kronor.

Auditörstaten.

§ 15.

Auditörer delas i två löneklasser. Auditörer af 1:a klassen erhålla i lön 1,200 kronor om året, auditörer af 2:a klassen 900 kronor om året.

Fältläkarekorpsen.

§ 16.

Öfverläkaren aflönas lika med öfverste;

Fältläkare aflönas lika med öfverste-löjtnanter;

Regementsläkare lika med majorer;

1:ste Bataljonsläkare lika med kaptener af 2:a klassen.

2:dre Bataljonsläkare lika med löjtnanter af 2:a klassen.

Af extra läkarne (stipendiater) erhålla de 40 äldste 600 kronor och de öfrige 400 kronor om året.

Hästläkarekorpsen.

§ 17.

Regementshästläkare aflönas lika med kaptener af 2:a klassen samt uppflyttas, efter 10 års tjänst i nämnda egenskap, till lönegrad i likhet med kaptener af 1:a klassen;

Bataljonshästläkare lika med löjtnanter af 2:a klassen.
Extra hästläkare erhålla årligen 200 kronor.

Intendenturen.

§ 18.

Fältintendenter afönas lika med öfverstelöjtnanter;

Regementsintendenter lika med kaptener af 1:a klassen;

Utredningsförvaltare vid arméfördelningarnes förråd erhålla en årlig lön af 1,800 kronor, som efter 5 år förhöjes med 300 kronor och efter ytterligare 5 år med 300 kronor.

Förvaltare vid regementsförråden erhålla en årlig lön af 1,200 kronor samt ålderstillägg i likhet med utredningsförvaltare vid arméfördelningarnes förråd.

Förvaltare vid trängbataljonernas förråd erhålla samma förmåner, som förvaltare vid regementsförråden, och de, som tillika äro redogörare, dessutom ett årligt arfvode af 500 kronor.

Förvaltare vid landtvärnsbataljonernas förråd erhålla ett årligt arfvode af 500 kronor.

Åtskillige embets- och tjenstemän samt betjente.

§ 19.

Professorn vid generalstaben erhåller i årlig lön 5,000 kronor, som efter 5 år ökas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.

Krigsarkivarien vid generalstaben och arkivarien vid fortifikationen erhålla hvardera i årlig lön 4,000 kronor samt ålderstillägg såsom professorn vid generalstaben.

Amanuensen vid generalstaben erhåller i årlig lön 1,800 kronor, som efter 5 år förhöjes med 500 kronor.

Sekreteraren vid fortifikationen erhåller i årlig lön 3,000 kronor samt ålderstillägg i likhet med professorn vid generalstaben.

Förvaltare vid artilleriets tygstat af 1:a klassen erhålla samma löneförmåner, som utredningsförvaltare vid arméfördelningarnes förråd.

Förvaltare vid artilleriets tygstat af 2:a klassen erhålla i årlig lön 1,500 kronor, som efter 5 års tjenst förhöjes med 300 kronor.

Tygskrifvare

Tygskrifvare vid artilleriets tygstat erhålla i årlig lön 1,000 kronor, som efter 5 års tjänst förhöjes med 300 kronor.

Verkmästare vid artilleriets tygstat erhålla en årlig lön af 3,000 kronor samt ålderstillägg i likhet med utredningsförvaltare vid arméfördelningarnes förråd.

Förvaltare vid fästningsförråden aflönas i likhet med förvaltare vid artilleriets tygstat af 2:a klassen.

§ 20.

Officerare och öfrige till hären hörande embets- och tjänstemän erhålla för sina personer fri läkarevård då de äro i tjänstgöring.

§ 21.

1. Officerare och vederlikar, hvilka äro uppförde i lönegrad lika med officerare, erhålla dessutom under all tjänstgöring dagaflöning, uppgående till:

för Underlöjtnanter och	
» Löjtnanter	2 kronor.
» Kaptener	3 »
» Majorer och	
» Öfverstelöjtnanter	4 »
» Öfverstar	5 »
» Generaler	6 »

Fördelningsgeneraler åtnjuta derjemte ett årligt befälsstillägg af 2,000 kronor.

Liniens kompani-, squadrons- och batterichefer, äfvensom informations- och förrådskaptener samt kaptenerne vid generalstaben åtnjuta ett arfvode af 50 kronor i månaden.

Vid såväl tjänsteresor som särskilda befattningar och tjensteuppdrag utgå reseersättning och dagaflöning enligt de bestämmelser som därför nu äro gällande eller komma att utfärdas.

2. Fördelningsgeneralen erhåller dock för resor inom arméfördelningens område endast ersättning för resan.

Allmänna bestämmelser.

§ 22.

Lön skall förskottsvis vid hvarje månads början, och intjent dag-aflöning samt arfvode å de tider Kongl. Maj:t bestämmer, utbetalas af det förslagsanslag, som till härens aflöning och underhåll skall till Kongl. Maj:ts disposition anvisas.

§ 23.

1. Vid förflyttning från en garnison till en annan utgår flytt-ningshjälp enligt särskilda bestämmelser.

2. Officerare och underofficerare samt härens öfrige embets- och tjänstemän, som beordras till tjänstgöring i högre grad, än den de inne-hafva, erhålla därför dagaflöning efter den högre tjänstegraden.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen uti Statsrådet å Stockholms Slott
den 16 Januari 1875.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Carleson*,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: *Berg*,
Wennerberg,
Bergström,
Friherre Alströmer,
Weidenhielm,
Lovén,
Friherre Åkerhielm,
Friherre von Otter.

Chefen för Landtförsvarsdepartementet, Statsrådet Weidenhielm anförde i underdånighet:

De krig, hvilka under senast förflutna decennier stört Europas lugn, kunde icke undgå att väcka oro äfven hos de folk, som förblifvit oberörda af sjelfva striden. Inom de mindre staterna stegrades denna oro i samma mån som erfarenheten syntes hänvisa dem till endast egna försvarsmedel för sin frihets bevarande, och derigenom tändes till nytt lif det slumrande intresset för deras krigsväsen, hvars skyndsamma ordnande efter tidens fordringar blef en lifsfråga.

Ett krig emellan tvänne af Europas mäktigaste stater har nyligen belyst hvad tiden i detta afseende fordrar och på ett häpnadsväckande sätt visat, huru en stor och krigisk nation, hvars stolta minnen sedan långt tillbaka en kedja af ärorika segrar, och som med tro på egen öfvervinnelighet, med rika tillgångar på folk och krigsmedel förrenar en fosterlandskärlek i stånd till hvarje offer, oaktadt de yttersta ansträngningar likväl icke kunnat hindra en viljekraftig fiende, som under freden genom ihärdigt arbete skapat sig en helgjuten härordning och fullständig militärisk utbildning, att intränga i hjertat af landet och der diktera fredens villkor. Detta krig har med blodig hand öfverkorsat förtroendet till det ofta upprepade yttrandet »att gå man ur huse» såsom utgörande ett tillfredsställande medel för bevarandet af ett folks sjelfständighet, — det har bevisat, att segern icke är beroende af allenast den höga siffra, till hvilken man kan uppdrifva de stridandes antal, utan att framgången betingas af folkhärens fullständiga öfning, ordnande, indelning och förläggning på ett sätt, som medgifver dess snabba och lätt verkställbara uppträdande, fulltalig till befäl, intendentur, tross, sjukvårdsväsen och förvaltningspersonal.

En jämförelse emellan hvad nutiden fordrar af ett ordnad krigsväsen och beskaffenheten af vår nuvarande härordning är icke egnad att tillfredsställa ett folk, som älskar sin frihet och vill bevara detta dyrbara fädernearf oförkränkt åt kommande släkten. Derföre hafva inom vårt land allt flera röster höjt sig, hvilka framhållit bristerna i vår nuvarande krigsförfattning. Man har ansett vårt indelningsverk, denna sekelgamla och för sin tid förträffliga institution, som utgjort ett mål för främmande nationers afund och ännu frambringa en trupp, hvars seghet och disciplin väcka rättvis beundran, — man har ansett denna institution icke vara af natur att kunna utgöra den källa, ur hvilken en här af värnpliktige skulle hemta sitt befäl, och den indelta armén dessutom icke alls tillräcklig för att åt beväringstyrkan kunna lemna kader och beställningsmän. Man har anmärkt den indelta arméns totala brist

på reservtrupper, ty såsom sådana kunna icke betraktas våra beväringssynglingar med sin korta öfningstid, som icke på långt när medgifver att bibringa dem den militära skicklighet och disciplin, som för kriget äro oundgängligen nödvändiga, och man har uppmärksammat vår armés indelning och förläggning under fred såsom allt för litet motsvarande armén på krigsfot, för att icke ytterligt försvåra en mobilisering, på hvars hastiga verkställande hoppet om en anfallande fiendes tillbakavisande så väsendtligen hvilar.

Ett ändamålsenligt ordnande af vårt försvar har också med anledning häraf utgjort en lifsfråga, som sedan flera år stått främst på dagordningen, och förslag till vår härordnings förbättrande hafva icke saknats. Men då man hittills icke ansett sig hos svenska folket kunna förutsätta den utsträckning i offervillighet, som ett försvar, grundadt på allmän värnpligt, ovilkorligen kräfver, och således icke kunnat afstå den om än alldeles otillräckliga dock disciplinerade tillgång på kader, som vi ega i vårt indelningsverk, så hafva dessa förslag icke innefattat ett omskapande utan endast ett tidsenligare ordnande af byggnaden på vår krigsförfattnings traditionela grund.

De hafva icke heller lyckats tillvinna sig representationens sympatier, och 1873 års Riksdag har fasthållit i underdånig skrifvelse, hvari betonas önskvärdheten att en fullständig plan, afsedd att för framtiden blifva gällande, måtte framläggas och dervid en utsträckt värnpligt måtte tillämpas, hos Eders Kongl. Maj:t anhållit: »att då den allmänna värnpligten otvifvelaktigt kommer att så anlitas för landets försvar, att indelningsverkets bibehållande icke mera erfordras, Eders Kongl. Maj:t, i sammanhang med frågan om ordnandet af rikets försvar och under förutsättning att en betryggande arméorganisation varder af statsmakterna antagen, jemväl ville föreslå stadganden, hvarigenom rustnings- och roteringsbesvären efter hand komma att upphöra.»

Då jag sjelf hyllar den åsigt, att vårt försvarsväsen just på grund af allmän värnpligt säkrast kan erhålla den utsträckning och det ordnande som erfordras för att betrygga vår sjelfständighet, tvekade jag icke att i underdånighet tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att gilla detta svenska folkets genom sina ombud framställda anspråk på rättigheten att allmänt fostras till försvarare af sin fria jord, och då jag vid föredragningen af ofvannämnda Riksdags skrifvelse erhöi Eders Kongl. Maj:ts befallning att uppgöra ett förslag till arméorganisation på de af Riksdagen i samma skrifvelse antydda grunder, ansåg jag det vara min oafvisliga pligt att vid brytandet med den sekelgamla institutionen, på hvilken vårt härväsen nu hvilar, söka åt den nya organisationen gifva

icke allenast den kraft och utsträckning, hvilka kunna anses vara betryggande, utan äfven den fasthet, som indelningsverket erbjuder i sin stamtrupp. Denna fasthet, bestående uti en genom lag rust- och rotehållare åliggande förpligtelse att städse hålla den indelta armén fulltalig, kan allraminst under en tid af industriell utveckling med stegrade arbetslöner ernås genom tillhjälp af eller i förening med något slags värfningssystem. Staten och industrien kunna i detta afseende icke täfla med hvarandra utan till men för båda, och det finnes ingen borgen för pålitligheten af ett rekryteringssätt, i hvilket konjunkturen måste ingå såsom faktor. De talrika vakanserna och den till öfverdrift stegrade lega, som redan nu vid åtskilliga indelta regementen måste betalas rekryten, äro otvetydiga bevis på att bildandet af en stam på köpslagandets väg hvarken skulle erbjuda någon säkerhet för sitt bestånd eller låta sig till sina kostnader beräknas; — och då derjemte nästan alla Europas stater hafva öfvergifvit de fåfänga försöken att stödja sina härorganisationer på kadrar af yrkessoldater, har jag ansett mig hafva giltiga skäl att föreslå uppbyggandet af vårt försvarsväsen på grunden af allmän värnpligt.

Från denna utgångspunkt och med såväl beaktande af vår sjelfständighets betryggande som med syfte att icke utsträcka anspråken på de värnpligtiges tjänstetid och öfningar längre än detta betryggande oeftergiftigen kräver, angaf jag hufvuddragen af den plan till ny härordning, som jag inom generalstaben lät utarbета.

Men om för krigsväsendets fullständiga och riktiga ordnande inom ett land i allmänhet det ligger utomordentlig vigt uppå att för detta ändamål utarbetade förslag erhålla den största möjliga fulländning, och andra nationer i sådant afseende tagit i anspråk de krafter af mogen erfarenhet och vidsträckta kunskaper, hvilka bland deras framstående yrkesmän stått dem till buds, syntes mig ett sådant förfarande ännu mera påkalladt inom vårt land rörande ett förslag till ny härordning, bygd på grunder, hvilka kräfva så betydligt ökade kostnader och åsyfta så genomgripande rubbningar i institutioner, med hvilka vi i århundraden vuxit tillsammans.

På min underdåniga hemställan behagade Eders Kongl. Maj:t också uppdraga granskningen af ofvannämnda inom generalstaben utarbetade förslag åt en komité, i hvars sammansättning Eders Kongl. Maj:t och landet egde en borgen för granskningsarbetets samvetsgranna utförande; och har denna komité i sitt afgifna betänkande ansett sig kunna och böra i de flesta och viktigaste hänseenden instämma i det ursprungliga förslagens bestämmelser. För de fall, der komitén gjort några afvikelser

från nämnda förslag, framställas i betänkandet skäl, dem jag anser mig böra gilla, och då det dessutom innehåller en motivering till den nya härordningens alla delar, i hvilken jag desto hellre instämmer, som jag svårligen på ett mera bevisande sätt eller i en mera fulländad form skulle kunna framställa stödet för mina åsikter, så anser jag mig inför Eders Kongl. Maj:t böra föredraga den nya härordningen, sådan den efter komiterades granskning föreligger, med följande ringa afvikelser.

För att i möjligaste mån bibehålla nuvarande indelningsförhållanden och undvika att förlägga socknar tillhörande samma länsmansdistrikt till olika regementen, har jag låtit Kronobergs regemente fortfarande tillhöra första och Kalmar regemente andra fördelningen, samt inom alla fördelningarne sökt en ändamålsenlig gränsreglering regementena emellan.

Beträffande löningsstaten har jag, instämmande i komiterades motivering för behovet af en så afpassad aflöning inom kaptensgraden, att dess innehafvare, hvars militära bana i allmänhet slutar med denna grad, må på dess löneinkomster kunna nödtorftigt försörja sig sjelf med familj, dock ansett den föreslagna lönen 2,800 kronor jemte dagaflöning 3 kronor, som tillsammans utgöra 3,895 kronor och understiger de löneinkomster, som nu beräknas af en hela året i tjenstgöring varande äldre kapten, böra höjas för kompani-, sqvadrans- och batterichefer, äfvensom för informations- och förrådskaptener samt alla kaptenerna vid generalstaben med 50 kronor i månaden; hvarjemte jag ansett nödvändigt, för att försäkra sig om det föreslagna antalet af extra läkare, att öka de för dem upptagna arfvodena 200 och 400 kronor till respektive 400 och 600 kronor.

I det förslag till härordning, som jag inom generalstaben låtit utarbeta, förekommer ett stadgande rörande Riksdagens medgifvande i fråga om landtvärnets förande utom de förenade rikenas gräuser, och då en sådan mening fanns uttryckt uti den värnepligtslag, som vid 1871 års riksdag vann representationens godkännande, har jag ansett, att denna bestämmelse, fastän icke förekommande uti komiterades betänkande, likväl i den nu föreslagna lagen angående värnplikten bör återfinnas.

Dessa ändringar äro iakttagna i särskilda bilagor jemte kostnadsförslag och karta, hvilka torde få protokollet biläggas.

Efter att hafva föredragit det nya arméorganisationsförslaget, sådant det utgått från komiterades granskning med ofvan motiverade förändringar, fortfor departementschefen:

Framställningen af den stora frågan hade tvifvelsutän vunnit i både fullständighet och sammanhang, om jag äfven nu kunnat till Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning framlägga förslag rörande tiden och sättet för den

nya härordningens tillämpning och den deraf följande successiva indragningen af indelta armén eller med ett ord ett öfvergångsförslag från vårt nuvarande till det nya härväsendet; men oaktadt både tid och krafter tagits i fullt anspråk för det omfattande arbetets påskyndande, har det icke varit möjligt att till innevarande riksdags början hinna fullända det samma. Den komité, som enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning fått sig uppdraget att granska det öfvergångsförslag jag inom generalstaben låtit i detta afseende uppgöra, har nemligen icke ännu hunnit afsluta sina arbeten, men då den nya härordningens antagande ju måste föregå beslutet om sättet och tiden för dess tillämpande och dermed sammanhängande frågor rörande indelningsverkets och grundskatternas successiva afskaffande, och det utan tvifvel vore önskvärdt, att denna den stora frågas första och viktigaste del under denna riksdag blefve diskuterad och afgjord, enär öfvergångsförslaget och frågan om grundskatterna äro tillräckligt omfattande för att taga i anspråk nästa Riksdags arbetstid, så anser jag att, för den händelse Eders Kongl. Maj:t skulle godkänna mitt förslag till ny härordning, såsom utgörande det mål, dit vi böra hinna, och det försvarssystem, hvarvid vi böra förblifva, nådig proposition i detta afseende bör till innevarande Riksdag aflätas.

Dessutom är enligt mitt förmenande försvarsfrågan redan bringad i det skede, att ett uppskof med framläggandet af härordningsförslaget skulle kunna ingifva Riksdagen ett tvifvel på regeringens allvarliga afsigt att bringa den till en tillfredsställande lösning på den grundval, som af Riksdagen i 1873 års skrifvelse blifvit framställd, och undanröjdandet af detta tvifvel är enligt min åsigt af den vikt samt står i sådant samband med de förväntningar Riksdagen haft skäl att vid mina yttranden och åtgärder i detta afseende fästa, att ett uppskof med förslagets framläggande skulle kunna leda till ett sådant misstroende, att detta makt-påliggande ärende icke längre i mina händer kunde vänta framgång.

På det en fullständig öfversigt af den afsedda nya härordningen må kunna vinnas, hafva i det nu framlagda förslaget jemte bilagor blifvit upptagna ej blott de egentliga hufvudgrunderna för organisationen utan äfven sådana reglementariska bestämmelser, som, i händelse dessa godkännas, äro för deras tillämpning och genomförande nödiga. Då emellertid dessa senare, såsom fallande inom den administrativa lagstiftningens område, ej lämpligen böra gifvas plats uti en författning, afsedd att erhålla civillags helgd, har jag uti särskilda förslag till lagar om härordningen samt om härens aflöning, beklädnad och underhåll sammanfattat de stadganden, hvilka likasom den föreslagna värnpligtslagen synas mig vara af

beskaffenhet att för sin giltighet erfordra icke allenast Eders Kongl. Maj:ts utan äfven Riksdagens godkännande.

Om nu dessa lagar vinna Eders Kongl. Maj:ts bifall och Eders Kongl. Maj:t tillika tackes gilla min åsigt om lämpligheten af att desamma redan nu framläggas för Riksdagen, så bör dervid naturligtvis tiden och sättet för deras verkställighet göras beroende af den särskilda öfvergångslag, som kan framdeles varda af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen antagen. Då emellertid, i fall de nu framlagda lagarne blifva gillade jemväl af Riksdagen, det skulle kunna medföra olägenheter, om icke någon tidpunkt vore bestämd, inom hvilken berörda öfvergångslag bör vara antagen, för att de redan fattade besluten om de öfriga lagarne skola bibehålla sin gällande kraft, och jag hyser den säkra förhoppning att kunna till Eders Kongl. Maj:ts pröfning anmäla en öfvergångslag så tidigt, att den kan blifva föremål för nådig proposition senast till nästa riksdag, har det synts mig vara ändamålsenligt, om de nu färdiga trenne lagarnes trädande i kraft blefve gjordt beroende deraf att en öfvergångslag varder senast nästa år af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen antagen.

Sedan föredragande departementschefen härefter redogjort för innehållet af de ifrågavarande lagförslagen, hvilka finnas detta protokoll bilagda, och dervid tillkännagifvit att förslaget till värnepligtslag blifvit af honom i samråd med chefen för Sjöförsvarsdspartementet utarbetadt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett inom generalstaben uppgjordt och af komiterade granskadt förslag, dervid dock, utom några mindre redaktionsförändringar, dels, på sätt ofvan redan är nämnt, ett stadgande rörande landtvärnets tjenstgöring blifvit tillagdt, dels det föreslagna stadgandet om det inflytande värnpligtens fullgörande må på beståndet af ingångna tjenste- och arbetsaftal medföra, såsom rätteligen tillhörande den allmänna civillagen, ansetts böra uteslutas, hemställde departementschefen att Kongl. Maj:t, med godkännande för sin del af nu framlagda plan till en ny arméorganisation, tacktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att, under förutsättning af dess bifall i grundlagsenlig ordning till det förslag om tillägg till 80 § Regeringsformen, som Kongl. Maj:t redan beslutat till Riksdagen framlägga, jemväl antaga de nu anmälda, i öfverensstämmelse med föreskriften i det sålunda ifrågasatta nya grundlagsbudet uppgjorda förslag till lagar:

1:o angående allmänna värnpligten,

2:o angående härordningen och

3:o angående härens aflöning, beklädnad och underhåll,

att träda i kraft på tid och sätt, som närmare bestämmes genom den särskilda lag om öfvergången från den nuvarande till den nya arméorganisationen,

organisationen, hvilken senast nästa år må varda af Kongl. Maj:t och Riksdagen antagen.

Slutligen yttrade departementschefen:

För den nya härordningens tillämpande erfordras dessutom för en gång en anslagssumma tillräckligt stor att dermed bekosta uppförandet af kaserner enligt det förslag till härens förläggning, som jag framställt i Bil. Litt. B. Redan under sistlidna Juni månad täcktes Eders Kongl. Maj:t på min underdåniga hemställan beordra en officer af fortifikationen att å de föreslagna platserna utse lämpliga ställen för kasernbyggnader och sedan tillsammans med en derom anmodad arkitekt i Tyskland och Frankrike närmare studera de system för dylika byggnader, som der ansågos på samma gång mest ändamålsenliga och minst kostsamma. Då den rapport öfver förutnämnda uppdrag, som jag sistlidna Oktober månad bekom, lemnade utsigt att genom användande af en annan konstruktion än den hos oss brukliga vid uppförande af kaserner vinna en icke obetydlig besparing, har jag låtit uppgöra ritningar och kostnadsförslag till en kasern för hvartdera af de särskilda vapenslagen och anser jag mig före denna månads utgång blifva i tillfälle att underkasta det nya systemet i arkitektoniskt, militäriskt och sanitärt afseende granskning af sakkunnige män. För dessa byggnaders uppförande inom den beräknade kostnadssumman har redan anmält sig antaglig entreprenör, och torde jag, sedan ofvannämnda granskning blifvit verkställd, få till Eders Kongl. Maj:t anmäla detta med den nya härordningens antagande förenade behof af medel.

Statsrådet och chefen för Sjöförsvarsdepartementet Friherre von Otter yttrade:

Då jag icke funnit något mot ifrågavarande förslag till ny härorganisation och dermed sammanhängande nu föreliggande lagförslag att erinra, samt dessa föreslags hänskjutande till den nu församlade Riksdagens pröfning, enligt min åsigt, skulle fortare befrämja lösningen af den viktiga angelägenheten om ordnandet af rikets försvar, än om med förslagens framläggande till Riksdagen skulle uppskjutas till dess frågan huruvida rustnings- och roteringsbesvären efter hand kunde komma att upphöra, hunnit af Eders Kongl. Maj:t pröfvas, i hvilket fall antagligen beslut icke i någondera frågan skulle hinna vid denna riksdag fattas, samt då det derjemte icke lärers böra ifrågasättas, att härorganisationen, derest den antages, skulle träda i verkställighet förrän stadgandena om rustnings- och roteringsbesvärens samt den dermed sammanhängande frågan om grundskatternas afskaffande af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen blifvit afgjorda, så finner jag mig böra i underdånighet tillstyrka

bifall till den af chefen för Landtförsvarsdepartementet gjorda hemställan.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björn-stjerna yttrade:

I departementschefens yttrande får jag till alla delar instämma och anser så mycket hellre härordningsförslaget och värnpligtslagen kunna och böra för Riksdagen utan dröjsmål framläggas, som dessa förslag utgöra ett helt för sig och innefatta en fullständig utveckling af det nya försvarsväsendet, som af Riksdagen måste godkännas innan den kan till behandling företaga frågan huru öfvergången från den gamla till den nya organisationen bör ske. Skulle det visa sig att Riksdagens bifall ej kan påräknas för de förslag om härens ordnande och värnepligtens utförande, som af Eders Kongl. Maj:t framläggas, måste, såsom en gifven följd, frågan om upplösandet af den indelta och värfvade armén med detsamma för närvarande förfalla, hvilket jag äfven får förutsätta vara händelsen med den i sammanhang dermed ställda frågan om grundskatternas afskaffande.

Statsrådet och chefen för Finansdepartementet Friherre Åkerhielm yttrade:

Eders Kongl. Maj:t lär ej af mig kräfvat något uttalande rörande den del af till nådig pröfning nu förelagda fråga, som för att väl bedömas fordrar militära insigter och förstudier och i sådant hänseende varit underkastad den mest sakkunniga granskning vårt land och våra förhållanden erbjuda. Men frågan har äfven en finansiell sida och från denna torde det vara min plikt att söka skärskåda densamma. Den korta och af trägna löpande göromål samt förarbeten till den nyss afslutade statsregleringen strängt upptagna tid, hvarunder jag deltagit i rådslagen, har likväl icke, jag säger det oförtäckt, varit tillräcklig för att sätta mig i tillfälle att så noga, som jag önskat det, begrunda ens denna sida af saken. Huru jag emellertid nu förmår se förhållandena, skall jag dock ej undandraga mig att uttala.

Stora blifva ostridigt de kostnader, som åtfölja det ifrågasatta förslagets antagande; och om än möjligt är, att under en fortsatt gynsam utveckling landet en dag förmår bära dessa kostnader, ser jag ej detta nu så klart, att jag vågar qväfva mina farhågor för att sådant ej torde vara att med visshet påräkna för den närmaste framtiden. Ännu pågår landets skuldsättande, om än detta sker för ett så nyttigt och en dag inbringande ändamål, som fullbordandet af vårt jernvägsnät. Ännu lemna ej jernvägstrafiken något i jämförelse med andra inkomsttitlar synnerligen betydande öfverskott till statsutgifternas bestridande, eller ens

ett tillräckligt sådant till räntornas betalande å upptagna lån. Betydliga utgifter återstå ännu och erfordras årligen för trafikens nödiga ordnande i mån af jernvägsnätets utsträckning. En följd af goda år och stigande statsinkomster har visserligen lyckliggjort oss, men felslagna skördar och nedgående konjunkturer för vårt lands alster af skog och grufva äro kanhända ej långt borta, och tecken visa sig som bjuda att åtminstone ej påräkna en fortsatt stegring i de ovanligt höga statsinkomsterna.

Om jag dristat i underdånighet allmänneligen framlägga dessa mina åsikter, så har det skett icke emedan jag tvekar att ju det svenska folket både bör och kan ordna sitt försvar, utan på det deraf än klarrare torde framgå den vikt, jag lägger derpå, att någon öfvergångslag ej är färdig att framställas. Utan kännedom om den tid, som en sådan öfvergång tänkes bära upptaga och sättet för dess genomförande, kan jag nemligen lika litet om de dermed förenade kostnader som om landets förmåga att vid tidpunkten för den nya härorganisationens trädande i verket bära densamma bilda mig ett bestämdt omdöme.

Vid sådant förhållande, och då jag så mycket mindre förmår inse den bjudande nödvändigheten att redan vid detta riksmöte framlägga ensamt nu föredragna förslag som, utom det att Riksdagen med härordning frågans afgörande och indelningsverkets dermed följande afskaffande sammanknutit frågan om grundskatternas upphörande, dertill ytterligare kommer, att Eders Kongl. Maj:t gjort förslagens blifvande till lag beroende af en grundlagsändring, hvilken först vid näst sammanträdande riksdag kan definitivt antagas, kan jag ej annat råda än att med de ifrågavarande förslagens framläggande, åtminstone för så vidt dermed afses deras antagande till lag, bör anstå intill dess förslagen i sin helhet beträffande lösningen af de af Riksdagen Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning underställda stora och viktiga frågor kunna afgifvas.

Statsrådet Berg yttrade:

Behovvet att genom en ändamålsenligare härorganisation bereda fosterlandet ett mera tryggt försvar, torde nu mera kunna anses allmänt insedt och erkänt, ehuru i fråga om sättet och vilkoren för detta behofs fyllande skiljaktiga meningar kunna förefinnas. Vid mitt inträde i Statsrådet, då denna fråga redan stod på dagordningen, delade jag den uppfattningen att målet skulle kunna vinnas utan någon väsendtligare rubbning af de grundvalar, hvarpå vårt försvarsväsen för närvarande hvilar. De förslag i sådan syftning, som af Kongl. Maj:t vid 1869, 1870 och 1871 års riksmöten framlades, lyckades dock ej tillvinna sig Riksdagens bifall, och i underdånig skrifvelse den 24 Maj 1873 har Riksdagen uttalat den åsigt att, med indelningsverkets successiva upphörande, hären borde ordnas

hufvudsakligen på den allmänna värnpligtens grund. Under förutsättning att, såsom detta Riksdagens uttalande antyder, svenska folket är villigt och mäktigt att underkasta sig de uppoffringar ett verkligen starkt försvar, byggt på nämnda grund, medför, har jag desto hellre ansett för en pligt att låta ofvannämnda min enskilda, hufvudsakligen på ekonomiska skäl hvilande uppfattning vika, som för mig indelningsverkets bibehållande aldrig ansetts såsom mål utan endast såsom ett medel för ett ordnad försvar, och jag är långt ifrån att vilja påstå det ej, om den ekonomiska sidan lemnas ur sigte, det afsedda målet lika väl, ja måhända bättre, må kunna vinnas genom en mera utsträckt tillämpning af den allmänna värnpligten. För de i denna riktning nu framlagda förslagens ändamålsenlighet synas mig nannnen på de framstående sakkunnige män, som i deras utarbetning eller granskning deltagit, innefatta tillräcklig borgen, och då således genom samma förslags antagande en af de för vårt samhälle viktigaste frågor skulle bringas till en lycklig lösning, kan jag ej annat än på det lifligaste önska deras framgång. Uti ofvannämnda skrifvelse har emellertid Riksdagen, under antagande att ett förslag till ny organisation af landets försvarsväsen, grundadt på allmän värnpligt, komme att framläggas, tillika anhållit att Eders Kongl. Maj:t tacktes, *i sammanhang med nämnda förslag*, i nåder föreslå stadganden, genom hvilka ej mindre rustnings- och roteringsbesvären med deraf härflytande kostnader komme att efter hand minskas och slutligen försvinna, än äfven grundskatterna upphöra. Då, enligt de nu förevarande förslagen, indelningsverket ej vidare skulle komma att ingå såsom beståndsdel i försvaret, torde väl deraf böra förutsättas att, i den mån den nya organisationen kommer till stånd, äfven de nu varande rustnings- och roteringsbesvären skola komma att efter hand upphöra. Något förslag angående öfvergången från den gamla till den nya ordningen föreligger dock icke nu. Öfvergångsperiodens längd, sättet huru rekryteringen derunder skall verkställas samt tiden, inom hvilken de ifrågasatta dyrbara kasernbyggnaderna böra vara fullbordade kunna således nu icke bedömas och följaktligen ej heller de kostnader beräknas, som den nya organisationens genomförande kan komma att under den närmaste framtiden föranleda. Frågan om grundskatternas afskaffande, hvilken af Riksdagen sammanbundits med arméorganisationen, är lika litet för närvarande i det skick att kunna blifva föremål för Eders Kongl. Maj:ts beslut. Visserligen kan meningen ej vara att den nya härordningen skall träda i kraft förr än nämnda fråga blifvit af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen afgjord, och ett förslag till densammas lösning har också på Eders Kongl. Maj:ts befallning blifvit uppgjordt, men, enligt grundlagens föreskrift, har detta

förslag blifvit remitteradt till vederbörande embetsmyndigheters utlåtande, och innan sådant blifvit afgifvet, lärers ärendet ej kunna Eders Kongl. Maj:t föredragas. Vid sådant förhållande synes mig tvifvelaktigt om tidpunkten ännu kan vara inne att till Riksdagens antagande framlägga de nu fullbordade delarne af organisationsförslaget. Jag vågar nemligen ej föreställa mig, att Riksdagen, som uttryckligen begärt att detta förslag måtte i sammanhang med frågan om rustnings- och roteringsbesvärens samt grundskatternas upphörande komma under behandling, skall finnas benägen lemna sitt bifall till det förra innan den fått kännedom om Eders Kongl. Maj:ts beslut i den senare och sålunda kan bedöma de följder i afseende å nämnda besvär och skatter samt de kostnader, ej blott i en framtid utan redan under de närmast följande åren, den nya organisationen kan komma att medföra; och då, äfven om den af föredragande departementschefen förordade framställning om de nu fullbordade förslagens antagande komme att af innevarande års Riksdag bifallas, reformens genomförande i allt fall blefve beroende af beslut, som först af en senare Riksdag kunna fattas, synes ett uppskof med denna framställning, till dess ärendet i hela sin vidd kan göras till föremål för Riksdagens afgörande, icke kunna leda till något egentligt dröjsmål med frågans slutliga lösning. Jag erkänner emellertid att i ett ärende af sådan vikt som det förevarande, der enig samverkan emellan Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen är i så hög grad af behofvet påkallad, det skulle vara synnerligen önskvärdt att redan i frågans närvarande stadium erhålla ett uttalande af Riksdagen öfver de uppgjorda förslagen, och jag delar således den åsigten, att Riksdagen så snart som möjligt må sättas i tillfälle att afgifva ett sådant, men jag tror för detta ändamål ej vara nödigt eller ens fullt lämpligt att redan nu ifrågasätta förslagens antagande såsom lag, hvartill jag, såsom ofvan är nämnt, ej vågar förutsätta att Riksdagen under närvarande förhållanden skall lemna sitt bifall. Med afseende likväl å den stora vikt föredragande departementschefen synes fästa dervid att förslagen redan nu föreläggas Riksdagen *till pröfning och godkännande* samt å de skäl han därför anført, har jag, som befarar att en afvikelse, om ock blott i form, från hans af öfriga fackmän inom Statsrådet förordade hemställan skulle kunna tillskrifvas en på skiljaktighet i sak grundad afsigt att tills vidare undanskjuta frågan, ansett mig icke böra afstyrka nådigt bifall till samma hemställan, helst jag hyser den förhoppning att Riksdagen, äfven om den skulle finna formela betänkligheter möta att nu såsom lag antaga de framlagda förslagen, i allt fall ej skall underlåta att upptaga dem till granskning och genom ut-

talande af sin åsigt i ämnet underlätta det arbete, som för den stora fosterländska frågans lyckliga lösning ännu återstår.»

Statsrådet Friherre Alströmer yttrade:

Giltigheten af de betänkligheter, som i formelt hänseende blifvit anförda, kan visserligen icke jäfvas, men då föredragande departementschefen, ehuru de flera frågor, af hvilka försvarsväsendets ordnande är i väsendtlig mån beroende, ännu icke vunnit den utredning att de samtidigt kunna af Eders Kongl. Maj:t pröfvas, det oaktadt finner det vara af högsta vikt att Eders Kongl. Maj:t, med godkännande af de föreslagna grunderna för ny härordning, redan nu till Riksdagen aflåter nådig proposition om antagande af de anmälda lagförslagen angående försvarsväsendets framtida ordnande, anser jag mig så mycket mindre böra i underdånighet afstyrka en sådan åtgärd, som jag förutsätter, att Eders Kongl. Maj:t, så snart sig göra låter, jemväl till Riksdagen gör framställning derom att rustnings- och roteringsbesvären samt grundskatterna må i sammanhang med genomförandet af försvarsväsendets ordnande efter hand upphöra, samt Riksdagen, genom aflåtandet af nu ifrågavarande nådiga proposition sättes i tillfälle att tidigare än eljest taga den omfattande försvarsfrågan under ompröfning, och, i händelse af bifall till de af Eders Kongl. Maj:t godkända förslagen, hvarigenom desamma erhålla egenskap af lag, kan med ett sådant bifall förena villkor att dessa lagar icke allenast icke träda i verkställighet utan äfven till kraft och verkan förfalla, derest Kongl. Maj:t och Riksdagen icke inom viss begränsad tid blifva ense om sättet och villkoren för rustnings- och roteringsbesvärens samt grundskatternas afskaffande.

Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet Wennerberg yttrade:

Då de sakkunnige män, som granskat det nu framställda härordningsförslaget, äro mig en tillräcklig borgen för dess antaglighet, då vidare de af chefen för Landtförsvarsdepartementet anförda skäl för vigten deraf, att detta förslag redan vid stundande riksdag af Eders Kongl. Maj:t framlägges till antagande, synas mig behjertansvärda; och då ändtligen för en lycklig lösning af frågan i dess helhet jag icke finner något väsendtligt hinder ligga i en föregående pröfning af dess rent militära del; så anser jag mig ega öfvervägande skäl att — trots de betänkligheter jag hyser med afseende derpå, att det ifrågavarande förslaget icke kunnat sättas i önskvärdt sammanhang med de frågor, som mer eller

mindre afgörande torde ingripa i detsamma — tillstyrka nådigt bifall till hvad föredragande departementschefen hemställt.

Statsrådet Lovén yttrade:

Då jag icke har anledning att emot den föreslagna nya organisationen af landtförsvaret framställa någon anmärkning, och de formela betänkligheter, som anförts emot de afgifna lagförslagens framläggande för Riksdagen innan öfriga till ärendet i sin helhet hörande eller dermed sammanbundna frågor hunnit att blifva slutligen beredda, icke synas mig vara af den betydighet, att de kunna uppväga fördelen deraf att Riksdagen, sedan en hufvuddel af ärendet nu blifvit fullbordad, utan uppskof sättes i tillfälle att deröfver sig uttala, hemställer jag i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t måtte bifalla hvad föredragande departementschefen tillstyrkt.

Chefen för Civildepartementet Statsrådet Bergström yttrade:

Med afseende å hvad föredragande departementschefen anført finner jag mig icke böra afstyrka, att ifrågavande tre lagförslag redan nu till Riksdagens pröfning framläggas; hvadan jag biträder departementschefens hemställan.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Carleson yttrade:

Mot de till en ombildning af rikets försvar syftande förslag, hvilka efter den omsorgsfullaste beredning, som kunnat åstadkommas, nu blifvit till Eders Kongl. Maj:ts godkännande anmälda, tilltror jag mig icke att i materielt afseende göra någon invändning af objektiv vikt, men på skäl, som innefattas i de underdåniga anföranden dels chefen för Finansdepartementet dels andra af Statsrådets ledamöter redan afgifvit, kan jag icke annat finna, än att dessa förslags framläggande till Riksdagens antagande ännu är för tidigt och således icke får antagas leda till målet.

I betraktande emellertid deraf att föredragandens underdåniga hemställan i ämnet skett under förklarande att han ansåge att uppskof med förslagens framläggande skulle kunna leda till ett sådant misstroende att detta maktpåliggande ärende icke längre i hans händer kunde vänta framgång; samt enär det återstående arbetets afbrytande i närvarande stund skulle efter mitt förmenande medföra vida större olägenhet och för det åsyftade målets uppnående svårare hinder än följden af att förslagen under för hand varande förhållanden blifva till Riksdagens antagande framlagda, så måste jag i underdånighet tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att till föredragandens hemställan lemna sitt bifall.

Hans Maj:t Konungen behagade i nåder godkänna den af föredragande departementschefen förordade nya organisationsplanen; Och ehuru Riksdagen uttalat den önskan, att frågan om försvarsverkets ordnande skulle behandlas i sammanhang med frågan om grundskatternas afskaffande, ansåg Hans Maj:t likväl den omständighet, att sistnämnda fråga ännu icke hunnit att blifva slutligen beredd, icke böra hindra framläggande redan nu för Riksdagen af de anmälda lagförslagen angående allmänna värnpligten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll, helst samma lagförslag icke vore afsedda att bringas till verkställighet innan äfven frågan om grundskatterna blifvit afgjord, hvarföre Hans Maj:t tacktes förordna att, på sätt föredragande departementschefen hemställt, nådig proposition om antagande af berörda lagförslag skulle till Riksdagen aflåtas, sådan den finnes här vid protokollet bilagd.

Ex protocollo

N. C. Arfvidsson.

Förteckning öfver Bilagorna.

Litt. A. *Förslag till landets militära indelning (jemte karta).*

N:o 1. Första fördelningen.

N:o 2. Andra d:o

N:o 3. Tredje d:o

N:o 4. Fjerde d:o

N:o 5. Femte d:o

N:o 6. Sjette d:o

Litt. B. *Förslag till härens förläggning.*

Litt. C. *Förslag öfver härens fast anställda personal.*

Litt. D. *Tabeller utvisande det antal befäl och manskap vid de särskilda truppslagen, som under olika tider af året är till tjenstgöring inkalladt, samt det antal hästar som för trup-
pernas tjenstgöring och öfning underhålles.*

N:o 1. Vid fotfolket.

N:o 2. Vid rytteriet.

N:o 3. Vid artilleriet.

N:o 4. Vid fortifikationen.

N:o 5. Vid trängen.

N:o 6. Artilleriets befäls- och underbefäls-styrka i ständig tjenstgöring under fredstid.

N:o 7. Fortifikationens befäls- och underbefäls-styrka i ständig tjenstgöring under fredstid.

Litt. E. *Förslag öfver hären och dess olika afdelningar på krigsfot.*

N:o 1. Förslag öfver hären.

N:o 2. Förslag öfver fotfolket.

N:o 3. Förslag öfver ett fotfolksregemente på två linie- och två landvärns-bataljoner.

N:o 4. Förslag öfver ett fotfolksregemente på en och en half linie- och två land-
värns-bataljoner.

N:o 5. Förslag öfver ett fotfolksregemente på en linie- och en landvärns-bataljon
(Gotlands regemente).

N:o 6. Förslag öfver rytteriet.

N:o 7. Förslag öfver ett rytteriregemente.

N:o 8. Förslag öfver artilleriet.

- N:o 9. Förslag öfver 1:a Svea artilleriregementet.
- N:o 10. Förslag öfver 2:a Svea artilleriregementet.
- N:o 11. Förslag öfver 1:a Göta artilleriregementet.
- N:o 12. Förslag öfver 2:a Göta artilleriregementet.
- N:o 13. Förslag öfver Wendes artilleriregemente.
- N:o 14. Förslag öfver Norrlands artilleriregemente.
- N:o 15. Förslag öfver artilleriets tygstat.
- N:o 16. Utrustningsplan för personal, hästar, kanoner och fordon.
- N:o 17. Förslag öfver en ammunitionskolonn vid arméfördelningarne.
- N:o 18. Förslag öfver fortifikationen.
- N:o 19. Förslag öfver 1:a ingenjörregementet.
- N:o 20. Förslag öfver 2:a ingenjörregementet.
- N:o 21. Förslag öfver ett fältingeniörkompani.
- N:o 22. Förslag öfver en ponton- och reservskanstygs-kolonn.
- N:o 23. Förslag öfver ett fältsignalkompani.
- N:o 24. Förslag öfver fältjernvägsafdelningarna.
- N:o 25. Förslag öfver trängen.
- N:o 26. Förslag öfver härens läkarepersonal.
- N:o 27. Förslag öfver härens hästläkarepersonal.

Litt. F. *Fördelning af det antal hästar, som vid härens försättande på krigsfot erfordras, utöfver det i fredstid befintliga antalet.*

Litt. G. *Landtförsvarets kostnad.*

I:a Arméfördelningen. Kronobergs regemente.

Område.				Af manskapet tilldelas							
Län.	Härad, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fördelningens rytteri.	Fältartilleriet.	Fästnings- kompanierna.	Ingénjör- trupperna.	Trängen.	Gardet.	Flottan.
Kronobergs	Af Kinnevald: häradsdel af Vexjö landsförs., Ojaby, Bergunda, Ojia, Vederslöf, Döringelanda, häradsdel af Skatelöf, Tafvelsås med Tofta	8,419									
	Norrvidinge	9,223									
	Vexjö	3,838									
	Allbo	29,769									
Christianstads	Sunnerbo	40,946									
	O. Göinge	26,529									
	V. Göinge	33,137									
	Norra Åsbo, utom Riseberga, Färingetofta, häradsdel af Torup, länssdel af Konga och Röstånga	19,594									
	Bjäre	16,909									
	Engelholm	1,791									
		190,155	951	606	75	120	50	20	30	30	20

Norra Skånska Infanteriregementet.

Christianstads	Af Norra Åsbo: Riseberga, Färingetofta, häradsdel af Torup, länssdel af Konga och Röstånga	5,860									
	Södra Åsbo	14,038									
	Gårds	23,520									
	Christianstad	8,269									
Malmöhus	Onsjö	17,497									
	Helsingborg	8,116									
	Rönnebergs	12,969									
	Landskrona	8,000									
	Harjagers	14,580									
	Frosta	26,674									
	Luggude	40,867									
	Af Torna: Igelösa, V. Oderslöf, Stafvie, Lackalunga, St. Peters kloster, Nöbbelöf, Häby, Håstad, Bergeby, Stångby, Vallkärra, Fjellie, Fladie, Lunds landsförs., St. Råby, häradsdel af Lomma och Gårdstånga	10,364									
	Lund	10,870									
		201,624	1,008	608	150	75	—	25	25	45	80

Södra Skånska Infanteriregementet.

Område.				Af manskabet tilldelas							
Län.	Harad, Stad.	Folk-mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fördelningens rytteri.	Faltartilleriet.	Fästnings-kompanierna.	Ingenjör-trupperna.	Trängen.	Gardet.	Flottan.
Malmöhus	Af Torna: Silfåkra, Refvin-ge, Hardeberga, Sandby, Hellestad, Dalby, Bonde-rup, del af Kyrkheddinge, del af Esarp, Bjellerup, Efverlöf, Veberöd, Blen-tarp, Gödelöf	13,679									
	Bara	15,937									
	Oxie (tingslag)	18,721									
	Malmö	26,426									
	Skytts	15,951									
	Skanör	803									
	Falsterbo	280									
	Trelleborg	2,022									
	Wemmerhøgs (tingslag) ..	25,394									
	Ljunits	8,480									
	Herrestad	8,758									
	Ystad	6,172									
	Färs	26,226									
	Christianstads ..	25,885									
	Albo	11,832									
	Järrestad	11,322									
	Cimbrishamn	1,564									
		219,452	1,097	606	150	110	—	30	45	46	110

Blekinge regemente.

Blekinge	126,935										
Kronobergs	Konga	32,170									
	Af Kinnevald: Kalfvik, Jät, Urshult, Almundsryd	11,679									
Christianstads ..	Villands	23,242									
		194,026	970	605	75	95	30	25	25	35	80
Summa		805,257	4,026	2,425	450	400	80	100	125	156	290

2:a Arméfördelningen.
1:a Lifgrenadierregementet.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Härad, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fördelnings- rytteri.	Fältartilleriet.	Fästnings- kompanerna.	Ingenjör- trupperna.	Träng.	Gardet.	Flottan.
Östergötlands	Hanekinds	8,776									
	Linköping	7,558									
	Gullbergs	7,747									
	Bobergs	8,268									
	Skenninge	1,436									
	Valkebo	8,115									
	Lysings	11,962									
	Dals	4,629									
	Vadstena	2,470									
	Aska	18,478									
	Göstrings	13,008									
	Vifolka	10,493									
	Kinda	20,349									
	Ydre	9,466									
	Viste	8,493									
Jönköpings	Grenna	1,277									
	N. Vedbo	16,789									
	S. Vedbo	14,634									
	Eksjö	2,296									
		176,244	881	611	75	100	—	40	20	35	—

2:a Lifgrenadierregementet.

Östergötlands	Åkerbo	4,697									
	Bankekind	14,485									
	Bråbo	6,023									
	Memmings, <i>utom</i> delar af Kimstads och Kullerstads socknar, tillhörande Ri- singe, Hällestads och Vånga länsmansdistrikt	3,149									
	Lösings	5,513									
	Björkekind	5,643									
	Ostkind	6,975									
	Norrköping	24,916									
	Söderköping	1,608									
	Hammarkind	18,817									
	Skärkind	5,711									
	N. Tjust	22,590									
	S. Tjust	21,123									
	Vestervik	5,211									
	Tuna läns	13,079									
Kalmar	Sevede	14,682									
	Vimmerby	1,851									
		176,073	880	610	75	50	—	—	40	40	65

Jönköpings regemente.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Härad, Stad.	Folk-mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fordelningsrytteri.	Fältartilleriet.	Fästningskompanierna.	Ingenjörtrupperna.	Trängarna.	Gardet.	Plutan.
Jönköpings	Tveta	17,725									
	Jönköping	11,254									
	Mo	8,509									
	Östra	21,936									
	Vestra	30,308									
	Östbo	20,602									
	Vestbo	26,746									
Hallands	Hök	18,960									
	Laholm	1,368									
	Tönnersjö	10,900									
	Halmstads	12,658									
	Halmstad (stad)	5,966									
		186,932	935	614	75	100	—	60	20	41	25

Kalmar regemente.

Kalmar	Södra Møre	44,705									
	Norra Møre	15,910									
	Kalmar	9,221									
	Stranda	13,904									
	Oskarshamn	3,544									
	Handbörds	16,953									
	Aspelands	13,846									
	Ölands sex härad	37,978									
Kronobergs	Uppvidinge	23,214									
		179,275	896	611	75	50	—	—	45	35	80

Gotlands regemente.

Gotlands		54,237	271	161	—	40	40	—	—	—	30
Summa		772,761	3,863	2,607	300	340	40	100	125	151	200

3:e Arméfördelningen.

Vestgöta regemente.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Härad, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Förde- lingens rytteri.	Fäl- taril- leriet.	Fäst- nings- kom- pani- erna.	Ingeniör- trup- pena.	Trän- gen.	Gardet.	Flottan.
Elfsborgs	Bjerke	5,991									
	Flundre	5,860									
Göteborgs o. Bohus	Ale	12,194									
	Vätle	8,051									
	Kullings	18,979									
	Af Gåsene: Björke, Gällby och Hudene	1,639									
	Alingsås	1,971									
	Göteborg	57,360									
	Askims	11,938									
	Sävedals	6,571									
	V. Hisings	11,046									
	O. Hisings										
	Kongelf	897									
	Tjörn	8,763									
	Marstrand	1,343									
	V. Orust	11,758									
	O. Orust	8,731									
	Inlands Södre	9,966									
	Inlands Nordre	11,863									
	Inlands Torpe	5,675									
	Inlands Fräkne	6,254									
	Uddevalle	5,641									
		212,491	1,062	608	50	50	20	—	24	25	285

Skaraborgs regemente.

Skaraborgs	Södra Vadsbo (fögderi)	32,694									
	Kåkind	18,942									
	Sköfde	2,386									
	Hjo	1,288									
	Gudhems	11,221									
	Vartofta	31,312									
	Falköping	1,780									
	Frökinds	3,354									
	Valle	6,386									
	Skara	2,611									
	Vilske	6,554									
	Skånings	18,192									
	Kinne	12,214									
	Kinneferdings	8,273									
	Lidköping	4,036									
	Kålands	15,576									
		176,819	884	607	75	75	30	40	32	25	—

Elfsborgs regemente.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Härad, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %	Regementet.	Fördelnings ryttari.	Fältartilleriet.	Pastors- kompanierna.	Ingenjör- trupperna.	Tvången.	Gardet.	Flottan.
Elfsborgs	Gasene, utom Björke, Gall- by och Hudene.,	10,061									
	Ås	12,837									
	Bollebygds.....	6,420									
	Marks	34,711									
	Vedens	8,126									
	Borås	3,322									
	Redvägs	12,215									
	Ulricehamn	1,011									
	Kinds	31,930									
	Tjäre	23,402									
	Kungsbacka	5,82									
	Viske	8,048									
Hallands	Hinde	14,636									
	Varberg	2,377									
	Faurås	15,852									
	Arstads	11,734									
	Falkenberg	1,359									
		198,623	993	608	75	100	50	40	35	25	60

Vestgöta Dals regemente.

Skaraborgs.....	Laske	7,097									
	Barne	12,783									
	Viste	17,427									
Elfsborgs	Åse	15,503									
	Väne	4,885									
	Venersborg	19,501									
	Sundals	10,787									
	Nordals	13,926									
	Valbo	27,163									
	Vedbo	11,649									
	Törsbo	1,722									
Göteborgs o. Bohus	Åmål	11,752									
	Lane	7,818									
	Stängenäs	7,101									
	Sotenäs	7,431									
	Tunge	6,219									
	Sörbygdens	8,503									
	Qville	9,644									
	Tanums	5,206									
	Bullarens	10,178									
	Vette	2,031									
	Strömstad										
		218,326	1,092	608	100	75	20	—	34	35	220
Summa		806,259	4,031	2,431	300	300	120	80	125	110	565

4:de Arméfördelningen.

Lifregementet till fot.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Härad, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fördelnings- rytteri utom gardets.	Fältartilleriet.	Fästnings- kompanierna.	Ingenjör- trupperna.	Trängén.	Gardet.	Flottan.
Stockholms stad		138,512									
Stockholms	Öknebo	6,234									
	Södertelje	2,298									
	Sotholms	12,919									
	Svartlösa	9,832									
	Färentuna	5,622									
	Sollentuna	4,831									
	Danderyds (skeppslag)	5,108									
	Vaxholm	1,077									
	Vermdö (skeppslag)	7,554									
		193,987	970	605	40	50	45	40	30	40	120

Uplands regemente.

Upsala	101,236										
Stockholms	Frösåker	13,274									
	Öregrund	764									
	Östhammar	624									
	Närdsinghundra	8,355									
	Vaddö o. Häfverö (skeppslag)	6,430									
	Bro och Vätö (skeppslag)	3,875									
	Sjuhundra	4,224									
	Lyhundra	5,071									
	Frötuna o. Länna (skeppsl.)	6,622									
	Norrtelge	1,468									
	Åkers (skeppslag)	4,246									
	Långhundra	6,467									
	Seminghundra	4,721									
	Erlinghundra	6,268									
	Sigtuna	494									
	Vallentuna	3,353									
		177,492	887	604	35	75	35	30	22	36	50

Södermanlands regemente.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Härad, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fördelnings rytteri utom Gardets.	Palatstillieriet.	Fästnings- kompanierna.	Ingenjör- trupperna.	Trängen.	Gardet.	Flottan.
Södermanlands ...		136,977									
Örebro	Askers	10,002									
	Sköllersta	11,455									
Östergötlands ...	Finspongs län	27,075 ¹⁾									
	Af Memmings: delar af Kimstads och Kullerstads socknar, tillhörande Ri- singe, Hällestad och Vånga länsmansdistrikt.										
		185,509	928	605	40	100	—	78	26	34	45

¹⁾ Risinge samt Hällestads och Tjällmo tingslag.

Vestmanlands regemente.

Vestmanlands		115,695									
Örebro	Glanshammars	7,627									
	Fellingsbro	9,181									
	Lindes och Ramsbergs (bergslag)	13,192									
	Linde	1,272									
	Nya Kopparbergs (bergslag)	7,790									
Kopparbergs	Söderbärke (tingslag)	5,373									
	Norrbärke (tingslag)	7,611									
		167,741	839	604	35	75	—	42	47	36	—
	Summa	724,729	3,624	2,418	150	300	80	190	125	146	215

Lifgardet.

Från samtliga arméfördelningarna	Svea Lifgardet.	Lifgardet till hast.
	600	150
	750	

5:te Arméfördelningen.

Dalregementet.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Tingslag, Stad.	Folk- mängd.	0.5 %	Regementet.	Fördelningens rytteri.	Fälartilleriet	Fästnings- kompanierna.	Ingénjör- trupperna.	Trungen.	Gardet.	Flottan.
Kopparbergs	Falun	6,267									
	Kopparbergs och Aspeboda, utom den del af Kopparbergs socken (Korsnäs bruk), som tillhör Sundborns läns- mansdistrikt	2,907									
	S:t Tuna och Gustafs	13,540									
	Gagnefs	7,470									
	Rättviks och Ore	12,604									
	Leksands, Als och Bjurås.	18,580									
	Mora, Sofia Magdalena och Venjans	12,972									
	Orsa ..	4,608									
	Elfdals	3,982									
	Särna och Idre	1,283									
	Malungs, Lima o. Äppelbo	12,071									
	Nås, Jerna och Floda	12,038									
	Grangärde	10,180									
Vermlands	Elfdals (härad)	28,008									
	Fernebo (härad)	19,890									
	Filipstad	2,304									
	Nyeds (härad)	6,651									
		175,355	877	608	25	110	—	70	24	40	—

Helsinge regemente.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Tingslag, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fördelningens rytteri.	Fältartilleriet.	Fastnings- kompanierna.	Ingenjör- trupperna.	Trängan.	Gardet.	Flottan.
Gefleborgs	Gefle	14,712									
	Hille och Vallbo	8,164									
	Hedesunda och Ö. Fernbo	7,720									
	Ofvansjö, Torsåkers och År- sunda	16,765									
	Ugglebo och Hamrånge ...	9,296									
	Hanebo	6,855									
	Norråla	10 691									
	Söderhamn	4,878									
	Bollnäs	7,356									
	Alfta	9,114									
	Arbrå	4,230									
	Jerfsö	5,386									
	Enånger.....	4,522									
	Forsa	7,696									
	Hudiksvall	3 292									
Kopparbergs	Svärdsjö	7,532									
	Sundborns	1,918									
	Af Kopparbergs och Aspe- boda: den del af Koppar- bergs socken (Korsnäs bruk), som tillhör Sund- borns länsmansdistrikt ..	450									
	Vika, Knifva och Hosjö ...	2 851									
	Torsångs	1,125									
	S:t Skedvi	3,632									
	Husby	5,748									
	Hedemora och Garpenberg	8,282									
	Hedemora	1,152									
	Folkare	10,388									
	Säters.....	1,874									
	Säters (stad)	508									
		166,137	831	608	25	20	—	—	36	42	100

Nerikes regemente.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Härad, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fordelningens rytter.	Fältartilleriet.	Fästnings- kompanierna.	Ingentör- trupperna.	Trängen.	Gardet.	Flotjan.
Örebro	Örebro (stad)	9,249									
	Örebro	14,593									
	Kumla	13,258									
	Hardemo	2,765									
	Edsbergs	14,445									
	Grimstens	6,332									
	Sundbo	11,057									
	Askersund	1,482									
	Nora och Hjulsjö	13,571									
	Nora	1 468									
	Grythytte och Hellefors ..	8,192									
	Karlskoga	12,388									
Vermlands	Vase	9,039									
	Ölme	6,523									
	Christinehamn	3,666									
	Visnums	10,044									
Skaraborgs	N. Vadsbo (fögderi)	29,216									
	Mariestad	2,349									
		169,637	848	608	50	70	—	40	35	45	—

Vermlands regemente.

Vermlands	Carlstad (stad)	5 705									
	Carlstads	7,339									
	Kils	17,666									
	Grums	10,412									
	Näs	15,425									
	Gillbergs	18,406									
	Nordmarks	23,739									
	Jösse	34,447									
	N. Fryksdals (tingslag)	26,696									
	Ö. Fryksdals (tingslag)	15,757									
		175,591	878	608	50	100	—	50	30	40	—
Summa		686,720	3,434	2,432	150	300	—	160	125	167	100

6:te Arméfördelningen.

Norrbottens regemente.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s							
Län.	Tingslag, Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fördelningens rytteri.	Fälldartilleriet.	Fästnings- kompanierna.	Ingenjör- trupperna.	Trängen.	Gardet.	Flottan.
Norrbottens		77,323									
Vesterbottens.....	länsdel af Arvidsjaurs lapp- marks (Malå kapell)	912									
	Skellefteå	23,231									
		101,466	507	344	—	80	—	—	48	5	30

Vesterbottens regemente.

Vesterbottens	Löfånger	3,822									
	Nysätra	2,887									
	Burträsk	6,176									
	Bygdå	5,173									
	Degerfors	4,143									
	Umeå	17,357									
	Umeå (stad)	2,629									
	Nordmalings och Bjurholms	8,894									
	Lycksele lappmarks	9,270									
	Åsele lappmarks	8,660									
Vester-Norrlands	Arnäs	9,899									
	Själevads	8,094									
	Nätra	11,986									
		98,990	495	344	—	90	—	—	36	5	20

Jemtlands regemente.

O m r å d e.				A f m a n s k a p e t t i l l d e l a s								
Län.	Tingslag. Stad.	Folk- mängd.	0,5 %.	Regementet.	Fördelningens rytteri.	Fältartilleriet.	Fästnings- kompanierna.	Fästnings- trupperna.	Ingénieur- trupperna.	Trängan.	Gardet.	Flottan.
Jemtlands		71,338										
Vester-Norrlands	Torp	10 308										
Gefleborgs	Ljusdals	10,040										
		91,686	458	344	65	25	—	—	19	5	—	—

Vester-Norrlands regemente.

Vester-Norrlands	Nordingrå	6,712										
	Sollefteå	11 567										
	Ramsele	9,064										
	Boteå	7,969										
	Nora	5,186										
	Gudmundrå	4,684										
	Säbrå	7,715										
	Hernösand	3,817										
	Ljustorps	5,604										
	Indals	5,374										
	Sköns	6,985										
	Sundsvall	6,541										
	Selånger	3,442										
	Tuna	8,271										
	Njurunda	3,721										
Gefleborgs	Bergsjö	10,875										
	Delsbo	8,782										
		116,309	582	345	85	45	—	—	22	5	80	
	Summa	408,451	2,042	1,377	150	240	—	—	125	20	130	
	Summa Summarum	4,204,177	21,020	13,690	1,500	1,880	320	630	750	750	1,500	

Förslag till härens förläggning.

1. Arméfördelningen.

<i>Kristianstad</i>	1. Arméfördelningens stab och intendentur. Wendes artilleriregementes stab och fältbatterier.
<i>Malmö</i>	Södra Skånska infanteriregementet. Husarregementet Konung Carl XV.
<i>Landskrona</i>	Skånska husarregementet.
<i>Ystad</i>	Skånska dragonregementet.
<i>Helsingborg</i>	Norra Skånska infanteriregementet.
<i>Karlskrona</i>	Blekinge regemente. Wendes artilleriregementes 2:ne fästningskompanier.
<i>Wexjö</i>	Kronobergs regemente.

2. Arméfördelningen.

<i>Jönköping</i>	2. Arméfördelningens stab och intendentur. Jönköpings regemente.
	2. Göta artilleriregementes stab och 6 fältbatterier.
<i>Eksjö</i>	Smålands husarregemente.
<i>Linköping</i>	2. Lifgrenadierregementet. Östgöta dragonregemente.
<i>Vadstena</i>	1. Lifgrenadierregementet. *)
<i>Visby</i>	Gotlands regemente.
	2. Göta artilleriregementes 7. fältbatteri och fästningskompani.
<i>Kalmar</i>	Kalmar regemente.

3. Arméfördelningen.

<i>Göteborg</i>	3. Arméfördelningens stab och intendentur. Vestgöta regemente. Bohusläns dragonregemente.
	1. Göta artilleriregementes stab och fältbatterier.
<i>Karlsten</i>	1 Fästningskompani af 1. Göta artilleriregemente.
<i>Venersborg</i>	Vestgöta-Dals regemente.
<i>Borås</i>	Elfsborgs regemente.

*) Om kostnaden för en förändring till kasern af Vadstena slott icke bereder betydlig besparing, föreslås:
1. Lifgrenadierregementet förläggas till *Linköping* och 2. Lifgrenadierregementet till *Norrköping*.

<i>Karlsborg</i>	2:ne Fästningskompanier af 1. Göta artilleriregemente.
	2. Ingeniörregementet.
<i>Lidköping</i>	1. Trängbataljonen.
<i>Sköfde</i>	Skaraborgs regemente.
	Vestgöta dragonregemente.

4. Arméfördelningen.

<i>Stockholm</i>	4. Arméfördelningens stab och intendentur.
	Svea lifgardet,
	Lifregementet till fot.
	Uplands regemente.
	Södermanlands regemente.
	Lifgardet till häst.
	Lifregementets dragoner.
	1. Svea artilleriregementes stab och fältbatterier.
	1. Ingeniörregementet.
	2. Trängbataljonen.
<i>Vaxholm</i>	2:ne Fästningskompanier af 1. Svea artilleriregemente.
<i>Vesterås</i>	Vestmanlands regemente.

5. Arméfördelningen.

<i>Örebro</i>	5. Arméfördelningens stab och intendentur.
	Nerikes regemente.
	Lifregementets husarer.
	2. Svea artilleriregemente.
<i>Karlstad</i>	Vermlands regemente.
<i>Falun</i>	Dalregementet.
<i>Gefle</i>	Helsinges regemente.

6. Arméfördelningen.

<i>Sundsvall</i>	6. Arméfördelningens stab och intendentur.
	Vester-Norrlands regemente.
	3. Trängbataljonen.
<i>Östersund</i>	Jemtlands regemente.
	Jemtlands hästjägareregemente.
	Norrlands artilleriregemente.
<i>Umeå</i>	Vesterbottens regemente.
<i>Luleå</i>	Norrbottens regemente.

Härens fast

	Officerare											Fanjunkare och Styck- junkare.			Nummerstyrka.				
	Generaler.	Öfverstar.	Öfverste- löjtnanter och Majorer.		Regementsskvarttermästare och adjutanter.	Kaptener och Rytt- mästare.		Löjt- nanter.		Underlöjtnanter.	Summa.	Linie.	Landvärn.	Summa.	Sergeanter.		Korporaler.	Filer.	Summa.
			Linie.	Landvärn.		Linie.	Landvärn.	Linie.	Landvärn.						Linie.	Landvärn.			
Generalitetet	10	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Generalstaben	—	1	13	—	—	16	—	8	—	—	38	—	—	—	—	—	—	—	—
Fotfolket	—	26	73	51	73	290	204	392	204	392	1 705	269	204	473	1 960	204	2 940	2 940	8 044
Rytteriet	—	11	22	—	22	77	—	110	—	110	352	66	—	66	440	—	440	880	1 760
Artilleriet	—	6	34	—	—	126	—	152	—	90	408	121	—	121	454	—	454	518	1 426
Fortifikationen	—	3	8	—	—	25	—	34	—	22	92	32	—	32	136	—	136	136	408
Trängen	—	—	3	—	3	12	—	36	—	—	54	9	—	9	60	—	90	90	240
Öfrig, vid de särskilda vap- nen ej anställd, personal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	10	47	153	51	98	546	204	732	204	614	2 659	497	204	701	3 050	204	4 060	4 564	11 878

anställda personal.

S p e l.			L ä k a r e.			Hästläkare.			Öfrige civile embets- och tjänstemän.			Handtverkare af alla slag.			Summa personal.												
Regemens- och Stridsrunspelare samt Regemensstrumslagare.	Spel i nummer och Trumpetare.		Summa.	Överfältläkare.	2:o Bataljonsläkare. 1:e Bataljonsläkare. Regemensläkare. Fältläkare.	Summa.	Extra hästläkare. Bataljonsläkare. Regemenshästläkare.	Summa.	Extra hästläkare. Bataljonsläkare. Regemenshästläkare. Fältintendenten.	Summa.	Garnisonsadlöfver. Regementsspastorer. Regemensintendenten.	Fältintendenten.	Summa.	Utreddings- och förärförvaltare, Tygskrifvare och Verkmästare. Musikdirektören. Ammunens. Arkivarier och Sekreterare. Professör.	Summa.	inf.	Landvärn.	Summa personal.									
	Landvärn.	Linie.																									
—	—	—	—	—	—	73	—	—	—	—	26	26	—	1	104	47	51	11 707									
—	—	—	—	—	—	22	11	22	—	11	11	—	—	—	33	77	—	2 508									
26	980	204	1 210	—	26	26	—	21	6	6	—	12	—	—	58	178	—	2 362									
11	165	—	176	—	11	11	—	22	—	11	11	—	—	—	15	2	—	588									
30	108	—	138	—	6	6	9	21	—	6	6	—	—	—	9	6	—	342									
2	31	—	33	—	2	2	—	4	—	2	2	—	—	—	6	—	—	154									
—	18	—	18	—	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	47	—	—	—									
69	1 302	204	1 575	1	6	45	51	36	80	219	18	22	10	50	6	45	48	35	1	3	1	26	104	269	310	51	17 712

Tabell,

utvisande det antal befäl och manskap af **Fotfolket**, som under olika tider af året är till tjenstgöring inkalladt.

	Officerare.										Nummerstyrka.										Hästar.		
	Summa officerare. Subalternofficerare. Kaptenen. Regementsvartermästare och Adjutanter. Överstjörhanter och Majorer. Regementschefer.					Fanjunkare	Underofficerare.			Ejter.	Spel.	Varnpliktigt manskap.	Summa nummerstyrka.	Regementspastorer.	Läkare.	Regementsintendenten.	Förädsförvaltare.	Musikdirektörer.	Gevärshandverkare.	Summa personal.			
							Serganter.	Korporaler.	Summa Under-officerare.														
A. Linien.																							
Mellan repetitionsöfningarna i tjänstgöring varande	26	47	73	196	588	930	269	980	1,960	2,940	1,960	614	14 291 ¹⁾	19,805	26	47	26	26	26	26	47	21,202	172
Under repetitionsöfningarna i tjänstgöring varande	26	73	73	290	784	1,246	269	1,960	2,940	4,900	2,940	1,006	36,793	45,639	26	73	26	26	26	26	47	47,378	198
B. Landvärnet.																							
Under repetitionsöfningarna i tjänstgöring varande	—	51	—	204	204	459	204	204	—	204	—	204	—	408	—	—	—	—	—	—	51	1,122	51

¹⁾ Första åldersklassen är upptagen till full styrka.

T a b e l l,

utvisande det antal befäl och manskap af Rytteriet, som under olika tider af året är till tjänstgöring inkalladt.

Linien.	Officerare.														Nummerstyrka,										Hästar.										
	Regementschefer. Överstelöjtnanter och Majorer. Regementskvarttermästare och Adjutanter. Rytmästare. Subalternofficerare. Summa officerare. Fanjunkare.														Under-officerare.																				
															Summa nummerstyrka.											Värnpliktigt manskap.									
															Spel.											Eliter.									
															Serganter.											Summa under-officerare. Korporaler.									
Från 1 Oktober till 1 Maj i tjänstgöring varande	11	11	22	55	110	209	66	330	330	660	660	176	1,650 ¹⁾	3,146	11	11	11	11	22	11	11	55	3,564	3,740											
Under öfriga delen af året, utom repetitionsöfningstiden, i tjänst- göring varande	11	11	22	55	165	264	66	330	330	660	660	176	3,102	4,598	11	11	11	11	22	11	11	55	5,071	4,950											
Under repetitionsöfningarna i tjänst- göring varande	11	22	22	77	220	352	66	440	440	880	880	176	5,899	7,835	11	22	11	11	22	11	11	55	8,407	7,337											

¹⁾ Första åldersklassen är upptagen till full styrka.

Tabell.

utvisande det antal befäl och manskap af **Artilleriet**, som under olika tider af året till tjänstgöring inkalladt.

	Nummerstyrka.																										Hästar.
	Officerare.													Hästar.													
	Officerare.													Hästar.													
	Officerare.													Hästar.													
	Officerare.													Hästar.													
Regimentspastorer.																										Summa personal.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	
Regimentspastorer.																										Regimentspastorer.	

¹⁾ Första åldersklassen är upptagen till full styrka.

Tabell,

utvisande det antal befäl och manskap af **Fortifikationen**, som under olika tider af året är till tjenstgöring inkalladt,

	Officerare.							Nummerstyrka.							Civile tjenstemän, handt- verkare m. fl.										Hästar.								
	Summa. Underlöjtnanter. Löjtnanter. Kaptenen. Majorer. Öfverslöjtnanter. Öfverstar.							Fanjunkare. Summa. Underlöjtnanter. Löjtnanter. Kaptenen. Majorer. Öfverslöjtnanter. Öfverstar.							Värnpliktigt manskap. Trumpetare. Eliter. Summa. Korporaler. Sergeanter.							Regementsofficerare. Summa. Regementspastorer. Läkare. Regementsintendenten. Arkivarie. Sekreterare. Förrådsförrätare. Häsläkare. Regementssjukhusbetjä- nare. Vaktmästare. Summa.										Stam- och legde- Regementsofficer- Summa, personal.	
Mellan repetitionsöfningarna i tjenstgöring varande ...	3	3	5	25	34	22	93	32	100	100	200	136	31	1	630	997	2	4	2	1	1	9	2	2	2	1	26	1,148	11 135				
Under repetitionsöfningarna i tjenstgöring varande ...	3	3	5	25	34	22	93	32	136	136	272	136	31		1,724	2,163	2	4	2	1	1	9	2	2	2	1	26	2,314	11 385				

¹⁾ Första åldersklassen är upptagen till full styrka.

Tabell,

Utvisande det antal befäl och manskap af **Trängen**, som under olika tider af året är till tjenstgöring inkalladt.

	Officerare.				Fanjunkare.	Nummerstyrka.										Hästar.			
	Majorer.	Kapten.	Löjtnanter.	Summa officerare.		Under-officerare.				Spel.	Eliter.	Värnpliktigt manskap.	Summa nummerstyrka.	Pastorer.	Läkare.	Hastläkare.	Förbudsförvaltare.	Höfslagare.	Summa personal.
						Sergeanter.	Korporaler.	Summa underofficerare.											
Mellan repetitionsöfningarna i tjenstgöring varande	3	9	21	33	9	30	60	90	60	18	1) 750	918	3	3	3	6	6	981	123
Under repetitionsöfningarna i tjenstgöring varande	3	12	39	54	9	60	90	150	90	18	1,930	2,188	3	3	3	6	6	2,272	123

¹⁾ Första åldersklassen är upptagen till full styrka.

Artilleriets

befäls- och underbefäls-styrka i ständig tjenstgöring under fredstid.

		Antal.	Summa.
6 öfverstar.	Regementschefer	—	6
23 öfv.-löjtn. och majorer af 34 fast anstälde.	Tjenstgörande vid regementena	12	23
	» uti artilleristaben och arméförvaltningen	4	
	» vid artilleri- och ingeniör-skolan	1	
	» såsom artilleribefälhafvare å Vaxholm, Carlsborg och Carlskrona	3	
	» såsom tygmästare i Stockholm, Christianstad och Östersund	3	
98 kaptener af 126 fast anstälde.	Regementsqvartermästare	6	98
	Batterichefer	39	
	Kompanichefer	8	
	Informationskaptener	6	
	Stallmästare	6	
	Artilleristabsofficerare och tjenstgörande i arméförvaltningens artilleriafdelning	5	
	Tjenstgörande vid tygstaten m. m. (enl. bil.)	22	
	Lärare i militärskolorna	6	
100 Löjtnanter af 152 fast anstälde.	Tjenstgörande i artilleristaben	3	98
	Regementsadjutanter	6	
	Tjenstgörande vid batterierna	39	
	» » kompanierna	8	
	Informationslöjtnanter	6	
	Adjutanter åt öfverstelöjtnanterne och majorerne	6	
	Gymnastikofficerare	6	
	Tjenstgörande vid tygstaten m. m.	6	
	Militärskolorna (adjutant, repetitörer)	6	
	Transport	86	127

			Antal.	Summa.
90 underlöjtnanter (alle de fast anstälde).	Transport		86	127
	Elever vid ridskolan, gymnastiska centralinstituttet, bergskolan, krutproberingen m. m.		14	100
	Adjutanter åt öfverstelöjtnanterne och majorerne		6	
	Tjenstgörande vid batterierna		39	
	» » kompanierna		8	
	Elever i skolorna		37	90
121 styckjunkare (alle de fast anstälde).	Tjenstgörande i regementschefsexpeditionerne		6	
	» vid batterierna		78	
	» » kompanierna		8	
	» » informationsverken		6	
	» såsom ekonomiunderofficerare		6	
	» i artilleristaben		4	
	» vid tygstaten m. m. (enl. bil.)		7	
	» såsom furageringsunderofficerare		6	121
266 sergenter af 454 fast anstälde.	6 från hvarje liniebatteri		234	
	4 » » fästningskompani		32	266
266 konstaplar af 454 fast anstälde.	6 » » liniebatteri		234	
	4 » » fästningskompani		32	266
360 eliter af 518 fast anstälde.	8 » » liniebatteri		312	
	6 » » fästningskompani		48	360
Summa				1,330

Fortifikationens

befäls- och underbefäls-styrka i ständig tjänstgöring under fredstid.

		Antal	Summa
3 öfverstar.	<i>Fortifikationsstaben:</i> å hufvudstationen	1	3
	<i>Ingeniörregementena:</i> regementschefer	2	
3 öfverstelöjtnanter.	<i>Fortifikationsstaben:</i> å hufvudstationen 1.		3
	fortifikationsbefälhavare å Carlsborg o. Carlskrona 2.	3	
5 majorer.	<i>Fortifikationsstaben:</i> å hufvudstationen 2.		5
	fortifikationsbefälhavare å Vaxholm 1.	3	
	<i>Ingeniörregementena</i>	2	
25 kapteners.	<i>Fortifikationsstaben:</i> å hufvudstationen 4.		25
	vid militärläroverken 2.		
	å fästningarna 5.	11	
	<i>Ingeniörregementena:</i> kompanichefer 9.		
	chef för fältjernvägsafdel- ningen 1.		
	chefer för trängafdelnin- garna 2.		
	tygkapteners 2.	14	
34 löjtnanter.	<i>Fortifikationsstaben:</i> å hufvudstationen 5.		11
	vid militärläroverken 1.		
	å fästningarna 5.	11	
	<i>Ingeniörregementena:</i> adjutanter 2.		
	kompaniofficerare 21.	23	
22 underlöjtnanter.	<i>Ingeniörregementena:</i> kompaniofficerare 12.		22
	elever vid läroverken 10.	22	
32 fanjunkare.	<i>Fortifikationsstaben:</i> å hufvudstationen 6.		16
	å fästningarna 10.	16	
	<i>Ingeniörregementena</i>	16	32
	Transport		124

		Anl.	Summa.
Transport			124
100 sergearter af 136 fast anstälde.	10 från hvarje pontonier- och sappör-kompani	80	100
	8 från fältsignalkompaniet	8	
	12 från fältjernvägsafdelningen	12	
100 korpraler af 136 fast anstälde.	10 från hvarje pontonier- och sappör-kompani	80	100
	8 från fältsignalkompaniet	8	
	12 från fältjernvägsafdelningen	12	
136 eliter (alle de fast anstälde).	14 från hvarje pontonier- och sappör-kompani	112	136
	12 från fältsignalkompaniet	12	
	12 från fältjernvägsafdelningen	12	
Summa			460

F ö r s l a g ö f v e r H ä r e n p å k r i g s f o t .

[illegible]

F ö r s l a g ö f v e r F o t f o l k e t p å k r i g s f o t .

[illegible]

¹⁾ Här i inberäknade 2 Löjtnanter som göra adjutantstjänst.

Förslag öfver ett Fotfolksregemente på två linie-

	S t r i d a n -																					
	L i n i e.																					
	Fast anställd personal.														Värnpligtige.					Summa Linie.		
	Officerare.							Fanjunkare.	Nummerstyrka.							Summa fast anställd personal.	Officerare.	Underofficerare.	Spel.		Manskap.	Summa värnpligtige.
	Regementschef.	Öfv.-Löjtnanter och Majorer.	Reg:tsqvartermästare och Adjutanter.	Kapten.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa Officerare.		Sergeanter.	Korporaler.	Summa Underofficerare.	Eliter.	Spel.	Summa nummerstyrka.								
Regementets stab	1	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3		
1:a Liniebataljonen	—	1	1	4	4	6	16	5	20	24	44	24	13	81	102	2	6	—	800	910		
2:a Liniebataljonen	—	1	1	4	4	6	16	5	20	24	44	24	13	81	102	2	6	—	800	910		
Summa Linie	1	2	3	8	8	12	34	11	40	48	88	48	26	162	207	4	12	—	1,600	1,823		
1:a Landvärnsbataljonen	—	—	—	—	2	—	2	—	12	24	36	12	4	52	54	—	—	—	—	54		
2:a Landvärnsbataljonen	—	—	—	—	2	—	2	—	12	24	36	12	4	52	54	—	—	—	—	54		
Summa Landvärn	—	—	—	—	4	—	4	—	24	48	72	24	8	104	108	—	—	—	—	108		
Summa Fälttrupper	1	2	3	8	12	12	38	11	64	96	160	72	34	266	315	4	12	—	1,600	1,931		
Depot	—	1	—	4	4	4	13	—	12	24	36	24	7	67	80	—	—	5	1,000	1,085		
Summa Summarum	1	3	3	12	16	16	51	11	76	120	196	96	41	333	395	4	12	5	2,600	3,016		
Tillkomma af icke-stridande.....	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	24	—	—	—	—	—	—	58	—		
Summa Behof	1	3	3	12	16	16	51	11	80	120	200	120	41	—	—	4	12	5	2,600	2,679		
Tillgång	1	3	3	12	16	16	51	11	80	120	200	120	41	—	—	—	—	—	2,931 ¹⁾	—		
Öferskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	252	—		
Brist (fyller med värnpligtige)...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	12	5	—	—		

¹⁾ Liniens 6 åldersklasser uppgå till..... 3,111 man.

Häraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser:

Halfva antalet korporaler .. 60.

Alle eliterne..... 120. 180.

Återstå 2,931 man.

och två landvärnsbataljoner på krigsfot.

d e.													I c k e s t r i d a n d e.												
L a n d v ä r n.													L i n i e.												
Fast anställd personal.						Värnpligtige.							Fast anställd personal.						Landvärn.						
Officerare.						Värnpligtige.							Fast anställd.						Värnpligtige.						
Summa landvärn.						Summa landvärn.							Summa landvärn.						Summa landvärn.						
Summa väpnpligtige.						Summa väpnpligtige.							Summa väpnpligtige.						Summa väpnpligtige.						
Manskap.						Manskap.							Manskap.						Manskap.						
Spel.						Spel.							Spel.						Spel.						
Underofficerare.						Underofficerare.							Underofficerare.						Underofficerare.						
Officerare.						Officerare.							Officerare.						Officerare.						
Summa fast anställd personal.						Summa fast anställd personal.							Summa fast anställd personal.						Summa fast anställd personal.						
Serganter.						Serganter.							Serganter.						Serganter.						
Fanjunkare.						Fanjunkare.							Fanjunkare.						Fanjunkare.						
Summa Officerare.						Summa Officerare.							Summa Officerare.						Summa Officerare.						
Löjtnanter.						Löjtnanter.							Löjtnanter.						Löjtnanter.						
Kompanichefer.						Kompanichefer.							Kompanichefer.						Kompanichefer.						
Bataljonschefer.						Bataljonschefer.							Bataljonschefer.						Bataljonschefer.						
Regementsspastor.						Regementsspastor.							Regementsspastor.						Regementsspastor.						
Läkare.						Läkare.							Läkare.						Läkare.						
Förbudsövervalare.						Förbudsövervalare.							Förbudsövervalare.						Förbudsövervalare.						
Regementssintendent.						Regementssintendent.							Regementssintendent.						Regementssintendent.						
Musikdirektör.						Musikdirektör.							Musikdirektör.						Musikdirektör.						
Bataljonskommisarie (sergeanter).						Bataljonskommisarie (sergeanter).							Bataljonskommisarie (sergeanter).						Bataljonskommisarie (sergeanter).						
Gevärshandverkare.						Gevärshandverkare.							Gevärshandverkare.						Gevärshandverkare.						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						
Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).							Sjukvårdssoldater (eliter).						Sjukvårdssoldater (eliter).						

Förslag öfver ett Fotfolksregemente på 1½ linie-

S t r i d a n -

L i n i e.

	S t r i d a n .																					
	L i n i e.																					
	Fast anstald personal.															Värnpligtige.						
	Officerare.							Fanjunkare.	Nummerstyrka.							Summa fast anstald personal.	Officerare.	Underofficerare.	Spel.	Manskap.	Summa värnpligtige.	Summa linie.
	Regementschef.	Öfv.-Löjtnanter och Majorer.	Regesqvartermästare och Adjutanter.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Summa Officerare.	Underofficerare.															
							Serganter.		Korporaler.	Summa Underofficerare.	Eliter.	Spel.	Summa nummersstyrka.									
Regementets stab	1	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3		
Liniebataljonen	—	1	1	4	4	6	16	5	20	24	44	24	13	81	102	2	6	—	700	708	810	
Liniehalfbataljonen	—	—	—	2	3	3	8	2	10	12	22	12	6	40	50	1	3	—	350	354	404	
Summa Linie	1	1	2	6	7	9	26	8	30	36	66	36	19	121	155	3	9	—	1,050	1,062	1,217	
1:a Landvärnsbataljonen	—	—	—	—	1	—	1	—	8	18	26	12	5	43	44	—	—	—	—	—	44	
2:a Landvärnsbataljonen	—	—	—	—	1	—	1	—	8	18	26	12	5	43	44	—	—	—	—	—	44	
Summa Landvärn	—	—	—	—	2	—	2	—	16	36	52	24	10	86	88	—	—	—	—	—	88	
Summa Fälttrupper	1	1	2	6	9	9	28	8	46	72	118	60	29	207	243	3	9	—	1,050	1,062	1,305	
Depot	—	1	—	2	3	3	9	—	10	18	28	10	2	40	49	—	—	4	500	504	553	
Summa Summarum	1	2	2	8	12	12	37	8	56	90	146	70	31	247	292	3	9	4	1,550	1,566	1,858	
Tillkomma af icke-stridande	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	20	—	—	—	—	—	—	—	44	—	
Summa Behof	1	2	2	8	12	12	37	8	60	90	150	90	31	—	—	3	9	4	1,550	1,610	—	
Tillgång	1	2	2	8	12	12	37	8	60	90	150	90	31	—	—	—	—	—	—	1,656 ¹⁾	—	
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	—	
Brist (fyller med värnpligtige)...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	9	4	—	—	—	

¹⁾ Liniens 6 åldersklasser uppgå till 1,791 man.

Häraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser

Halfva antalet korpraler . 45.

Alle eliterne..... 90. 135.

Återstå 1,656 man

och två landvärnsbataljoner på krigsfot,

[illegible]

²⁾ Landvärnets 6 åldersklasser uppgå till..... 1,388 man.

Häraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser:

Halfva antalet sergenter... 45.

D:o	d:o	korpraler ...	45.	90.
-----	-----	---------------	-----	-----

Återstå 1,298 man.

Anm. Då de Norrlandska regementena mobiliseras, bildas af de fyra halfbataljonerna tvenne bataljoner och af två regementens depoter en. Två af de i depoterna här redovisade majorerna blifva bataljonschefer och erhålla desse äfvensom de 2 i depot kvarvarande majorerna hvardera en af de på halfbataljonen uppförde löjtnanter såsom adjutant.

Förslag öfver ett Fotfolksregemente på en linie- och

	S t r i -																			
	L i n i e.																			
	Fast anstald personal.														Värnpligtige.					
	Officerare.							Fanjunkare.	Nummerstyrka.						Summa fast anstald personal.	Officerare.	Underofficerare.	Spel.	Manskap.	Summa värnpligtige.
	Regementchef.	Öfv.-Löjtnanter och Majorer.	Regtskvartiermästare och Adjutanter.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa Officerare.		Sergeanter.	Korporaler.	Summa underofficerare.	Eliter.	Spel.	Summa nummerstyrka.						
Regementets stab	1	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	3
Liniebataljonen	—	1	1	4	4	4	14	5	20	24	44	24	13	81	100	4	6	—	450	560
Landvärnsbataljonen	—	—	—	—	2	—	2	—	10	24	34	12	4	50	52	—	—	—	—	52
Summa fälttrupper	1	1	2	4	6	4	18	6	30	48	78	36	17	131	155	4	6	—	450	615
Depot	—	1	—	2	2	4	9	—	8	12	20	10	4	34	43	—	—	4	230	277
Summa Summarum	1	2	2	6	8	8	27	6	38	60	98	46	21	165	198	4	6	4	680	892
Tillkomma af icke-stridande.....	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	14	—	—	—	—	—	—	31	—
Summa Behof	1	2	2	6	8	8	27	6	40	60	100	60	21	—	—	4	6	4	680	725
Tillgång	1	2	2	6	8	8	27	6	40	60	100	60	21	—	—	—	—	—	747 ¹⁾	—
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—
Brist (fyller med värnpligtige)...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	4	—	—

¹⁾ Liniens 6 åldersklasser uppgå till..... 837 man.

Haraf afraknas såsom tillhörande dessa klasser:

Halfva antalet korporaler 30.

Alle eliterne 60. 90 „

Återstå 747 man.

5*

Förslag öfver Rytte-

[illegible]

rikt på krigsfot.

d e.		Icke-stridande.												Hästar.		Fordon.					
Landvärn.		Linie.										Landvärn.									
		Fast anställd personal.					Värnpliktige.														

Förslag öfver ett Ryttteri-

	S t r i d a n -																
	L i n i e.																
	F a s t a n s t ä l d p e r s o n a l.																Värnpligtigt manskap.
	Officerare.							Regementstrumpelare.	Nummerstyrka.						Summa fast anstald personal.		
	Regimentschef.	Öfverselöjtnanter och Majorer.	Regisqvartermästare och Adjutanter.	Ryttmästare.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa Officerare.		Under-officerare.			Elite.	Spel.	Summa nummerstyrka.			
Serganter.									Korporaler.	Summa Underofficerare.							
Liniebataljonen	1	2	2	4	8	8	25	5	1	28	32	60	72	12	144	175	356
Landvärnsskvadronen	—	—	—	1	1	1	3	—	—	5	—	5	—	1	6	9	—
Summa Fälttrupper	1	2	2	5	9	9	28	5	1	33	32	65	72	13	150	184	356
Depot	—	—	—	2 ¹⁾	1	1	4	1	—	7	8	15	2	2	19	24	124
Summa Summarum	1	2	2	7	10	10	32	6	1	40	40	80	74	15	169	208	480
Tillkomma af icke-stridande.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	46
Summa Behof	1	2	2	7	10	10	32	6	1	40	40	80	80	15	—	—	526
Tillgång	1	2	2	7	10	10	32	6	1	40	40	80	80	15	—	—	680 ²⁾
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	154
Brist (fylles med värnpligtige)...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ En ryttmästare afsedd till tjänstgöring vid stab.

²⁾ Liniens 6 åldersklasser uppgå till 780 man.

Häraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser:

Halfva antalet korpraler 20.

Alle eliterne 80. 100 »

Återstå 680 man.

regemente på krigsfot.

d. c.		Icke-stridande.												Hästar.		Fordon.						
Landvärn.		Linie.										Landvärn.										
		Fast anstald personal.					Värnpligtige.															

Förslag öfver Artilleriet på krigsfot.

Bil. Litt. E N:o 8.

	S t r i d a n d e.															I c k e - s t r i d a n d e.															Fordon.	Anmärkningar.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
	L i n i e.															L i n i e.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
	Fast anstald personal.														Värn-pligtige.	Fast anstald personal.														Värn-pligtige.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
	Officerare.							Nummerstyrka.								Summa linie.	Officerare.							Nummerstyrka.									Summa linie.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
	General.	Öfverstar.	Majorer.	Kapten.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa officerare.	Sjukjunker.	Summa officerare.	Unterofficerare.	Eliter.	Trumpetare.	Summa nummerstyrka.	fast anstald personal.			Manskap.	Öfverste-löjtnanter.	Majorer.	Kapten.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa officerare.	Serjant.	Unterofficerare.	Konstaplar.	Eliter.	Trumpetare.	Summa nummerstyrka.					Landvärn.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
Fältstab.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															

¹⁾ Linien 6 åldersklasser uppgå till 11,395 man.
Deraf afräknas, såsom tillhörande dessa klasser: Halfva antalet konstaplar 227.
Alle eliterne 518. 745 »
Återstå 10,650 man.

²⁾ Landvärnets 6 åldersklasser uppgå till 8,832 man.
Deraf afräknas, såsom tillhörande dessa klasser: Halfva antalet serjanter 227.
D:o d:o konstaplar 227. 454 »
Återstå 8,378 man.

³⁾ Sjukvårdssoldater.
⁴⁾ Tillhör batteriet å Gotland.
⁵⁾ Handverkare, skräddare, skomakare m. m.

1:a Svea Artilleri-

	Officerare.							Regementspastor.	Läkare.	Regementsintendenten.	Förvärdsofveraltare.	Tyskskriftare.
	Öfverstar.	Öfverstejohntanter.	Majorer.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa Officerare.					
Fältstaber.												
I högqvarteret	—	1	—	2	1	—	4	—	1	—	—	—
» 4:de arméfördelningens stab	—	1	—	—	1	—	2	—	2	1	—	—
» artillerifördelningstaben	1	—	—	—	2	—	3	—	2	1	—	—
» 4:de arméfördelningens 3 artilleridivisionsstaber	—	1	2	—	—	3	6	—	—	—	—	—
» en af artillerifördelningens divisionsstaber	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Summa fältstaber	1	3	3	2	4	4	17	—	5	2	—	—
Mobila trupper.												
4:de arméfördelningens 6 åkande batterier	—	—	—	6	12	6	24	—	—	—	—	—
2 af artillerifördelningens åkande batterier	—	—	—	2	4	2	8	—	—	—	—	—
3 ammunitionskolonner vid 4:de arméfördelningen	—	—	—	3	3	—	6	—	—	—	—	—
1 ammunitionskolonn vid artillerifördelningen	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—
Summa mobila trupper	—	—	—	12	20	8	40	—	—	—	—	—
Immobila staber, trupper, m. m.												
Regementsbefäl i depot	—	1	—	—	1	—	2	1	1	—	1	—
2 fastningskompanier	—	—	—	4	4	2	10	—	—	—	—	—
Fältartilleriets depot	—	—	—	2	2	2	6	—	—	—	—	—
Artilleribefäl å Vaxholm	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Tygstat m. m.	—	—	1	6	2	—	9	—	—	—	7	6
Summa immobila staber m. m.	—	1	2	12	9	5	29	1	1	—	8	6
Summa Behof	1	4	5	26	33	17	86	1	6	2	8	6
Tillgång	1	3	4	25	29	17	79	1	3	1	8	6
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brist	—	1	1	1	4	—	7	—	1)3	1	—	—

1) Vid mobilisering kommanderas 1 läkare från hvardera af 1:a Göta och Wendes artilleriregementen till tjenstgöring vid 1:a Svea artilleriregemente.

regemente på krigsfot.

N u m m e r s t y r k a .													Summa nummersstyrka.	Summa personal.	Hästar.	Fordon		
Sergeanter.	Konstaplar.	Eliter.	Trumpetare.	Höfslagare.	Handverkare.	Manskap.		Öriga fordon.	Ammunitionsvagnar.	Kanoner.								
						Linie.	Landvärn.											
—	1	3	—	—	—	—	—	9	13	18	21	—	—	—	3			
—	1	1	—	1	—	—	—	11	14	19	16	—	—	—	4			
—	1	1	—	1	—	—	—	12	15	21	18	—	—	—	4			
—	—	3	—	3	—	—	—	15	21	30	30	—	—	—	3			
—	1	—	—	1	—	—	—	5	7	10	10	—	—	—	1			
—	3	9	—	6	—	—	—	52	70	98	95	—	—	—	15			
—	36	30	42	12	6	6	660	168	960	996	864	36	48	36	36			
—	12	10	14	4	2	2	220	56	320	332	288	12	16	12	12			
—	6	12	9	3	3	—	—	470	503	511	494	—	75	21	21			
—	2	4	3	1	1	—	—	196	207	210	223	—	29	8	8			
—	56	56	68	20	12	8	880	890	1,990	2,049	1,869	48	168	77	77			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—			
—	16	16	12	2	—	—	306	304	656	668	—	—	—	—	—			
—	7	9	8	2	1	1	353	100	481	487	244	12	16	12	12			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—			
3	5	2	—	—	16	—	—	—	23	62	—	—	—	—	—			
3	28	27	20	4	1	17	659	404	1,160	1,227	244	12	16	12	12			
3	87	92	88	30	13	25	1,539	1,346	3,220	3,374	2,208	60	184	104	104			
3	76	76	88	22	8	24	1,844	1,450	—	—	412	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	405	104	—	—	—	—	—	—	—			
—	²⁾ 11	16	—	8	5	1	—	—	—	—	1,796	—	—	—	—			

^{1 2)} 3 af de å Norrlands artilleriregementes stat uppförde sergeanter, hvilke vid sagda regemente ej äro behöfigne, skola vara ständigt kommenderade vid 1:a Svea artilleriregemente.

2:a Svea Artilleri-

	Officerare.							Regementspastor.	Läkare.	Regementsintendent.	Förädsförfattare.	Tygskrifvare.
	Öfverste.	Öfverstelöjtnanter.	Majorer.	Kaptenr.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa Officerare.					
Fältstaber.												
I 5:te Arméfördelningens stab	1	—	—	—	1	—	2	—	2	1	—	—
» 5:te arméfördelningens 3 artilleridivisionsstaber	—	1	2	—	—	3	6	—	—	—	—	—
» en af artillerifördelningens divisionsstaber	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Summa fältstaber	1	1	3	—	1	4	10	—	2	1	—	—
Mobila trupper.												
5:te arméfördelningens 6 åkande batterier	—	—	—	6	12	6	24	—	—	—	—	—
2 af artillerifördelningens åkande batterier	—	—	—	2	4	2	8	—	—	—	—	—
3 ammunitionskolonner vid 5:te arméfördelningen	—	—	—	3	3	—	6	—	—	—	—	—
1 ammunitionskolonn vid artillerifördelningen	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—
Summa mobila trupper	—	—	—	12	20	8	40	—	—	—	—	—
Immobila staber, trupper, m. m.												
Regementsbefäl i depot	—	1	—	—	1	—	2	1	1	—	1	—
Fältartilleriets depot	—	—	—	2	2	2	6	—	—	—	—	—
Tygstat m. m.	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	1	1
Summa immobila staber m. m.	—	1	—	3	4	2	10	1	1	—	2	1
Summa Behof	1	2	3	15	25	14	60	1	3	1	2	1
Tillgång	1	1	3	15	20	12	52	1	2	1	2	1
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brist	—	1	—	—	5	2	8	—	1	—	—	—

regemente på krigsfot.

Verkmästare.	Hästsläkare.	Besigtningstrumfästare.	Styckjunkare.	Regementstrumfekar.	Nummerstyrka.								Summa personal.	Hästar.	Fordon.			
					Sergeanter.	Konstaplar.	Eliter.	Trumpetare.	Hofslagare.	Handverkare.	Manskap.				Summa nummerstyrka.	Kanoner.	Ammunitionsvagnar.	Öfriga fordon.
											Landvärn.	Infanteri.						
—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	11	14	19	16	—	—	4
—	3	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	15	21	30	30	—	—	3
—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	5	7	10	10	—	—	1
—	4	—	—	—	1	5	—	5	—	—	—	31	42	59	56	—	—	8
—	—	—	12	—	36	30	42	12	6	6	660	168	960	996	864	36	48	36
—	—	—	4	—	12	10	14	4	2	2	220	56	320	332	288	12	16	12
—	2	—	—	—	6	12	9	3	3	—	—	470	503	511	494	—	75	21
—	—	—	—	—	2	4	3	1	1	—	—	195	206	208	222	—	29	8
—	2	—	16	—	56	56	68	20	12	8	880	889	1,989	2,047	1,868	48	168	77
—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—
—	—	—	—	—	7	9	8	2	1	1	353	100	481	487	244	12	16	12
—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	10	—	—	—	—
—	1	—	2	1	8	9	8	2	1	5	353	100	486	505	244	12	16	12
—	7	—	18	1	65	70	76	27	13	13	1,233	1,020	2,517	2,611	2,168	60	184	97
—	2	—	17	1	60	60	72	20	8	12	1,458	1,146	—	—	406	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	225	126	—	—	1,762	—	—	—
—	5	—	1	—	5	10	4	7	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—

1:sta Göta Artilleri-

	Officerare.						Regementspastor.	Läkare.	Regementsintendent.	Föräldsförvaltare.	Tygskrivare.
	Öfverstar.	Öfverlöjtnanter.	Majorer.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.					
Fältstaber.											
I 3:dje arméfördelningens stab	—	1	—	—	1	—	2	—	2	1	—
» 3:dje arméfördelningens 3 artilleridivisionsstaber	—	1	2	—	—	3	6	—	—	—	—
» en af artillerifördelningens divisionsstaber	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—
Summa fältstaber	—	2	3	—	1	4	10	—	2	1	—
Mobila trupper.											
3:dje arméfördelningens 6 åkande batterier	—	—	—	6	12	6	24	—	—	—	—
2 af artillerifördelningens åkande batterier	—	—	—	2	4	2	8	—	—	—	—
3 ammunitionskolonner vid 3:dje arméfördelningen	—	—	—	3	3	—	6	—	—	—	—
1 ammunitionskolonn vid artillerifördelningen	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—
Summa mobila trupper	—	—	—	12	20	8	40	—	—	—	—
Immobila staber, trupper, m. m.											
I Artilleristyrelsen	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Regementsbefäl i depot	—	1	—	—	1	—	2	1	1	—	1
3 fastuingskompanier	—	—	—	6	6	3	15	—	—	—	—
Fältartilleriets depot	—	—	—	2	2	2	6	—	—	—	—
Artilleribefäl & Carlsborg	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—
Tygstat m. m.	—	—	—	5	3	—	8	—	—	—	4
Summa immobila trupper m. m.	1	1	1	13	12	6	34	1	1	—	5
Summa Behof	1	3	4	25	33	18	84	1	3	1	5
Tillgång	1	3	4	25	30	17	80	1	3 ¹⁾	1	5
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brist	—	—	—	—	3	1	4	—	—	—	—

¹⁾ Vid mobilisering kommanderas en af regementets bataljonsläkare till tjänstgöring vid 1:a Svea Artilleriregemente; den

regemente på krigsfot.

Verkmästare.	Hästläkare.	Besigtningstrumfästare.	Styckjunkare.	Regementstrumfästare.	Nummerstyrka.								Summa personal.	Hästar.	Fordon.			
					Sergeanter.	Konstaplar.	Eliter.	Trumpetare.	Hofslagare.	Handverkare.	Manskap.				Summa Nummerstyrka.	Kanoner.	Ammunitionsvagnar.	Öfriga fordon.
											Landvärn.	Linje.						
—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	11	14	19	16	—	—	4
—	3	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	15	21	30	30	—	—	3
—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	5	7	10	10	—	—	1
—	4	—	—	—	1	5	—	5	—	—	—	31	42	59	56	—	—	8
—	—	—	12	—	36	30	42	12	6	6	660	168	960	996	864	36	48	36
—	—	—	4	—	12	10	14	4	2	2	220	56	320	332	288	12	16	12
—	2	—	—	—	6	12	9	3	3	—	—	470	503	511	494	—	75	21
—	1	—	—	—	2	4	3	1	1	—	—	196	207	210	223	—	29	8
—	3	—	16	—	56	56	68	20	12	8	880	890	1,990	2,049	1,869	48	168	77
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—
—	—	—	3	—	24	24	18	3	—	—	459	456	984	1,002	—	—	—	—
—	—	—	—	—	7	9	8	2	1	1	353	100	481	487	244	12	16	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
2	—	3	2	—	5	2	2	—	—	17	—	—	26	49	—	—	—	—
2	1	3	7	1	36	35	28	5	1	18	812	566	1,491	1,550	244	12	16	12
2	8	3	23	1	93	96	96	30	13	26	1,692	1,477	3,523	3,658	2,169	60	184	97
1	2	3	22	1	84	84	96	23	8	25	2,037	1,602	—	—	412	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	345	125	—	—	—	—	—	—
1	6	—	1	—	9	12	—	7	5	1	—	—	—	—	1,757	—	—	—

derigenom uppkommande bristen af 1 läkare fyller såsom vid de öfriga regementena ur de värnpliktiges led.

2:a Göta Artilleri-

	Officerare.							Regementspastor.	Lärkan.	Regementsintendent.	Förrådsförelare.	Tygskrifvare.
	Öfverstar.	Öfverstelöjtnanter.	Majorer.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa Officerare.					
Fältstaber.												
I 2:a arméfördelningens stab	1	—	—	—	1	—	2	—	2	1	—	—
» 2:a arméfördelningens 3 artilleridivisionsstaber	—	—	3	—	—	3	6	—	—	—	—	—
» en af artillerifördelningens divisionsstaber	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Summa fältstaber	1	1	3	—	1	4	10	—	2	1	—	—
Mobila trupper.												
2:a arméfördelningens 6 åkande batterier	—	—	—	6	12	6	24	—	—	—	—	—
1 åkande batteri på Gotland	—	—	—	1	2	1	4	—	—	—	—	—
2 af artillerifördelningens åkande batterier	—	—	—	2	4	2	8	—	—	—	—	—
3 ammunitionskolonner vid 2:a arméfördelningen	—	—	—	3	3	—	6	—	—	—	—	—
Summa mobila trupper	—	—	—	12	21	9	42	—	—	—	—	—
Immobila staber, trupper m. m.												
I artilleristyrelsen	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Regementsbefäl i depot	—	1	—	—	1	—	2	1	1	—	1	—
1 Fästningskompani på Gotland	—	—	—	2	2	1	5	—	—	—	—	—
Fältartilleriets depot	—	—	—	2	2	2	6	—	—	—	—	—
Tygstat m. m.	—	—	—	3	1	—	4	—	—	—	2	1
Summa immobila staber, m. m.	—	1	—	8	6	3	18	1	1	—	3	1
Summa Behof	1	2	3	20	28	16	70	1	3	1	3	1
Tillgång	1	2	3	20	24	15	65	1	2	1	3	1
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brist	—	—	—	—	4	1	5	—	1	—	—	—

regemente på krigsfot.

Nummerstyrka.													Summa personal.	Hästar.	Fordon.		
Sergeanter.	Konstaplar.	Eliter.	Trumpetare.	Hofslagare.	Handverkare.	Manskap.		Summa Nummerstyrka.	Kanoner.	Ammunitionsvagnar.	Öfriga fordon.						
						Linie.	Landvärn.										
—	1	—	1	—	—	—	—	11	14	19	16	—	—	4			
—	3	—	3	—	—	—	—	15	21	30	30	—	—	3			
—	1	—	1	—	—	—	—	5	7	10	10	—	—	1			
—	1	—	5	—	—	—	—	31	42	59	56	—	—	8			
—	—	—	36	12	6	6	660	168	960	996	864	36	48	36			
—	6	7	5	2	1	1	110	29	161	168	145	6	8	6			
—	12	14	10	4	2	2	220	56	320	332	288	12	16	12			
—	6	9	12	3	3	—	—	470	503	511	494	—	76	21			
—	60	72	57	21	12	9	990	723	1,944	2,007	1,791	54	148	75			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—			
—	8	6	8	1	—	—	153	152	328	334	—	—	—	—			
—	7	8	9	2	1	1	353	100	481	487	244	12	16	12			
—	2	3	2	—	—	7	—	—	14	22	—	—	—	—			
—	17	17	19	3	1	8	506	252	823	852	244	12	16	12			
—	78	89	81	29	13	17	1,496	1,006	2,809	2,918	2,091	66	164	95			
—	78	90	78	23	9	16	1,841	1,448	—	—	474	—	—	—			
—	—	1	—	—	—	—	345	442	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,617	—	—	—			

Wendes Artilleri-

	Officerare.							Regementspastor.	Läkare.	Regementsintendent.	Förrådsförvaltare.	Tygskrifvare.
	Öfverste.	Öfverslöjtnanter.	Majorer.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa officerare.					
Fält-staber.												
I 1:a arméfördelningens stab	1	—	—	—	1	—	2	—	2	1	—	—
» kavallerifördelningens stab	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—
» 1:a arméfördelningens 3 artilleridivisionsstaber	—	1	2	—	—	3	6	—	—	—	—	—
» 1:a artillerifördelningens divisionsstaber	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Summa fältstaber	1	1	4	—	2	4	12	—	2	1	—	—
Mobila trupper.												
1:a arméfördelningens 6 åkande batterier.....	—	—	—	6	12	6	24	—	—	—	—	—
2 ridande batterier	—	—	—	2	4	2	8	—	—	—	—	—
2 af artillerifördelningens batterier	—	—	—	2	4	2	8	—	—	—	—	—
3 ammunitionskolonner vid 1:a arméfördelningen	—	—	—	3	3	—	6	—	—	—	—	—
1 ammunitionskolonn vid artillerifördelningen	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—
1 ammunitionskolonn vid kavallerifördelningen	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—
Summa mobila trupper	—	—	—	15	25	10	50	—	—	—	—	—
Immobila staber, trupper m. m.												
I artilleristyrelsen	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Regementsbefäl i depot	—	1	—	—	1	—	2	1	1	—	1	—
2 fästningskompanier	—	—	—	4	4	2	10	—	—	—	—	—
Fältartilleriets depot	—	—	—	2	2	2	6	—	—	—	—	—
Artilleribefäl i Carlskrona	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Tygstat m. m.	—	—	—	5	1	—	6	—	—	—	3	3
Summa immobila staber m. m.	—	2	1	11	8	5	27	1	1	—	4	3
Summa Behof	1	3	5	26	35	19	89	1	3	1	4	3
Tillgång	1	3	4	25	30	18	81	1	3	1	4	3
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brist	—	—	1	1	5	1	8	—	—	—	—	—

¹⁾ Vid mobilisering kommanderas 1 af regementets bataljonsläkare till tjenstgöring vid 1:a Svea artilleriregemente; den

regemente på krigsfot.

Verkmästare.	Hästläkare.	Besättningsrustmästare.	Styckjunkare.	Regementstrumpetare.	Nummerstyrka.								Summa personal.	Hästar.	Fordon.			
					Serganter.	Konstaplar.	Eliter.	Trumpetare.	Höfslagare.	Handverkare.	Manskap.				Summa nummerstyrka.	Kanoner.	Ammunitionsvagnar.	Öfriga fordon.
											Infanteri.	Landvärn.						
—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	11	14	19	16	—	4	
—	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	5	8	11	11	—	1	
—	3	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	15	21	30	30	—	3	
—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	5	7	10	10	—	1	
—	5	—	—	—	1	7	—	6	—	—	—	36	50	70	67	—	9	
—	—	—	12	—	36	30	42	12	6	6	660	168	960	996	861	36	36	
—	—	—	4	—	12	10	14	4	2	2	260	—	304	316	408	12	12	
—	—	—	4	—	12	10	14	4	2	2	220	56	320	332	288	12	12	
—	2	—	—	—	6	12	9	3	3	—	—	470	503	511	494	—	75	
—	—	—	—	—	2	4	3	1	1	—	—	195	206	208	222	—	29	
—	—	—	—	—	2	3	1	1	1	—	—	97	105	107	97	—	7	
—	2	—	20	—	70	69	83	25	15	10	1,140	986	2,398	2,470	2,373	60	192	
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	
—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	
—	—	—	2	—	16	16	12	2	—	—	306	304	656	638	—	—	—	
—	—	—	—	—	7	9	8	2	1	1	353	100	481	487	244	12	16	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	
—	—	2	1	—	3	—	—	—	—	11	—	—	14	29	—	—	—	
—	1	2	5	1	26	25	20	4	1	12	659	404	1,151	1,196	244	12	16	
—	8	2	25	1	97	101	103	35	16	22	1,799	1,426	3,599	3,736	2,634	72	208	
—	2	2	25	1	96	96	112	27	10	21	2,330	1,833	—	—	608	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	531	406	—	—	—	—	—	
—	6	—	—	—	1	5	—	8	6	1	—	—	—	—	2,076	—	—	

derigenom uppkommande bristen af 1 läkare fylles såsom vid de öfriga regementena ur de värnpliktiges led.

Norrlands Artilleri-

	Officerare.							Regementspastor.	Läkare.	Regementsintendent.	Förädsförrätare.	Tyskrifvare.
	Öfverste.	Öfverstelöjtnanter.	Majorer.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa officerare.					
Fältstab.												
I 6:te arméfördelningens stab	1	—	—	—	1	—	2	—	2	1	—	—
» 6:te » 3 artilleridivisioners stab	—	1	2	—	—	3	6	—	—	—	—	—
Summa fältstab	1	1	2	—	1	3	8	—	2	1	—	—
Mobila trupper.												
6:te arméfördelningens 6 åkande batterier	—	—	—	6	12	6	24	—	—	—	—	—
1 af artillerifördelningens åkande d:o	—	—	—	1	2	1	4	—	—	—	—	—
3 ammunitionskolonner vid 6:te arméfördelningen	—	—	—	3	3	—	6	—	—	—	—	—
Summa mobila trupper	—	—	—	10	17	7	34	—	—	—	—	—
Immobila stab, trupper, m. m.												
I artilleristyrelsen	—	—	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—
Regementsbefäl i depot	—	1	—	—	1	—	2	1	1	—	1	—
Fältartilleriets depot	—	—	—	2	2	2	6	—	—	—	—	—
Tygstater m. m.	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	2	2
Summa immobila stab, m. m.	—	1	1	7	3	2	14	1	1	—	3	2
Summa Behof	1	2	3	17	21	12	56	1	3	1	3	2
Tillgång	1	1	3	16	19	11	51	1	2	1	3	2
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brist	—	1	—	1	2	1	5	—	1	—	—	—

¹⁾ 3 af regementets sergeanter äro ständigt kommenderade vid 1:sta Svea Artilleriregemente.

regemente på krigsfot.

Verkmästare.	Hästsläkare.	Besigtningarsrustmästare.	Styckjunkare.	Regementstrumpetare.	Nummerstyrka.								Summa nummerstyrka.	Summa personal.	Hästar.	Fordon.		
					Serganter.	Konstaplar.	Eliter.	Trumpetare.	Hofslagare.	Handverkare.	Mauskap.					Öfriga fordon.	Ammunitionsvagnar.	Kanoner.
											Linie.	Landvärn.						
—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	11	14	19	16	—	—	4
—	3	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	15	21	30	30	—	—	3
—	3	—	—	—	1	4	—	4	—	—	—	26	35	49	46	—	—	7
—	—	—	12	—	36	30	42	12	6	6	660	168	960	996	864	36	48	36
—	—	—	2	—	6	5	7	2	1	1	110	28	160	166	144	6	8	6
—	2	—	—	—	6	12	9	3	3	—	—	470	503	511	494	—	75	21
—	2	—	14	—	48	47	58	17	10	7	770 ²⁾	666	1,623	1,673	1,502	42	131	63
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—
—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—
—	—	—	—	—	7	9	8	2	1	1	353	100	481	487	244	12	16	12
—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	8	—	—	9	19	—	—	—	—
—	1	2	4	1	8	9	8	2	1	9	353	100	490	519	244	12	16	12
—	6	2	18	1	57	60	66	23	11	16	1,123	792	2,148	2,241	1,792	54	147	82
—	2	2	17	1	60	60	66	17	7	15	1,140	900	—	—	406	—	—	—
—	—	—	—	—	3 ¹⁾	—	—	—	—	—	17	108	—	—	—	—	—	—
—	4	—	1	—	—	—	6	6	4	1	—	—	—	—	1,386	—	—	—

²⁾ Deraf 80 man tillhörande 2:a åldersklassen.

Tygstaten på krigsfot.

		1:a Svea Artillerireg.te.				2:a Svea Art.reg.		1:a Göta Artillerireg.		2:a Göta Artillerireg.		Wendes Artillerireg.		Norrlands Art.reg.		Summa personal.	
		Hufvudstationen.	Vaxholm.	Marieberg.	Utom regementet.	Hufvudstationen.	Utom regementet.	Hufvudstationen.	Carlsborg.	Utom regementet.	Utom regementet.	Hufvudstationen.	Carlskrona.	Utom regementet.	Hufvudstationen.	Utom regementet.	Summa.
Öfverstelöjtnant eller Major	Tygmästare	1	a)	—	—	—	—	a)	—	—	—	b)	a)	—	b)	—	1
Kaptener	Förrådsofficerare	3	1	—	—	1	—	1	3	1	1	—	2	1	—	2	16
	Fyrverkareafdelningen	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Styresman vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Besigtningsofficerare vid krut- och styckebruk	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	—	1	5
Löjtnanter	Besigtningsofficerare vid gevärsfaktorierna	—	—	—	1	—	1	—	2	1	—	1	—	1	—	—	5
	Vid fyrverkareafdelningen	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	3
Styckjunkare	» d:o	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
	» förråden	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	6
Sergeanter	» d:o	1	2	—	—	1	—	2	1	—	1	1	—	1	—	—	13
	» fyrverkareafdelningen	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4
Konstaplar	» d:o	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4
	» besigtningar å krut- och styckebruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Eliter	» d:o d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	5
Civile tjänstemän m. m.	Förrådsförvaltare	3	1	1	c)	2	1	—	1	3	—	1	1	—	2	—	19
	Tygskrifvare	3	1	—	c)	2	1	—	1	3	—	1	—	—	2	—	17
	Verkmästare	1	—	1	c)	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	5
	Besiktningrustmästare	2	—	—	10	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—	19
Handverkare	Tyghandverkare	4	2	4	—	3	—	3	8	3	2	—	3	2	—	3	37
	Rustkammarsmeder	5	1	—	—	1	—	1	5	—	1	—	5	1	—	5	26
																	63

Anm. a) Tygmästaretjensten bestrides af artilleribefälhavaren.

b) Tygmästartjensten bestrides af befälhavaren för regementets depot.

c) Anstälde vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori.

Utrustningsplan för Personal, Hästar, Kanoner och Fordon.

	3 ^o , 21 ^{ss} åkande batt.		2 ^o , 58 ^{ss} åkande batt.		2 ^o , 58 ^{ss} rid. batt.
	Gamla mat.	Nya mat.	Gamla mat.	Nya mat.	Nya mat.
Personal: Officerare, Kapten, batterichef	1	1	1	1	1
» Löjtnanter, afdelningschefer	2	2	2	2	2
» Underlöjtnanter	1	1	1	1	1
Styckjunkare, batteriadjutant	1	1	1	1	1
» parkchef	1	1	1	1	1
Numeranter, Sergeanter, kanonbefälhafvare	4	4	4	4	4
» » vid parken	2	2	2	2	2
» Konstaplar, kanonbefälhafvare	2	2	2	2	2
» » vid parken	3	3	3	3	3
» Eliter, i kanonservisen	6	6	6	6	6
» » sjukvårdssoldat	1	1	1	1	1
» Trumpetare, batteritrugetare	1	1	1	1	1
» » parktrumpetare	1	1	1	1	1
» Artillerister, ridande vensterhästarne vid kanonen	18	18	18	18	18
» » ridande förparets mellanhäst	6	—	—	—	—
» » i kanonservisen	30	30	30	30	48
» » hästhållare	6	6	6	6	3
» » kuskar vid ammunitionsvagnarna	24	24	18	18	18
» » reserv vid »	18	18	12	12	12
» » kuskar vid packvagnarna	8	8	8	8	8
» » kockar och hästskötare	8	8	8	8	8
» » kuskar vid reservlavetten	3	—	3	—	—
» » reserv »	5	—	4	—	—
» » kusk vid faltsmedjan	1	1	1	1	1
» » kusk vid handtverkarevagnen	1	1	1	1	1
» » förande reservhästar	4	6	3	3	5
» » biträde åt batteriadjutanten	1	1	1	1	1
» » biträde åt hästlakare och hofslagare	2	2	2	2	2
» » handtverkare	3	3	3	3	3
» » sjukvårdsmanskap	4	4	4	4	2
» » reserver	8	8	4	2	—
» Handtverkare med fast anställn., deraf 1 hofslagare	2	2	2	2	1
Summa	178	166	154	145	158

Anm. Vid det åkande batteriet å Gotland tillkommer 1 hästlakare, 1 hästskötare och 1 häst.

	3',24:s åkande batt.		2',58:s åkande batt.		2'',58:s rid. batt. Nya mat.
	Gamla mat.	Nya mat.	Gamla mat.	Nya mat.	
Fordon: Kanoner	6	6	6	6	6
Ammunitionsvagnar	8	8	6	6	6
Reservlavett	1	—	1	—	—
Packvagnar	4	4	4	4	4
Fältsmedja	1	1	1	1	1
Handtverkarevagn	1	1	1	1	1
Summa	21	20	19	18	18
Hastar: Drag-, för kanonerna	48	36	36	36	36
» för ammunitionsvagnarna	48	48	36	36	36
» för reservlavetten	8	—	6	—	—
» för packvagnarna	16	16	16	16	16
» för fältsmedjan	2	2	2	2	2
» för handtverkarevagnen	2	2	2	2	2
Rid-, för batterichefen	2	2	2	2	3
» för afdelningscheferne	3	3	3	3	6
» för batteriadjutanten	1	1	1	1	1
» för parkchefen	1	1	1	1	1
» för kanonbefälhafvarne	6	6	6	6	6
» för servismanskapet vid kanonerna	—	—	—	—	48
» för hasthållarne	6	6	6	6	3
» för trumpetarne	2	2	2	2	2
» för reserverna vid ammunitionsvagnarna	—	—	—	—	12
» för sergeanter vid parken	2	2	2	2	2
» för konstaplar »	3	3	3	3	3
» för handtverkaren (hofslagaren)	1	1	1	1	1
» för batteriadjutantens biträde	1	1	1	1	1
» för biträden åt hofslagaren	—	—	—	—	2
» för handtverkare	—	—	—	—	4
» för kockarne och uppässarne	—	—	—	—	8
» för sjukvårdssoldaten	—	—	—	—	1
» för sjukvårdsmanskapet	—	—	—	—	2
Reserv	8	12	6	6	6
Summa	160	144	132	126	204

1. ammunitionskolonn vid arméfördelningarna.

<i>Fordon:</i>	3",24:s ammunitionsvagnar	st.	7.
	2",58:s d:o	»	4.
	Fotfolks- d:o	»	14.
	3",24:s reservlavett (se anm.)	»	1.
	2",58:s d:o (se anm.)	»	1.
	Artilleripackvagn	»	1.
	Fältsmedja	»	1.
	Handtverkarevagn	»	1.
	Packvagn	»	1.
	Trossvagn	»	1.
			Summa 32.
<i>Hästar:</i>	<i>Drag-,</i> för artilleriammunitionsvagnarna à 6	st.	66.
	» fotfolks- d:o à 4	»	56.
	» reservlavetterna à 4	»	8.
	» artilleripackvagnen à 4	»	4.
	» öfriga fordon à 2	»	8.
	<i>Rid-,</i> » Kaptenen	»	2.
	» Löjtnanten	»	1.
	» Sergeanterne	»	2.
	» Konstaplarne och Eliterne	»	7.
	» Parktrumpetaren	»	1.
	» Hofslagaren	»	1.
	<i>Reserv-,</i>	»	8.
			Summa 164.
<i>Personal:</i>	Kapten, Kolonnchef		1.
	Löjtnant, Afdelningschef		1.
	Sergeant, d:o		1.
	d:o, Kolonnadjutant		1.
	Konstaplar, Befälhafvare för 5 fordon		4.
	Eliter, d:o d:o		3.
	Parktrumpetare		1.
	Hofslagare		1.
	Artillerister: Kuskar vid artilleriammunitionsvagnarna à 3		33.
	d:o » vid fotfolks- d:o, reservlavetterna		
	och artilleripackvagnarna à 2		34.
	d:o » vid öfriga fordon à 1		4.
			Transport 84

		Transport	84.
Artillerister:	Kockar		4.
d:o	Hästkötare		4.
d:o	förande reservhästar		4.
d:o	Sjukvårdssoldat		1.
d:o	Sjukvårdsmanskaf		2.
d:o	Reserver, deruti inberäknade handtverkare		70.
		Summa	169.

1 ammunitionskolonn vid artillerifördelningen.

<i>Fordon:</i>	3",24:s ammunitionsvagnar	st.	29.
	3",24:s reservlavetter	»	3.
	Artilleripackvagn	»	1.
	Fältsmedja	»	1.
	Handtverkarevagn	»	1.
	Packvagn	»	1.
	Trossvagn	»	1.
		Summa	37.
<i>Hästar:</i>	Drag-, för artilleriammunitionsvagnarna à 6	st.	174.
	» reservlavetterna à 4	»	12.
	» artilleripackvagnen à 4	»	4.
	» öfriga fordon à 2 ..	»	8.
<i>Rid-,</i>	» Kaptenen	»	2.
	» Löjtnanten	»	1.
	» Sergeanterne	»	2.
	» Konstaplarne och Eliterne	»	7.
	» Parktrumpetaren	»	1.
	» Hofslagaren	»	1.
<i>Reserv-</i>		»	10.
		Summa	222.
<i>Personal:</i>	Kapten, Kolonnchef		1.
	Löjnant, Afdelningschef		1.
	Sergeant, d:o		1.
	d:o, Kolonnadjutant		1.
	Konstaplar, Befälhafvare för 5 fordon		4.
	Eliter, d:o d:o		3.
	Parktrumpetare		1.
	Hofslagare		1.
		Transport	13.

	Transport	13.
Artillerister: Kuskar vid artilleriammunitionsvagnarna à 3		87.
d:o » vid reservlavetterna och artilleripackvagnen à 2		8.
d:o » vid öfriga fordon à 1		4.
d:o Kockar		4.
d:o Hästskötare		4.
d:o förande reservhästar		5.
d:o Sjukvårdssoldat		1.
d:o Sjukvårdsmanskaf		2.
Reserver, deruti inberäknade handtverkare		80.
	Summa	208.

1 ammunitionskolonn vid rytterifördelningen.

<i>Fordon:</i>	2',58:s ammunitionsvagnar	st.	6.
	2',58:s reservlavetter	»	2.
	Fotfolksammunitionsvagnar	»	6.
	Artilleripackvagn	»	1.
	Fältmedja	»	1.
	Handtverkarevagn	»	1.
	Packvagn	»	1.
	Trosssvagn	»	1.
		Summa	19.
<i>Hästar:</i>	Drag-, för artilleriammunitionsvagnarna à 6	st.	36.
	» fotfolksammunitionsvagnarna, reservlavetterna, och artilleri- packvagnen à 4	»	36.
	» öfriga fordon à 2	»	8.
<i>Rid-,</i>	» Kaptenen	»	2.
	» Löjtnanten	»	1.
	» Sergeanterne	»	2.
	» Konstaplarne och Eliten	»	4.
	» Parktrumpetataren	»	1.
	» Hofslagaren	»	1.
<i>Reserv-</i>		»	6.
		Summa	97.
<i>Personal:</i>	Kapten, Kolonnchef		1.
	Löjtnant, Afdelningschef		1.
	Sergeant, d:o		1.
	d:o, Kolonnadjutant		1.
		Transport	4.
			8*

	Transport	4.
Konstaplar, Befälhafvare för 5 fordon		3.
Elit	d:o	d:o
Parktrumpetare		1.
Hofslagare		1.
Artillerister: Kuskar vid artilleriammunitionsvagnarna à 3		18.
d:o	»	vid fotfolksammunitionsvagnarna, reservlavetterna och artilleripackvagnen à 2
d:o	»	öfriga fordon à 1
d:o	Kockar	
d:o	Hästkötare	
d:o	förande reservhästar	
d:o	Sjukvårdssoldat	
d:o	Sjukvårdsmanskaf	
d:o	Reserver, deruti inberäknade handtverkare	
	Summa	107.

Anm. Antalet skott per kanon, som medföres vid batterierna och kolonnerna beräknas till cirka 245 för hvarje tung fältpjes och 265 för hvarje lätt; härvid är antaget att det medföres:

Uti en 2",58:s föreställarekista	36 skott.
» 3",24:s d:o	18 »
Å en 2",58:s ammunitionsvagn	144 »
» 3",24:s d:o	72 »

Två af hvarje arméfördelnings samt alla artillerifördelnings batterier antagas vara tunga.

Uti fotfolksammunitionsvagnarna medföras cirka 70 patroner för hvarje fotsoldat och 50 för hvarje ryttare; vagnen antages vara anspänd med fyra hästar och lastad med 24,000 patroner.

Uti en af arméfördelnings tre ammunitionskolonner medföras tvenne 2",58:s reservlavetter, men ingen 3",24:s; för de batterier som hafva gamla materielen medföras inga reservlavetter uti kolonnerna.

Vid tvenne af hvarje arméfördelnings äfvensom vid tvenne af artillerifördelnings ammunitionskolonner tillkomma 1 hästläkare, 1 hästkötare och 1 häst.

Fortifikationen

		S t r i d a n -																
		L i n i e.																
		Fast anstald personal.																
		Officerare.					Under-officerare.					Trumpetare.		Värnpliktigt manskap.		Summa linie.		
		General.	Öfverstar.	Öfverstejöhnanter och Majorer.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Summa officerare.	Panjunkare.	Serjanten.	Korporaler.	Summa underofficerare.	Eliter.	Trumpetare.					
Mobila staber.		1	—	1	1	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	5	3	15
Högqvarteret		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 fördelnings stab		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 fördelnings staber		—	2	3	—	5	10	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mobila truppafdelningar.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 fältingeniörkompani med		—	—	—	1	2	5	1	9	8	17	8	2	180	213	—	—	—
1 krigsbryggeekpage		—	—	—	—	—	—	1	3	2	5	2	2	40	50	—	—	—
5 fältingeniörkompanier		—	—	—	5	10	10	25	45	40	85	40	10	900	1,065	—	—	—
5 krigsbryggeekpager		—	—	—	—	—	—	5	15	10	25	10	10	200	250	—	—	—
1 fältjervnagsafdelning		—	—	—	1	—	2	1	6	6	12	6	—	—	21	—	—	—
1 d:o d:o		—	—	—	—	1	2	—	6	6	12	6	—	—	20	—	—	—
1 fältsignalkompani		—	—	—	1	1	2	4	6	6	12	6	1	90	114	—	—	—
1 d:o d:o		—	—	—	1	1	2	4	6	6	12	6	2	90	114	—	—	—
1 ponton- och skanstygskolonn med		—	—	—	1	1	2	1	5	4	9	4	1	—	17	—	—	—
1 ingeniördetachment		—	—	—	1	1	2	—	5	4	9	4	1	—	16	—	—	—
1 ponton- och skanstygskolonn med		—	—	—	1	1	2	1	5	4	9	4	1	—	17	—	—	—
1 ingeniördetachment		—	—	—	1	1	2	—	5	4	9	4	1	—	16	—	—	—
Immobila truppafdelningar.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 fästningskompani å Carlsborg		—	—	—	1	—	1	—	3	3	6	—	—	—	7	—	—	—
1 d:o i Carskrona		—	—	—	1	—	1	—	3	3	6	—	—	—	7	—	—	—
1 d:o å Vaxholm		—	—	—	1	—	1	—	3	3	6	—	—	—	7	—	—	—
1 d:o i Stockholm		—	—	—	1	—	1	—	3	3	6	—	—	—	7	—	—	—
Summa		1	2	5	16	26	20	70	23	128	112	240	100	31	1,500	1,964	—	—
Depoter och hemmavarande staber.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1:sta regementets depot		—	—	—	1	1	1	3	1	2	10	12	7	180	203	—	—	—
2:dra d:o d:o		—	—	—	1	1	1	3	1	2	10	12	9	180	205	—	—	—
Fästningarna		—	—	3	6	4	—	13	5	—	—	—	—	—	18	—	—	—
Chefsembetet vid Fortifikationen och Arméförvaltningen		—	1	—	1	2	—	4	2	—	—	—	—	—	6	—	—	—
Summa		—	1	3	9	8	2	23	9	4	20	24	16	—	360	432	—	—
Summa summarum		1	3	8	25	34	22	93	32	132	132	264	116	31	1,860	2,396	—	—
Tillkomma af icke-stridande		—	—	—	—	—	—	—	4	4	8	20	—	—	312	340	—	—
Summa Behof		1	3	8	25	34	22	93	32	136	136	272	136	31	2,172	2,736	—	—
Tillgång		1	3	8	25	34	22	93	32	136	136	272	136	31	3,062	—	—	—
Öfverskott		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	890	—	—	—
Brist (fyller med värnpligtige)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Linien 6 åldersklasser uppgå till 3,266 man.

Häraf afraknas såsom tillhörande dessa klasser: halfva antalet korporaler 68.

alle eliterne 136. 204 »

Återstå 3.062 man.

på krigsfot.

[illegible]

²⁾ Landvärnets 6 åldersklasser uppgå till 2,528 man.

Häraf afkräpas såsom tillhörande dessa klasser: halfva antalet serjeanter 68.

halfva antalet korpraler 68. 136 »

Återstå 2,392 man.

Första Ingeniör-

S t r i d a n -

S t r i d a n -													
L i n i e.													
Fast anstald personal.												Värnpliktigt manskap.	Summa linie.
Officerare.				Fanjunkare.	Under-officerare.			Eliter.	Trumpetare.				
Regements-officerare.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Summa officerare.		Sergentier.	Korporaler.	Summa underofficerare.						
1 högkvarteret	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» 4:e arméfördelningens stab	1	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3
» 5:e och 6:e d:o d:o	2	—	2	—	4	2	—	—	—	—	—	—	6
Mobila truppafdelningar.													
1 fältingeniörkompani med	—	1	2	2	5	1	9	8	17	8	2	180	213
1 krigsbrygge-ekipage	—	—	—	—	—	1	3	2	5	2	2	40	50
2 fältingeniörkompanier med	—	2	4	4	10	2	18	16	34	16	4	360	426
2 krigsbrygge-ekipager	—	—	—	—	—	2	6	4	10	4	4	80	100
1 faltsignalkompani	—	1	1	2	4	1	6	6	12	6	1	90	114
1 d:o d:o	—	1	1	2	4	—	6	6	12	6	2	90	114
1 ponton och skanstygskolonn med	—	1	1	—	2	1	5	4	9	4	1	—	17
1 ingenjör-detachement	—	—	1	1	2	—	5	4	9	4	1	—	16
Immobila truppafdelningar.													
1 fästningskompani å Vaxholm	—	1	—	—	1	—	3	3	6	—	—	—	7
1 d:o i Stockholm	—	1	—	—	1	—	3	3	6	—	—	—	7
Depoter och hemmavarande staber.													
Fästningarna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chefsemetet vid Fortifikationen och Arméförvaltningen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regementets depot	—	1	1	1	3	1	2	10	12	7	—	180	203
Summa	3	9	14	12	38	12	66	66	132	57	17	1,020	1,276
Tillkomma af icke-stridande	—	—	—	—	—	—	2	2	4	11	—	195	210
Behof	3	9	14	12	38	12	68	68	136	68	17	1,215	1,486
Tillgång	2	7	11	7	27	8	68	68	136	68	17 ²⁾	1,714	—
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	499	—
Brist	1	2	3	5 ¹⁾	11 ¹⁾	4	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Bristen fyller från fortifikationsstabens.

²⁾ Liniens 6 åldersklasser uppgå till 1,816 man.

Häraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser: halfva antalet korporaler 34.

alle eliterne 68. 102 »

Återstå 1,714 man.

regementet på krigsfot.

d e.						I c k e - s t r i d a n d e.																					
L a n d v ä r n.						Summa stridande.	L i n i e.										Landvärn.				Summa icke-stridande.	Summa personal.	Fordon.	Hästar.			
Officiare.	Fanjunkare.	Underofficerare.	Trumpetare.	Värnpliktigt manskap.	Summa landvärn.		Fast anställd personal.										Summa linie.	Värnpliktigt manskap.	Telegrafister.	Läkare.					Summa landvärn.		
							Regementspastor.	Läkare.	Regementsintendent.	Föräldsförvaltare.	Regementsstrumpetare.	Hästläkare.	Hofslagare (underofficerare).	Sjukvårdssoldater (ellier).	Gevärshandverkare.	Värnpliktigt manskap.											
—	—	—	—	—	—	3	6	213	50	426	100	26	140	97	106	—	—	—	6	3	6	19	232	6	6	1	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												

³⁾ Bristen fylles med afskedadt och värnpliktigt befäl och spel.⁴⁾ Landtvärnets 6 åldersklasser uppgå till 1,409 man.

Haraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser: halfva antalet sergeanter 34.

halfva antalet korporaler 34. 68 »

Återstå 1,341 man.

Andra Ingeniör-

S t r i d a n -													
L i n i e.													
Fast aastäld personal.												Värnpliktigt manskap.	Summa linie.
Officerare.					Fanjunkare.	Under-officerare.			Fliker.	Trumpetare.			
Regements-officerare.	Kaptenen.	Löjtnanter.	Underlöjtnanter.	Summa officerare.		Sergenter.	Korporaler.	Summa underofficerare.					
Mobila staber.													
1:a fördelningens stab	1	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3
2:a och 3:e d:o d:o	2	—	2	—	4	2	—	—	—	—	—	—	6
Mobila trupperafdelningar.													
1 fältingeniörkompani med	—	1	2	2	5	1	9	8	17	8	2	180	213
1 krigsbryggeekipage	—	—	—	—	—	1	3	2	5	2	2	40	50
2 fältingeniörkompanier med	—	2	4	4	10	2	18	16	34	16	4	360	426
2 krigsbryggeekipager	—	—	—	—	—	2	6	4	10	4	4	80	100
1 fältjernvägsafdelning	—	1	—	1	2	1	6	6	12	6	—	—	21
1 d:o	—	—	1	1	2	—	6	6	12	6	—	—	20
1 ponton- och skanstygs-kolonn med	—	1	1	—	2	1	5	4	9	4	1	—	17
1 ingenjördetachment	—	—	1	1	2	—	5	4	9	4	1	—	16
Immobila trupperafdelningar.													
1 fästningskompani å Carlsborg	—	1	—	—	1	—	3	3	6	—	—	—	7
1 d:o i Carlskrona	—	1	—	—	1	—	3	3	6	—	—	—	7
Depoter och hemmavarande staber.													
Fästningarna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regementets depot	—	1	1	1	3	1	2	10	12	9	—	180	205
Summa	3	8	13	10	34	12	66	66	132	59	14	840	1,091
Tillkomma af icke-stridande	—	—	—	—	—	—	2	2	4	9	—	117	130
Behof	3	8	13	10	34	12	68	68	136	68	14	957	1,221
Tillgång	2	7	12	5	26	8	68	68	136	68	14	2) 1,348	—
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	391	—
Brist	1	1	1	5	1) 8	1) 4	—	—	—	—	—	—	—

1) Bristen fyller från fortifikationsstaben.

2) Liniens 6 åldersklasser uppgå till 1,450 man.

Häraf afkränas såsom tillhörande dessa klasser: halfva antalet korporaler... 34.

alle eliterne... 68.

Återstå 1,348 man.

regementet på krigsfot.

d e.							I c k e - s t r i d a n d e.																			
L a n d v a r n.						Summa stridande.	L i n i e.										Landvarn.			Summa icke-stridande.	Summa personal.	Fordon.	Hästar.			
Officerare.	Fanjunkare.	Underofficerare.	Trumpetare.	Värnpliktigt manskap.	Summa landvarn.		Fast anstald personal.								Värnpliktigt manskap.	Summa linie.	Läkare.	Värnpliktigt manskap.	Summa landvarn.							
							Regementspastor.	Läkare.	Regementsintendent.	Förädrådsförvaltare.	Regementsstrumpetare.	Hastläkare.	Hölsjagare (underofficerare).	Sjukvårdssoldater (eile).										Gevärshandverkare.		
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	3	6	1	4		
—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	—	—	—	6	12	2	8		
—	—	—	—	—	—	213	—	1	—	—	—	—	—	2	—	16	19	—	—	—	19	232	7	19		
—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	1	—	—	20	21	—	—	—	21	71	26	115		
—	—	—	—	—	—	426	—	2	—	—	—	—	—	4	—	32	38	—	—	—	38	464	14	38		
—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	2	—	—	40	42	—	—	—	42	142	52	230		
2	—	5	2	77	86	107	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	3	4	111	1	4		
2	1	5	2	77	87	107	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	3	4	111	1	4		
—	—	—	—	80	80	97	—	1	1	—	—	1	1	1	—	—	5	—	47	47	52	149	58	235		
—	—	—	—	90	90	106	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	4	4	5	111	2	6		
3	1	6	2	200	212	219	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	219	—	1		
3	1	6	2	200	212	219	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	219	—	1		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	2		
1	—	8	2	—	11	216	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	5	1	—	1	6	222	—	30		
11	3	30	10	724	778	1,869	1	6	1	1	1	1	4	9	1	117	142	1	59	60	202	2,071	164	697		
—	—	—	—	59	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
11	3	30	10	783	838	—	1	6	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2,071	164	697		
—	—	—	—	—	4)1,051	—	1	2	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	165		
—	—	—	—	—	213	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
3)11	3)3	3)30	3)10	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	532		

3) Bristen fyller med afskedadt och värnpliktigt befäl och spel.

4) Landvärnets 6 åldersklasser uppgå till 1,119 man.

Haraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser: halfva antalet sergeanter ... 34.

halfva antalet korporaler ... 34. 68 "

Återstå 1,051 man.

Ett Fält-ingeniör-kompani på krigsfot.
(Ett kompani till hvarje fördelning.)

Anm. Kompaniet är delbart i 4 i och för sjelfständigt uppträdande utrustade afdelningar (2 pontonier- och 2 sappör-plutoner), hvar och en med en redskapsvagn; sappörafdelningarna bestå till $\frac{1}{4}$ (en halftropp) af minörer. Till kompaniet hör en bryggträngafdelning med ett ekipage (200' normal brygglängd).

A. Ingeniörkompaniet.

Personal:

a) Stridande:

Kompanichef, Kapten	1	
Subalternofficerare, Löjtnanter	2	
» Underlöjtnanter	2	5.
Fanjunkare		1.
Underofficerare, Sergeanter *)	9	
» Korpraler	8	17.
Eliter		8.
Spel, hornblåsare		2.
Ingeniörsoldater, värnpligtige		180.

b) Icke stridande:

Läkare		1.
Sjukvårdssoldater, eliter		2.
Sjukbärare, värnpligtige	4	
Trängsoldater, kuskar, värnpligtige	7	
» hästskötare, »	5	16.

<i>Fordon:</i> Kompani-redskapsvagn, 2-spänd	1	
Plutonsredskapsvagnar »	4	
Kompanipackvagn »	1	
Förbinderivagn »	1	7.
<i>Hästar:</i> Ridhästar	5	
Draghästar	14	19.

B. Bryggträng-afdelningen.

Personal:

a) Stridande:

Befälhafvare, fanjunkare, beriden		1.
Underofficerare, Sergeanter, beridne	3	
» Korpraler, beridne	2	5.
Transport		6.

*) Af sergeanterna är en räkenskapsförare; 8 sergeanterna äro troppbefälhafvare, korpraler och eliter halftropp befälhafvare.

		Transport	6.
	Eliter, beridne		2.
	Spel, trumpetare, beridne		2.
	Trängsoldater, kuskar, ridande		40.
	b) Icke stridande:		
	Hofslagare, Sergeant		1.
	Trängsoldater, kuskar, åkande	6	
	» hästkötare	2	
	» i reserv, ridande reservhästar	12	20.
<i>Fordon:</i>	Bryggvagnar, 4-spända	20	
	Fältsmedja, 2-spänd	1	
	Materialvagn, »	1	
	Verktygsvagn, »	1	
	Persedelvagn, »	1	
	Pioniervagn, »	1	
	Packvagn, »	1	26.
<i>Hästar:</i>	Ridhästar	11	
	Draghästar	92	
	Hästar i reserv	12	115.

En ponton- och reservskanstygs-kolonn på krigsfot.

Hvarje regemente mobiliserar en kolonn. Kolonnen medför 400 normal brygg-längd och reservskanstyg. Till kolonnen hör ett Ingeniör-detachement.

A. Kolonnen.

Träng-personal:

a) Stridande:

Befälhafvare, Kapten	1	
Subalternofficer, löjtnant	1	2.
Fanjunkare		1.
Underofficerare, sergeanter	5	
» korpraler	4	9.
Eliter		4.
Spel, trumpetare		1.
Trängsoldater, kuskar, ridande		80.

b) Icke stridande:

Läkare		1.
Hästläkare		1.
Regements-intendent		1.
Hofslagare, korpral		1.
Sjukvårdssoldat, elit		1.
Trängsoldater, kuskar, åkande	18	
» hästskötare	4	
» reserv	25	47.

<i>Fordon:</i> Bryggvagnar, 4-spända	40	
Fältsmedjevagnar, 2-spända	2	
Persedelvagnar, »	2	
Verktygsvagnar, »	2	
Materialvagnar, »	2	
Pioniervagnar, »	2	
Packvagnar, »	2	
Reservskanstygsvagnar, 2-spända	6	58.

<i>Hästar:</i> Ridhästar	18	
Draghästar	196	
Reservhästar	21	235.

B. Ingeniör-detachementet.

<i>Personal:</i>	a) Stridande:		
	Befälhavare, löjtnant	1	
	Subalternofficer, underlöjtnant	1	2.
	Underofficerare, sergeanter	5	
	» korpraler	4	9.
	Eliter		4.
	Spel		1.
	Ingeniörsoldater, värnpliktige		90.
	b) Icke stridande:		
	Sjukvårdssoldat, elit		1.
	Trängsoldater, hästskötare	2	
	» kuskar	2	4.
<i>Fordon:</i>	Plutonredskepsvagnar, 2-spända		2.
<i>Hästar:</i>	Ridhästar	2	
	Draghästar	4	6.

Ett Fältsignal-kompani på krigsfot

med 6 mil tråd. Kompaniet är delbart i 3:ne lika afdelningar.

Personal:

a) Stridande:

Kapten och kompanichef	1	
Subalternofficerare, löjtnant	1	
» underlöjtnanter	2	4.
Fanjunkare, beriden		1.
Underofficerare, sergeanter	6	
» korpraler	6	12.
Eliter		6.
Spel	1	
d:o landvärns-	2	3.
Ingeniörsoldater, värnpligtige		90.
Officerare, landvärns-		6.
Underofficerare, d:o		18.

b) Icke stridande:

Telegrafister *), värnpligtige		6.
Sjukvårdssoldat		1.
Trängsoldater: hästskötare	11	
» kuskar	25	36.

<i>Fordon:</i> Stationsvagnar	6	
Materialvagnar	6	
Stolpvagnar	6	
Proviant- och fourage-vagnar	6	
Expeditions- och pack-vagn	1	25.

<i>Hästar:</i> Ridhästar	11	
Draghästar	50	
Reservhästar	7	68.

*) I Telegrafverkets tjänst.

Fältjernvägs-afdelningarna på krigsfot.

I och för större behöfliga reparations- och nybyggnads-arbeten uppsättas af statens jernvägsstyrelse och enskilda bolag jernvägs-afdelningar i mån af behof och enligt redan under fred gjorda öfverenskommelser.

En Fältjernvägs-afdelning:**a) Stridande:**

Chef, kapten eller löjtnant	1	
Subaltern-officer, underlöjtnant	1	2.
Fanjunkare		1.
Underofficerare, sergeanter	6	
» korpraler	6	12.
Eliter		6.
Spel		1.
Officerare, landvärns-		2.
Underofficerare, »		5.
Spel, »		2.
Manskap, »		77.

b) Icke stridande:

Läkare		1.
Trängsoldater, hästskötare	2	
» kusk	1	3.

Fordon: Plutonredskapsvagn 1.

Hästar: Ridhästar 2
 Draghästar 2 4.

Förslag öfver

Li -

Fast anställd

	Officerare.				Fanjunkare.	Nummerstyrka.					
	Majorer.	Kapten.	Löjtnanter.	Summa Officerare.		Sergenter.	Korporaler.	Eliter.	Spel.	Hofslagare.	Summa Nummerstyrka.
Trängen.											
6 Staber vid arméfördelningarnas tross	3	—	6	9	—	3	—	6	6	6	21
2 Staber vid rytteri- och artillerifördelningarnas tross	—	2	—	2	—	1	—	2	2	—	5
20 Proviantkolonner	—	3	6	9	—	20	70	40	10	—	140
7 Handverks- och Fältbagarikolonner	—	—	7	7	4	—	3	—	—	—	3
7 flyttande sjukhus	—	3	—	3	4	—	3	—	—	—	3
20 Ambulanser	—	—	10	10	—	11	—	12	—	—	23
20 Sjukbärareafdelningar	—	—	10	10	—	11	—	30	—	—	41
6 Hästdepoter	—	3	—	3	—	6	6	—	—	—	12
Uti Staberna.											
Uti högkvarteret	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1
Vid 6 arméfördelningsstaber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» rytterifördelningsstaben	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
» artillerifördelningsstaben	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Summa	3	12	39	54	8	54	83	90	18	6	251
6 trängdepoter	—	—	—	—	1	6	7	—	—	—	13
Summa Behof	3	12	39	54	9	60	90	90	18	6	264
Tillgång från trängen	3	12	39	54	9	60	90	90	18	6	264
» från fotfolket	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» från artilleriet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» från fortifikation	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» från rytteriet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» från öfrig vid de särskilda vapnen ej anställd personal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa Tillgång	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brist (fylls med värnpligtige)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Liniens 6 åldersklasser uppgå till..... 3,887 man.
 Haraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser:
 halfva antalet hofslagare 6 man.
 » » korporaler 30 »
 alle eliterne 90 » 126 »

Återstå 3,761 man.

Trängen på krigsfot.

n i e.							L a n d v ä r n.										Summa personal.	Hästar.	Fordon.
p e r s o n a l.							Värnpligtige.												
Prester.	Läkare.	Förståsöfverläre.	Hästkare.	Summa fast anställd personal.	Värnpligtige.	Summa linie.	Officerare.	Prester.	Läkare.	Hästkare.	Underofficerare.	Spel.	Hofslagare.	Manskap.	Summa landvärn.				
3	6	—	6	45	18	63	3	3	6	—	3	—	6	—	21	84	60	6	
—	—	—	—	7	4	11	—	—	—	—	1	—	4	—	5	16	16	2	
—	—	—	—	149	1,000	1,149	11	—	—	8	30	10	20	3,000	3,079	4,228	6,600	3,100	
—	—	—	—	14	230	244	—	—	—	—	7	—	7	260	274	518	203	49	
—	16	—	—	26	230	256	4	—	26	—	7	—	7	260	304	560	413	161	
—	40	—	—	73	680	753	10	—	20	—	17	—	7	—	54	807	620	240	
—	—	—	—	51	305	356	10	—	—	—	19	—	—	1,295	1,324	1,680	80	40	
—	—	—	—	15	70	85	3	—	—	6	6	—	6	230	251	336	540	12	
—	—	—	—	2	87	89	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89	86	20	
—	—	—	—	—	180	180	—	—	—	—	6	—	—	—	6	186	288	66	
—	—	—	—	1	8	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	11	3	
—	—	—	—	1	9	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	12	3	
3	62	—	6	384	2,821	3,205	41	3	52	14	96	10	57	5,045	5,318	8,523	8,929	3,702	
—	—	6	—	20	940	960	12	—	6	6	40	—	6	260	330	1,290	600	300	
3	62	6	6	404	3,761	4,165	53	3	58	20	136	10	63	5,305	5,648	9,813	9,529	4,002	
3	3	6	3	342	3,761 ¹⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,940 ²⁾	—	—	—	
—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,240	—	—	—	
—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—	—	—	
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	32	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	3,761	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,980	—	123	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	332	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	53	3	58	20	190	10	63	—	—	—	9,406	—	

²⁾ Landvärnets 6 åldersklasser uppgå till 3,006 man.

Häraf afräknas såsom tillhörande dessa klasser:

halfva antalet hofslagare 6 man.

» » serjeanter 30 »

» » korpraler 30 66 »

Återstå 2,940 man.

Förslag öfver Läkarepersonalen vid härens försättande på krigsfot.

	Oöfverfältläkare.	Fältläkare.	Regementetsläkare.	Bataljonsläkare.	Extra läkare.	Värnpliktige läkare.	Summa läkare.
A. Vid trupperna.							
I höggvarteret (generalfältläkaren med biträden)	—	1	—	1	—	1	3
Vid 6 arméfördelningsstaber	—	5	1	6	—	—	12
» 49 fotfolksliniebataljoner	—	—	17	32	—	—	49
» 51 fotfolkslandvärnsbataljoner	—	—	—	15	29	7	51
» 24 fotfolksdepoter	—	—	—	—	—	24	24
» 11 rytterliniebataljoner	—	—	—	11	11	—	22
» 11 rytteridepoter	—	—	—	—	—	11	11
» 1 artillerifördelning	—	—	—	2	—	—	2
» 6 artilleriregementen	—	—	—	12	—	—	12
» 6 artilleridepoter	—	—	—	—	—	6	6
» 6 ingenjörkompanier	—	—	—	—	6	—	6
» 2 reservkolonner	—	—	—	2	—	—	2
» 2 jernvägsafdelningar	—	—	—	—	2	—	2
» 2 ingenjördepoter	—	—	—	—	—	2	2
» 6 trängkompanier	—	—	—	3	3	6	12
» 6 trängdepoter	—	—	—	—	—	6	6
» 20 ambulanser	—	—	20	—	20	20	60
» 7 flyttande sjukhus	—	—	7	—	9	26	42
B. I hemorten.							
I fältläkarekontoret	1	—	—	2	—	—	3
Vid krigsskolan	—	—	—	1	—	—	1
Summa	1	6	45	87	80	109	328

Förslag öfver Hästläkarepersonalen vid härens försättande på krigsfot.

	Regementshästläkare.	Bataljonshästläkare.	Extra hästläkare.	Värnpliktige hästläkare.	Summa hästläkare.
I högkvarteret.....	1	—	—	1	2
Vid remonteringsafdelningen.....	1	—	—	2	3
» 11 rytteriregementen	10	12	—	—	22
» 11 rytteridepoter.....	—	—	—	11	11
» 6 artilleriregementen	6	5	—	14	25
» ammunitionskolonnerna	—	—	7	7	14
» 6 artilleridepoter.....	—	—	—	6	6
» ingenjörtrupperna	—	2	—	—	2
» 6 hästdepoter	—	—	—	6	6
» Trängkolonnerna	—	3	3	8	14
» 6 Trängdepoter	—	—	—	6	6
Summa	18	22	10	61	111

Fördelning

af det antal hästar, som vid härens försättande på krigsfot. erfordras utöfver
det i fredstid befintliga antalet.

L ä n		Befintliga hästar öfver 3 år.	Uttages.
Stockholms stad		2 337	158
Stockholms	lan: landsbygden	18 966	1 246
	städerna	138	9
Upsala	» landsbygden	17 770	1 167
	städerna	506	34
Södermanlands	» landsbygden	8 913	586
	städerna	296	19
Östergötlands	» landsbygden	16 463	1 082
	städerna	788	54
Jönköpings	» landsbygden	9 076	596
	städerna	214	14
Kronobergs	» landsbygden	7 801	513
	staden	27	2
Kalmar	» landsbygden	18 003	1 183
	städerna	285	19
Gotlands	» landsbygden	9 600	631
	staden	77	5
Blekinge	» landsbygden	6 314	415
	städerna	247	16
Kristianstads	» landsbygden	33 031	2 170
	städerna	182	12
Malmöhus	» landsbygden	51 800	3 403
	städerna	1 466	99
Hallands	» landsbygden	14 141	929
	städerna	492	33
Göteborgs och Bohus	» landsbygden	19 816	1 302
	städerna	1 186	80
Elfsborgs	» landsbygden	23 234	1 526
	städerna	340	22
Skaraborgs	» landsbygden	20 353	1 337
	städerna	362	25
Vermlands	» landsbygden	16 335	1 073
	städerna	211	14
Örebro	» landsbygden	9 526	626
	städerna	303	20
Vestmanlands	» landsbygden	12 138	797
	städerna	471	32
Kopparbergs	» landsbygden	15 653	1 028
	städerna	276	18
Gefleborgs	» landsbygden	13 458	884
	städerna	542	36
Vester-Norrlands	» landsbygden	13 228	869
	städerna	194	13
Jemtlands	» landsbygden	10 418	684
	staden	30	2
Vesterbottens	» landsbygden	9 198	604
	städerna	80	5
Norrbottens	» landsbygden	7 426	488
	städerna	185	12
Summa		393 896	25 892

Landtförsvarets kostnad.

Landtförvarsdepartementet	71,500: —
Arméförvaltningen	162,000: —

Officerare, underofficerare och eliter.

Löner.

10 generaler à 8,000	80,000: —
47 öfverstar à 6,000	282,000: —
56 öfverstelöjtnanter à 4,000	224,000: —
97 majorer à 3,500	339,500: —
289 kaptener af 1:a klass à 2,800	809,200: —
257 " " 2:a " à 1,800	462,600: —
37 regementsqvartermästare à 1,800	66,600: —
413 löjtnanter och adjutanter af 1:a klass à 1,200	495,600: —
380 " " " " 2:a " à 900	342,000: —
614 underlöjtnanter à 600	368,400: —
51 landvärnsbataljonschefer à 3,000	153,000: —
204 " kompanichefer à 2,000	408,000: —
204 " löjtnanter à 900	183,600: —
200 värnpligtige officerare à 300	60,000: —
497 fanjunkare à 720	357,840: —
204 landvärnsfanjunkare à 720	146,880: —
1,525 sergeanter af 1:a klass à 360	549,000: —
1,525 " " 2:a " à 240	366,000: —
204 landvärnssergeanter à 300	61,200: —
4,060 korporaler à 120	487,200: —
4,564 eliter à 60	273,840: —
	6,516,460: —

Dagafloning.

10 generaler i 365 dagar à 6 Kronor	21,900: —
47 öfverstar " " " à 5 Kronor	85,775: —
13 öfverstelöjtnanter och majorer af generalstaben,	
47 " " " " fotfolket,	
11 " " " " rytteriet,	
23 " " " " artilleriet,	
8 " " " " fortifikation,	
3 " " " " trängen.	
105 " " " " i 365 dagar à 4 Kronor	153,300: —
26 öfverstelöjtnanter och majorer af fotfolket,	
11 " " " " rytteriet,	
11 " " " " artilleriet.	
48 " " " " i 30 dagar à 4 Kronor	5,760: —
51 landvärnsbataljonschefer i 30 dagar à 4 Kronor	6,120: —
16 kaptener af generalstaben,	

 Transport 272,855: — 6,516,460: — 233,500: —

Transport 272,855: — 6,516,460: — 233,500: —

196	kaptener af fotfolket,	
55	ryttmästare,	
98	kaptener af artilleriet,	
25	» » fortifikationen,	
9	» » trängen,	
399	» i 365 dagar à 3 Kronor	436,905: —
94	kaptener af fotfolket,	
22	ryttmästare,	
28	kaptener af artilleriet,	
3	» » trängen,	
147	» i 30 dagar à 3 Kronor	13,230: —
314	Komp-, sqvadr- och batt.-chefer, arvode à 600 Kronor...	188,400: —
28	informationsofficerare, stallmästare och förrådsofficerare vid artilleriet, arvode à 600 Kronor	16,800: —
204	landvärnskompanichefer i 30 dagar, à 3 Kronor	18,360: —
37	regementsqvartermästare i 365 dagar à 3 Kronor	40,515: —
8	löjtnanter af generalstaben,	
635	löjtnanter och underlöjtnanter af fotfolket,	
176	» » » » rytteriet,	
190	» » » » artilleriet,	
56	» » » » fortifikation,	
21	» » » » trängen,	
1,086	» » » i 365 dagar à 2 Kronor 792,780	
Afgår 55 officerare af rytteriet från 1 Okt.—1 Maj i 212 dagar à 2 Kronor		23,320.
		Rest..... 769,460: —

196	löjtnanter och underlöjtnanter af fotfolket,	
55	» » » » rytteriet,	
52	» » » » artilleriet,	
18	» » » » trängen,	
321	» » » i 30 dagar à 2 Kronor	19,260: —
204	landvärnslöjtnanter i 30 dagar à 2 Kronor	12,240: —
200	värnpligtige officerare i 30 dagar à 2 Kronor	12,000: —
497	fanjunkare i 365 dagar à 1 Krona	181,405: —
204	landvärnsfanjunkare i 40 dagar à 1: 50 Kronor	12,240: —
980	sergeanter af fotfolket,	
330	» » rytteriet,	
266	» » artilleriet	
100	» » fortifikation,	
30	» » trängen,	
1,706	» i 365 dagar = 622,690 dagar.	

Transport 622,690 dagar.

1,993,670: — 6,516,460: — 233,500: —

Transport 622,690 dagar.		1,993,670: —	6,516,460: —	233,500: —
980	sergeanter af fotfolket,			
110	» » rytteriet,			
188	» » artilleriet,			
36	» » fortifikation,			
30	» » trängen,			
1,344	» i 30 dagar = 40,320 »			
S:a 663,010 dagar à 40 öre		265,204: —		
204	landvärnssergeanter i 30 dagar à 1 Krona	6,120: —		
1,960	korpraler af fotfolket,			
300	» » rytteriet,			
266	konstaplar » artilleriet,			
100	korpraler » fortifikation,			
60	» » trängen,			
2,716	» i 365 dagar = 991,340 dagar.			
980	korpraler af fotfolket,			
110	» » rytteriet,			
188	konstaplar » artilleriet,			
36	korpraler » fortifikation,			
30	» » trängen,			
1,344	» i 30 dagar = 40,320 »			
S:a 1,031,660 dagar à 25 öre		257,915: —		
1,960	eliter af fotfolket,			
660	» » rytteriet,			
360	» » artilleriet,			
136	» » fortifikation,			
60	» » trängen,			
3,176	» i 365 dagar = 1,159,240 dagar.			
980	eliter af fotfolket,			
220	» » rytteriet,			
158	» » artilleriet,			
30	» » trängen,			
1,388	» i 30 dagar = 41,640 »			
S:a 1,200,880 dagar à 10 öre		120,088: —	2,642,997: —	

Beklädnad och underhåll:

497	fanjunkare i 181,405 dagar,			
3,050	sergeanter i 663,010 »			
4,060	korpraler i 1,031,660 »			
4,564	eliter i 1,200,880 »			
S:a 3,076,955 dagar à 94 öre		2,892,337: 70.		
		Transport 12,051,794: 70.	233,500: —	

	Transport	12,051,794: 70.	233,500: —
204 landvärnsfanjunkares beklädnad à 50 Kronor	10,200: —		
204 landvärnssergeanters " " 50 "	10,200: —	20,400: —	
<i>Befälstillägg.</i>			
för 6 fördelningsgeneraler à 2,000 R:dr	12,000: —	12,084,194: 70.	

Spelet.

Löner.

11 regementstrumpetare vid rytteriet,		
6 " " artilleriet,		
2 " " fortifikation,		
19 " à 720 Kronor	13,680: —	
26 regementstrumslagare,		
196 spel af 1:a klass vid fotfolket,		
55 trumpetare af 1:a klass vid rytteriet,		
24 stabstrumpetare vid artilleriet,		
10 trumpetare af 1:a klass vid fortifikation,		
6 " vid trängen,		
317 " à 360 Kronor	114,120: —	
196 spel af 2:a klass vid fotfolket,		
55 trumpetare af 2:a klass vid rytteriet,		
47 " " " " artilleriet,		
10 " " " " fortifikation.		
6 " " " " trängen,		
314 " " " " à 240 Kronor	75,360: —	
196 spel af 3:e klass vid fotfolket,		
22 trumpetare af 3:e klass vid artilleriet,		
6 " " " " trängen,		
224 " " " " à 120 Kronor	26,880: —	
392 spel af 4:e klass vid fotfolket,		
55 trumpetare af 4:e klass vid rytteriet,		
39 " " " " artilleriet,		
11 " " " " fortifikation.		
497 " " " " à 60 Kronor	29,820: —	
204 landvärnsspel à 96 Kronor	19,584: —	279,444: —

Dagaflöning.

19 regementstrumpetare,			
26 " trumslagare,			
45 " " i 365 dagar à 1 Kona	16,425: —		
Transport	16,425: —	279,444: —	12,317,694: 70.

	Transport	16,425: —	279,444: —	12,317,694: 70.
196 spel af 1:a och 2:a klass af fotfolket,				
110 trumpetare af 1:a och 2:a klass af rytteriet,				
71 " " " " " " " artilleriet,				
20 " " " " " " " fortifikation,				
12 " " " " " " " trängen,				
409 " i 365 dagar.....=149,285 dagar.				
196 " af fotfolket i 60 dagar= 11,760 "				
	S:a 161,045 dagar à 40 öre	64,418: —		
22 trumpetare af 3:e klass af artilleriet,				
6 " " " " " " " trängen,				
28 " i 365 dagar.....=10,220 dagar.				
196 spel af 3:e kl. vid fotfolket i 60 dagar=11,760 "				
	S:a 21,980 dagar à 25 öre	5,495: —		
497 spel af 4:e klass i 365 dagar=181,405 dagar à 10 öre.....		18,140: 50.		
204 landvärnsspel i 40 dagar à 1 Krona		8,160: —	112,638: 50.	
<i>Beklädnad och underhåll.</i>				
45 reg:tstrumpetare o. reg:tstrumslagare i 16,425 dagar,				
605 spel af 1:a och 2:a klass	» 161,045	»		
224 " " 3:e klass	» 21,980	»		
497 " " 4:e "	» 181,405	»		
	S:a 380,855 dagar à 94 öre	358,003: 70.		
204 landvärnsspels beklädnad à 40 Kronor	8,160: —	366,163: 70.	758,246: 20.	

Värnpligtige:

inkallade till sin första utbildning.

Beklädnad och underhåll à 94 öre, dagaföbning à 6 öre: S:a 1 Kronor.

Fotgardet 600.

Rytteriet 1,650.

Artilleriet 2,200.

Fortifikation 630.

5,080 i 365 dagar.....=1,854,200.

Rytterietytterligare 1,650 i 150 "= 247,500.

Fotfolket utom gardet 13,691.

Trängen 750.

14,441 i 320 dagar=4,621,120.

S:a 6,722,820 dagar.

12 proc. afgång..... 806,738 "

Rest 5,916,082 dagar à 1 Krona 5,916,082: —

Transport 5,916,082: — 13,075,940: 90.

Transport 5,916,082: — 13,075,940: 90.

inkallade till repetitionsöfningar.

Beklädnad och underhåll à 1: 04, dagaflöning à 60 öre: S:a 1: 10.

3:e klassen..... 16,750

4:e " 16,321

33,071 i 30 dagar=992,130 dagar.

7:e klassen af fotfolket utom gardet 10,503

8:e " " " " " 9,978

20,481 i 10 " = 204,810 "

S:a 1,196,940 dagar.

10 proc. afdrag för redan förut i denna beräkning

upptaget underbefäl, tillhörande dessa klasser, m. fl. 119,694 "

Rest 1,077,246 dagar à 1: 10 1,184,970: 60.

Aflöning för deltagande i målskjutningsöfningar.

10,000 man af landstormen à 10 Kronor 100,000: — 7,201,052: 60.

Fältläkarekorpsen.

Löner.

1 öfverfältläkare	à 6,000 Kronor.....	6,000: —	
6 fältläkare	" 4,000 "	24,000: —	
45 regementsläkare	" 3,500 "	157,500: —	
51 1:e bataljonsläkare	" 1,800 "	91,800: —	
36 2:e " "	" 900 "	32,400: —	
40 extra läkare, arvode	" 600 "	24,000: —	
40 " " " "	" 400 "	16,000: —	351,700: —

Dagaflöning.

öfverfältläkaren	i 365 dagar à 5 Kronor	1,825: —	
6 fältläkare	" " " " 4 "	8,760: —	
45 regementsläkare	" " " " 4 "	65,700: —	
38 1:e bataljonsläkare	" " " " 3 "	41,610: —	
13 " " " 30 " " 3 "		1,170: —	
9 2:e " " 265 " " 2 "		6,570: —	
27 " " " 30 " " 2 "		1,620: —	127,255: —
Extra läkares beordrande		7,000: —	485,955: —

Hästläkarekorpsen.

18 regementshästläkare à 1,800 Kr. dagaflöning 1,095=2,895 Kr.	52,110: —	
22 bataljonshästläkare " 900 " " 730=1,630 "	35,800: —	
10 extra hästläkare " 200 " (arvode).....	2,000: —	
Extra hästläkares beordrande	1,500: —	91,470: —

Transport 20,854,418: 50.

Eklesiastikstaten.

48 regementspastorer à 1,500 Kronor 72,000: —

Auditörstaten.

11 garnisonsauditörer af 1:a klass à 1,200 Kronor 13,200: —
 24 " " 2:a " à 900 " 21,600: —
 34,800: —

Intendenturen.

6 fältintendenter à 4,000 Kr. dagaflöning 1,460 Kr. = 5,460 Kr. 32,760: —
 45 reg:tsintendenter à 2,800 " " 1,095 " = 3,895 " 175,275: —
 6 utredningsförvaltare à 1,800 Kronor 10,800: —
 51 förvaltare vid regementsförråden à 1,200 Kronor 61,200: —
 3 " (arvode såsom redogörare) à 500 Kronor 1,500: —
 Förrådsförvaltare vid landvärnsbataljoner 10,000: —
 291,535: —

Härens handverkare.

15 besigtningrustmästare à 1,500 Kronor 22,500: —
 37 handverksmästare " 700 " 25,900: —
 26 rustkammarsmeder " 600 " 15,600: —
 11 sadelmakare " 700 " 7,700: —
 55 hofslagare vid rytteriet " 600 " 33,000: —
 6 smeder vid trängen " 600 " 3,600: —
 60 gevärshandverkare " 600 " 36,000: —
 100 batterihandverkare " 500 " 50,000: —
 51 landvärnsgevärshandverkare " 96 " 4,896: —
 51 " dagaflöning i 40 dagar à 1 Krona 2,040: —
 201,236: — 492,771: —

Åtskillige embets- och tjenstemän samt betjente.

1 Professor vid generalstaben à 5,000 Kronor 5,000: —
 2 arkivarier " 4,000 " 8,000: —
 1 sekreterare vid fortifikation " 3,000 " 3,000: —
 1 amanuens vid generalstaben " 1,800 " 1,800: —
 26 musikdirektörer à 900 Kr. dagaflöning 730 Kr. = 1,630 Kr. 42,380: —
 4 verkmästare à 3,000 Kronor 12,000: —
 4 förvaltare vid artilleriets tygstat af 1:a klass à 1,800 Kronor... 7,200: —
 15 " " " " 2:a " " 1,500 " 22,500: —
 7 " " fästningsförråden " 1,500 " 10,500: —
 17 tygskrifvare à 1,000 Kronor 17,000: —
 Vaktbetjente m. fl. 20,000: —
 149,380: —
 Förhöjning i civile tjenstemäns löner 15,000: —

Transport 21,618,369: 50.

Härens hästar.

Ersättning för skötsel, stallhyra, remontering m. m. af 943 offic. hästar à 400 Kr.	377,200: —
» » » » » » » 267 » » 300 »	80,100: —
Remontering af 267 officershästar } » » 831 stamhästar }	8,578 hästar à 50 Kronor..... .. 428,900: —
Utfodring, medikam. o. skoning för 4,400 hästar vid rytteriet }	
» » » » » 1,456 » » artilleriet }	7,270 hästar i 365 dag
» » » » » 135 » » fortifikat. }	= 2,653,550 dagar.
» » » » » 120 » » trängen }	
» » » » » 1,159 officershästar }	
» » » » » 2,200 hästar vid rytteriet }	3,632 hästar i 30 dagar
» » » » » 1,182 » » artilleriet }	= 108960 dagar.
» » » » » 250 » » fortifikat. }	
Summa 2,762,510 dagar à 1 Krona	2,762,510: —
» » » » » 2,200 hästar vid rytteriet i 11 mån. à 200 Kr.	440,000: —
Lega af 1,432 hästar under 30 dagar à 100 Kronor	143,200: — 4,231,910: —

Undervisningsanstalter.

Regementsskolorna	50,000:	—	
Krigsskolan	80,000:	—	
Ridskolan	20,000:	—	
Artilleri- och ingenjörskolan	30,000:	—	
Krigshögskolan	50,000:	—	
Instruktionsskolor	50,000:	—	280,000: —
Kommendantsstaten			50,000: —

Sjukvårdskostnader.

Härtill användes omkring 5 proc. af kostnaden för förut beräknade tjänstgöringsdagar, såsom varande sjukdagar eller omkring 560,000 R:dr, samt dessutom för de särskilda utgifter, som derutöfver fordras	200,000: —
---	------------

Kasern- och inqvarteringsutgifter.

a) Utgifter för truppens kasernering, såsom till ved, ljus, servis, sängkläder, kaserninredning, kokinrättning, lysning i stallar, stallpersedlar, sotning och rensning af eldstäder, brandredskap och pumpar, kaserngårdens underhåll samt hyra af skjutbana och exercisplats, der så behöfves m. m. för:

21	folke­regimen­ten	à	10,000	Kronor	210,000:—	
4	»	»	7,500	»	30,000:—	
1	»	»	5,000	»	5,000:—	
11	rytteri­regimen­ten	»	7,000	»	77,000:—	
6	artil­leri­regimen­ten	(om 6	batterier)	à 8,000 Kronor	48,000:—	370,000:

Transport 370,000: — 26,380,279: 50.

	Transport	370,000: —	26,380,279: 50.
3 batterier à 1,500 Kronor		4,500: —	
8 fästningskompanier à 1,000 Kronor		8,000: —	
2 ingenjörregementen à 10,000 Kronor		20,000: —	
3 trångbataljoner à 3,000 Kronor		9,000: —	411,500: —
b) Expeditionslokaler med eldning och städning för generalbefälen med fördelningsintendenturerna, jemte särskilda kostnader vid fördelningarnes samt landvärnsbataljonernas förråd m. m.		38,500: —	
c) Reparationer af kaserner m. fl. i och för truppersnas kasernering och öfning behöfliga byggnader		250,000: —	700,000: —
Öfningskostnader			200,000: —
Krigsmaterielens underhåll m. m.			1,000,000: —
Underhåll af fästningar och kronans byggnader			200,000: —
Mönstrings- och marschkostnader med det värnpliktiga manskapet			250,000: —
Rese- och traktamentsutgifter			100,000: —
Diverse kostnader			169,720: 50.
			Summa 29,000,000: —

Underdånigt yttrande

öfver

inom Generalstaben utarbetadt Förslag

till

Grunder för ny Härordning,

afgifvet den 14. April 1874

af

dertill i nåder förordnade komiterade.

STOCKHOLM, 1875.
P. A. NORSTEDT & SÖNER
KONGL. BOKTRYCKARE.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Genom nådigt bref af den 3. sistlidne Oktober har Eders Kongl. Maj:t, sedan grunddrag till ny Hjärsordning blifvit inom Dess Generalstab utarbetade, funnit godt uppdraga åt en komité att granska och afgifva yttrande öfver de samma samt nådigst förordnat:

till komiténs ordförande:

General-Löjtnanten J. M. BJÖRNSTJERNA, och

till ledamöter:

General-Löjtnanten G. R. ABELIN,
General-Majoren E. M. AF KLINT,
Inspektören för Kavaleriet, General-Majoren Grefve C. M. L. BJÖRNSTJERNA,
General-Majoren J. H. ROSENSVÄRD,
General-Majoren Grefve C. S. A. LAGERBERG,
t. f. General-Fälttygmästaren, Öfversten Friherre C. V. G:SON LEIJONHUFVUD,
Öfversten A. T. WIJKANDER, och
Befälhafvaren för Fortifikationen, Öfversten C. R. LJUNGBERG.

Då emellertid Öfverste LJUNGBERG snart derefter af sjukdom blef hindrad att deltaga i komiténs verksamhet, ingick i hans ställe såsom ledamot, till följd af derom den 3. November meddelad nådig befallning, Öfverste-Löjtnanten i Armén, Majoren vid Fortifikationen E. T. MORÉN.

Derjemte skulle i komiténs arbeten och öfverläggningar deltaga, enligt högstberörda nådiga bref af den 3. Oktober, Expeditions-Chefen vid Landtförsvars-Departementets Kommando-Expedition, nu mera Chefen för Generalstabén, Öfversten Friherre C. F. H. RAAB och, enligt nådigt förordnande af den 10. i samma månad, äfven Expeditions-Chefen vid Sjöförsvars-Departementets Kommando-Expedition, Kommendör-Kaptenen af 1:a klassen Friherre B. O. STACKELBERG, i de frågor som egde sammanhang med sjövapnet och särskildt hvad anginge anskaffning af manskap för flottans behof.

Komiterade sammanträdde den 14. Oktober i hufvudstaden och utsågo till Sekreterare Generalstabsofficeren, Kaptenen Friherre A. E. RAPPE, och till hans biträde Generalstabsofficeren, Kaptenen A. A. THORÉN, hvarefter komiterades arbeten, med uppehåll endast under tiden mellan den 21. December och den 7. Januari, hafva oafbrutet fortgått, till dess komiterade nu få i underdånighet afgifva det nådigt infordrade yttrandet.

Det uppdrag, som blifvit komiterade nådigst anförtrodt, hafva de så uppfattat, som egde de icke allenast yttra sig, huru vida det till dem öfverlemnade förslaget till ny härordning vore i militäriskt afseende tillfredsställande och så vidt möjligt för landets sjelfständighet betryggande, utan ock föreslå de ändringar deri, som, utan hufvudgrundens förryckande, kunde efter deras förmenande vara af behovet påkallade och till ändamålet ledande. Detta lika maktpåliggande som grannlaga värf hafva komiterade sökt fullgöra med den sorgfällighet, frågans vikt och mångsidiga beskaffenhet, kräfva, men tillika med den skyndsamhet, som af förhållandena betingats.

Allmän värnpligt är den grund, på hvilken nu mera nästan alla Europas stater ordnat sin krigsmakt. På samma grund är ock förslaget till ny svensk härordning bygd.

Ur rent teoretisk synpunkt, kunna härordningar, med allmän värnpligt såsom grund, uppgöras på mångfaldiga sätt, men de kunna dock alltid mer eller mindre hänföras till tvenne skilda system. Det ena qvarhåller den värnpligtige så länge i tjänst under fanan, att han fullständigt danas till soldat, vinner vana och säkerhet i tjänstens alla delar samt förvärfvar dessa känslor af pligttrohet och sjelfuppooffring, som utgöra krigaryrkets enda säkra grundval. När den värnpligtige sålunda får lefva sig in i sitt yrke, utan att derföre qvarstanna så länge i tjänsten, att han efter slutad utbildning hemfaller åt syssiolösheten och dess frestelser, får krigshären en fasthet, som svårigen kan i lika hög grad på annat sätt vinnas. Härens krigaranda lefver då lika varm hos manskapet, som hos befälet, och i manskapets led utvecklas ett militäriskt vetande och en militärisk duglighet, som lemna en obegränsad tillgång på underbefälsämnen, så att den för en armés tjänstbarhet så viktiga underofficersgraden alltid och med säkerhet kan hållas fulltalig. Genom medgifvandet af en kortare tjänstetid, än den för de värnpligtige i allmänhet bestämda, mot skyldigheten af vissa kunskapsprof, kunna derjemte reservbefäl med lätthet erhållas, och kostnaderna i viss mån minskas, enär man under fredstid icke behöfver underhålla ett talrikare befäl än tjänsten då fordrar.

Det andra systemet gifver den värnpligtige endast den öfning, som för hans användande i ledet är oundgänglig, men då under den jemförelsevis korta tid, som härför tages i anspråk, det icke är möjligt att utbilda underbefäl, icke heller att, genom minskning i en tjänstetid, som redan är inskränkt till det minsta möjliga, bereda de lättnader, som fordras för att erhålla tillgång på reservbefäl, följer såsom en oafvislig fordran, att andra utvägar måste anlitas för att afhjelpa dessa brister, och man har då tillgripit den enklaste: att en mindre del af de värnpligtige tillförbindes en längre öfningstid, på det att nödigt antal underbefälsämnen må kunna bildas, och att redan i fredstid hålla den befälskader, som af härens krigsfot kräfves, i det närmaste fulltalig.

Jemför man båda dessa system med hvar andra, så är det första ur militärisk synpunkt otvifvelaktigt starkare och ändamålsenligare; det senare antagligt endast under förutsättning, att det i alla sina slutföljder tillämpas. Med iakttagande häraf, blifver skilnaden dem emellan i omedelbar kostnad för staten icke särdeles betydlig. Endast med hänseende till bördorna för den enskilde är det första systemet otvifvelaktigt mera tryckande.

Man har sökt minska tungan af detta system genom att dela de värnpligtige i tvenne delar, af hvilka den ena, hvars storlek bestämdes af krigsbudgetens tillgångar, erhöile fullständig öfning, och den andra antingen ingen, eller ock blott några månaders. Så i Frankrike, i Italien, till en del i Österrike, och, i viss mening, äfven i Preussen. Är den öfvade delen så stor, att genom uppkallande af alla dess årsklasser en tillräcklig fälthär med nödige ersättningstrupper kan erhållas, så är obestridligt en dylik anordning både militäriskt god och statsekonomiskt fördelaktig. Skulle detta deremot icke vara fallet, så måste ett sådant förmildradt system förkastas, ty grundvilkoret för alla härordningar är ju i främsta rummet att de, så vidt möjligt, bereda ett godt försvar. Med ett sådant förfaringssätt afviker man visserligen från grundsatsen om allmän värn-

pligt, så vidt med detta uttryck afses *alle* vapenföre mäns skyldighet och rättighet att deltaga uti fosterlandets försvar, men man har icke ryggat tillbaka för en sådan afvikelse, om derigenom kunnat vinnas ekonomiska, administrativa och militära fördelar. Då grunden för bestämmandet af, hvilka bland de värnpliktige skola uttagas och öfvas för att i farans stund föras mot fienden, icke kan göras beroende af en befälhavares eller mönstringsförrättares omdöme eller godtycke, har man nästan öfver allt i detta hänseende återinfört den sedan Roms och Greklands demokratier bekanta *lottningen*.

Vid uppgörandet af förslaget till svensk härordniag har man sökt närma sig det senare af de båda systemen, det som gifver de värnpliktige i allmänhet endast den nödvändigaste soldatbildningen. För ett land, som blott åsyftar eget försvar, som på en vidsträckt yta har en gles befolkning, hvars krafter tagas i anspråk af näringslivets hastigt fortgående utveckling, har en sådan anordning onekligen många fördelar och kan vara en politisk nödvändighet, men måste, för att blifva betryggande, med försigtig begränsning tillämpas och fordrar, såsom redan är nämnt, att starka befälskadrer för härens krigsfot underhållas.

Utgången af de sista stora krigen har slagit världen med häpnad, och så väl på den segrande som den besegrades sida har man fördjupat sig i undersökningar om anledningarna till den förvånande framgången för den ene, till olyckorna och nederlagen för den andra. Efter den ställning en hvar intagit, har han funnit orsakerna hafva varit politiska och religiösa, administrativa eller militära, har han sökt dem i befolkningarnas upplysning och sedliga ståndpunkt, eller tillskrifvit dem beskaffenheten af härordningar och krigsbildning.

Men säkrast torde förklaringen böra sökas i den förutseende offervilligheten hos det segrande folket, i denna nationella viljekraft, som redan under freden är beredd att bära de bördor, som fordras för att kriget icke skall bryta löst, innan landet är beredt att afvärja fiendens anfall, och som under striden fostrar både i hären och hos folket denna sega uthållighet, som betryggar segern.

Äfven den mest sjelfuppoftande hängifvenhet är i vår tid vanmäktig, när hon framträder först sedan landets under freden bildade stridskrafter äro öfverväldigade; äfven de rikaste hjälpkällor äro otillräckliga, när de flöda först sedan motgångens dag inbrutit.

Sveriges folk är visserligen ringa till antal, men häraf kan dock icke dragas den slutsats, att landet är ur stånd att försvara sig, och klenmodigheten må icke deri finna en ursäkt för bristande viljekraft. För ett försvar inom egna landamärena torde få land hafva ett mera fördelaktigt läge. Genom föreningen med Norge är största delen af dess landgräns tryggad och den öppna delen deraf förflyttad till trakter, föga gynsamma för ett anfall. Hvarje annan sårbar punkt måste en fiende nalkas själedes. Huru stora hans stridskrafter än må vara, begränsas för honom det antal stridande, hvarmed han kan anfalla våra kuster, af de transportmedel, som stå honom till buds, och, då nutidens krig fordra en ofantlig fällmateriel för en här, som skall vara stridsduglig, så ligger häruti en

icke oviktig fördel för dess försvarande. Hvilken skilnad för en fiende att med jernvägarnes hjälp från en lång landgräns och stödd på egna fästningar öfversvämma den stat, som skall angripas, med snart sagdt en befolkning i vapen, mot att på fartyg nödgas öfverskeppa en krigshär med hela dess utredning af vapen, hästar, kanoner, krigsförnödenheter och förråd af alla slag till några enstaka landstigningspunkter, från hvilka han icke annat än långsamt kan utbreda sig.

Vid en landstigning på svenska kusten bör nemligen vår jernvägsmateriel kunna vara undanskaffad, och våra jernvägar gjorda för fienden obrukbara, så att han tvingas att hufvudsakligast och kan hända uteslutande verkställa sina transporter med fordon, framsläpade af hästar, dem han till största delen måste medföra från eget land — hvilket åter skulle kräfva en ännu större tillgång på fartyg.

Sverige är dessutom så glest befolkadt i förhållande till sin vidsträckthet, att stora truppmassor omöjligen kunna påräkna att, annat än undantagsvis, lefva på den landsdels bekostnad, hvilken de genomåga, och den fiendtliga hären måste således i de flesta fall äfven föra med sig förråd af lifsmedel och furage. Man må icke invända, att landets vidsträckthet också är till skada för försvararne; ty genom vårt, sig oafåtliga utvecklade jernvägsnät bör inom ganska kort tid större delen af landets stridskrafter kunna samlas mot hvarje hotad punkt och förses med sina förnödenheter.

Slutligen har Sverige sin vinter, som försvårar, stundom omöjliggör, förbindelsen med eget land och därför bidrager att inskränka fiendens företag både till tid och omfång.

Om således landets försvarsväsende med kraft och klokhets ordnas, kunna ock vi hysa en berättigad förhoppning, att det skall i pröfningens stund befinnas motsvara sitt ändamål: fosterlandets betryggande.

Att beräkna den styrka, hvarmed en fiende kan anfalla oss, och derefter bestämma våra försvarskrafters storlek, blifver alltid vanskligt. Med mera sannolikhet att träffa det rätta, torde kunna sägas, att vi hafva behof af alla de stridskrafter, vi kunna uppsätta, samt att en armé af omkring 100 000 stridande är väl erforderlig för att möta ett allvarligt anfall. Den är ej heller större, än att Sverige mäktar bära de bördor, som landet härför nodgas åtaga sig. Ty, såsom Landtförsvarskomitén redan år 1865 yttrar, om under olyckstiden 1808, med en folkmängd af 3 millioner menniskor 70 000 man kunde uppställas, så lärer väl af ingen förnekas, att nu, då landets folkmängd vuxit så anseeligt, och då dess tillgångar ökats efter en måttstock, som ingen förut vågat ana, 100,000 man utan allt för stor svårighet kunna utrustas och underhållas, när det gäller försvaret af Sveriges frihet och oberoende.

Dessutom hafva så väl nämnda komité, som alla de sakkunnige personer och myndigheter, hvilka under senaste tid yttrat sig öfver den viktiga försvarsfrågan, varit ense om, att organisationen måste medgifva uppställandet af en fältarmé, som icke understiger ofvannämnda antal.

Det är dock icke till fyllest, att kunna uppställa en betydlig här; detta måste äfven kunna ske med den största möjliga skyndsamhet. Det land, som först kan samla sina

krafter och kasta dem öfver motståndaren, blifver nästan alltid det segrande. De senaste krigen lemna de ojäfaktigaste bevis för riktigheten af denna erfarenhetssats. Att på rätt tid och rätt ställe uppträda med samlad och öfverlägsen kraft, är all krigskonsts första regel. Skulle då icke ett helt krigs utgång i väsendtlig mån bestämmas genom den för-måga af hastig öfvergång till krigsfot, som medgifver att från början öfverraska mot-ståndaren, innan denne ännu hunnit samla och ordna sin styrka. Särdeles måste detta gälla vid försvaret emot en landstigande fiende, för hvilken den styrka, han på en gång kan öfverföra, begränsas af tillgången på transportmedel.

Funnes icke de militära skälen, så skulle de statsekonomiska vara mer än till fyl-lest, för att vid ordnandet af ett lands försvarsväsende mana till sträfvandet efter en hastig mobilisering af krigsmakten. Fordom, då industri, handel, åkerbruk och penningväsende stodo så ojemförligt under nutidens, var det möjligt att föra långvariga krig, utan att de stridande folken blefvo fullkomligt utarmade. I vår tid kostar ett krig alldeles för myc- ket, så väl omedelbart, genom de ofantliga summor som tagas i anspråk för de förbättrade stridsmedlen och för truppernes omsorgsfullare vård och underhåll, som ock medelbart, genom de än större förluster, afbrotten i utöfvandet af de borgerliga yrkena medför, för att icke kriget, en gång upplåadt, måste med alla krafter bringas till snart slut.

Allt hänvisar således i vår tids krig på nödvändigheten af ett hastigt afgörande, och så mycket klarare framstår då äfven fordran på, att från början så hastigt som möj- ligt kunna samla och använda alla landets stridskrafter.

Hvarje härordning, som vill göra anspråk på att motsvara tidens fordringar, måste alltså medföra möjligheten att skyndsamt rörliggöra landets stridskrafter, så att dessa vid krigets utbrott kunna ofördröjligen med jernvägarnes tillhjälp föras mot den anryc- kande fienden, innan denne hunnit få fast fot i landet och diföra hela den styrka hvar- öfver han kan förfoga till betvingande af den försvarandes ansträngningar.

Till följd häraf måste alla de härordningssystem öfvergifvas, som väl medgifva upp- bringandet af landets krigsstyrka till en hög siffra, men hvaraf i sjelfva verket endast en mindre, otillräcklig del är stridsfärdig, under det att återstoden ordnas först under sjelfva kriget eller under den längre förberedelsetid, man hoppas kunna påräkna, men nu mera aldrig erhåller. Ett land, som så ordnat sitt härväsende, utsätter sig just derigenom för att anfallas af öfverlägsna krafter. Om företråde skulle gifvas åt någon ofullständig här- ordning, långt bättre då att använda de medel, man vill anslå till försvaret, på endast så stor krigsstyrka, som verkligen vid krigets utbrott är rustad, än att halföfva stora re- server, som aldrig under kriget hinna blifva fullt krigsdugliga.

För att bereda en snabb mobilisering, så vidt denna beror på härordningen, måste de större enheter, hvari landets stridskrafter redan under fred böra delas, för lättare öfvervakande af truppernas utbildning och tjenstgöring, inom sig hafva allt, som fordras för deras försättande på krigsfot, staber, specialvapen, intendentur, tross och sjukvårds- väsen, hästar, förvaltningspersonal m. m., eller med andra ord, den militära förvaltningen måste fördelas. Endast derigenom att krigsstyrelsen befriar sig från de, så att säga, van-

liga mobiliseringsgöromålen, kan hon medhinna alla de utomordentliga åtgärder, hvilka, huru väl ordnad försvarsväsendet än må vara, dock alltid vid ett krigsutbrott erfordras, och blifver ett sådant jätteverk, som hundratusentals fredligt lefvande människors sammanjutning till en stridsrustad här, först möjligt.

Om en sådan delning af hären uti större sjelfständiga afdelningar redan uti ett tätt befolkadt land med lätta förbindelser visat sig vara en oafvislig nödvändighet, så är behofvet deraf ännu mera i ögonen fallande, då det gäller ett land, med den stora utsträckning i förhållande till befolkningen, som Sverige. Härtill kommer den jemförelsevis ringa industriela och merkantila utvecklingen inom vårt land, hvilken i hög grad försvårar så väl sjelfva mobiliseringen som härens förseende med alla krigsförnödenheter i rätt tid; och denna svårighet öfvervinnes långt ifrån så lätt af en enda, hela landet omfattande, centralmyndighet, som med biträde af flere lokala myndigheter, hvilka utan tvifvel skola vida bättre kunna tillgodogöra alla de spridda tillgångar, landet eger. Då äfven kriget fordrar härens delning i större enheter med förmåga till mer eller mindre sjelfständig verksamhet, måste det vara en militärisk fördel, likasom i afseende på förvaltningen ändamålsenligt, om freds- och krigs-indelningarna kunna i allmänhet och med så få rubbningar som möjligt sammanfalla.

Efter dessa allmänna betraktelser och innan komiterade öfvergå till deri uttalade grundsatsers tillämpning på förslagets särskilda delar, anse de sig böra förutsända några ord rörande formen för deras betänkande. De hafva icke trott sig här böra framlägga den utförliga granskningen af hvarje särskild §, som af dem blifvit verkställd, utan, med angifvande endast af de punkter, hvaruti någon väsentligare förändring blifvit ifrågasatt, lemna en, så vidt möjligt, fullständig redogörelse för de åsikter, som hos dem gjort sig gällande och grundlagt deras tillstyrkanden, samt derjemte framlägga förslaget till härordning i dess helhet, sådant det ur granskningen framgått. Härigenom torde större reda och en lättare öfversigt vinnas, hvarjemte det blifver möjligt att undvika en vidlyftighet, som skulle vara utan gagn.

Förslaget till härordning är deladt i 6 afdelningar:

1. *Härens sammansättning och indelning.*
2. *Värnpligt, utskrifning och öfning.*
3. *Härens befälstam*, med särskilda underafdelningar för de civila stater och embetsmän m. fl., som tillhöra hären.
4. *Härens hästar.*
5. *Härens undervisningsanstalter.*
6. *Befordran och afsked.*

I ett särskildt bihang innehålles *Förslag till grunder för härens aflöning, beklädnad och underhåll.*

Båda förslagen åtföljas af erforderliga tabeller och andra bilagor.

Härens sammansättning och indelning.

Svenska hären skulle, enligt förslaget, bestå af *linie-* och *landtvärns-trupper* samt *landstorm*, hvaraf de båda förre, omfattande alla vapenslag och utgörande den för fältkriget afsedda hären, vore fullständigt ordnade och försedda med fasta befälskadrer,¹ under det att landstormen, afsedd endast att i nödens stund och inom trängre kretsar biträda vid försvaret, icke på förhand tilldelades annat befäl än det, som inom samma kunde bland de värnpliktiga vara att tillgå.

I härordningar, grundade på allmän värnplikt, förekommer, om än under skilda benämningar, vanligen en dylik fördelning af de till fältarmén hörande årsklasserna i tvenne afdelningar eller upphåd. Det förra, bestående af det yngre manskapet, utgör den så kallade stående hären, i hvilken de värnpliktiges krigsbildning verkställes, och som bestrider den vanliga tjenstgöringen i fred; det andra åter, bestående af det äldre, redan i linien utbildade, manskapet, utgör en förstärkning eller reserv till det förra. De olikheter, som förefinnas mellan de båda afdelningarnas förpligtelser till krigstjenst, upphöra dock allmänt, då kriget föres inom eget land, hvarjemte till försvaret af egen härd medborgarens allmänna vapenplikt tages i anspråk under mer eller mindre ordnade former.

Fotfolkets indelning är liktydig med landets indelning i utskrifningsområden, emedan de öfriga, mindre talrika, truppslagen ur dessa områden säkrare få för sina ändamål passande manskap, än utur de mindre områden, som enligt den allmänna utskrifningsgrunden skulle kunna dem särskildt tilldelas.

Vid denna indelning har man i förslaget till svensk härordning sökt så mycket som möjligt behålla den gamla historiska regementsindelningen och dermed äfven bevara den gamla regementsandan och de gamla ärorika minnena, hvarigenom äfven öfvergången från den gamla till den nya ordningen underlättas. Man har ock härigenom vunnit fördelen att i allmänhet kunna bibehålla regementenas² nuvarande namn, eller ock gifva dem sådana, de en gång egt och som redan tillhöra krigshistorien. Denna grundsats har ock tillämpats på öfriga vapenslag. Allt hvad svensk mandom uträttat, alla de bragder häfverna förvara från en tid, då vårt fosterland på krigets blodiga stråt gick främst bland Europas folk, de tillhöra våra regementen. Dessa stolta anor skola öfvergå på de nya regementena och tjena såsom föredömen för kommande släkten, som följa de gamla frejdade fanorna.

Regementet, då dermed förstås två eller flere bataljoner under gemensam förvaltning, är derjemte en för fotfolket särdeles passande taktisk och ekonomisk enhet, hvarföre denna enhet ock är antagen i nästan alla Europas arméer.

Åtskilliga rubbningar i den gamla regementsindelningen hafva emellertid icke kunnat undvikas, emedan den nya måste grundas på folkmängden, och inom några landskap hittills inga landtförsvaret tillhörande trupper varit förlagde. Så har af Blekinge, med tillhjälp af Skånes nordöstra del, bildats ett område för Blekinge regemente. I Vester-Norrland har blifvit förlagdt ett regemente med provinsens namn och Gotland har fått sitt eget regemente. Deremot skulle Bohusläns regemente återgå till kavaleri och Smålands grenadierer, en afsuten del af provinsens gamla rytteri, endast fortlefva i Smålands husarregemente, under det att i Mälare-dalen, der trängsel uppstår, Lifregementets grenadierkorps, utvidgadt till regemente, får utbyta större delen af sitt gamla område emot Stockholms stad.

Fotfolket skulle efter denna indelning, med tillägg af ett från hela landet uppsatt Gardes-regemente, bestå af 26 regementen, hvartera med 2 linie- och 2 landtvärns-bataljoner, utom de 4 norrländska, hvilka endast erhålla $1\frac{1}{2}$ linie- och 2 landtvärns-bataljoner, samt Gotlands regemente med 1 linie- och 1 landtvärns-bataljon. Undantaget för Norrland betingas af regementsområdenas vidsträckt och glesa befolkning samt nödvändigheten af att gifva denna aflägsna men viktiga landsdel så stor truppstyrka och så många taktiska enheter, som möjligen kan öfverensstämma med dess befolkningssiffra. För att de norrländska regementena skulle kunna få två linie-bataljoner, måste regementenas antal minskas till trenne, hvarigenom den gamla naturliga indelningen allt för mycket rubbades och de redan särdeles stora områdena erhöles en föga ändamålsenlig utsträckning, hvarjemte äfven antingen landtvärnsbataljonerna skulle minskas till sex, eller den för hela landet i öfrigt gällande och för utskrifningens ordnande viktiga öfverensstämmelsen mellan landtvärnsbataljoner och utskrifningsområden förryckas. Af tvenne olägenheter har man valt den mindre, att indela fyra, om än ofullständiga, regementen i Norrland.

Efter sin befolkning har Gotland, med samma utskrifningsgrund som i det öfriga landet, icke lemnat mera än en linie- och en landtvärns-bataljon, och dessa svagare än vid de öfriga regementena, enär på ön dessutom måste uppsättas en artilleristyrka. Detta oaktadt har ingen tvekan hos komiterade uppstått om billigheten och ändamålsenligheten af att genomföra den allmänna härordningen äfven på Gotland, i stället för att derstädes skapa en undantagsordning, hvilken, ehvad förändringar den än kunde undergå, så vidt den icke gjordes mera betungande, alltid blefve mindre tillfredsställande än den nya härordningen, sedan denna sålänge varit tillämpad, att äfven landstormen bestode af män, som i linien erhållit en verklig soldatbildning. Derigenom att det på manskap svagare Gotländska regementet erhåller lika kadrer med öfriga regementen, kan det vid utomordentliga tillfällen lemna något befäl till landstormen.

Fotfolkets regementen skulle således efter den föreslagna indelningen räkna 49 linie- och 51 landtvärns-bataljoner eller till samman 100 bataljoner.

Bataljonens indelning i 4 kompanier har blifvit bibehållen, såsom varande en godkänd taktisk och ekonomisk anordning.

Under hvarje regemente borde äfven höra den inom dess utskrifningsområde befintliga landstorm, hvilken dock under fredstid icke ålägges någon tjenstgöringsskyldighet.

Då fotfolket är krigshärens hufvudvapen och utgör dess massa, måste ock fotfolkets styrka, indelning och förläggning hufvudsakligen bestämma antalet och omfattningen af de större enheter, hvari härens mindre delar måste sammanföras, för vinnande af samband och gemensam verksamhetsförmåga. De öfriga vapenslagen, hvilkas styrka måste rättas efter härens och således äfven efter fotfolkets, blifva i afseende på indelning och förläggning derjemte beroende af dessa större taktiska enheter, till hvilka de i lämpligt förhållande skola fördelas.

Alla nutidens stora arméer, hvilka på grund af krigserfarenhet fått sin taktiska indelning bestämd, hafva armékorpsar, vanligen sammansatte af tvenne fördelningar, hvardera bestående af två infanteribrigader samt erforderligt artilleri och kavaleri. Då emellertid inom de arméer, som under senaste krig kämpade emot hvar andra, armékorpsernas antal mången gång var vida större än det antal fördelningar, hvaraf en svensk här någonsin lärt kunna komma att sammansättas, så torde vi efter våra förhållanden kunna antaga fördelningen såsom den största, på förhand ordnade, taktiska enheten, hvilken, när den förses med alla vapenslag, med intendentur och allt öfrigt, som fordras för sjelfständigt verksamhetsförmåga, blifver jemförligt med en mindre armékorps och därför äfven lämpligen bör benämnas *arméfördelning*, såsom ock uti nu gällande tjenstgöringsreglemente finnes föreskrifvet.

Så stora enheter som armékorpsar skulle dessutom hos oss komma att omfatta vidsträcktare landsdelar, än som vore rätt förenligt med tjensten i fred och med en hastig öfvergång till krigsfot. Undantagas gardet och regementet på Gotland, återstå tjugofyra fotfolksregementen, hvilka lämpligen kunna fördelas på sex arméfördelningar med fyra regementen på hvardera. Dessa fördelningar, hvilka således i allmänhet finge sexton bataljoner, utom den norrländska med fjorton, blefve visserligen något större än i andra arméer, der de äro underafdelningar af armékorpsar, men kunna icke anses för stora, att i allmänhet utgöra den största enheten i hären.

Vid sammanförandet af landets stridskrafter i särskilda arméfördelningar, får naturligtvis icke heller lemnas ur sigte de strategiska eller geografiska förhållanden, som kunna påkalla, att trupperna inom större områden lyda under samme befälhafvare. Så måste Norrland, Mälare-dalen och södra Sverige uppenbarligen utgöra särskilda fördelningsområden. Likaså bilda Östergötland och Småland i öster, samt Halland, Vestergötland och Bohuslän i vester, hvar för sig, lämpliga fördelningsområden, hvilka alla kunna blifva försvarsområden vid ett fiendtligt anfall och då måste till sitt skydd ega stridskrafter, som förenade under en hand, kunna sjelfständigt och utan tidsutdrägt uppträda mot fienden. De återstående landskapen, Vermland, Nerike, Dalarne, Gestrikland och Helsingland, snart förbundna sins emellan och med Norge genom ett utgrenadt jernvägsnät, kunna ock på lika naturligt som ändamålsenligt sätt förenas till ett fördelningsområde, hvilket trupper, stödde på brödrariket och dess armé, utgöra en reserv så väl för Norrland som för det öfriga Sverige.

Äfven med afseende på landets naturliga försvarsområden äro således sex arméfördelningar en passande indelning för svenska hären. Gotland räknas till den närmaste fördelningen på fastlandet, och gardesregementet förlägges till hufvudstaden, Konungens residens och Sveriges enda stora stad, hvilken, såsom sådan, har behof af en någorlunda talrik garnison, hvarjemte försvaret af denna Sveriges viktigaste och sårbaraste punkt väl fordrar en dylik förstärkning ur den kring hufvudstaden liggande fördelningens trupper.

Arméfördelningen skulle sålunda omfatta ungefär följande landsdelar:

1:a Arméfördelningen:

Skåne, Blekinge, södra delen af Kalmar län och Öland,

2:dra Arméfördelningen:

Största delen af Småland, Östergötland och Gotland,

3:dje Arméfördelningen:

Halland, Vestergötland, Dalsland och Bohuslän,

4:de Arméfördelningen:

Södermanland, Stockholms stad, Upland och största delen af Vestmanland,

5:te Arméfördelningen:

Nerike och en del af Vestmanland, Vermland, Dalarne, Helsingland och Gestrikland,

6:te Arméfördelningen:

Norrland, utom den del af det samma, som tillhör 5:te arméfördelningen.

Den inom utländska arméer förekommande brigadindelningen för fotfolket har man trott kunna undvikas, åtminstone såsom fast indelning inom svenska hären. För den vanliga fredstjenstgöringen är denna indelning obehöflig och skulle medföra en betydlig kostnad. Då på krigsfot regementena skulle bestå af fyra bataljoner, torde regementet kunna anses såsom en för vår, i allmänhet ganska brutna, mark lagom stor brigad. Skulle omständigheterna någon gång fordra större brigader, kunna sådane för tillfället bildas. Om endast linietrupper mobiliseras, sammanföras med ännu större lätthet tvenne, eller, om man så vill, trenne regementen till en brigad.

Såsom redan blifvit nämnt, har, för att bereda Stockholm en behöflig garnisonsstyrka, 4:e arméfördelningen, åt hvilken företrädesvis hufvudstadens och Mälare-dalens försvar är anförtrödt, fått sig tillagdt ett fotfolksregemente mera än de öfriga fördelningsgarna, hvilket regemente blifvit kalladt Svea lifgardet. De bedrifter, som utförts af Lifgardet, äro så ärofulla att de böra, så länge landet hyser vördnad och kärlek till sin hugstora forntid, tillförsäkra detta regemente ett rum bland Svenska härens på stora minnen så rika regementen, och ingen trupp kan vara lämpligare till garnison i Sveriges hufvudstad än ett Konungens garde. Då emellertid för detta regemente icke kunnat beredas ett

särskildt utskrifningsområde, utan att en allt för stor rubbning i de öfriga fotfolksregementenas indelning deraf skulle föranledas, hafva komiterade, i öfverensstämmelse med det inom Generalsstaben uppgjorda förslaget, tillstyrkt, att Lifgardet skulle sammansättas af manskap från landets alla utskrifningsområden, en sammansättning som synes vara lämplig för ett regemente med detta namn.

Om med tjänstgöringen vid gardet förenas en liten förhöjning i aflöning och befrielse från landtvärnsöfningarna, torde manskapet företrädesvis kunna uttagas bland värnpliktige, som dertill frivilligt anmäla sig, och de olägenheter, som kunna uppkomma af den vidsträckta förläggningen, minskas i samma mån vårt jernvägsnät utgrenar sig.

Af hufvudsakligen enahanda skäl hafva komiterade tillstyrkt bibehållandet af Lifgardet till häst och sättet för manskaps uttagande dertill.

Svenska *kavaleriet* — med en styrka af 4441 man i ledet — fördeladt i 47 svaga sqvadroner på 8 regementen eller korpser, vid hvilka sqvadronernas antal växlar från 10 till 2, kan, då afdrag göres för vakanser, depoter och erforderliga kommenderingar, säkerligen aldrig för fältarmén lemna mera än omkring 3 000 man. Oafsedt den föga lämpliga indelningen, är denna kavaleristyrka redan för svag och skulle för en armé efter nya härordningen blifva alldeles otillräcklig. Enligt det inom Generalstabens uppgjorda förslaget, borde därför rytteriet ökas till 55 sqvadroner på 7 regementen med 5, och 2 regementen med 10 sqvadroner hvarterdera, af hvilka 11 sqvadroner vid öfvergång till krigsfot qvarlemnades såsom depoter, och 44 utryckte med till samman 5 500 ryttare.

I jernförelse med fotfolkets 100 bataljoner är detta visserligen icke den styrka, som af militära skäl vore önskligt för ett vapen, hvars betydelse, efter hvad de senaste krigen ådagalagdt, snarare ökats än minskats. Ett någorlunda talrikt kavaleri är dessutom oundgängligt i hvarje armé så väl för sjelfva striden, som framför allt för den lika viktiga som ansträngande bevakningstjensten. Förhållandet mellan rytteriet och fotfolket är i Frankrike och Tyskland som ett till åtta, men blefve hos oss endast som ett till tretton, således särdeles ofördelaktigt. Då emellertid för en fiende öfverskeppandet af ett större antal hästar till vårt land är förenadt med icke ringa svårigheter, torde man kunna våga antaga, att han här i landet komme att uppträda jemförelsevis svag i kavaleri, och att således förhållandet mellan hans och vårt kavaleri, icke blefve för oss allt för ogynnsamt. Man har dessutom sökt göra den ringa kavaleristyrkan mera tillräcklig genom att låta hvarje regemente vid krigsrustning uppsätta en eller tvenne landtvärnssqvadroner, som skulle användas till trossbetäckning och fältpolis eller så kallad gendarmeritjänst samt, så vidt möjligt, äfven till ordonnanser, hvarigenom linierytteriet kunde mera odeladt påräknas för fälttjensten.

Af dessa skäl och då en ytterligare tillökning af rytteriet äfven måste medföra en motsvarande tillökning af de ständigt underhållna hästarnes antal och således föranleda en betydlig kostnad, hafva komiterade ansett den föreslagna styrkan för detta vapen,

ehuru den minsta möjliga, böra antagas, men de hafva deremot icke kunnat instämma i vissa delar af den föreslagna indelningen och förläggningen af rytteriet. Det finnes nemligen ingen giltig anledning, att, då i alla fall så betydliga förändringar måste ske i rytteriets gamla indelning, fortfarande bibehålla Skånska dragon- och husar-regementena på 10 sqvadroner hvartdera och sålunda afvika från den i öfrigt genomförda indelningen af regementen på 5 sqvadroner, en indelning som mera öfverensstämmer med den i andra arméer för rytteriet antagna. Att af de 55 sqvadronerna förlägga 20 till 25 inom 1:a arméfördelningen kan endast vara riktigt under förutsättning, att rytteriets öfningstid blifver lika med de öfriga vapnens. I denna händelse skulle till stöd för en sådan förläggning kunna anföras, dels det nuvarande förhållandet, dels fördelen af att på ett ställe hafva samlad hela den styrka, som vid krig kunde afses till bildande af en kavalerireserv. Men då, på sätt och af skäl som i nästa afdelning, »värnpligtutskrifning och öfning», närmare skola utvecklas, komiterade ansett en längre öfningstid för rytteriet ovilkorligen nödvändig, så bör icke *en* landsdel betungas med en så betydligt hårdare värnpligt än de öfriga, och, om kavalerireserven, ehuru förlagd i olika provinser, behöfver sammandragas till gemensamma öfningar, underlättas detta numera af jernvägarne. Komiterade hafva derför trott sig böra föreslå, att Skånska dragon- och husar-regementena minskas till 5 sqvadroner hvartdera, och i stället ett regemente, Östgöta dragoner, uppsätts inom 2:a fördelningen, och ett regemente, Bohusläns dragoner, inom 3:e fördelningen.

Med ett regemente Lifgarde, uppsatt från landets alla delar, blifver rytteriregementenas antal då 11 med 5 sqvadroner hvartdera och förlagda: inom

- 1:a Arméfördelningen: Skånska husar- och dragon-regementena samt Husar-regementet Konung Carl XV,
- 2:a Arméfördelningen: Östgöta dragon- och Smålands husar-regementen,
- 3:e Arméfördelningen: Vestgöta och Bohusläns dragonregementen,
- 4:e Arméfördelningen: Lifgardet till häst och Lifregementets dragoner,
- 5:e Arméfördelningen: Lifregementets husarer, samt
- 6:e Arméfördelningen: Jemtlands hästjägerregemente.

Med beräkning af två kavaleriregementen för 4:e fördelningen och ett för hvar och en af de öfriga återstå fyra för kavalerireserven.

Det har redan blifvit antydt, att hvarje rytteriregemente vid öfvergång till krigsfot uppsätter med sitt landtvärnsmanskaf åtminstone en sqvadron. Af möjligheten att anskaffa användbara ridhästar beror, huru vida ytterligare vid något eller några regementen en andra landtvärnssqvadron kan utrustas.

Allmänt bekant är, hvilken stor andel *artilleriet* hade i de framgångar, som vunnos under det sista stora kriget, och, om detta äfven till någon del får tillskrifvas en större fulländning hos den segrandes artilleri, torde förklaringen dock företrädesvis vara att söka

uti detta artilleris numeriska öfverlägsenhet. Då fransmännen för hvarje fördelning räknade 3 batterier, deraf ett kulsprutebatteri, och för armékorpsen, som var sammansatt utaf 3 till 4 fördelningar, en artilleriereserv af 6 batterier, så hade tyskarne för hvarje fördelning 4 batterier och för armékorpsen, med endast 2 fördelningar, ett korps- eller reserv-artilleri af 6 till 7 batterier, så att, då franska armén gick i fält med öfver hufvud taget 2,2 kanoner på 1 000 man, fans inom den tyska 3,1₆ kanoner på samma styrka. Efter detta krig har artilleriet inom nästan alla Europas arméer blifvit betydligt ökad; sålunda räknar ryska artilleriet numera 3,47 kanoner på 1 000 man, det tyska 3,52 kanoner, och det franska 4,52 kanoner. I Österrike uppgår artilleristyrkan till 4,18 kanoner på 1 000 man.

Att således, oaktadt den tillökning svenska artilleriet erhållit vid senaste organisation, en ytterligare utvidgning af detta vapen är nödvändig, lär icke kunna bestridas, om man också härvid icke kan gå så långt som de stora staterna. För en fältarmé af omkring 100 000 man, som Sverige antagits böra uppställa, skulle efter 4 kanoner på 1,000, behövas 400 pjäser. Men 66 batterier, fullt utrustade, skulle medföra kostnader, som icke stode i något lämpligt förhållande till våra tillgångar, och att gifva öfning åt den personal, som för denna artilleristyrka vore erforderlig, skulle svårligen kunna låta sig verkställa. Äfven om man inskränker sig till det oundgängliga, blifver en härordning, som skall vara tillfredsställande, så dyr i förhållande till de summor, som nu utgå till landtförsvaret, att det blifver en ovilkorlig pligt att i allt icke öfverskrida gränsen för det oundgängliga behovet. Såsom sådant torde 3 kanoner på 1 000 man kunna antagas, och om man, då landets alla stridskrafter sättas på krigsfot, kan utrusta ett artilleri af 300 kanoner, så förutsätter redan detta en så stor kraftansträngning, att någon ännu betydligare artilleristyrka svårligen, för närmaste framtid åtminstone, lär kunna ifrågasättas; hvarjemte det torde kunna antagas, att en anfallande fiende till följd af transportsvårigheter icke kommer att utrusta sin armé med hela det antal batterier, hans här enligt plan annars räknar.

Om nödvändigheten af, att hvarje arméfördelning äfven i fredstid förses med alla vapenslag, har redan ofvan blifvit taladt. Artilleri måste därför tilldelas hvarje arméfördelning, och då regementsindelningen äfven för detta vapen fortfarande synes ändamålsenligast, bör ett artilleriregemente tillhöra hvarje fördelning, och således artilleriregementenas antal bestämmas till 6. Då den artilleriereserv, som utöfver fördelningarnas artilleri behöfves för den i fält stående hären, lika litet som kavaleriereserven, kan behöfva i fred sammanhållas, och dess sammansättning dessutom kan blifva olika efter den olika styrka af hären, som sättes på krigsfot, så torde äfven det för ifrågavarande ändamål afsedda artilleri böra på arméfördelningarnas artilleriregementen fördelas.

Efter 6 kanoner på batteri, en sammansättning som numera är nästan allmän, skulle artilleriets 300 pjäser organiseras på 50 batterier. Af dessa hafva komiterade ansett 2 böra vara ridande och i krig tilldelas rytteriereserven. Om de återstående 48 batterierna jemnt fördelades på de 6 artilleriregementena, skulle hvarje regemente

erhålla 8 batterier, deraf 6 afsedda till fördelningsartilleri. Som emellertid på Gotland måste finnas ett batteri, bör 2:a fördelnings artilleriregemente ökas till 9 batterier, hvaremot norrländska artilleriregementet, så väl kan behöfva ett reservbatteri för sin fördelning, men i anseende till sin aflägsenhet icke kan bidra till den allmänna artillerireserven, bör minskas till 7 batterier. Det ridande artilleriet har ansetts lämpligen böra förläggas uti Skåne, och skulle således 1:a arméfördelnings artilleriregemente komma att räkna 10 batterier, och de återstående trenne artilleriregementena endast 8 batterier. Då på detta sätt hvarje arméfördelning, med undantag af den norrländska, har att lemna 2 batterier till hufvudhären, kan således en artillerireserv af 10 batterier bildas.

Enligt det inom Generalstaben uppgjorda förslaget borde till hvar och ett af de 50 batterierna manskap uttagas, så att vid mobiliseringen endast det nödiga hästantalet behöfde anskaffas, för att hela artilleriet genast skulle kunna rycka i fält. Ehuru komiterade icke kunna annat än gilla den tanke, som legat till grund för detta förslag, så hafva de dock icke ansett sig kunna till alla delar förorda en anordning, som, enligt deras förmenande, är svår att utföra utan allt för stora kostnader, så vidt den öfning, som erfordras, verkligen skall komma manskapet till del. Endast underhållet af det betydliga antal hästar, som skulle fordras för öfningen af manskapet vid 50 batterier, framkallar stora ekonomiska betänkligheter, synnerligen om artilleriet fortfarande skall bibehållas vid den rörlighet och manöverförmåga, som tillhör ett åkande artilleri i svensk bemärkelse, och en förändring häruti vore säkerligen icke till artilleriets eller till härens sanna åtnad. Det kan enligt komiterades förmenande icke vara nödvändigt, att artilleriet ständigt är fördeladt på hela det antal batterier, som för härens krigsfot äro beräknade och det bör vara nog att under fredstid endast hafva en del batterier fullt ordnade, nemligen de till fördelningsartilleri afsedda, de ridande batterierna och batteriet på Gotland. Om med bibehållande af befäl, underbefäl och materiel för 50 batterier, manskap i fredstid uttagas och öfvas vid endast 39, eller med andra ord om artilleriet i fredstid ställes på detta sistnämnda antal batterier, hvilka sedan vid mobilisering utsvälla till 50, finnes större sannolikhet för att kunna gifva en tillfredsställande öfning åt hvarje man och att utan svårighet hålla för fredsöfningarna erforderligt antal hästar, hvarjemte hela anordningen erhåller en begränsning, som passar till samman med den öfriga hären på fredsfoot. Dessutom insparas under fred ett antal hästar genom nedsättningen uti batteriernas antal, oaktadt hästarnes antal på hvarje batteri ansetts böra ökas emot i det ursprungliga förslaget, och då artilleriets äldre värnpligtsklasser till stor del åtgå för utrustningen af de återstående 11 batterierna, som torde kunna kallas reservbatterier, blifver det endast ett mindre betydligt antal artillerimanskap, som icke för artilleriets egentliga ändamål är behöfligt, i stället för det stora öfverskott, som eljest hade uppkommit.

Komiterade föreslå af dessa skäl följande sammansättning för artilleriregementena nemligen:

1:a arméfördeln.	eller Wendes	2 ridande batt.,	6 åkande liniebatt.,	2 åkande reservbatt.,
2:a	d:o	Andra Göta	7 » »	2 » »
3:o	d:o	Första Göta	6 » »	2 » »
4:e	d:o	Första Svea	6 » »	2 » »
5:e	d:o	Andra Svea	6 » »	2 » »
6:o	d:o	Norrlands	6 » »	1 » »

Summa 2 ridande batt., 37 åkande liniebatt., 11 åkande reservbatt.

För de nya artilleriregementen, som skulle förläggas inom Svea- och Göta-land, hafva de gamla namnen Svea och Göta artilleri ansetts kunna bibehållas.

Tvenne batterier är en ringa styrka ridande artilleri, men torde dock vara tillräcklig för 16 skvadroner, som skulle bilda vår kavalerifördelning. I andra arméer är vanligen armékorpsernas artilleri också försedt med ridande batterier, för att befälhafvaren må kunna i afgörande ögonblick med erforderlig hastighet framkasta behofvet motsvarande artillerimassor till viktiga punkter. I tyska armén utgjordes under sista kriget korpsartilleriet vid hvarje armékorps af 4 fot- och 3 ridande batterier, och förhållandet mellan det ridande och det öfriga artilleriet var på det hela såsom 1:4. Då emellertid hela vårt öfriga fältartilleri skulle i hittills gällande mening vara åkande, och detta har större rörlighet än de utländska fotartillerierna, så ligger häruti en ersättning för det ringa antal ridande batterier, som af ekonomiska skäl blifvit föreslaget.

Man kan må hända emot den af komiterade föreslagna fördelning af batterierna på artilleriets regementen anmärka svårigheten af artillerireservens ordnande vid krigsutbrott, då batterierna äro så spridda. Men någon sammandragning af flere arméfördelningar till en armé kan icke ega rum, förr än hvarje fördelnings utrustning inom dess förlägningsområde blifvit fullbordad, och lika hastigt som fördelningens trängkolonner och parker göras rörliga, ordnas det till fördelningen hörande artilleriregementets reservbatterier, hvar efter, då armén blifvit sammandragen, från fördelningarna aflemnas de batterier, som skola utgöra arméns artillerireserv.

I alla de fall, då ett inkallande af hvarje man, som tillhör hären, icke anses nödigt, då fotfolksregementena till exempel utgå med blott 2 eller 3 bataljoner, så behöfva reservbatterierna icke genast utrustas, utan kan arméns artillerireserv då sammansättas af de liniebatterier, som dertill pröfvas lämpliga.

Utom fältartilleriet, måste äfven finnas ett fästningsartilleri. Dess betydelse har ökats, i samma mån nutidens teknik förstått att gifva åt dess materiel en förut okänd fulländning, och befästningar börjat äfven i fältkriget tillerkännas en större inflytelse.

Ett fästningsartilleri med en icke allt för fåtalig personal fordras därför till skötande af bestyckningen ej mindre på fästningarna än i fältbefästningar af mindre tillfälligt beskaffenhet. Man kan icke numera, såsom fordom, utan föregående utbildning till dylik tjänst i mån af behof använda ett stort antal manskap af fotfolket under ledning af någre få artillerister. De fästnings- och positions-kanoner, kulsprutor m. fl. eldvapen, som i våra dagar för denna del af kriget användas, äro allt för dyrbara och allt för svåra att väl sköta för att kunna öfverlemnas åt en icke för ändamålet utbildad

eller med de samma förtrogen personal. Att denne artilleritrupp bör förläggas på rikets fästningar är gifvet, och om dessa någorlunda rikligt dermed förses, bör ock derifrån tillfälligtvis kunna lemnas den styrka, som för fältkriget kan erfordras. I öfverensstämmelse härmed föreslå komiterade 8 fästningsartillerikompanier, nemligen 2 i Carlskrona, 1 för befästningen på Gotland, 2 å Carlsborg, 1 å Carlsten samt 2 å Vaxholm och Fedriksborg. Då befästningarna vid Carlskrona äro uppförda till skydd för flottans dervarande etablissement och dess viktiga hamn, kunde ifrågasättas om icke detta vapen också borde öfvertaga hela försvaret af de samma. Emellertid, då detta är en fråga, som berör uppsättningen och användandet af flottans manskap och sålunda icke utgör föremål för komiterades behandling, hafva de utgått från det nuvarande förhållandet och antagit att åtminstone landfronternas försvar kommer att tillfalla armén. Hvad åter Gotland beträffar, så har man förutsatt, att ön måste erhålla en befästning, inom hvilken det rörliga försvaret kan draga sig till baka och afvakta förstärkning, i händelse fienden är allt för öfverlägsen eller i striden på öppna fältet blifvit segrare. Utan en dylik depotfästning är Gotlands försvar enligt komiterades åsigt icke nöjaktigt ordnadt.

De tjänster *ingeniörtrupperna* under alla senare tidens krig gjort sina arméer, de många och svåra uppgifter som derunder af dem blifvit lösta, hafva gifvit dessa trupper en ständigt växande betydelse. Deras utbildning, sammansättning och utrustning äro ock föremål för alla krigsstyrelsers sorgfälliga omtanke. Hos oss är detta vapenslag jemförelsevis nytt, men dess vikt har snart blifvit allmänt insedd, och från en liten kärna har det vunnit en efter våra förhållanden hastig utveckling. Att denna måste fortgå och antaga det omfång och de former, som lämpa sig för den nya härordningen, är gifvet.

Ingeniörtrupperna hafva hos oss tillhört fortifikationen, som lemnat desse trupper sitt befäl. Lika nödvändiga, som ingeniörtrupperna äro för fortifikationsbefälets utbildning, lika stort behof hafva desse trupper af detta befäls vetenskapliga bildning för utförandet af månget dem tillkommande uppdrag. Då emellertid hela befästningsväsendet, underhållet af en del kronans byggnader, tjenstgöring i arméns staber m. m. äfven tillhöra fortifikationen, har man ansett dess delning i fortifikationsstab och ingeniörtrupper vara ändamålsenlig, hvarvid till den förra blifvit räknad hela den till fortifikationen hörande personal, som icke är vid trupperna anställd eller tjenstgörande, hvilken delning dock i ingen mån utestänger möjligheten af befälets förflyttning från den ena afdelningen till den andra.

Ingeniörtrupperna böra naturligtvis, i öfverensstämmelse med grunderna för den öfriga härordningen, vara så sammansatte och ordnade, att hvarje arméfördelning kan på krigsfot erhålla erforderlig styrka äfven af desse trupper med tillhörande krigsbryggeekippage. De måste derjemte i krigstid kunna lemna ponton- och skanstygs-kolonner till omedelbart förfogande åt arméns högkvarter, uppsätta fästningskompanier i Stockholm,

Carlskrona, Carlsborg och Vaxholm samt utrusta hären med de nödvändiga tillbehören af fältsignal- och fältjernvägs-afdelningar.

En sådan sammansättning och fördelning af ingenjörtrupperna i fält eger stöd uti de senaste krigens erfarenheter och uti de anordningar, som man så väl i Tyska riket som i Frankrike och Österrike funnit lämpliga för desse trupper.

Ett ingenjörkompani af omkring 300 man har ansetts vara den minsta styrka, som bör tilldelas arméfördelningen, och detta af det skäl, att hvarje fördelnings ingenjörtrupper, för att vara användbare vid alla i fält förefallande arbeten, måste bestå af så väl pontonier som sappörer och minörer, hvarjemte en särskild afdelning behöfves för medförande af det för arméfördelningen nödvändiga krigsbryggekipaget.

Om än hvarje soldat vid ingenjörkompaniet bör *äga någon* öfning uti alla ingenjörtrupper tillkommande åligganden, måste man dock göra en hufvudsaklig skilnad på de värnpliktiges utbildning och under krigstid sammansätta fältkompanierna utaf afdelningar, hvilkas manskap blifvit särskildt danadt till pontonier, sappörer eller minörer. Fältingenjörkompaniet bör därför sammansättas till hälften af pontonier och till hälften af sappörer och minörer, de sistnämnde dock till ett underordnad antal, samt af en afdelning, som kör krigsbryggekipaget. Detta antal pontonier är nödvändigt för krigsbryggekipagets betjenande, och sappörer och minörer skulle för arméfördelningen vara otillräcklige, så framt de ej uti de flesta fall kunde påräkna hjälp så väl af pontonierne, som af fotfolksregementenas timmermän.

Utan tvifvel skulle det vara i full öfverensstämmelse med öfriga delar af den nya härordningen, om äfven i fredstid ett ingenjörkompani tillhörde hvarje arméfördelning, men detta skulle hafva stora olägenheter för manskapets utbildning, hvilken inom så små enheter, som kompaniet på fredsfot, icke kunde blifva nöjaktig, då manskap måste utbildas till väsentligt skilda sysselsättningar, och då ett helt fredskompani under en del af öfningstiden icke skulle vara tillräckligt till betjenande af ett krigsbryggekipage. Då härtill kommer att, utom fördelningarnas ingenjörkompanier, det i alla fall skulle finnas särskilda afdelningar för fyllande af de fordringar, som vid krigsrustning ställas på ingenjörtrupperna, så måste det för manskapets öfning, vapnets allmänna utveckling och den militära ordningen vara ändamålsenligare, att desse trupper sammanföras i större enheter, hvarifrån de erforderliga fältkompanierna och fältafdelningarna utrustas, än att desse trupper redan under fred splittras i enstaka kompanier, förlagda i skilda garnisonsorter.

Med anledning häraf och af hvad i öfrigt blifvit anfördt, hafva ingenjörtrupperna ansetts böra utgöra tvenne regementen. Det ena, förlagdt å Carlsborg med 4 ingenjörkompanier och 1 jernvägsafdelning, skulle rekrytera inom 1:a, 2:a och 3:e arméfördelningarna samt lemna dessa hvardera sitt fältkompani; det andra regementet, förlagdt i Stockholm med 4 ingenjörkompanier och 1 fältsignalkompani, skulle rekryteras inom de öfriga fördelningarna och förse dem med fältkompanier.

Af fältsignalkompaniet bildas vid krigsrustning 2 kompanier, hvartdera på 3 mindre afdelningar, en hvar förande materiel till omkring 2 mils telegrafledning. Det ena kom-

paniet är afsedt för höggvarteret, hvilket derigenom kunde erhålla förhindelse så väl med det permanenta telegrafnätet, som med närmaste fördelningar. Det andra kompaniet skulle fullgöra alla de detascheringar till sjelfständiga arméfördelningar eller sidokorpser, som kunna vara behöfliga.

Fältjernvägsafdelningen är icke afsedd att i fredstid erhålla någre värnpliktige, och dess aflönade personal torde böra sysselsättas med arbeten vid statens eller enskilda bolags jernvägsbyggnader, men vid krigstillfälle uppsättes hon med värnpliktige jernvägsarbetare samt utför då de arbeten med jernvägars iståndsättande eller förstörande, som kunna erfordras.

Den anordning af ingeniörväsendet vid svenska hären, som sålunda blifvit ifrågasatt, är visserligen, med afseende på truppernas antal, svagare än i flere andra land, men komiterade tro, att genom den fördelning af manskapet, som blifvit föreslagen, resultatet skall visa sig icke otillfredsställande.

Svenska armén har hittills saknat ett utbildadt *trängväsende*, och orsaken härtill torde till någon del kunna sökas i dess organisativa förhållanden samt i dess endast för freden afsedda förvaltning. Lefvande ostörde i minnena från en förfluten tid, vill det synas som hade vi fasthållit föreställningen, att kriget alltid skulle blifva beroende af vår egen vilja, eller att åtminstone tid till nödiga förberedelser skulle kunna påräknas. Komiterade hafva emellertid en helt annan uppfattning och äro öfvertygade om, att hvad som icke blifvit under freden förberedt och vid krigets utbrott finnes genast krigsdugligt, aldrig är att för landets försvar med någon säkerhet påräkna.

Då en armé icke kan förflytta sig utan de medel, som fordras för uppehållet af dess tillvaro såsom sådan, är det uppenbart, att ett ordnad trossväsende eller en träng är en bland de väsentligaste villkoren för härens verksamhetsförmåga, och, lika nödvändigt som det är, att soldaten i ledet öfvas, lika oundgängligt är det ock, att trängsoldaten inläres i de åligganden, han måste känna, på det den stridande delen af hären aldrig af brist på hvad den behöfver för sitt uppehälle, sin fortskaffning, sine sjukes vård m. m., måtte urståndsättas att kraftigt och såsom härförarens tanke angifver uppträda mot fienden. Ekonomiska skäl och ett skyldigt afseende på statsverkets utgifter få således icke hindra ordnandet af härens träng redan på fredsfot. I vårt land med dess stora vidd, glesa befolkning och ringare tillgångar, i förhållande till andra stater, är en ordnad träng om möjligt ännu nödvändigare än annanstädes. Härtill kommer att, hvad som vid krigets utbrott fordrar längsta tiden och största arbetet att sätta i fullständigt skick, är just trängen, äfven då en sådan finnes i fredstid inrättad. Att i behovets stund från intet skapa en sådan, dertill kan man numera aldrig hoppas att få tillräcklig tid. Vid införandet af en ny härordning i vårt land, bör således en trängkorps' uppsättande vara en af de första fordringarna.

Enligt det inom Generalstaben uppgjorda förslaget skulle med hvarje artilleriregemente vara förenad en trossafdelning, afsedd för hela den motsvarande arméfördel-

ningens behof. Artilleriet skulle således ombesörja icke blott egen tross samt artilleri- och infanteri-ammunitionsparkerna, utan äfven arméfördelningens proviant-, fältbageri- och handtverks-kolonner, hästdepot och sjukvårdsväsende, såsom sjukbärare-afdelningar, ambulanser och flyttande sjukhus. Denna förening af artilleri och träng har till förebild den äldre preussiska arméorganisationen.

De fördelar, som genom denna anordning åsyftades, torde hafva varit, att för trängen inspara särskilda förråd af trosspersedlar, seldon m. m., hvilka från artilleriets förråd och tygstat kunde erhållas, samt att bereda en hastig mobilisering, då hvarje större afdelning af hären inom sig hade sin träng och icke nödgades hemta den samma från några få depoter, såsom i Frankrike vid senaste krig.

Komiterade anse emellertid denna sammanslagning af arméns trängväsende med artilleriet icke vara fullt lämplig. Det torde icke kunna bestridas, att den värnpliktige, som är uteslutande trängsoldat och icke tillika artillerist, blifver bättre öfvad i sina åligganden för trängen, än om han skall under samma tid göras hemmastadd både vid trängen och vid artilleriet. Det befäl, som af lust och kallelse egnar sig åt trängvapnet, måste likaledes för detta vapen blifva att föredraga framför artilleriofficerare, som kanske mot sin vilja och någon gång därför att de funnits mindre lämplige vid sitt egentliga vapen kommenderas till trängen. Slutligen synes det icke vara rätt förenligt med ett omtänksamt användande af de till hären anslagna medel, att till trängen taga officerare med särskild utbildning för artilleriet och manskap, som, både hvad kroppsutveckling och dem meddelade dyrbarare öfning vidkommer, står öfver det mått, som för trängmanskap kan vara erforderligt, utan att därför blifva användbarare för trängens ändamål.

En olägenhet uppstår visserligen genom trängens ordnande på fristående korpsar, den nemligen, att hvarje arméfördelning icke under fredstid kan erhålla sin särskilda trängafdelning eller ett kompani, enär dessa, synnerligast under de dagliga fredsöfningarna, skulle blifva allt för små för att, utan men för den militära andan och vapnets utbildning, kunna utgöra skilda enheter. Trängkompanierna måste därför sammanslås två och två till trägbataljoner. Tre dylika bataljoner skulle då erfordras, och dessa borde förläggas till platser, der armén hade större förråd, eller en bataljon å Carlsborg för 1:a och 3:e arméfördelningarna, en i Stockholm för 2:a och 4:e, samt en i Norrland för 5:e och 6:e fördelningarna. Att arméns mobilisering genom en dylik anordning något försvåras, kan icke nekas, men om det trängmanskap, som afses för hvarje arméfördelning, alltid utskrifves inom dess område, om erforderligt trängförråd derinom ordnas, samt behöfligt antal hästar för trossen likaledes tillhandahålles fördelningsvis, så blifver i nämnda hänseende hela skilnaden mellan de båda förslagen, att, enligt komiterades, stambefäl och manskap vid trenne trängkompanier måste vid härens öfvergång till krigsfot förflyttas till vederbörande arméfördelningar, innan de kunna upptaga och ordna det inkallade manskapet samt utrusta materiel och hästar. Olägenheterna häraf torde, om äfven beaktansvärda, dock icke motväga fördelarne af att hafva trängen ordnad såsom ett sjelfständigt vapen.

Att från Norrland behöfva sända ett trängkompani till 5:e fördelningens högkvarter, antagligen Örebro, kan med skäl betraktas såsom en olägenhet, men när Sundsvall, der bataljonen torde förläggas intill dess Norrland får en depot- och replifästning, inom kort af norra jernvägen förbindes med mellersta Sverige, blifver denna olägenhet betydligt mindre, och i alla händelser torde detta vara rådligare, än att genom trängbataljonens förläggning inom 5:e fördelningen utsätta Norrland för möjligheten af att vid krigsutbrott sakna sitt trängkompani.

De taktiska enheternas styrka vid de särskilda vapnen är beroende af de fordringar som ställas på de samma och nödvändigheten af att de icke uppträda allt för svaga i förhållande till fienden. Hvad då först infanteribataljonen vidkommer, så torde i allmänhet kunna sägas, att den icke bör vara så liten, att den under ett fälttåg allt för hastigt sammansmälter till en styrka, som omöjliggör dess taktiska användande, icke heller så stor, att den förlorar i rörelseförmåga. Små bataljoner hafva mera smidighet och rörlighet än de större och skulle alltså synas bättre passa för vårt lands skaplynne, på samma gång som, i anseende till de värnpligtiges korta öfnings- och tjänste-tid, det vore fördelaktigt att deras antal vore litet i jämförelse med befälets. Genom den numera införda kompanimanövern hafva likväl de taktiska olägenheterna af stora bataljoner väsentligen minskats, och då bataljonens styrka i andra arméer vanligen vexlar mellan 800 och 1 000 man, samt det dessutom för hvarje land är en ekonomisk nödvändighet att uti de gifna kadrerne insätta så stort antal soldater, som med bibehållande af nödig manöverfärdighet och sammanhållning är möjligt, hafva komiterade ansett fältbataljonens styrka, med underofficerare och mauskap, böra bestämmas till omkring 900 man.

Vid rytteriet är man inom nästan alla arméer enig om, att den taktiska enheten, sqvadronen, bör ega en styrka af omkring 150 man stridande, och komiterade äro likaledes öfvertygade om önskligheten, ur många synpunkter, af att äfven den svenska sqvadronen kunde uppbringas till denna styrka. När de, detta oaktadt, icke ansett sig kunna påyrka en förändring i hvad Generalstabs-förslaget upptager för sqvadronen, eller 125 man underofficerare och soldater, hafva endast ekonomiska skäl varit de bestämmande. En icke obetydlig tillökning i rytteriregementenas och sqvadronernas antal har varit nödvändig, och skulle fältsqvadronernas styrka ytterligare ökas med 25 man, så fordrades det en minst lika tillökning af stamhästar, eller för 44 sqvadroner af 1 100 hästar, för att sqvadronerna verkligen vid krigsrustning skulle kunna utrycka fulltaliga, och hvilka hästar under freden akulle få föga eller ingen användning, men väl orsaka en betydlig kostnad, hvarjenite den längre tjänstetiden för rytteriet, i samma mån styrkan ökades, blefve mera tryckande. Landtvärnssqvadronerna böra äfven, såsom redan blifvit antydt, kunna bereda någon minskning i behovet af de talrika detascheringar, hvilka vanligen i fält förringa linierytteriet, och derigenom underlätta dess uppträdande med fulltaligare sqvadroner.

Styrkan af ett batteri, ett fästningskompani och ett kompani ingenjörtrupper har, efter behovet vid mobiliseringen, såsom af medföljande bilagor ådagaläggas, blifvit bestämd: för batteriet till 140—175 man, fästningskompaniet omkring 300 man och ingenjörkompaniet 200—300 man.

Hvad slutligen angår parkernas och trängafdelningarnas krigsstyrka, kan denna naturligtvis icke bestämmas till en gång för alla gifna siffror, utan böra dessa afdelningars storlek rättas efter för handen varande förhållanden. Då det lika litet i Sverige, som i andra land, är en möjlighet att försätta trängen på full krigsstyrka med användande endast af det vid trängbataljonerna utbildade manskapet, har man antagit, att vid mobilisering af landets alla stridskrafter må för trängens behof användas öfvertaligt manskap af äldre årsklasser vid kavaleriet, äfvensom vid artilleriet, i den mån sistnämnda vapen dertill kan hafva tillgång.

Förutom fälttrupperna måste i härordningen äfven afses nödigt *ersättningsmanskap*, för att under fälttågets lopp städse kunna fylla uppkomna luckor i härens led och genom reservtruppers bildande, antingen i nödfall öka den samma, eller åtminstone frigöra en och annan afdelning af den egentliga hären från en tjänstgöring, som hindrar dess deltagande i fältkriget.

För detta ändamål skulle vid hvarje fotfolksregemente bildas en depotbataljon, vid hvarje rytteriregemente, sedan 4 fältskvadroner blifvit utrustade, en depotskvadron, och vid hvarje artilleriregemente 2 depotbatterier. Vid ingenjörregementenas depoter skulle icke allenast utbildas ersättningsmanskap för fältafdelningarna, utan ock af yngre och äldre värnpligtsklasser uppsättas arbetskompanier, samt slutligen, vid trängdepoterna inom de särskilda arméfördelningarna, manskap öfvas och trängkolonner utrustas till den utsträckning behovet kunde kräfva.

Förutom härens regelbundna stridskrafter har utaf alla komitéer och myndigheter, hvilka, sedan nödvändigheten af ett förbättradt ordnande af vårt försvarsväsende blifvit erkänd, haft att yttra sig öfver denna viktiga fråga, blifvit förutsatt ett särskildt försvar för hem och härd, eller en så kallad *landstorm*, och komiterade äro äfven för sin del af den öfvertygelse, att lagstiftningen icke bör utesluta möjligheten af ett dylikt ortförsvar, hvars betydelse kanske dock icke alltid rätt uppfattas. Om landstormen äfven är af föga värde, när det gäller att möta och tillbakaslå en fiendtlig armé, och dess uppkallande för sådant ändamål endast utsätter befolkningen för lidanden, hvilka icke på något sätt uppvägas af en motsvarande förstärkning i landets försvarkraft, så bör dess militära betydelse på den regelbundna krigshärens flyglar eller vid mindre fiendtliga landstigningar och ströftåg dock icke för lågt uppskattas. Redan dess tillvaro tvingar fienden till en varsamhet och en splittring af sina krafter till skydd för rygg och flanker, hvars följder växa i samma mån den anfallande djupare intränger i landet och den försvarandes fosterlandskänsla är

mäktig af sjelfuppooffring för det nationella oberoendet och fäderneslandets frihet. Att redan på förhand gifva en fullständigt ordnad militärisk inrättning åt landstormen, som under fred svårligen kunde åläggas någon egentlig tjenstgöringsskyldighet, vore emellertid ett gagnlöst företag, och frågan har därför egentligen varit, att söka, så vidt som möjligt, bereda ett statsrättsligt skydd åt de medborgare, hvilka utan att tillhöra den egentliga fältarmén, likväl på Konungens kallelse gripa till vapen för försvar af allt som är den frie mannen kärt, och bereda krigsstyrelsen en laglig form för att taga den medborgerliga hängifvenheten i anspråk vid en i landet inträngande fiendes bekämpande. I öfverensstämmelse med denna uppfattning hafva komiterade inskränkt sig till att, i enlighet med det inom Generalstaben uppgjorda förslaget, antaga att landstormen tillhör hären i dess vidsträcktare mening, utan att gifva honom annan indelning, än den som bestämmes af regements- samt landtvärnsbataljons- och kompani-områden, så att all inom ett sådant område befintlig landstorm anses tillhöra samma afdelning.

Värnpligt, utskrifning och öfning.

Den vapenföre mannens pligt att värna landet är lika gammal som samhället och utgör en grundval för dess bestånd. Den är en naturlig följd af medborgarrätten och kan först med samhället upphöra. Lagen ordnar denna pligt inom gränser, som möjliggöra dess användande till samhällets skydd.

De flesta lands krigsförfattning tager, om än under olika former, medborgarens allmänna vapenpligt i vidsträcktare anspråk, än som fordras för bildandet af den ständigt stridsfärdiga krigsmakten, den egentliga fältarmén, som kan föras mot en angripande fiende, hvar helst denne uppträder, och i öfverensstämmelse härmed bestämmer förslaget till svensk härordning, att alle vapenföre män skola mellan 18 och 40 år i landstormen biträda vid landets försvar, så vidt de icke tjenstgöra vid linien och landtvärnet eller vid flottan. En längre utsträckning af den allmänna värnpligten kan icke vara behöflig, och en inskränkning af åldersgränsen skulle icke lemna tillräckligt utrymme för den kraftfullaste mannaåldern att deltaga i försvaret.

Det kunde möjligen ifrågasättas, huru vida värnpligten borde inträda redan vid 18 år eller före den ålder, vid hvilken beväringssynglingen nu vapenöfvas och den värnpligtige efter detta förslag skulle inkallas i linien.

Men landstormens åligganden äro vida skilda från tjensten i fältarmén, och vid ett så utomordentligt tillfälle, som landstormens uppkallande, kunde svårligen 18-årige ynglingen, som i de flesta delar af vårt land i allmänhet torde kunna sägas redan vid denna ålder vara "man för sig", uteslutas från rättigheten att gripa till vapen och biträda vid försvaret af sin hemort. Sedan århundraden har ock ynglingen vid denna ålder kunnat inträda i den stående krigsmakten. Det synes således icke vara skäl att nu utesluta honom från landstormen.

Vid hvilken ålder den värnpligtige bör ingå i fältarmén, är en annan fråga. Att flertalet af de svenske ynglingarne icke ens vid den nuvarande beväringssåldern äro fullt utbildade eller vunnit den styrka och uthållighet, som anses erforderliga för ett fälttågs mödor och försakelser, visar erfarenheten, hvarför ock många röster höjt sig för en förändring af utskrifningsåldern från 20 till 22 år. Med ännu mera skäl borde då detta ske i den nya värnpligtshären, der det icke längre är fråga om en förstärkning åt en yrkesarmé af gamle soldater, utan om sjelfva armén. I Norge och Danmark, hvilka i afseende på klimatiska förhållanden och befolkningens egenheter mest likna Sverige, utskrifvas de värnpligtige först vid fyllda 22 år, och 1865 års landtförsvarskomité föreslog äfven, att utskrifningen skulle verkställas vid denna ålder. Men frågan har äfven en annan sida. Så snart det gäller tjensten under fredstid, kunna

icke det borgerliga lifvets förhållanden lemnas å sido. Ju tidigare den värnpligtige kan få börja fullgörandet af sin tjenstepligt, dess lättare kommer värnpligten att kännas både för den enskilde och för folket. Vid 21 års ålder har den unge mannen i allmänhet ännu icke hunnit bereda sig en fastare borgerlig ställning, från hvilken han endast med motvilja skiljer sig, eller ingått giftermål och iklädt sig förpligtelser, hvilkas försummande drabbar samhället lika hårdt som familjen. Med mindre olägenhet kan han alltså då egna sig åt fullgörandet af sin militära pligt, än ett eller annat år senare. Som beväringssynglingen sedan mer än ett halft århundrade till baka vid 21 år blifvit inkallad till tjenst, har svenska folket äfven vant sig att betrakta denna ålder såsom rätta tiden för krigstjenstens början, en omständighet, som icke heller torde böra lemnas helt och hållet ur sigte. Ju tidigare den värnpligtige inkallas, desto mera emottaglig är han äfven för den undervisning, som honom meddelas. Svårigheten är, att ena ett samvetsgrant aktgifvande på det borgerliga lifvets fordringar med ett lika omsorgsfullt iakttagande af det militäriskt rigtiga.

Ett medel till vinnande af detta mål är att gå gränsen för det militäriskt ändamålsenliga så nära som möjligt genom att bestämma utskriftningsåldern till fyllda 20 år, men att tillika fasthålla vid den för hvarje väl ordnad värnpligtsarmé gällande grundsatsen, att de bäst öfvade årsklasserna först skola föras mot fienden, hvaraf följer att den minst öfvade, 1:a klassen, aldrig går i fält under annat förhållande, än att nederlag och motgångar förbjuda hvarje tvekan, och således i regeln icke förr, än åtminstone ytterligare ett år gifvit honom mera stadga och uthållighet.

Af dessa skäl har den för beväringsmanskapet nu gällande utskriftningsåldern blifvit i det nya förslaget bibehållen för utskrifning till linien.

Från denna allmänna bestämmelse böra dock undantag kunna ega rum. I alla land, der härordningen är grundad på allmän värnpligt, har lagstiftningen sökt att bereda lättnader för den enskilde vid värnpligtens fullgörande, då sådant kunnat ske utan olägenhet. Skulle därför värpligtig, som af naturen blifvit tidigare utvecklad, önska att före uppnåendet af den i allmänhet fastställda åldern genomgå de öfvingar, som fullgörandet af hans vapenpligt ålägger honom, så bör detta medgifvas, så vidt han är till krigstjenst duglig. Ett dylikt stadgande i värnpligtslagen är till fördel för mången, som till följd af den lefnadsbana han valt behöfver tidigt sluta den honom under freden åliggande militär-tjenstgöringen. Men äfven för staten är det en fördel, att unge män, innan de ännu bestämt sig för annat yrke, ingå i arméns led, der de då snarare taga fast anställning, och erfarenheten lärar, att i den militära, lika som i andra verksamhetsgrenar, ofta nog de som tidigast egnat sig åt tjensten blifva de dugligaste yrkesmännen. Detta undantag är ock ett oeftergifligt vilkor för att ynglingar, som eftersträfvat officersplatser, skola såsom värnpligtige hinna fullgöra villkoren för officersbefordran före allt för långt framskriden ålder. Emellertid kan detta undantag från den allmänna regeln icke få sträckas så vidt, att härens tjenstbarhet deraf tager skada, hvarför sådane underårige, i likhet med hvad i

flere andra värnpliktslagar är stadgadt, icke böra vid någon truppafdelning mottagas till större antal än 10 procent af hennes årsklass.

Tjenstetiden i den rörliga hären, den egentliga fältarmén, beror, när dennes styrka är gifven, på de årsklassers styrka som deri ingå. Det inom Generalstaben uppgjorda förslaget hvilat på grundsatsen af alle vapenföre mäns öfning, eller på lika skyldigheter och rättigheter för alle värnpliktige. Tillämpningen af denna grundsats medför onekligen svårigheter i afseende på förvaltningens ändamålsenliga ordnande. Utan en bestämd och för viss tid oföränderlig manskapsstyrka är det nemligen lika svårt att beräkna behovet af kasernutrymme, af persedlar och andra förnödenheter, som att uppgöra härens utgiftsstat, och då alle värnpliktige skola öfvas, kommer årsklassen att, lika som nu är förhållandet, ständigt vexla i styrka.

Ur denna synpunkt vore det visserligen ändamålsenligt, om det antal värnpliktige, som årligen skulle inkallas, bestämdes till en gifven siffra, hvilken dock så mycket som möjligt borde närma sig medeltalet af värnpliktige inom 1:a årsklassen, för att krigshären skulle utan de tjenstpliktige årsklassernas ökande kunna bibehållas vid den fastställda styrkan, men då äfven härigenom, om än i mindre mån, en afvikelse skulle göras från den ifrågavarande grundsatsen, som otvifvelaktigt mest öfverensstämmer med värnpliktens idé och lemnar den säkraste borgen för dess förverkligande, samt dessutom det allmänna tänkesättet genom beväringssinrättningen blifvit vandt vid föreställningen om alles öfning, så hafva komiterade, oaktadt de antydde olägenheterna, icke ansett sig böra afvika från hvad af Generalstaben i detta afseende blifvit föreslaget.

Sveriges folkmängd uppgick den 31 December 1871 till 4 204 177; medeltalet af det vid mönstringarna godkända beväringsmanskapet för åren 1868—1873 utgjorde 21 021 man eller $\frac{1}{2}$ procent af ofvan uppgifva folkmängd, och man bör deraf så mycket hellre kunna draga den slutsats, att första årsklassen i en blifvande värnpliktsarmé skulle motsvara $\frac{1}{2}$ procent af landets befolkning, som i våra grannland Norge och Danmark förhållandet är ungefär enahanda.

Enligt Norska Generalkrigskommissariatets uppgifter har nemligen de värnpliktiges antal af 1:a årsklassen i Norge under åren 1868—71 i medeltal uppgått till 8 321, hvilket med en folkmängd af 1 701 365 människor äfven gör omkring $\frac{1}{2}$ procent, och enligt danska Generalstabens uppgifter kommer man för Danmark till i det närmaste samma procent af befolkningen, då frågan är blott om dem, som till vapentjänst äro fullt duglige.

Sedan den 1:a årsklassen sålunda blifvit beräknad, måste man, för att finna de öfrigas styrka, göra afdrag för den sannolika afgången genom dödsfall, inträffad oförmåga till krigstjänst, utflyttningar, inträde i vissa statens tjänster m. m. d. Erfarenheten från andra land har visat, att denna afgång är störst i 1:a klassen, mindre och temligen lika i flera derpå följande klasser, men derefter åter hastigt tillväxer.

Afgången i första klassen har antagits till 12 %. I Danmark har den beräknats till 7 %, i Norge till 18,25 %, i Belgien till 11 %. För de följande klasserna, till och med den

7:e, har man antagit afgången till $2\frac{1}{2}$ % och för den 8:e till och med 10:e klassen till 5 %, samt för 11:e och 12:e klasserna till 10 %, allt enligt beräkningsgrunder hemtade från andra lands erfarenhet. Då från de till krigstjänst utskrifne värnpliktiges beräknade antal

antal	21 021
afgår för flottan beräknadt manskap	1 500
blifver 1:a årsklassen för hären sålunda	19 521
och med afdrag för den antagna afgången	
2:a årsklassen	17 178
3:e årsklassen	16 749
4:e årsklassen	16 330
5:e årsklassen	15 922
6:e årsklassen	15 524
7:e årsklassen	15 136
8:e årsklassen	14 379
9:e årsklassen	13 660
10:e årsklassen	12 977

eller till samman 10 klasser 157 376 man, hvilken slutsiffra vid första ögonkastet synes utgöra en styrka, fullt tillräcklig så väl för den antagna fältarmén, som för depoterna. Ut i det inom Generalstaben uppgjorda förslaget hafva också endast 10 årsklasser blifvit beräknade, deraf 5 för linien och 5 för landtvärnet.

Men, utom det att dessa siffror grunda sig allt igenom på sannolikhetsberäkningar, hvilka, om de än på det hela visa sig vara riktiga, dock kunna slå olika ut i olika delar af landet, så att, då möjligen något öfverskott på ett ställe uppkommer, brist kan på ett annat ställe förefinnas, så måste äfven i betraktande tagas det stora antal icke-stridande, som erfordras för betjenande af en armé af 100 000 man stridande och hvilket antal, ehuru det icke med full säkerhet kan på förhand bestämmas, såsom hvad t. ex. trängkolonnerna angår, beroende af operationsområdet och krigets beskaffenhet, dock, på sätt närlagda mobiliseringsplaner utvisa, blifvit beräknadt till 15 337 man af de värnpliktige.

Afdrages från ofvannämnda slutsumma, 157 376 man, de icke-stridande värnpliktige samt för depoter och ersättningsmanskap, efter beräkningsgrunden af $\frac{1}{3}$ af fältarmén, 33 333 man, återstå endast 108 706, hvilket, då första klassen icke bör föras i fält och dessutom alltid i början af året är fullkomligt öföfvad, komiterade ansett vara otillräckligt. De först uppgjorda mobiliseringstabellerna visade ock, att äfven svagare bataljoner, än här ofvan blifvit antagna, icke kunde sättas på krigsfot utan att medtaga manskap som, enligt komiterades åsigt, borde anses såsom halföfvadt och således tillhöra depoterna. Då härtill ytterligare kommer, att i anseende till den olika tjänstepligt, som här nedan föreslås för linien och landtvärnet, den förra borde kunna sättas på krigsfot oberoende af det senare, hafva komiterade så mycket mindre haft någon betänklighet vid att föreslå de tjänstpliktige årsklassernas ökande till 12, deraf 6 i linien och 6 i landtvärnet, som tillökningen af två klasser utan tjänstgöringsskyldighet i fred endast lemnar en större tillgång

på reservmanskap i krig och således icke kan anses såsom en nämnbar tillökning i värnpligtens tyngd.

Enligt förut antagna beräkningsgrund skulle 11:e årsklassen utgöra.....	11 679 man,
och 12:e	10 511 »
eller till samman 22 190 man.	

Detta antal af årsklasser är icke mera, snarare mindre, än hvad andra land för sina arméer nödgats bestämma. Tyskland har 12 års tjenstepligt i hären, Danmark 16 års i linien och förstärkningen, Frankrike, inräknadt tiden för qvarstående uti territorialarmén, 20 års, och Ryssland 15 år.

Att ålägga hvarje vapenför man mellan 20 och 32 års ålder att städse vara redo till inställelse under fanorna är emellertid ingen militärisk nödvändighet och skulle hafva ett menligt inflytande på de borgerliga sysselsättningarna och landets utveckling. Det är af denna anledning som svenska härens delning i *linie* och *landtvärn* blifvit föreslagen, deraf linien, bestående af de yngre årsklasserna, skulle öfvertaga den nuvarande stående härens åligganden och således kunna inkallas i tjenstgöring icke allenast för manskapets utbildning, utan ock vid hvarje tillfälle, då landets säkerhet eller ordningens upprätthållande sådant fordrade, hvaremot landtvärnet, eller de äldre årsklasserna, med undansag af några kortare öfningar, vore befriadt från all tjenstgöring under vanliga förhållanden och först borde uppåddas, då landets försvar kräfde att hela dess krigsmakt, eller åtminstone större styrka än linien, kallades under vapen.

Det är en den nya härordningen genomgående tanke, att linien och landtvärnet böra hafva i det närmaste samma styrka, hvilket inträffar om båda erhålla lika antal årsklasser. Visserligen framträder den minskning, som är en följd af den årliga afgången, företrädesvis i de äldre eller landtvärnssklasserna, men då första linieklassen endast betraktas såsom rekryt- och icke såsom krigs-klass, så utjemnas förhållandet derigenom.

För rytteriet, som i krig endast skulle uppsätta 1 till 2 landtvärnsskvadroner och som således skulle få ett betydligt öfverskott af manskap, hafva komiterade ansett tjenstetiden i landtvärnet kunna nedsättas till 4 år, hvarigenom äfven manskapet finge en ersättning för den längre öfningstid, som kommer att föreslås för rytteriet.

Under krig kan det emellertid icke vara lämpligt och skulle dessutom ofta vara omöjligt, att vid den i fält stående hären aflösa årsklasserna vid de tider deras tjenstgöring vare sig i linien eller i landtvärnet under vanliga förhållanden skulle upphöra, och för så väl linien som landtvärnet måste således under krig tjenstetiden blifva beroende af behovet och de villkor, som af krigets gång i öfrigt betingas.

I en härordning, som medgifver den värnpligtige att, sedan hans soldatbildning blifvit mer eller mindre fullständigt afslutad, under freden återgå till sina borgerliga sysselsättningar och, med undantag endast af några korta öfningstider, deråt i allmänhet under flere år odeladt egna sig, måste det vara ett oeftergifligt villkor för härens duglighet, att till fyllande af dess led i krig de bäst öfvade årsklasserna först inkallas. Då derjemte hären för sin tillvaro och verksamhet, utom krigare, behöfver folk för

många olika tjensteuppdrag och yrken, böra ock de värnpliktige kunna, efter sin olika förmåga, utskrifvas till vapentjenst eller till annan befattning vid hären, och, då all verksamhet för landets försvar måste anses hedrande, antingen den utöfvas omedelbart eller medelbast, må icke någon undandraga sig att förrätta den tjenst honom kan åläggas.

Det har redan vid behandlingen af första afdelningen blifvit anfördt, att fotfolksregementenas förläggning komme att bestämma landets indelning i utskriftsområden. När den allmänna värnplikten blifver den enda uttagningsgrunden för härens manskap, måste så väl staten som den enskilde ställa berättigade anspråk på, att dess utgörande med ordning och allvar handhafves, och som detta blefve svårt inom så stora områden som regementenas, böra dessa delas efter antalet landtvärnsbataljoner i bataljonsutskriftsområden — 49 till antalet — hvilka åter ytterligare delas i landtvärnskompaniområden.

Det i förslaget upptagna antal värnpliktige, som årligen borde utskrifvas till fotgardet, rytteriregementena, artilleriets liniebatterier och fästningskompanier samt ingenjör- och träng-kompanierna är så beräknadt, att, efter den antagna årliga afgången för de särskilda årsklasserna, regementen och truppafdelningar kunna på krigsfot uppsättas till fastställd styrka. Gardets så väl fotfolk som rytteri skulle, såsom redan är nämnt, utskrifvas från hela landet, men de öfriga af nämnde trupper från den arméfördelning, inom hvilken de äro förlagde eller den de i krig skulle tillhöra. Allt inom ett fotfolksregementes område derefter återstående, till krigstjenst dugligt, manskap skulle utskrifvas för detta regemente, på sätt bilagan Litt. A närmare utvisar.

Det mindre antal, som inom hvarje utskriftsområde erfordras för gardet och de särskilda vapenslagen utom fotfolket, torde i de flesta fall eller åtminstone till största delen fås på frivillighetens väg bland dertill tjenligt manskap, men den brist, som kan uppkomma, måste fyllas genom lottning, enär komiterade icke ansett manskapets uttagande kunna göras beroende af mönstringsförrättningens godtycken. Att, då lottning ifrågakommer, lega och byte skulle medgifvas, har icke blifvit ifrågasatt, då de skäl, som föranlett afskaffandet af legningsrätten för beväringsmanskapet, tala lika högt och ännu högre mot dess införande i en värnpliktshär, och byte endast är att anse såsom ett annat namn på lega eller åtminstone en dörr, hvarigenom man icke kan hindra legan att göra sitt återinträde.

Det har af anförda skäl icke varit möjligt att gifva trängbataljonerna den styrka, som motsvarar behovet på krigsfot, och de äro endast att anse såsom den kärna, ur hvilken trängväsendet skall under kriget utväxa. Visserligen kan och bör vid trängen användas en stor del mindre öfvadt folk, men hvarje förstärkning af exercerad och disciplineradt manskap måste för trängen vara värdefull. Synnerligast passande för dess ändamål är det manskap af rytteriets och artilleriets äldre landtvärnsklasser, som vid dessa vapens uppsättning på krigsfot kan blifva öfver, hvarför det samma i främsta rummet bör för trängen användas.

En af de vigtigaste frågorna för härordningen och tillika en af de svåraste att lösa är den om öfningstiden för de värnpliktige. Af denna fråga äro härens krigsduglighet och i följd deraf landets säkerhet beroende. I detta afseende är den fordran oeftergiflig, att den värnpliktige får tillräcklig öfningstid för att bildas till soldat, om ock endast till soldat i ledet, men, såsom sådan, duglig efter krigskonstens kraf, d. v. s. han skall icke allenast hafva inhämtat de kunskaper, den vana och färdighet, som möjliggöra hans användande i all slags tjenst och i alla de förrättningar, som kunna tillhöra en soldat att utföra, utan han skall ock hafva förvärfvat det ordningssinne, den stadga och den mans-tukt, som verka sammanhållande på hären och förvandla den från en massa sammanförda menniskor till ett ordnad helt, till ett pålitligt vapen i befälhafvarens hand. Å andra sidan bör den värnpliktiges öfningstid inskränkas så långt, som med ändamålets vinnande är förenligt, på det att landet, så litet som möjligt, genom krafters dragande från jordbruk och näringar må hämmas i sin utveckling.

Mången, som framställt sina tankar rörande vårt försvarsväsendes ordnande, har, missledd af en varm fosterlandskärlek, trott sig kunna nedsätta fordringarna på öfnings-tiden för en svensk värnpliktshär långt under hvad man i andra land med större erfarenhet om kriget ansett möjligt, och till stöd härför åberopat en högre krigaranda hos det svenska folket och en medfödd fallenhet för krigiska öfningar, som skulle göra att den svenske ynglingen, hastigare än andre, kunde bildas till soldat. Huru olycksbringande en sådan villa är, visar oss Frankrikes exempel under sista kriget. Tron på egen oöfvervinnelighet, fostrad af stolta krigaranor, kunde äfven hos detta, ett af Europas mest krigiska och fosterlandsälskande folk, icke uppväga det oafåtliga och ihärdiga arbetet, den helgjutna härordningen och den fullständiga öfningen hos en handlings- och vilje-kraftig fiende, och utslaget i striden lemnade härpå en förfärande bekräftelse. Ett folks så kallade krigiska anda är ju för öfrigt blott *en* yttring af dess andliga kraft, af dess sträfvan att i alla riktningar kunna täfla med hvarje annat folk. I militäriskt hänseende blifver ett sådant folks högsta mål, att på allt sätt söka förvärfva sig den öfning och den krigsbildning, som en jemförelse med andra folk gör oafvisliga, men icke att fridfullt få hvila vid minnet af ärorika bragder. Finnes icke denna fasta vilja, detta oafåtliga bemödande att följa med sin tid äfven i militäriskt hänseende, så är icke nationen längre krigisk, och hon skall, när krigets fackla tändes, vara ur stånd att utföra de dater, hvarmed hon fordom skaffat sig ett namn i historien.

På krigskonstens och samhällets nuvarande ståndpunkt taga dessutom de militära öfningarna i anspråk en betydligt längre tid än förr. Det är icke numera nog att utbilda *taktiska afdelningar*. Hvarje *enskild man* måste under alla förhållanden kunna sköta sig sjelf och veta, hvad han har att iakttaga, samt dessutom äfven halva stått så länge under fanan, att hans befälhafvare kan vara trygg för, att han också gör hvad han vet vara sin skyldighet. Den svenske värnpliktige ynglingen har säkerligen samma behof af öfning, som andra folks under fanan inkallade ungdom. Minst giltigt är det skälet för en motsatt uppfattning, att Sverige i de flesta fall endast för att försvara sig torde komma att gripa till vapen, samt att af denna anledning någon mindre öfning skulle kunna gifvas åt vår

armé. Ty detta försvar blifver antagligen mot trupper, som stå på höjden af samtidens krigsbildning, och striden mot dem ställer i sanning inga underordnade anspråk på den försvarande hären och på dess krigares duglighet och vapenskicklighet eller på deras krigstukt och uthållighet.

Om det således är oundgängligt, att de värnpliktige erhålla all den öfning, som för *en soldat* verkligen behöfves, så är dock icke lika oeftergiftigt, att de i allmänhet kvarstanna längre under fanan, än som för detta ändamål fordras. Men inskränkes värnplikten för flertalet till blott soldatbildnings inhemtande, så måste en mindre del af de värnpliktige under längre öfningstid utbildas till underbefäl, på det att de för kriget nödvändiga befälskadrerna må kunna hållas så vidt möjligt fulltaliga.

Enligt Generalstabs-förslaget är den värnpliktiges öfning i fredstid bestämd till en första inkallelse af *ett* års varaktighet, från hvilken dock manskapet efter 10½ månaders tjenstgöring skulle, utom vid gardet, rytteriet och ingenjörtrupperna, kunna hemförlofvas, samt tvenne repetitionsöfningar om hvardera 30 dagar under 3:e och 4:e värnpliktsåret, hvarjemte för fotfolket tillkommer under dess tjenstetid i landtvärnet tvenne kortare öfningar, hvardera på 10 dagar med de yngsta klasserna.

Tjenstgöringstiden skulle således, efter detta förslag, blifva ungefärligen lika vid alla vapen, hvilket ostridligen vore en stor fördel. En lika öfningstid för alle är emellertid ur militärisk synpunkt antaglig, endast under den förutsättning, att tiden bestämmes efter krafvet hos det truppslag, hvars utbildning fordrar den längsta tiden, eller ock tilltages så rymlig, att mera än blott den nödtorftiga soldatbildningen för de särskilda vapenslagen derunder medhinnes. En ryttare kan icke i något land få tillräcklig utbildning på ett år, allra minst hos oss, der klimatet en god del af året lägger hinder i vägen för öfningar under bar himmel. Huru viktig kavaleritjensten fortfarande är för en armé, torde icke numera, efter senaste krigens erfarenhet, behöfva bevisas, och hvilka olyckor, som skulle blifva följden af att hafva ett rytteri, som icke kunde nyttjas till rekognoserings- och bevaknings-tjenst, torde lika litet behöfva utvecklas. Att genom en stor befälsstam söka afhjelpa bristen på utbildning hos manskapet, leder icke till målet, då vid rytteriet, ännu mera än vid de andra vapnen, den enskilda utbildningen är ett oundgängligt vilkor för vapnets duglighet. Hvilka förändringar än en nyare krigskonst medfört och ytterligare kan medföra i kavaleriets taktik, icke nedsätter hon fordringarna på ryttarens utbildning, på hans färdighet i enskild ridning och i vapnets bruk. Tvenne somrar och mellan ligande vinter äro därför hos oss alldeles nödvändiga för ryttarens utbildning, och, då de värnpliktiges inkallelse och hemförlofning böra rättas efter de vanliga flyttningstiderna på våren och hösten, blir ock tiden från den 1. Maj ena året till den 1. Oktober andra året, eller 17 månader, den minsta som — enligt komiterades tanke — kan bestämmas för ryttarens första tjenstgöring.

Äfven för ingenjörvapnet kan ifrågasättas, huru vida ett års tjenstgöring är nog för rekrytens daning. Skulle man nödgas utbilda hvarje karl så väl till pontonier som till sappör och minör, så vore ostridigt 12 månader alldeles otillräckliga för ändamålet. Men såsom redan blifvit antydt, om än hvarje ingenjörkompani bör kunna an-

vändas till alla de arbeten, som för dessa trupper i fält förekomma, följer deraf icke, att hvarje ingeniörsoldat skall ega en lika mångsidig utbildning. Tvärt om, är enda utvägen att med en begränsad öfningstid få en duglig ingeniörtrupp att »fördela arbetet» och utbildas en del af manskapet i en, och en annan del i en annan rigtning. Genom ett sådant förfaringssätt kan man möjligen antaga ett års utbildningstid vara för ingeniörmanskapet tillräcklig, under vilkor att detta manskap uttages bland de värnpliktige, som förut hafva någon vana vid skötandet af spade, yxa, häst eller åra, dels ock att genom en talrik befälskader skicklige förgångsmän finnas, som i viss mån kunna ersätta mängdens ringare öfning.

För artilleriets manskap är ock ett år den minsta utbildningstid, som kan antagas, för att detta viktiga och dyrbara vapen skall kunna upprätthålla sin betydelse och motsvara sin bestämmelse.

Endast för fotfolket och trängen hafva komiterade ansett att den ifrågasatta nedläggningen af utbildningstiden till $10\frac{1}{2}$ månader må kunna tillämpas, dock icke för fotgardet, enär dess manskap skulle i anseende till den spridda förläggningen vara befriadt från inkallelse till landtvärnsöfningar.

I det från Generalstaben öfverlemnade förslaget är ock antaget, att vid hvarje truppafdelning ett antal värnpliktige skulle efter den första öfningstiden kvarstanna för att utbildas till underbefäl, samt att, om detta antal icke på frivillighetens väg kunde erhållas, utan nedginge med en tredjedel, fyllnaden skulle genom lottning uttagas, och de sålunda uttagne vara pliktige till två års tjänst från första inställelsen under fanan.

I full öfverensstämmelse med hvad flere gånger i detta betänkande blifvit yttradt och med det värnpligtssystem, som lagts till grund för härordningen, instämman komiterade i hvad uti detta afseende blifvit föreslaget, endast med den skilnad att, då icke flere underbefälsämnen, eller så kallade eliter, böra för en truppfadling bestämmas, än behovet verkligen kräfver, desse ständigt böra hållas fulltalige. Tvenne år är visserligen en väl kort tid för elitors utbildning till underbefäl, och antagligt är att de, som frivilligt dertill anmäla sig, komma att längre tid än två år kvarstanna vid hären, äfven om de icke inom denna tid vinna befordran, och detta kan icke vara annat än nyttigt för tjensten, men för dem, som till följd af lagens bud uttagas till eliter, kan och bör tjenstetiden inskränkas till den minsta möjliga, eller till tvenne år.

Lottning har redan blifvit ifrågasatt för att bestämma, hvilka af de utskrifne skulle tjenstgöra vid de särskilda truppslagen. Som tjenstgöringstiden vid alla vapen, med undantag af rytteriet, kan, då äfven landtvärnsöfningarna tagas i betraktande, anses nära nog lika, torde lottningen ytterst sällan behöfva afgöra de utskrifnes fördelning dessa vapen emellan, eller, om hon tillgripes, detta endast vara en följd af ynglingarnes egen obeslutsamhet. Hvad rytteriet angår, så torde, oaktadt den 5 månaders längre tjenstgöringen, kunna antagas, att icke frivillige komma att saknas. Erfarenheten visar, att detta vapen alltid haft en viss lockelse för ungdomen, och hästvännerne skall troligen föredraga tjenstgöringen till häst framför den till fot, äfven om den förra skulle räcka

några månader längre. Den vana vid en vårdad hästskötsel, som vid rytteriet vinnes, skall säkerligen äfven snart blifva ansedd såsom en behållning af tjenstgöringen vid detta vapen, och den något högre aflöningen, som derunder tillfaller den värnpligtige, emot hvad vid öfrige trupper består, kan, jemte afkortningen å tjenstetiden i landtvärnet, i sin mån bidra att göra rytteritjensten eftersökt. Då eliterne erhålla särskild månadslön, den undervisning dem meddelas blifver gägnelig äfven i det allmänna lifvet, ett stort antal underofficersplatser finnes för dem att eftersträfvä, samt åtskilliga civila beställningar vid hären förbehållas afskedade duglige underofficerare, torde man, utan allt för öfverdrifna förhoppningar, kunna påräkna att ett tillräckligt antal sökande skola anmäla sig till fyllande af uppkommande ledigheter bland eliterne.

Ehuru det alltså kan antagas, att olikheten i värnpligten i allmänhet skall kunna på frivillighetens väg utjemnas, får dock icke härordningen byggas på förhoppningarnas gungfly, i stället för att hvila på lagens fasta grund. Ett medel måste således finnas att fylla den brist, som frivilligheten möjligen lemna, och det enda som icke förnärmar någons rätt är lottning. Den har i alla tider och hos alla folk varit begagnad, särdeles då rättsmedvetandet fordrat likställighet olika samhällsklasser emellan. Men lottning förutsätter lika skyldigheter mellan alle de lottande, och att ödet endast bestämmer utsträckningen och fördelningen af denna skyldighets fullgörande. Komiterade hafva därför ansett, att grundsatsen om alle värnpligtiges skyldighet till två års tjenstgöring under fanan borde uttalas, ehuru denna skyldighet icke utkräfdes vidare, än som erfordrades för utbildningen vid de olika vapenslagen, och i fullt mått endast för händelse af ledighet bland eliterne, hvilken icke af frivillig sökande kunde fyllas.

När tjenstgöringstiden icke går utöfver ett år, blifver det i allmänhet nödvändigt att inkalla de värnpligtige i tvenne afdelningar, på det att icke hela den i tjenstgöring varande styrkan under en del af året skall utgöras af fullkomligt öfvade rekryter, ehuru det för öfningarnas bedrivande vore fördelaktigare, om hela årsklassen började sin tjenstgöring på samma gång. Inkallelsetiderna böra, såsom redan är nämnt, rättas efter de vanliga flyttningstiderna. Laga flyttningstid är visserligen den 24. Oktober, utom i hufvudstaden, men seden börjar allt mera antaga äfven den 24. April såsom flyttningstid. Här af följer, att inkallelsetiderna lämpligen kunna bestämmas till den 1. November och den 1. Maj. Enligt Generalstabs-förslaget skulle $\frac{2}{3}$ af de utskrifne värnpligtige inkallas den 1. November utskrifningsåret, och den återstående $\frac{1}{3}$ den 1. Maj påföljande året. Denna sena inkallelse af en del af manskapet — om hon än kunde vara fördelaktig i det hänseende, att manskapet då hunnit till en större kroppslig utveckling och haft längre tid att bereda sig på sin blifvande frånvaro från hemmet — har dock flere olägenheter, såsom dels att allt för lång tid skulle förflyta mellan utskrifningen och inkallelsen, hvilket komme att försvåra tillsynen öfver de utskrifne, helst tvenne flyttningstider under mellantiden inträffa, dels ock att denna del af de värnpligtige först finge börja sina öfningar, sedan de flere månader tillhört andra årsklassen, och sluta dem, när de inträdt i den tredje, hvilket icke kan anses vara en fördel för de värnpligtige och hvilket derjemte skulle hafva till följd, att vid krigsutbrott allt för mycket folk vore öfvadt. Komiterade

hafva därför trott, att alle de utskrifne borde inkallas under utskrifningsåret med $\frac{1}{3}$ den 1. Maj och $\frac{2}{3}$ den 1. November, samt att sjelfva utskrifningsförrättningen borde, då hon sker samtidigt inom mindre områden, kunna afslutas redan under årets första månader.

Rytteriet borde dock, enligt det föregående, få allt sitt manskap den 1. Maj, och vid artilleriet och ingenjörtrupperna är det nödvändigt, att alle rekryterne inkomma den 1. November, för att deras utbildning må under den korta tiden af ett år kunna medhinnas. Det blefve således endast fotfolket och trängen som finge sitt folk i tvenne afdelningar.

Då hela rekrytklassen, med undantag af flottans manskap, räknar omkring 19 500 man, borde således 6 500 rekryter inkallas den 1. Maj och 13 000 den 1. November. Rytteriets rekryter uppgå till 1 650 man, samt artilleriets och ingenjörvapnets till samman till 2 830 man; således skulle utaf fotfolkets och trängens rekryter omkring 4 850 inkallas den 1. Maj och 10 170 den 1. November, hvaraf framgår, att någon väsentlig rubbning uti det allmänna stadgandet om inkallelse af $\frac{1}{3}$ af rekrytkontingenten den 1. Maj och $\frac{2}{3}$ den 1. November icke för sistnämnda vapen komme att inträffa till följd af undantagen för förstnämnda trenne vapenslag.

Då det möjligen för en del af de värnpliktige vore svårt, att vid slutet af den första öfningstiden strax få en passande tjänst eller sysselsättning, och då derjemte en ytterligare styrka och stadga för hären, och särdeles för rytteriet, skulle vinnas om värnpliktige frivilligt någon längre tid tjenstgjorde, hafva komiterade föreslagit, att värnpliktige, som det önska, må kunna få kvarstanna i tjenstgöring: vid rytteriet intill dess de tjenat 2 år, och vid de öfriga vapnen 18 månader. För att emellertid en obegränsad frihet i detta hänseende icke må för mycket störa de beräkningar, som för härordningen blifvit gjorda, böra dylike frivillige icke antagas till större antal än 10 % af årsklassen vid fotfolket och artilleriet, samt till 30 % vid gardet, rytteriet och ingenjörtrupperna, hvilka företrädesvis behöfva öfvadt manskap.

Till öfningen vid den första inställelsen sluta sig såsom oskiljaktiga de tvenne repetitionsöfningarna 3. och 4. året af tjenstetiden i linien. Under den första öfningstiden gifves åt den värnpliktige visserligen all den utbildning, som kan medhinnas så väl enskild som i trupp, men det är först under repetitionsöfningarna, då bataljoner, squadroner och batterier uppbringas till full fältstyrka, som soldaten kan fullständigt tillämpa hvad han inhemtat och få vana vid tjensten i samlad trupp. Utan repetitionsöfningarna skulle befäl och trupp aldrig få se eller få tjenstgöra vid fullständiga taktiska afdelningar. Det är ock endast under repetitionsöfningarna de större fälttjenstöfningar och trupprörelser kunna företagas, som äro lika nödvändiga för truppens som befälets daning och hvilka därför höra till alla arméers fredsutbildning. Dessa öfningar hafva äfven ett annat, om möjligt, ännu viktigare mål. Då den unge värnpliktige efter den första öfningstiden återvänder till sitt hem, kan han hafva förvärfvat ganska goda militära kunskaper och färdigheter samt möjligen gjort sig rätt väl förtrogen med sitt yrkes fordringar, men han är dock icke soldat, och en oafbruten sysselsättning med det borgerliga förvärfvets yrken skulle snart komma honom att glömma hvad han lärt. Efter några år vore han sannolikt

icke användbar för militärisk tjenstgöring, utan att dessförinnan hafva genomgått en ny rekrytskola. Deremot, då hvarje värnpliktig vet, att han, efter den första öfningstidens slut, ytterligare de tvenne närmast följande åren af sin tjenstetid i linien skall återvända i sin gamla tjenstgöring, bibehålles hos honom intresset för de militära sysselsättningarna, han känner sig vara till en viss grad krigare till yrket och, då han åter inträder i tjenstgöring, har hvad han förut inhämtat hunnit till mognad. Genom att å nyo inträda i ledet, återfinner han det befäl, som ledt hans första steg på den militära banan, sammanträffar å nyo med forne kamrater och påminnes om de förhållanden, hvarunder han tillförene under en längre tid lefvat, hvarigenom hos honom väckes kärlek för vapenyrket och för det regemente, i hvars rullor hans namn är inskrifvet.

Repetitionsöfningarna äro således af allra största vikt för härens krigsduglighet och måste anses oeftergiftigen betingade af den första, korta tjenstgöringstiden under fanan. Först genom dem blifver hären något mera än en samling rekryter och vinner den fasthet, som är grunden för dess användbarhet.

För fotfolket har derjemte blifvit föreslaget, att dess båda yngsta landtvärnsskolor skulle årligen inkallas till 10 dagars bataljonsöfning. Vid de öfriga vapnen användes landtvärnet antingen, såsom vid rytteriet, endast till en mindre styrka eller, såsom vid artilleriet, ingeniörtrupperna och trängen, dels i samma afdelningar som linien, dels ock i parker, arbetskompanier och trängkolonner m. m., då deremot vid fotfolket landtvärnet utgör mer än halfva den stridbara styrkan och har flere bataljoner än linien. Landtvärnets duglighet måste således vara af stor betydelse för hären, och återkommande öfningar hafva därför för landtvärnet samma vikt, som repetitionsöfningarna för linien. Tio dagars öfning i två år är väl ock det minsta som kan ifrågasättas för att landtvärnet skall kunna med kraft och sammanhållning uppträda. Äfven med dessa 20 dagar blifver tjenstgöringen vid fotfolket 25 dagar kortare än vid något annat vapen, men de stora fördelar som vinnas genom landtvärnets öfningar hafva ansetts fullt motväga denna eftergift. Dessutom torde dessa öfningar kunna för manskapet något underlättas, genom att tiden för dem i allmänhet rättas efter lokala förhållanden.

På detta sätt bör landtvärnet kunna bibehålla en stor del af sin i linien vunna krigsbildning, och regementets fyra bataljoner blifva nästan lika användbara i fält. En utväg att gifva regementet än större fasthet och enhet är, att, då linie och landtvärn vid krigstillfälle uppkallas, icke sammansätta bataljoner af uteslutande linie- och uteslutande landtvärns-manskap, utan att i stället öfverflytta något af det senare i det förras bataljoner och tvärt om. Det äldre manskapet gifver då sin kraftfullhet åt det yngre, men vinner sjelf en ersättning uti dettas större liflighet och kanske fullkomligare utbildning.

Mönstringar hvarje år med dem af linien och landtvärnet, hvilka icke till annan tjenst blifvit inkallade, äro nödvändiga såsom en kontroll på rigtigheten af de rullor, som föras af landtvärnsbefälet och på hvilka kännedomen om det manskap, som i hvarje landsdel finnes att påräkna för härens olika afdelningar, måste grundas. Utan en sådan rullföring är härordningens tillämpning omöjlig. Dessa mönstringar, som tillika äro en erinran

för manskapet att det fortfarande tillhör hären, böra dock verkställas kompanivis eller sockenvis, för att vara så litet besvärande för manskapet som möjligt.

Den öfningstid, som sålunda blifvit för svenska hären föreslagen, är, såsom komiterade redan yttrat, den minsta möjliga. Om de det oaktadt, ehuru icke utan tvekan, hafva såsom sin åsigt uttalat, att hon är tillräcklig för härens krigsduglighet, så är det endast under förutsättning af ett fullständigt genomförande af hvad de i nästa afdelning komma att tillstyrka med hänseende till befälsstammen. Komiterade torde härvid få anmärka, att den föreslagna öfningstiden bör för den värnpliktige blifva en verklig skoltid, hvarunder, utom färdigheten i vapnens bruk och de militära kunskaper han behöver, äfven undervisning i allmänt nyttiga ämnen meddelas honom, på det att hans andliga utveckling må följa hans fysiska utbildning, hvilket otvifvelaktigt är det bästa sättet att erhålla en god soldat och på samma gång en god medborgare. Att under ett års tid — vid kavaleriet 17 månader — erhålla fri undervisning i humanistiska och militära ämnen, derunder väntas vid ordning, flit och uppmärksamhet samt genom sammanlefnaden med kamrater af alla samhällsklasser bibringas vidgade åsikter och ett odladt omdöme äro så stora och viktiga delar af en allmän medborgerlig uppfostran, att de väl äro värda uppoffringen af den tid och de medel som för dem tagas i anspråk.

Hvad slutligen beträffar landstormens öfningar, så kan icke ifrågasättas, att, sedan den värnpliktige fullbordat sina öfningar i linien och landtvärnet, ytterligare öfning i vapnens bruk för landstormstjenstens behof borde påbjudas eller skulle erfordras. Men då till landstormen äfven höra ynglingar mellan 18 och 21 år, som ännu icke undergått någon öfning, så borde det vara till nytta både för landstormen och för tjensten i linien, om desse ynglingar erhöle någon föregående kunskap i vapnens bruk, åtminstone hvad den maktpåliggande målskjutningen vidkommer. Att göra sådana målskjutningsöfningar ovilkorliga, kan dock hvarken vara nödvändigt eller klokt, enär rekrytdaningen först med inträdet i linien kan med verkligt gagn taga sin början och de landstormsmän, som icke genomgått rekrytskolan och sålunda icke kunna ega kännedom af krigslydnadens föreskrifter, icke heller kunna åläggas bestraffning för uraktlåtenheter i tjensten. I öfverensstämmelse härmed har, beträffande landstormens öfningar, endast blifvit föreslaget, att för dess trenne yngsta årsklasser måtte anordnas frivilliga målskjutningsöfningar inom landtvärnskompaniernas områden. För att uppmuntra till deltagande uti dessa öfningar borde derjemte något pris i penningar, t. ex. 10 kronor, anslås till belöning för den, som uppnått den för rekryts godkännande bestämda skjutfärdigheten.

Härens befälsstam.

Den nyare krigskonsten, med ökade fordringar på truppernas rörlighet och manöverfärdighet, på deras fördelning i taktiska enheter eller dessa enheters i underafdelningar med mer eller mindre begränsad självverksamhet, fordrar i samma mån ett talrikare befäl. I arméer med flerårig tjänstetid, med tillfälle till fullständig öfning för manskapet, kunna alla lägre taktiska befälsposter fyllas ur ledet, och de fasta befälsplatsernas antal kan derför vara mindre, än hvad manöver-reglementena och krigsfoten bjuda; men, när hären består af värnpligtige med så kort öfningstid, att den knappt är tillräcklig för den egentliga soldatbildningen, måste befälskadrerna hafva full styrka, så väl för att motsvara det taktiska behovet för krigsfoten, som ock för att gifva stadga och sammanhållning åt den unga truppen under dess öfningar. Ju kortare de värnpligtiges tjänstgöring under fanan är, desto större är skillnaden mellan härens freds- och krigsfot och till följd deraf förhållandet mellan befälets antal och den i allmänhet under freden tjänstgörande manskapsstyrkan.

En sådan anordning kan visserligen synas fordra betydliga kostnader för befälet, men hon är ett nödvändigt vilkor, för att, med bibehållande af krigshärens duglighet, de värnpligtige må kunna hållas en jemförelsevis kort tid under vapen. Kostnaden för hären på det hela blir dock icke större, antagligen snarare mindre, än om de värnpligtige skulle hållas i tjänstgöring så länge, att befälskadrerna kunde undergå någon betydligare minskning.

I officersgraderna har ingen förändring mot det nuvarande förhållandet blifvit ifrågasatt. Dessa grader äro de i alla arméer vanliga.

Beträffande underofficerarne har deremot en genomgripande förändring blifvit föreslagen. De hafva hittills hos oss haft en från manskapet fullkomligt afskild ställning. Om detta i en yrkesarmé — der manskapet företrädesvis rekryterats ur den s. k. arbetsklassen, men underofficerarne ur samhällsklasser, hvilka till följd af någon högre bildning eller andra orsaker i det allmänna tänkesättet ansetts stå öfver manskapet — onekligen haft fördelar, har det dock icke varit utan olägenheter, enär underofficerarne, lika skilde från officerskorpserna, som från manskapet, innehaft en i socialt hänseende temligen öbestämd ställning, hvarför redan nu ofta röster höjts för en ändring härutinnan. Helt annat blifver förhållandet i den nya hären, när värnpligten för till hopa i samma led ynglingar ur alla samhällsklasser och af alla bildningsgrader. Alla på samhällsklasser grundade skilnader måste då inom hären upphöra, och allt befäl tagas ur ledet. Då derjemte de taktiska fordringarna betinga ett talrikt underbefäl, vore det icke med god hushållning

förenligt, att aflöna allt detta befäl på ett sätt, att det kunde intaga en från manskapet i lefnadsförhållanden allt för skiljaktig ställning, och det vore icke heller till personernas egen nytta, om de af vana eller fordran skulle anses begränsade i valet af lofliga förvärfskällor, när de, såsom tjenstfrie eller afskedade, till mindre eller större del sörja för egen utkomst. I likhet med hvad i andra värnpliktsarméer är med fördel tillämpadt, har derfor blifvit antaget att, med den nya härordningens införande, äfven hos oss nästan all olikhet i beklädnad, beväpning och underhåll mellan soldaten och underofficeren skulle försvinna, och att endast gradbeteckningen, utmärkande befälsrätten, och en något högre aflöning skulle skilja underofficeren från den jemte honom i ledet stående värnpligtige, samt att alle underofficerare borde tillhöra nummerstyrkan, utom fanjunkarne, hvilkas större befälsrätt och olika tjensteåligganden berättiga till ett sådant undantag. En naturlig följd häraf är, att korpralerna, redan nu en befälsklass bland manskapet, skola räknas till underofficerarne. Deremot har furirsgraden, endast förekommande vid fotfolket och med lika tjenstgöring som sergeanterne, ansetts kunna uteslutas.

Då bland de värnpligtige under deras korta öfningstid underbefälsämnen icke i allmänhet kunna bildas, måste vid hvarje truppafdelning ett antal värnpligtige efter den första tjenstgöringstidens slut qvarstanna under fanan, för att i regementsskolorna och under fortsatt tjenstgöring inhemta de kunskaper och vinna den vana vid tjensten, som äro nödvändiga för befordran till underofficer. Dessa underbefälsämnen, som blifvit kallade *eliter*, böra uttagas bland manskap, som varit i åtminstone 10 månaders tjenstgöring, och företrädesvis bland dem, som dertill frivilligt anmäla sig. Bland eliterna utbildas äfven de beställningsmän, som äro för hären behöfliche, såsom sjukvårdssoldater, timmermän, skarpskyttar m. fl. Ehuru alle eliterna icke kunna hafva fullgjort de för underofficersbefordran stadgade vilkor eller ens i öfrigt äro samtliga dertill passande, böra de dock för härens krigsfot kunna lemna en tillgång för fyllande af då behöfliga underbefälsplatser, hvarjemte de på fredsfot bilda den kärna, kring hvilken de unge värnpligtige under sin första öfningstid sluta sig. Eliternes antal vid de särskilda truppafdelningarna bör bestämmas med afseende på alla dessa förhållanden, och komiterade hafva ansett slg böra i allmänhet något öka det i Generalstabsförslaget upptagna antalet. Att, detta oaktadt, det föreslagna antalet snarare är för litet, än för stort, visa så väl mobiliseringstabellerna, som ock den här nedan upptagna redogörelsen för de särskilda vapnen, men antalet har icke kunnat bestämmas så, att utsigterna till befordran derigenom väsentligen minskades, eller svårighet uppstode att få eliter på frivillighetens väg.

Endast under repetitionsöfningarna, då genom tredje och fjerde årsklassernas inkallande, truppafdelningarnas styrka närma sig krigsfoten, kan allt befäl af linien finna användning. Mellan dessa öfningar bör icke mera befäl hållas i tjenstgöring, än som fordras för första årsklassens öfningar, regementsskolorna, eller eljest för tjenstens behöriga gång vid trupperna, i staberna och förvaltningen samt i öfrigt kan finna en nyttig användning, vare sig för statens ändamål eller för egen utbildning. Men det aflönings-sätt, som blifvit föreslaget och som kommer att under sin särskilda afdelning behandlas

uppstår härigenom en icke obetydlig besparing, hvarjemte det blifver möjligt för hären att tillgodogöra sig krafter, som eljest för den samma skulle gå till stor del förlorade. Befälets antal måste för den nya härordningens genomförande betydligt ökas, och, huru än dess aflöning må bestämmas, kan hon dock i anseende till statens begränsade tillgångar och personalens talrikhet aldrig öfverstiga ganska *måttliga* fordringar på en anständig utkomst. Om hären toge hela denna personals tid i odeladt anspråk, sköte han ifrån sig en hvar som, antingen genom vården af ärfd förmögenhet eller genom att ställa sina anlag, sina insigter och sin förmåga till industriens och näringarnas tjänst, såge sig i tillfälle att förbättra sin ekonomiska ställning. Det kunde då blifva svårt att hålla åtminstone officersplatserna väl besatta, ty det blefve sannolikt icke den underlägsna kraften och förmågan, som i allmänhet sökte en annan, mera inbringande verksamhet. Värnpligten bringar alle unge män under vapen. Det måste vara den högre bildningens fördel, att kunna fullgöra värnpligten i befälsledet, och statens, att icke allenast befordra detta, utan ock söka behålla detta befäl längre, än värnpligten ovilkorligen kräfver.

Härtill bör otvifvelaktigt kunna bidraga, att en del af befälet hemförlofvas mellan repetitionsöfningarna.

Generaler, regementschefer, generalstabens officerare och fortifikationens befäl hafva emellertid beställningar, som icke medgifva dem att en längre tid egna sig åt andra sysselsättningar och böra äfven därför vara i ständig tjenstgöring. Vidare torde, då staten måste försäkra sig om, att en hvar af befälet har den insigt och tjenstevana, som fordras för ett rätt uppfyllande af hans åligganden, officerare först efter 3 års samt underofficerare och eliter efter 2 års tjenstgöring kunna hemförlofvas under någon längre tid.

Landtvärnsbataljons-områdena intaga en vigtig plats i härordningen. De beteckna de områden, inom hvilka den i värnpligtsåldern varande manliga befolkningen skall utskrifvas och redovisas. Då de till krigstjenst utskrifne värnpligtige under en längre tid skola tillhöra härens särskilda vapen dels i linien och dels i landtvärnet, fordrar detta en omsorgsfull och vidlyftig rullföring, icke endast för utskrifningens ordentliga verkställande, utan ock för manskapets öfverförande från linie till landtvärn, för timade förändringar genom dödsfall, upphörd tjenstbarhet, in- och ut-flyttningar m. m. dyl., eller med andra ord, för att alltid kunna hafva en fullständig och säker kännedom om härens tillgång af manskap i olika orter, för olika vapen och truppafdelningar. Denna redovisning kan icke föras med tillförlitlighet inom garnisonsorterna, utan bör hos oss, såsom i andra land, öfverlemnas till ett inom områdena spridt och i ständig beröring med befolkningen lefvande befäl, ett landtvärnsbefäl, som derjemte bör hafva till åliggande att besörja manskapets inkallande till tjenstgöring, dess samlande och aflemnande till vederbörligt befäl, dess återförande till hemorten, att verkställa de årliga mönstringarna med det icke inkallade manskapet, att leda landstormens frivilliga skjutöfningar och utföra alla andra militära förrättningar i orterna. På det att landtvärnsbefälet icke genom denna tjenstgöring må få en ensidig rigtning och förlora sambandet med kamraterne vid linien, skall det minst hvart tredje år tjenstgöra vid liniens repetitionsöfningar. Landt-

värnsbefälet skulle således icke utgöra en fristående och afskild befälsklass, utan det skulle tillhöra det fotfolksregemente, till hvilket landtvärnsbataljons-området räknas, och fullgöra sina åligganden under regementschefens öfverinseende. Då hären sättes på krigsfot, bör ock så väl linie- som landtvärns-befälet kunna efter omständigheterna användas antingen på linie- eller landtvärns-afdelningar.

Då landstormen saknar fast befäl, böra landtvärns-kempanicheferne under fredstid vara befälhafvare för den inom motsvarande områden befintlige landstorm och böra i denna egenskap icke allenast, i öfverensstämmelse med hvad här ofvan blifvit yttradt, leda landstormens målskjutningsöfningar, utan ock, när befälhafvare saknas för någon sockenafdelning, derom i behörig ordning göra anmälan hos fördelningsgeneralen, som då eger förordna sockenbefälhafvare. Till sitt biträde, då behof deraf kan uppstå, ega sockenbefälhafvarne utse erforderligt underbefäl. Befintligheten af detta sockenbefäl gör det möjligt, att i krig vidare ordna landstormen genom de särskilde befälhafvare, som Kongl. Maj:t kan komma att förordna för större delar deraf.

Utom det vid trupperna aflönade eller fast anställda befälet lemnar det *värnpligtiga* befälet en ytterligare tillgång för härens krigsfot. Det värnpligtiga befälet utgöres dels af officerare och underofficerare, som före värnpligtsårens utgång tagit afsked från fast anställning vid hären, dels ock af värnpligtige, som, utan att taga fast anställning i någon af dess befälsgrader, dertill efter fullgjorda fordringar vunnit befordran. Detta befäl inkallas med de årsklasser det tillhör. Erfarenheten visar, att i krigshärrar, der lång tjenstetid under vapen för den värnpligtige är stadgad och der således någon eftergift i denna tid kan lemnas för fullgjorda befordringsvilkor, en högst betydlig tillgång kan vinnas af värnpligtigt befäl. Hos oss, med endast en knapp öfningstid för de värnpligtige, på hvilken ingen eftergift kan lemnas, blifva väl icke förhållandena så gynsamma, men man kan dock antaga, att på båda de antydda vägarne ett icke allt för fåtaligt värnpligtsbefäl skall kunna erhållas. Det värnpligtiga befälet, och synnerligast officerarne, torde nemligen komma att utgöras af personer, som antingen till följd af en lyckligare ekonomisk ställning eller af lefnadsvanor hellre önska att fullgöra sin värnpligt framför, än i ledet, och därför underkasta sig de föreskrifna befordringsvilkoren.

Förslaget upptager för de olika vapenslagen, deras regementen, bataljoner eller andra afdelningar det antal befäl af olika grader, eliter, spel och gevärs- eller andra vid trupperna nödige handtverkare, som blifvit beräknadt. Mobiliseringstabellerna visa behovet af denna personal.

Vid *fotfolket* har på regementets stam blifvit uppförd, utom den vanliga personalen, en major, motsvarande den nuvarande tredje majoren och afsedd att vid tillfälligt hinder för någon af bataljonscheferne intaga hans ställe samt i krig vara befälhafvare för regementets depot, dels ock en musikdirektör — hvilken befattning för närvarande endast kunnat upprätthållas genom sammanskott af officerskorpserna — hvarjemte regementsskrifvaren, kommissarien och förrådsvaktmästaren blifvit utbytte emot en regementsintendent och en förrådsförvaltare. Den på bataljonerna upptagna personalen

är afsedd att på krigsfot fördelas på så väl linie- och landtvärns- som depot-bataljonerna, således vid de större regementena på fem bataljoner. Vid hvarje kompani fordras, utom kompanichefen och fanjunkaren, 3 plutonchefer, som böra vara officerare, och 18 underbefäl, såsom tropp- och halftropp-chefer, till samman 23 personer, och för fyra kompanier således 92. Om härtill lägges bataljonschefen med 1 officers- och 1 underofficers-adjutant, 2 fanförare samt, utom för depotbataljonen, 1 kommissarie, blifver behovet för hvardera af linie- och landtvärns-bataljonerna 98, och för depot-bataljonerna 97, som till samman skulle göra en befälsstyrka af 489 personer. Allt det för ett regementes två linie- och två landtvärns-bataljoner samt depot föreslagna befälet uppgår endast till 293 personer, eller om eliterne tilläggas, ehuru visserligen icke alle af dem kunna vara utbildade till underbefäl, till 413, och uppkommer således en brist af 76 personer eller rättare af 100, emedan åtminstone sjukvårdssoldater för alla fem bataljonerna måste uttagas bland eliterne. Denna brist, som i verkligheten blifver än större genom vakanser, sjuke och kommenderingar från regementena, visar att, ehuru komiterade ansett så väl korpralerna som eliterne böra ökas från 40 — såsom i Generalstabs-förslaget är antaget — till 60 på hvarje liniebataljon, dock det fasta befälet blifvit ganska lågt beräknadt. Till fyllande af befälsbristen på krigsfot finnes ingen annan tillgång än det värnpliktiga befälet.

På landtvärnsbataljonerna har för fredsfoten icke upptagits mera befäl, än som fordras för den vanliga tjenstgöringen. Allt det öfriga befälet samt eliterne äro upptagne på liniebataljonerna.

Af liniebefälet torde, i enlighet med redan anförda grunder, under fred mellan repetitionsöfningarna icke större antal böra beräknas i tjenstgöring vid ett regemente än chefen och regementsstaben, samt för hvar och en af det sammans liniebataljoner 1 regementsofficer, 4 kaptener, 13 subalternofficerare, inberäknadt adjutanten, 4 fanjunkare, 20 sergeant, 40 korpraler, nödigt antal spel och gevärshandverkare. Af eliterne böra två tredjedelar beräknas vara i tjenstgöring för att utbildas till befäl och erhålla därför nödig undervisning och öfning.

Ehuru *rytteriet* blifvit något rikligare än fotfolket försedt med befäl, är dock squadronsofficerarnes antal icke tillräckligt för krigsfoten. Vid hvarje squadron erfordras 1 squadrons- och 4 tropp-chefer eller 5 officerare, och således för fyra liniesquadroner, en depot- och en landtvärns-squadron 30 squadronsofficerare, under det att, enligt hvad komiterade föreslagit, på ett regemente upptages endast 27, hvarifrån ytterligare böra afdragas 1 regementsadjutant och 1 ryttmästare, afsedd för tjenstgöring i fördelningsstaben.

Den brist, som komme att uppstå, ökas vid krigsutbrott af samma orsaker som vid fotfolket, men i högre grad. Från intet vapen blifva nemligen officerare till större antal kommenderade till annan tjenstgöring än från rytteriet, och flere staber, utom arméfördelningarnas, såsom högste befälhafvarens och möjligen under kriget bildade armékorpsers, hafva behof af kavaleriadjutanter. Men vid intet vapen blifver efter all sannolikhet till-

gången på värnpligtige officerare större, och bristen torde därför antagligen med lätthet kunna fyllas utaf sådant befäl. Från det värnpligtiga befälet måste ock befälsbehovet för den andra landtvärnsskvadronen tagas, när en sådan uppsättes.

Rytteriet har visserligen äfven behof af ett ganska talrikt underbefäl, synnerligen för bevaknings- och rekognoserings-tjensten, under hvilken så ofta förekommer sönderdelning af tropparne i smärre afdelningar, men det har i allmänhet, och icke minst för nämnda tjenstgöring, ett stort behof af skickligare ryttare, än som under den för massan af dess manskap anslagna öfningstiden kunna utbildas, och hafva komiterade därför, med nedsättning af det i Generalstabs-förslaget ifrågasatta antalet underofficerare från 100 till 80, föreslagit eliternes ökande från 50 till 80, således en tillökning på det hela af 10 man. Kostnaden ökas visserligen sålunda, men högst ringa, till följd af eliternes mindre aflöning i förhållande till underofficerarnes.

I afseende på befälets vidare fördelning och användande på krigsfot lemnar bilagan Litt. E N:o 7 en öfversigt.

Af befälet vid ett rytteriregemente beräknas följande mellan repetitionsöfningarna böra vara i tjenstgöring, nemligen, utom regementschefen, 1 regementsofficer, 5 ryttmästare, regementskvartermästaren, 16 subalternofficerare — hvilket antal dock för tiden från den 1. Oktober till den 1. Maj kan nedsättas till 11 — 6 fanjunkare, 30 sergeanter och 30 korpraler, samt derjemte 60 eliter, samtliga spel och handtverkare.

Artilleriet fordrar en jemförelsevis betydligt större befälspersonal än de öfriga vapnen af det skäl, att den samme tages i anspråk icke allenast för de stridande truppafdelningarna, utan äfven för ammunitionskolonner, tygstater m. m. samt för ledningen, så under fred som krig, af vapen- och ammunitions-tillverkningen.

De mobiliseringstabeller, som äro förslaget bilagda, redogöra utförligt för artilleribefälets användande, då hären sättes på krigsfot. Här torde därför endast böra angifvas de grunder, hvilka vid dessa tablåers uppgörande blifvit följda.

Som svenska artilleriet är indeladt på divisioner om två batterier, och ingen anledning till förändring härutinnan förekommit, har en regementsofficer beräknats för hvar annat batteri.

Beträffande sammansättningen af ett batteri har man, i likhet med Landtförsvarskomitén af år 1865, vid beräkningen utgått från ett så kalladt normalbatteri, och såsom sådant antagit ett 3"24:s batteri med ny materiel. Genom detta antagande kommer det för fälttrupperne beräknade antal af personal, hästar och fordon att i alla händelser blifva fullt tillräckligt, såsom framgår af bil. Litt. E. N:o 16, hvari redogöres för sammansättningen af batterier af olika kaliber och försedda med olika slags materiel.

Befälet öfver parken har ansetts kunna, lika som vid preussiska artilleriet, uppdragas åt en styckjunkare, i stället för, såsom hittills hos oss, åt en kapten, hvarigenom antalet officerare kunnat minskas. Deremot har vid parken underbefälet något ökats, emedan ammunitionsvagnarne nu, oftare än förr, måste skiljas från de öfriga parkfordonen och föras fram i närheten af kanonerna. Afdelningstrumpetarne, som kunna und-

varas för signaleringen, hafva såsom hästhållare blifvit ersatte utaf beridet manskap. Deremot har tillkommit en parktrumpetare för signaleringen vid parken och såsom reserv åt batteritrumpetaren. Redogöraren på batteriet har blifvit utesluten, då man ansett hans åliggande kunna skötas af batteriadjutanten med tillhjälp af ett skrif- och räknekunnigt biträde bland de värnpliktige.

För ammunitionskolonnerna har, enligt andra lands erfarenhet, följande befälspersonal blifvit upptagen, nemligen för hvarje kolonn: 1 kapten, 1 löjtnant och 1 sergeant, såsom afdelningschefer hvardera för omkring 16 fordon, 1 sergeant, adjutant, samt 7 konstaplar eller eliter, hvardera befälhafvare för omkring 5 fordon, samt dessutom en parktrumpetare och en hofslagare.

För ett fästningskompani hafva blifvit upptagne: 5 officerare, 1 styckjunkare, 22 sergeanter, konstaplar och eliter samt 1 trumpetare. Antalet officerare är således något större än vid ett batteri, men detta har ansetts nödvändigt, då vid en fästning behöfvast artilleriofficerare till ej allt för ringa antal, och kompanierna hafva en betydlig styrka.

På krigsfot uppkommer en brist af 37 officerare och 74 underofficerare, hvilken endast kan fyllas genom värnpliktigt befäl. Bristen uti antalet civile tjänstemän och handtverkare äfvensom spel bör kunna fyllas ur de värnpliktiges led.

På fredsfot beräknas behovet af den uti ständig tjenstgöring varande delen af artilleriets befälspersonal på sätt bil. Litt. D N:o 6 utvisar. De å sagda bilaga upptagna befattningarna så väl som antalet i de samma tjenstgörande officerare och styckjunkare äro, liksom antalet öfrige underofficerare och eliter, beräknade efter hvad behovet kräver.

Tygstatens personal har beräknats under förutsättning af tvenne stora och fullständiga verkstäder med tillhörande förråd i Stockholm och Karlsborg, tvenne mindre, men dock fullständiga, verkstäder i Kristianstad och Norrland (afsedda för tillverkning af artillerimateriel och ammunition samt reparation af gevär m. m.) samt mindre verkstäder vid de öfriga stationerna och å Vaxholm, i Karlskrona och på Gotland.

Den för *fortifikation*en upptagna befälspersonalen är, likasom vid de öfriga vapnen, beräknad efter behovet på krigsfot. Den nya härordningen fordrar en icke obetydlig tillökning af ingenjörtrupperna, på det att arméns högkvarter, arméfördelningar och fästningar må kunna förse med erforderliga afdelningar deraf. Ingenjörvapnet har en i fältkriget allt mer växande betydelse, och efter de senaste krigen har det ock i nästan alla arméer blifvit mer eller mindre ombildadt och tillökadt. I anseende till fortifikationsbefälets olikartade tjenstgöring dels vid trupperna och dels å fästningarna, vid staber, i förvaltningen m. m. torde dess fördelning i fält bäst åskådliggöras genom hos följande bil. Litt. E N:o 18. Den brist på fortifikationsbefäl, som efter denna fördelning skulle uppstå, torde kunna fyllas dels af värnpliktigt befäl, hvaraf äfven för detta vapen någon tillgång torde vara att påräkna, och dels genom värnpliktige civilingenjörer, telegrafister och jernvägsingenjörer.

I fråga åter om behovet af befäl under fredstid, är den åsigten redan uttryckt, att vid fortifikationen allt befäl måste i regeln vara uti ständig tjenstgöring. Då officeren skall utbildas så väl till den mångsidiga och olikartade tjenstgöringen vid ingenjörtrupperne, som till fortifikationsofficer i ordets egentliga och gamla betydelse, och då hvarje underofficer bör kunna utföra alla de olikartade tekniska förrättningar, som vid detta vapen förekomma, så finnes här icke samma anledning, som vid öfriga vapen, att i fredstid hemförlofva en del af befälet.

Militäriskt ordnade signalerings- och jernvägs-korpsen tillhöra krigskonstens nyaste skapelser och äro en följd af telegrafens och jernvägarnes naturliga inflytande på krigsföretagen. Båda dessa truppslag äro numera oundgängliga för hvarje europeisk armé.

Fältsignalkompaniets åliggande blifver att bereda telegrafiskt samband mellan härens afdelningar och med det allmänna telegrafnätet, och äfven i vårt land måste under krigstid fältjernvägsafdelningar vara af stort gagn, för att i rätt tid och på ändamålsenligt sätt kunna förstöra för fienden nyttiga jernvägar, men deremot hastigt och väl iståndsätta dem, som fienden till vår skada gjort obrukbara, äfvensom för att på dessa senare tillfälligtvis öfvertaga trafiken. I en tid, då stora jernvägsbyggnader pågå i landet, så väl för statens som enskilda bolags räkning, kan det icke möta särdeles stor svårighet att vid utbrottet af ett krig uppbringa de behöfliga jernvägsafdelningarna till den styrka behöfvet kräfver, endast man under freden eger en stam af befäl och underbefäl, hvilken gjort till sin uppgift, icke allenast att sysselsätta sig med jernvägsbyggnad och jernvägs- trafik i allmänhet, utan äfven särskildt med beaktandet af de olika fall som i fält med största sannolikhet kunna ifrågakomma. Denna stam, som i förslaget finnes upptagen till 1 kapten, 3 löjtnanter, 25 underofficerare och 12 eliter, kunde lämpligen besörja trafiken på jernvägen Karlsborg—Sköfde, samt på denna bansträcka anställa de försök af olika slag, hvilka kunna vara behöfliga för afdelningens tekniskt-militära utbildning. Hon kunde äfven, genom för viss tid till tjenstgöring kommenderadt befäl och antaget manskap, ökas allt efter som hon vid statens eller vid enskilda jernvägsbyggnader finge användning och sålunda uppfostra en öfvad och militäriskt ordnad stam af arbetsmanskap.

Då icke något vapen finnes, som under krigstid antager jemförelsevis så stora former som *trängen*, hafva komiterade icke ansett sig kunna ifrågasätta, att vid detta vapen under fredstid skulle ens närningsvis på stat aflönas allt det befäl, som under krigstid kan komma att behöfvas, men de hafva likväl, för att erhålla en icke allt för fåtalig stam, ökat löjtnantsgraden emot hvad för fredstjenstgöringen i och för sig varit af nöden. Bil. Litt. E N:o 25 visar huru trängen är afsedd att på krigsfot ordnas. Hon är uppgjord med ledning af hvad man i andra land funnit vara nödvändigt, men med de förminskningar, som för våra förhållanden ansetts möjliga. Enligt denna beräkning skulle bristen på krigsfot uppgå till 53 officerare och 166 underofficerare, förutom 16 spel och 57 hofsmeder. Hvad officerarne angår, hafva komiterade föreställt sig, att denna brist skulle kunna fyllas genom värnpliktigt befäl, särdeles från rytteriet, och afskedade officerare som återinträdt i tjenst. Underofficersbristen åter torde kunna ersättas genom der-

till lämplige kavalerister och artillerister af landtvärnssklasserna. Det felande antalet spel och hofsmeder bör kunna fås bland de värnpliktige. Under fredstid torde det antal befäl och underbefäl, som för tjenstens behöriga upprätthållande mellan repetitionsöfningarna måste i tjenstgöring bibehållas, böra beräknas för hvarje bataljon till: bataljonschefen, 3 kaptener, 7 löjtnanter, inberäknadt adjutanten, 3 fanjunkare, 10 sergeanter och 20 korporaler samt derjemte 20 eliter för sin utbildning.

För de sex arméfördelningarna fordras sex *fördelningsgeneraler*, en hvar befälhafvare öfver den del af landets krigsmakt, som är förlagd inom hans fördelningsområde. Den hela förslaget genomgående åsigten om vigten af en snabb mobilisering samt om nödvändigheten, så väl i nämnda hänseende som för möjligheten af en väl ordnad förvaltning, af den militära administrationens fördelning mellan den centrala och flere lokala mynigheter och af en, om äfven begränsad, sjelfhushållning vid trupperne, angifver det vidgade verksamhetsområde, som enligt den nya härordningen skulle tillkomma fördelningsgeneralen, hvars befälsmyndighet och kontrollerande tillsyn sålunda skulle komma att utsträckas äfven till det rent administrativa området.

Såsom redan nu är förhållandet, böra dessutom till generalitetet höra: *inspektören för rytteriet*, *generalfälttygmästaren*, *fortifikationsgeneralen* och *chefen för generalstabens*. Generalfälttygmästaren bör tillika vara inspektör för artilleriet, och fortifikationsgeneralen inspektör för ingenjörtrupperna.

Fördelningsgeneralen bör emellertid, enligt komiterades åsigt, hafva full befälsrätt, icke endast öfver fotfolket och rytteriet, utan äfven öfver alla andra inom hans fördelning förlagde trupper, hvilket, likasom nu vid rytteriet, bör kunna förenas med vederbörande inspektörers verksamhet för de särskilda vapenslagens taktiska eller tekniska utbildning, om fördelningsgeneralens och inspektörernes inbördes rättigheter i öfverensstämmelse härmed ordnas genom en särskild instruktion. Det kan icke, synnerligast under de förhållanden som blefve en följd af den nya härordningen, vara rätt, att den befälhafvare, som i krig skall föra en trupp mot fienden, genom inskränkande bestämmelser afhållas ifrån att under freden taga någon befattning med denna trupp, göra sig förtrogen med egenheterna i dess taktik och bekant med dess befäl, det kan icke heller för denna trupp vara nyttigt att känna sig afsöndrad från den öfriga armén, och det vore en antagligen skadlig oformlighet, om ett eller annat truppslag skulle bilda afskilda enheter inom de i öfrigt militäriskt och administratift ordnade och sammanhållna arméfördelningarna.

I *generalstabens* nyligen antagna organisation har icke någon förändring ansetts böra ifrågasättas.

Den personal, som vid arméfördelningarnas och rytteri-inspektionens *stabers* i förslaget upptages, är ungefärligen lika med den, som för närvarande finnes anställd vid

militärdistriktens och kavaleri-inspektörens staber, med undantag af att underofficerare tillkommit, hvilka äro afsedde att biträda vid renskrifning, diariiföring m. m. d.

Artilleristaben bör för artillerivapnet hafva samma uppgift, som generalstaben för hären i allmänhet, och dess personal har i förhållande dertill blifvit ökad. Inom den samma bör, utom afdelningen för *expeditionsgöromålen*, finnas en *statistisk afdelning*, med uppdrag att följa artilleriets utveckling i främmande land, och en *teknisk afdelning*, för uppgörande af ritningar och förslag till erforderliga förändringar och förbättringar i materielen.

Den vid fortifikationen erforderliga befälspersonalen för tjenstgöringen hos fortifikationsgeneralen, i fortifikationens statistiska afdelning, i konstruktionsbyrån, i fortifikationsdepartementet, å rikets fästningar m. m. finnes upptagen å bil. Litt. D N:o 7.

Uti det inom Generalstaben uppgjorda förslaget har *eklesiastikstaten* vid armén blifvit inskränkt till en fältpredikant för hvarje fördelning, under fred tjenstgörande såsom garnisonspredikant å den ort, der fördelningens stab är förlagd, under det att uti alla öfriga garnisonsorter de presterliga göromålen skulle bestridas af dervarande presterskap mot lämpliga arvoden. Under krig, då enligt tjenstgöringsreglementets föreskrift en fältprost bör utnämnas för öfverinseendet öfver de vid hären anstälde eklesiastike tjenstemän, skulle härens behof af prester fyllas genom värnpliktige prestmän, hvilka således, tillika med ofvannämnde fältpredikanter, skulle vara härens hela eklesiastikpersonal.

Den besparing, som härigenom skulle vinnas, torde dock icke vara en fullgiltig anledning till rubbning af en lika vacker och betydelsefull, som med svenska härens minnen sammanvuxen inrättning. Våra svenska regementen hafva alltid varit, icke allenast militäriska enheter till upprätthållande af manstukt och god anda, utan äfven kyrkliga enheter till vårdande af gudsfruktan och religiöst lif inom armén. Är egen regementspastor ett andligt behof vid nuvarande indelta arméns regementen, huru mycket starkare skall icke detta behof framträda, då truppen under den vanliga fredstjenstgöringen utgöres uteslutande af ynglingar, af hvilka mången nyss lemnat föräldrahemmet. Af dessa skäl hafva komiterade icke ansett sig kunna biträda den ifrågasatta förändringen. De anse, att hvarje regemente hädanefter, som hittills, bör utgöra en egen kyrkoförsamling med egen själasörjare, fast aflönad på regementets stat, och föreslå således, att eklesiastikstaten må bestå af 48 regementspastorer, en vid hvardera af 26 fotfolksregementen, 11 rytteriregementen, 6 artilleriregementen, 2 ingenjörregementen och 3 trängbataljoner. Vid de särskilda batterier eller kompanier af artilleriet, hvilka icke tillhöra regementenas hufvudstationer, måste deremot särskild prestman förordnas. Under krigstid fylles behovet af prestmän vid sjukhus, depoter, fästningar m. m. genom värnpliktige prester, på hvilka tillgången dessutom icke torde blifva större, än att den tillökning af prestmän, som beredes hären genom hvarje regementes förseende med egen pastor, för krigsfoten torde visa sig vara väl af behovet påkallad.

I afseende på *justitiéväsendet* ifrågasätter det inom Generalstaben uppgjorda förslaget betydliga förändringar. En fältauditör skulle finnas anställd vid hvarje arméfördelningsstab och vara föredragande i fördelningskrigsrätten, som borde utgöras af kommenderande generalen, en regementschef, två regementsofficerare och fältauditören. Inom hvarje fördelning skulle derjemte finnas en garnisonsauditör, med åliggande att, vid förefallande behof och då kommenderande generalen pröfvade sådant behöfligt, biträda vid regementskrigsrätterna. Och vid hvarje regemente borde en kompaniofficer, som aflagt en för ändamålet lämplig examen, vara föredragande vid regementets krigsrätt, då icke garnisonsauditören blifvit dertill beordrad.

En anordning af denna beskaffenhet förutsätter en förändring af den för svenska krigsmakten gällande rättegångsordning, om hvars lämplighet, förutsatt att hon vore behöflig och gägnelig, komiterade icke ansett sig kunna ingå i pröfning, enär den allmänna rättegångsordningen beröres af denna förändring. Deraf följer dock icke, att hvarje regemente måste, såsom hittills, hafva egen auditör, utan anse komiterade, att, äfven med bibehållande af rättegångsordningen, auditörernes antal kan nedsättas och hufvudsakligen rättas efter garnisonsorternas antal och ortliga förhållanden.

Under krigstid förordnas, på sätt reglementet för tjensten i fält föreskrifver, en generalauditör vid hären i fält, och bland de värnpligtige, som aflagt juridisk examen, förordnas vice auditörer, der så kan vara af nöden.

Otvifvelaktigt är *fältläkarekorpsen*, liksom allt hvad som angår härens sjukvård, af yttersta vikt. Och på ett rätt ordnande deraf bero i väsentlig mån härens framgångar. Man måste i detta fall, såsom alltid när det gäller militära inrättningar, utgå från förhållandena under krig och söka så ordna för freden, att öfvergången till krigsfot kan ske med minsta möjliga omgång och rubbningar.

Detta har emellertid vida större svårigheter med fältläkarekorpsen, än med hvarje annan del af hären. Enligt bil. Litt. E N:o 26 skulle för en armé af 100 000 man på krigsfot erfordras 328 läkare, och härvid har gränsen för det minsta möjliga blifvit så nära träd, att t. ex. blott *en* läkare upptagits för bataljonen, som med icke stridande uppgår till 945 man, att ingen reserv af läkare beräknats, och endast behovet för första liniens sjukhus tagits i betraktande. Det uppgifna antalet är ock vida mindre än hvad, bland andra, Landtförsvarskomitén af 1865 på goda skäl uppgifvit. Men äfven när behovet icke räknas högre, möta stora svårigheter att fylla det samma i krigstid; ty att vid armén fast anställa hela det föreslagna antalet, hvaraf största delen under freden icke kunde få någon användning i dess tjenst, kan icke ens ifrågasättas. I nära öfverensstämmelse med det inom Generalstaben uppgjorda förslaget, hafva komiterade inskränkt sig till att för alla nya regementen och truppafdelningar uppföra läkare enligt hittills följda grunder, hvarvid dock blifvit antaget, att de vid Gotlands regemente anstälde läkare kunna bestrida läkarevården vid det på samma ö förlagda fältbatteri och fästningskompani, tillhörande 2:a Göta artilleriregemente.

Då arméfördelningen i allt annat utgör ett helt, med förmåga till sjelfständig verksamhet och sjelfständig öfvergång på krigsfot, bör hon ock inom sig ega all den sjukvårdsmateriel, som för hennes fältutrustning erfordras. Så väl för uppsigten öfver denna materiel, som för tillsynen öfver sjukvården inom fördelningen, bör inom fördelningen finnas en högre militärläkare, hvilken har inseende öfver fördelningens läkarepersonal och som till fördelningsgeneralen står i samma förhållande som regementsläkaren till regementschefen. Redan nu finnes vid hvarje militärdistrikt en fältläkare, men dennes verksamhet är inskränkt till generalmönstringarna. Fältläkaren skall efter nya härordningen vara öfverläkare vid fördelningens sjukhus, hafva tillsyn och utöfva kontroll öfver allt hvad som rör helso- och sjukvården samt hos fördelningsgeneralen föreslå hvad i detta afseende kan finnas ändamålsenligt. Fältläkaren blir på detta sätt en chef för en ganska omfattande verksamhetsgren och en vigtig mellanlänk emellan den medicinska centralstyrelsen och trupppläkarne. Till fältläkarens biträde bör en förste bataljonsläkare anställas.

Man har vid flere tillfällen föreslagit, att fullkomligt skilja fältläkarekorpsen från den civila läkarekorpsens öfverstyrelse och ställa den förre under en egen chef, hvilken omedelbart under krigsstyrelsen skulle ordna arméns helso- och sjukvård, så väl vid trupperne som på sjukhusen, samt hafva befälet öfver militärläkarne i alla de delar, der de ieke, hvad krigslydnad och rent militära tjensteförhållanden vidkommer, stå under vederbörande militärchefer. Denna grundsats är i allt hvad som rör förhållandena i fält godkänd genom Kongl. förordningen af den 13. Juni 1855 samt instruktionen den 12. Januari samma år.

Enligt dessa stadganden skall en generalfältläkare, med den myndighet ofvan blifvit antydd, förordnas då armén sättes på krigsfot. Att i fred fullständigt åtskilja den militära och civila helso- och sjukvården torde emellertid vara mindre välbetänkt. Den läkarepersonal, som finnes inom landet, är så liten, att den civila läkarevården ovillkorligen har behof af härens läkare, och desse kunna för sin vetenskapliga utbildning, liksom för sin utkomst, icke undvara den civila praktiken. Både det allmänna, armén och läkarne sjelfve skulle säkerligen förlora på en sådan åtgärd. Men då arméns sjukvård och dess läkares särskilda utbildning böra hafva en egen målsman i den allmänna öfverstyrelsen, hafva komiterade i öfverensstämmelse med det till dem öfverlemnade förslaget, ansett, att fältläkarekorpsen borde hafva en egen chef äfven under fredstid, och att denne, under benämning »öfverfältläkare», skulle vara ledamot af sundhetskollegium och der föredraga arméns sjukvårdsangelägenheter; att han inom nämnda collegium skulle hafva sin egen expedition; att fältläkarekontoret skulle ställas helt och hållet under hans öfverinseende, och att han till sitt särskilda biträde skulle få tvenne förste bataljonsläkare.

I öfverensstämmelse med dessa nu uttalade åsigter skulle härens ordinarie läkarepersonal bestå af: 1 öfverfältläkare, 6 fältläkare, 45 regementsläkare, 51 förste bataljonsläkare och 36 andre bataljonsläkare.

Detta antal fyller dock, såsom redan är ådagalagdt, icke på långt när behovet. För att i möjligaste mån afhjelpa hvad som brister, är det nödvändigt, att armén, såsom hittills, redan under fredstid försäkrar sig om de medecine studerande, som kunna för anställning såsom extra läkare finnas lämplige, och hafva därför 80 extra läkare eller stipendiater för hela armén blifvit föreslagne. Då hären försättes på krigsfot, böra ej allenast alle civile läkare, som äro inom värnpligtsåldern, inkallas till tjenstgöring vid den militära sjukvården, utan äfven alle värnpligtige, hvilka i någon mån egnat sig åt sjukas behandling eller sysselsatt sig med medicinska studier, såsom fältskärselever, farmaceuter m. m., anställas till tjenstgöring vid ambulanser och sjukhus.

Genom en fortsatt ändamålsenlig undervisning och öfning af sjukvårdssoldater kunna biträden af icke ringa värde för läkarne vinnas. Och vid hvarje kompani, squadron och batteri bör alltid ett antal sjukvårdssoldater utbildas.

Uti mobiliseringstabellerna är för öfrigt upptagen den personal af sjukbärare och sjukvaktare, som vid härens försättande på krigsfot ansetts erforderlig, äfvensom för sjukvården nödiga fordon.

Vigten af en duglig *hästläkarekorps* framgår af det stora antal hästar, som finnas vid en armé, dels vid trupperne och dels vid den stora trängen. Bilagan Litt. E N:r 23 visar, att behovet af hästläkare vid hären under krig, äfven med låg beräkning, uppgår till 111 personer.

Men, lika som vid fältläkarekorpsen, möta äfven här svårigheter att fylla detta behof. Med fäst afseende på hvad som är möjligt och på det antal, som under freden kan finna en lämplig användning, hafva därför blifvit i förslaget upptagne: en regementshästläkare och en bataljonshästläkare för hvarje rytteriregemente; likaså en regements- och en bataljonshästläkare vid hvarje artilleriregemente; en bataljonshästläkare vid hvarje ingenjörregemente och trängbataljon, samt för remonteringsväsendet dessutom en regementshästläkare.

För öfrigt föreslås på samma skäl, som i fråga om fältläkarekorpsen, att bland dem som egnat sig åt studiet af veterinär-vetenskapen, må antagas 10 extra hästläkare, samt att hästläkarekorpsen ställes i samma förhållande till öfverfältläkaren, som fältläkarkorpsen.

Under krigstid förordnas, enligt reglementets för tjensten i fält föreskrift, en öfverfältveterinär såsom inspektör öfver arméns hästläkare, hvarjemte de i värnpligtsåldern varande civile hästläkare inkallas till tjenstgöring vid hären eller dess depoter.

Den för *intendenturen* i förslaget upptagne personal af fältintendenter, regementsintendenter, utrednings- och förråds-förvaltare är endast beräknad efter fredsförhållandena. Att underhålla och aflöna i fredstid hela den intendenturpersonal, som på krigsfot fordras, bör icke kunna ifrågasättas och skulle vara utan synnerligt gagn, då det icke vore möjligt att gifva honom tillfälle till öfning och sysselsättning. Ordnas emellertid intendenturförhållandena under fredstid i den anda, förslaget angifver, kan det likväl antagas, att den befintlige

personalen skall lemna en någorlunda tillräcklig stam för intendenturen i fält samt möjliggöra en hastig mobilisering.

Genom den föreslagna anordningen erhåller nemligen ett antal intendenturtjenstemän redan under freden tillfälle till den utbildning, hvarförutan de under kriget skulle befinnas fullkomligt främmande för den omfattande verksamhet, hvilken förhållandena då oundgängligen kräfva, och som i så hög grad är ett vilkor för truppernes välbefinnande och krigsrörelsernas framgång. Äfven på detta område måste ihågkommas, att freden bör vara skolan för kriget, och att hvad som icke är redan före krigets utbrott tjenstedugligt i vår tids krig har föga värde.

Särskildt har fältintendenten äfven under fredstid en omfattande verksamhet sig uppdraget. På samma gång som han med hänseende till ekonomi och förvaltning är fördelningsgeneralens biträde i likhet med hvad stabschefen är på det militära området, är han äfven en mellanlänk mellan arméförvaltningen och truppernes förvaltnings organer. Honom tillkommer, att verkställa de besigtningar och inventeringar, som erfordras för förrådsförvaltningen, kassavärden och räkenskapsföringen, och att hos fördelningsgeneralen sjelfmant göra alla de framställningar, hvarigenom förbättringar i ekonomi och förvaltning kunna beredas och besparingar vinnas, äfvensom att granska från trupperne ingående handlingar och räkenskaper samt i dylika mål afgifva yttranden m. m. d. Med ett ord, på fältintendentens duglighet och sakkunskap kan det icke ringa grad blifva beroende, om förvaltningen i orterna skall blifva sparsam och ändamålsenlig.

Vid bestämmandet af det antal *handtverkare* med fast anställning och lön på stat, som vid artilleriets tygstat blifvit föreslaget, har man icke utgått från det verkliga behovet utan endast sökt skaffa en stam, hvilken hufvudsakligen genom förmånen af pensionsrätt alltid vore påräknelig, under det i öfrigt behöflige handtverkare borde antagas endast på viss tid. På detta sätt befrias staten ifrån att pensionera en allt för stor personal, utan att man för den skull numera torde behöfva frukta att icke kunna få skicklige arbetare.

Men, utom dylike handtverkare med fast anställning eller antagne på viss tid, bör armén äfven göra sig till godo den handtverksskicklighet, som finnes i de värnpligtiges led, hvarför den värnpligtige bör kunna utskrifvas icke allenast till vapentjenst utan äfven till annan befattning som vid hären är behöflig. Det är icke blott såsom stridande den värnpligtige uppfyller sin pligt emot fosterlandet. En härs mångtaliga behof af icke-stridande skulle omöjligen kunna fyllas, om icke den värnpligtige kunde användas till hvilken verksamhet som helst inom hären och åläggas att förrätta hvad honom i tjensten anbefalles. Vid regementena fordras, utom de redan under fredstid anstälde, en mängd handtverkare, hvarför de värnpligtige, sedan de genomgått sin rekrytexercis, böra kunna användas till handtverkare, i den mån de befinnas ega därför nödig handtverksskicklighet.

Det antal *spel*, som bör finnas vid härens olika afdelningar, är i förslaget under de särskilda vapnen upptaget. Detta spel torde böra i allmänhet rekryteras genom värnpliktige, hvilka efter tio månaders tjenstgöring och ådagalagd musikalisk färdighet anställas vid härens befälsstam, men då på denna väg, åtminstone efter all hittills vunnen erfarenhet, icke de bäste musikeleverne skulle komma att erhållas, torde det vara klokt att, såsom för närvarande, medgifva regementenas musikkorps, att vid sig anställa äfven ynglingar, som ännu icke nått värnpligtsåldern, men äro utrustade med framstående anlag eller särskild fallenhet.

Spelet bör vid fotfolkets regementen inkallas en månad före repetitionsöfningarnas början och vara i tjenstgöring till dessa öfningars slut, hvarefter endast 12 på bataljon beräknas för tjenstgöringen. Vid de öfriga vapnen torde allt spel behöfvas i tjenstgöring året om, i anseende till musikkorpsernas fåtalighet.

Härens hästar.

Att i fredstid underhålla det antal hästar, som för härens krigsfot behöfves, är icke möjligt, i anseende till dermed förenade kostnader och äfven i anseende dertill att, under freden, det endast för en del af dessa hästar finnes användning vid hären. För trosshästar och artilleriets fleste draghästar fordras dessutom inga andra egenskaper, än att de äro inkörda och tillräckligt kraftiga.

Deremot måste största delen af de ridhästar, som för krigsfoten erfordras, redan i fredstid underhållas, emedan det är för sent att först vid krigets utbrott anskaffa en mängd hästar, som först måste inridas, hvartill lång tid åtgår. Alle officerare, hvilka skola vara beridne, böra därför ständigt vara försedde med det antal ridhästar, som för tjensten i fält fordras. Dessa hästar böra framdeles, såsom hittills, vid generalitetet, generalstaben, fördelningsstaberna, rytteriet och fotfolket anskaffas genom officerarnes egen försorg, dock synes det vara billigt, att åt yngre officerare, som skola vara försedde med tvenne hästar, staten lemnar den ena, hvarigenom desse officerare befrias från en del af remonteringskostnaden, som synnerligast vid första inträdet i tjenst kan vara för den enskilde ganska betungande. Likaledes måste det, enligt komiterades åsigt, vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att officer, som i tjensten får en häst så svårt skadad, att den blifver obrukbar, erhåller en annan fullt tjenstbar häst af staten under de villkor, som till förekommande af missbruk kunna stadgas. Sådana fall böra icke allt för ofta under freden förekomma, men det måste vara för tjensten nyttigt, att befälet icke frestas att af aktsamhet om sina hästar, ofta kanske deras enda egendom, afhålla sig från den djerfva fältridt, som numera, synnerligast för rytteriet, är nödvändig.

Vid artilleriet, fortifikationen och trängen bör staten, likasom nu är förhållandet vid de båda första af dessa vapenslag, tillhandahålla kaptener och subalternofficerare erforderlig ridhäst, enär desse officerares tjenstgöring är af den vexlande beskaffenhet, att de endast tidtals måste vara beridne. Af samma skäl bör ock staten lemna ridhäst åt de officerare och vederlikar, som tillfälligtvis skola vara beridne, men hvilka under vanliga förhållanden icke tjenstgöra till häst.

För officerare af generalitetet och regementsofficerare af rytteriet upptager det inom Generalstaben uppgjorda förslaget endast två ridhästar, men komiterade anse, att desse officerare böra vara försedde med tre tjenstehästar, då det ofta för dem kan vara behöfligt att förfoga öfver en häst till ombyte, som är uthvilad och som icke rides af medföljande dräng.

För trupperne upptager det inom Generalstaben uppgjorda förslaget så väl *stamhästar*, inköpta af staten, som *legda hästar*. Stamhästarne vid rytteriet borde rätteligen uppgå till hela det antal ridna hästar, som på krigsfot är behöfligt, och sålunda till omkring 800 på hvarje rytteriregemente, men i anseende till de betydliga kostnader, som anskaffning och underhåll af härens hästar medför, har 600 stamhästar blifvit uppförda för hvarje rytteriregemente, enär detta antal bör vara tillräckligt för öfningarna under fredstid, om under repetitionsöfningarna första årsklassen sysselsättes med öfningar, i och för hvilka den icke behöfver vara beriden. Vid rytteriets försättande på krigsfot måste dock, till följd häraf, hela landtvärnsskvadronen och ungefär två tredjedelar af depotskvadronen göras beridna på hästar, som vid ett sådant tillfälle särskildt anskaffas och hvaraf sannolikt de flesta äro oridne. Stamhästarnes antal vid artilleriet, ingenjörtrupperne och trängen har blifvit beräknadt efter fredsbehovet under tiden mellan repetitionsöfningarna, eller för hvarje ridande batteri till 62, för hvarje åkande liniebatteri till 36, för hvarje ingenjörkompani och fältsignalkompani till 15, samt för hvarje trängkompani till 20 hästar.

Då emellertid den till ett rytteriregemente årligen inkallade första klassen endast uppgår till 150 man och då under tiden från den 1. Oktober till 1. Maj endast denna klass jemte 142 man underbefäl, trumpetare och eliter finnes vid regementet tjenstgörande, torde det icke vara nödvändigt, att under nämnda tid hafva flere än 300 hästar inne, remonterne deri inberäknade. Under de återstående fyra månaderna af året, då repetitionsöfningar icke pågå, men då andra årsklassen är i tjenstgöring, fordras 400 hästar, för att öfningarna skola kunna ändamålsenligt bedrivas.

Uti det från Generalstaben öfverlemnade förslaget ifrågasättes, att samtliga stamhästar, som för regementet icke behövas under tiden mellan repetitionsöfningarna, skulle, sedan de ett år blifvit inridna, lemnas till utfodring hos enskilde personer under 7 års tid, mot en i kontrakt stadgad godtgörelse och med rättighet för dessa att efter nämnda tid blifva egare af hästarne, likväl mot en ytterligare förbindelse, att de, i händelse hären sättes på krigsfot under följande tre år, skulle utan särskild ersättning aflemlna hästarne till närmaste rytteriregemente. Detta sätt att underhålla rytteriets hästar under tiden mellan sommaröfningarna synes emellertid hvarken vara rätt lämpligt för hästarne, eller lemna säkerhet för deras tillbörliga skötsel. Vårt rytteri, som genom sin mindre öfning i alla händelser får svårt att mäta sig med andra lands, bör icke försättas i en ännu mera ogynsam belägenhet genom att utrustas med mindre användbara hästar. En istadig eller illa riden häst sändes under nuvarande förhållanden år från år till exercisskvadronen, till dess han blifvit fullt dresserad. Rusthållshästar få icke användas i jordbruket, och det är befälets skyldighet att tillse, det denna föreskrift efterlefves. Dessutom är det rusthållarens egen fördel att väl vårda sin nummerhäst, enär han, om den kasseras, sjelf får anskaffa en annan. Intet af allt detta blefve förhållandet, om ifrågavarande förslag antoges.

Komiterade hafva därför tänkt sig ett annat sätt för underhållet af de stamhästar, som icke ständigt fordras vid rytteriregementena, nemligen uti särskilda hästdepoter.

Här kunna hästarne verkligen erhålla den skötsel, de tarfva för att vara tjenstedugliga, och detta för jemförelsevis billigt pris, enär de blott skola motioneras, icke användas i arbete, och således allenast ett fåtal skötare behöfves för att vårda dem. Efter behöfvet af dressur kan äfven ombyte af hästar mellan depoterna och regementerna ega rum. En ytterligare fördel beredes staten genom möjligheten att försälja hästarne, då de icke längre äro såsom rytterihästar duglige, hvarförutom de samue säkerligen en längre tid kunna behållas, än efter förbemälda förslag. Någon synnerligt stor kostnad för staten i och för upprättande af dylika hästdepoter torde icke heller uppkomma, enär indelta armén eger en mängd boställen, som för detta ändamål vore särdeles lämpliga.

Vid värfvade kavalleriet anskaffas remonterne nu genom sqvadronchefernes försorg, och artilleriets hästar inköpas genom furageringsdirektionerna vid de särskilda regementena. Detta förfaringssätt är möjligt, då hästantalet är ringa och fördeladt på några få regementen. Men, om för hela kavalleriet, för artilleriet, ingenjörtrupperne och trängen, efter nya härordningen, hästar skulle på samma sätt inköpas, uppstode sannolikt många svårigheter, och någon gång skulle må hända äfven inträffa, att de olika regementena vid sina uppköp komme att täfla med hvar andra och sålunda onödigtvis fördyra inköpspriset för staten. I likhet med förhållandet i andra land torde därför arméns förseende med hästar böra tillkomma en enda centralmyndighet, en remonteringsdirektion, med en regementofficer såsom ordförande och en regementshästläkare jemte nödig civil personal till biträde, Denna direktion borde ständigt vara i verksamhet och sålunda förvärfva sig en fullständig kännedom om tillgången på olika orter af hästar, passande för de olika vapnen.

De *legda* hästarne äro afsedde att under repetitionsöfningarna fylla det för artilleriet och ingenjörregementenas exercis behöfliga antalet och tillika att vid krigsutbrott i någon mån minska olägenheten utaf en mängd fullkomligt öfvade hästar vid dessa vapen. Uti legokontrakten bör intagas, att hästarne under en viss tid och mot bestämd ersättning icke allenast för den årliga sommareexercisen i fred, utan äfven för händelse af härens mobilisering stå till statens förfogande. Af sådana *legda* hästar erfordras för hvarje ridande batteri 36, för hvarje åkande liniebatteri 30, till samman för artilleriet 1,182, samt för ingenjörtrupperne 250, så att hela antalet komme att uppgå till 1,432 hästar.

Sålunda kan hvarje åkande liniebatteri för sin anspända exercis under repetitionsöfningarna förfoga öfver 66 hästar, och hvarje ridande batteri öfver 98 hästar, hvarigenom sådan exercis kan utföras antingen med sex pjaser utan ammunitionsvagnar, eller med fyra pjaser och lika många ammunitionsvagnar för batteri.

Då hvarterdera af ett ingenjörregementes tvenne pontonierkompanier bör öfvas i exercis med anspändt ekipage under fjorton dagar, och ett fältrustadt ingenjörkompani med ett krigsbryggeekipage behöfver 134 hästar, så blifva 100 *legda* hästar, till samman med stamhästarne, tillräcklige för hvarje regementes repetitionsöfningar, om endast

ett pontonierkompani i sänder fältrustas. För fältsignalkompaniet, som fältrustadt behöfver 56 hästar, äro dessutom 50 legda hästar afsedde.

Den tillgång på hästar, som på detta sätt blifvit beredd, afser emellertid endast fredsfoten. Så snart hären sättes på krigsfot, och antingen endast linien eller både linien och landvärnet uppkallas, växer behofvet af hästar så mycket, att icke några vanliga utvägar förslå till dess fyllande. Såsom af bifogade mobiliseringstabeller framgår, utgöres behofvet för hela hären på krigsfot af 36,821 hästar, under det att hären på fredsfot endast förfogar öfver 10,919 hästar. För anskaffande af denna mängd måste utomordentliga åtgärder tillgripas. Att fylla bristen genom uppköp skulle icke leda till ändamålet. Förutsatt att staten verkligen skulle lyckas att få köpa det behöfliga antalet hästar, fordrades dertill, äfvensom till hästarnes fördelning på de olika korpserna, en tid, hvars utsträckning vore på förhand oberäknelig och som kunde så försena krigsrustningarna, att alla öfriga åtgärder för att befordra härens hastiga öfvergång till krigsfot derigenom förfelades. Den enda utväg, att med full säkerhet och utan tidsförlust fylla behofvet, är, enligt andra lands föredöme, att på förhand åvägabringa en ordnad utskrifning, och komiterade hafva därför ansett sig böra tillstyrka hvad i det inom Generalstaben uppgjorda förslaget innehålles rörande denna fråga, eller att det för hären på krigsfot behöfliga antalet hästar skall lemnas af kommunerna, i förhållande till hästarnes antal inom hvarje kommun och mot ersättning af staten, enligt de närmare bestämmelser som genom särskild lag kunna blifva stadgade. Behöfligt antal fordon med seldon för de transporter, som icke kunna med arméns egna fordon verkställas, lemnas äfven genom kommunernas försorg.

Härens undervisningsanstalter.

Den märkliga företeelse, hvartill vår tid varit vittne, att ett land, hvars armé till sin största del genomlevvat en fredsperiod af öfver ett halft århundrade, innan den å nyo fick genomgå krigets eldprof, kunnat efter hvar andra i grund besegra två mäktiga, krigiska nationer, som aldrig saknat rik krigserfarenhet inom sina härar, kan icke förklaras ensamt af en härordning, som medgaf uppställandet af öfverlägsna stridskrafter och som främjade dessas ögonblickliga sammandragning och förande i fält. Hade icke massorna under freden erhållit en helgjuten och grundlig militärisk undervisning och en öfverlägsen krigsbildning, icke hade öfverlägsenheten i antal ensamt kunnat uträtta dylika storverk. Fordom, då krigen varade i årtal och fördes med en öfverdrifven försigtighet och långsamhet, kunde så väl manskap som härförare under och genom de samma erhålla sin militära uppfostran. Sedan krigen åter börjat räknas i månader och veckor, samt krigshändelserna följa hvar andra med en svindlande hastighet, är det för sent att lära kriget och krigskonsten efter härens mobilisering. En af det nya krigssättets följder är också, att krigserfarenheten icke längre ensam är tillräcklig, utan att hon måste stödjas af den duglighet, som under freden genom ett oafbrutet och tråget arbete i militärväsendets alla grenar, så väl på praktisk som teoretisk väg, kan förvärfvas. För detta mål äro härens undervisningsanstalter afsedda. Då härens alle medlemmar, soldaten i ledet lika väl som officeren, måste inhemta kunskaper och utvidga sitt vetande, böra undervisningsanstalterna inrättas så väl med afseende härpå, som på de särskilda vapnens behof.

Regementskolorna hafva till uppgift att bibringa härens manskap och underofficerare de militära och till allmänbildningen hörande kunskaper, som af dem efter en hvars anlag och förmåga kunna förvärfvas under den tid, tjänstgöringen varar. De värnpliktige skola således icke allenast vapenöfvas och inlära de instruktioner och reglementen, hvilka omedelbart röra tjensten, utan äfven i skolsalen fortsätta de studier, hvilka de afbrutit vid utträdet ur de borgerliga skolorna. Under vintermånaderna, då en hård väderlek och de korta dagarne inskränka öfningarna på fältet, blifver regementet en skola, der i särskilda afdelningar, för de värnpliktige i allmänhet, för eliter och för underofficerare, undervisning efter bestämd arbetsordning meddelas. Äfven åt dem, som eftersträfvat befodran till värnpliktige officerare, bör tillfälle beredas att erhålla undervisning och aflägga examen uti de militärämnen, hvilka för en sådan befodran kunna komma att bestämmas.

Instruktionsskolorna afse antingen en vidgad kännedom om tjänstgöringen, så i fred som i krig, och öfverensstämmelse i utbildning inom de olika truppfafdelningarna,

eller ock teoretisk och praktisk utbildning i vissa militära färdigheter. Till de förra höra instruktions-bataljoner, sqvadroner och batterier, till de senare åter skjut- och rid-skolor. För instruktions-skolorna beräknas i allmänhet en tid af två månader, men för ridskolan ordnas kurser af längre varaktighet.

För att *instruktionsbataljonen* skall få en styrka, som närmar sig den med hvilken härens bataljoner skola uppträda i fält, böra från hvarje liniekompani af härens fotfolks-regementen sändas fyra man underofficerare och eliter, hvarjemte, utom en regementsofficer såsom chef, till bataljonen beordras en officer från hvarje regemente. Hela styrkan skulle härigenom komma att uppgå till 27 officerare och 784 underofficerare och eliter, eller något öfver 800 man.

Instruktionssqvadronen har för rytteriet samma uppgift, som instruktionsbataljonen för fotfolket. Antalet elever bör vara så stort, att sqvadronen erhåller full fältstyrka, och bör därför utgöras af en officer samt 12 man underofficerare och eliter från hvarje rytteriregemente, hvarjemte en regementsofficer torde böra kommenderas såsom chef för sqvadronen. Hela styrkan skulle således komma att uppgå till 12 officerare och 132 man.

Instruktionsbatteriet skulle tillika vara en skjutskola för artilleriet, der icke allenast en del af de s. k. scientifika skjutöfningarna, utan ock all skjutning å längre afstånd, än hvartill regementenas öfningsplatser lemnade tillfälle, skulle verkställas. Sådana skjutöfningar hafva redan sedan någon tid blifvit verkställda å Tånga hed.

I flere land finnas för artilleriets skjutöfningar särskilda skjutplatser (s. k. polygoner) inrättade, hvilka, utom de vanliga villkoren för fullt vetenskaplig skjutning: tillräckligt vidsträckt horisontal skjutbana, skjutpaviljonger, distanshus m. m. d., blifvit i den mån fästnings- och positions-kanonerna tilltagit i kaliber och tyngd, försedda med häfkrafter, jernvägar m. fl. hjälpmedel till underlättande af de grofva pjesernas handterande. Anläggandet af en sålunda fullständigt ordnad skjutplats skulle äfven hos oss vara af stor nytta. Emellertid vore icke meningen, att alla de scientifika skjutningar, som kunna vara behöfliga för artillerivapnets framsteg och nya konstruktioners pröfvande, skulle uppdragas åt instruktionsbatteriet, hvars ändamål hufvudsakligen vore, dels att för artilleriet motsvara hvad instruktionsbataljonen och sqvadronen blefve för fotfolket och rytteriet, dels ock att uppdrifva skjutsäkerheten till högre fullkomlighet, än som vid de särskilda regementena kan vinnas. Skjutfärdighet är vid artilleriet nödvändigare än vid andra vapen. Ett infanteri som skjuter illa och ett rytteri som icke skjuter alls kunna dock användas, men ett artilleri som icke besitter skicklighet i skjutning är oanvändbart, vore dess manöverfärdighet aldrig så högt uppdrifven, ty elden är artilleriets enda stridssätt. Till instruktionsbatteriet måste därför kommenderas icke allenast officerare, utan äfven ett så stort antal underofficerare och eliter som möjligt. Gränserna härvid bestämmas af nödvändigheten, dels att icke borttaga allt för mycket befäl från truppens öfningar och dels att rätta sig efter skjutfältens storlek och antal, på det alle, som kommenderas, också måtte få den påräknade öfningen.

I betraktande af dessa omständigheter bör instruktionsbatteriet sammansättas, till det minsta, af 4 underofficerare och eliter från hvarje liniebatteri och fästningskompani

samt en officer från hvar annat liniebatteri och stå under befäl af en regementsofficer. Hela styrkan skulle då uppgå till 19 till 20 officerare samt 156 fältartillerister och 32 fästningsartillerister, uttagne bland underofficerare och eliter.

En *skjutskola* för infanteriet har sedan 1855 varit inrättad och så ordnad, att under loppet af 3 år en officer från hvarje bataljon genomgått skolan.

Med den fulländning infanterigeväret under de senaste åren erhållit och den ökade betydelse detta vapen derigenom vunnit, blifver det en angelägenhet af högsta vikt att söka till det yttersta uppdrifva skjutfärdigheten inom härens led, och det är därför nödvändigt att för regementena söka utbilda ett så stort antal af skicklige instruktörer i mål-skjutning som möjligt. Skjutskola bör därför hållas hvarje år, och till den samma kommanderas icke blott officerare, utan äfven underofficerare. Men det är numera icke endast infanteristen, som har behof af skjutfärdighet. Det sista kriget har tydligen ådagalagt, att rytteriet, för att kunna rätt sköta bevakningstjensten och äfven vid andra tillfällen själfständigt uppträda utan stöd af infanteri, bör vara försedt med långskjutande eldvapen. Till skjutskolan böra således beordras så väl fotfolk som ryttare.

Den enskilda ridskickligheten är grunden för rytteriets tjänstbarhet. Så väl för upprätthållandet af den högre ridkonsten, som ock för kavaleribefälets utbildning och dandandet af skicklige lärare i ridning och hästdressur, äro *ridskolor* nödvändiga.

Det inom Generalstaben uppgjorda förslaget upptager tvenne s. k. rid- och beslags-skolor för kavaleriet och artilleriet. De skulle förläggas till Lifgardet till häst och Husar-regementet Konung Carl XV och hafva tvåårig kurs, räknad från den 1. Oktober till den 1. Juli hvarje år. Till befäl och lärare vid hvardera skolan skulle turvis beordras 1 ryttmästare, 3 löjtnanter och 1 regementshästläkare. Såsom elever skulle till skolorna kommanderas en officer från hvarje rytteri- och artilleri-regemente samt en underofficer eller elit från hvarje sqvadron och batteri. Elevantalet vid hvardera skolan blefve sålunda 54 man.

Då enligt nämnda förslag rytteriet endast skulle få ett års öfning, var det naturligt, att man sökte afhjelpa de brister, som blefvo en följd af denna korta öfning, och att genom ridskolor af den utsträckning och sammansättning, som omnämnts, bereda rytteriet tillgång på en del gode ryttare och instruktörer.

På denna väg torde dock icke ändamålet med ridskolor nöjaktigt vinnas. Regementet bör alltid vara skyldigt, att själf utbilda sine instruktörer i ridning, och bör äfven kunna göra det med den tillgång på underofficerare och eliter, som komiterade föreslagit. Den å Strömsholm förlagda ridskolan, som genom sitt läge och sin hingstdepot, derifrån hästar af olika racer och lynnen stå skolan till buds, erbjuder fördelar, som svårligen i de föreslagna skolorna kunde påräknas, har redan burit särdeles goda frukter och bör genom sine faste lärare, bättre än skolor af mera tillfällig sammansättning, tillförsäkra svenska rytteriet om ridkonstens upprätthållande och framsteg samt bilda skicklige lärare för hennes spridning inom regementena. Den nuvarande föreskriften, att hvarje kavaleriofficer måste såsom vilkor för befordran till löjtnantsgraden hafva genomgått ridskolan vid Strömsholm, är ock ett särdeles godt medel att hålla ridkonsten vid makt samt att väcka

och underhålla kärleken för den samma inom vapnet. Härigenom lägges icke något hinder för att till skolan kommendera ett större antal beridareelever, än hvad nu är förhållandet, om till följd af den nya organisationen sådant skulle finnas behöfligt.

Med afseende på tiden för ridskolans genomgående anse komiterade icke, att den allmänna kursen vid ridskolan bör göras tvåårig, emedan regementena derigenom skulle beröfvas allt för många officerare under för lång tid. Då för närvarande en ettårig kurs visat sig vara tillräcklig, synes med den trägnare öfning inom regementena, som torde komma officerarne till del efter den nya härordningen, ett år med ännu större skäl för framtiden kunna antagas fullt motsvara behovet. Endast för dem, som företrädesvis vilja egna sig åt ridkonsten och utbilda sig till stallmästare, borde en längre, tvåårig, kurs bestämmas, såsom äfven nu är förhållandet.

Hvad slutligen vidkommer sammanslagningen af rid- och beslags-skola till en undervisningsanstalt, torde de skäl, som möjligen i andra land tala för en sådan åtgärd, hos oss saknas. Undervisning i enklare hofbeslag bör vid regementet kunna meddelas åt hvarje karl, och synnerligast åt eliter och underofficerare. De af härens manskap åter, som skola utbildas till hofslagare på stat vid regementen eller trängbataljoner, torde lämpligast inhemta dertill nödiga kunskaper vid statens civila läroanstalter, d. v. s. vid veterinärinrättningarna i Stockholm och Skara samt äfven vid landtbruksskolan å Alnarp.

På grund af hvad som nu blifvit anfördt anse komiterade, att ridskolan å Ströms-holm bör fortfarande bibehållas, samt att lärokursen i allmänhet bör vara ettårig och endast för dem, som önska vinna en högre färdighet i ridkonsten, tvåårig.

Krigsskolans ändamål är att vara en läroanstalt för blifvande officerare. De nu gällande bestämmelserna för inträdet i denna skola synas i allmänhet icke fordra annan förändring, än att endast underofficerare böra derstädes emottagas såsom elever.

Med afseende på lärokursens längd torde det vara af vikt, att den icke utsträcker mera än som är oundgängligen nödvändigt, på det att officersbefordran icke må allt för sent uppnås. Då den värnpligtige, för att blifva underofficer, måste vara fullt hemmastadd uti allt hvad som tillhör en soldats och en underofficers tjensteåligganden och redan hafva genomgått en tillfredsställande kurs i exercis och manöver samt dessutom, för att vinna inträde i krigsskolan, måste hafva aflagt maturitetsexamen, bör tiden för denna skola kunna hufvudsakligen egnas åt militära undervisningsämnen och praktiska öfningar, som afse officersbildningen. Under sådana förhållanden torde ett år vara tillräckligt för skolans genomgående.

Artilleri- och Ingeniör-skolan. Vid högre artilleriläroverket å Marieberg, inrättadt 1817 och i början afsedt endast för artilleriofficerare, hafva sedan 1832 äfven officerare af den öfriga armén och af flottan mottagits. Sedan sistnämnda år har ock genomgåendet af detta läroverk varit ett villkor för inträdet i generalstaben. 1866 förändrades läroverket till en krigshögskola, vid hvilken undervisning skulle meddelas på tvenne hufvudlinier, den ena för generalstabsaspiranter och den andra för artilleri- och fortifikations-officerare.

De svårigheter, som möta vid föreningen i samma läroverk af tvenne så väsentligen skilda undervisningsgrenar, tilltaga tvifvels utan i samma mån, som artilleriets och fortifikationens officerspersonal kommer att ökas, och det kunde befaras, att den linie, som hade det öfvervägande antalet elever samt derjemte vore obligatorisk, äfven skulle blifva den för läroverkets rigtning företrädesvis bestämmande. Ju mer vapnen förbättras och kunskapsfordringarna ökas, desto nödvändigare blifva rena specialstudier, och deras omfång växer småningom derhän, att hvarje högre militärläroverk allt mer förvandlas till en specialskola. I alla land har man sålunda funnit sig nödsakad att upprätta särskilda skolor för skilda delar af militärvetenskapen, och detta torde äfven blifva oundgängligt i vårt. I öfverensstämmelse med dessa åsichter äro tvenne högre militärläroverk föreslagna, nemligen en artilleri- och ingenjör-skola och en krigshögskola: den förre afsedd för artilleri- och ingenjör-officerare; den senare för alla de officerare, som, utöfver föreskrifna fackkunskaper hvar och en vid sitt vapen, i allmänhet önska förvärfva sig högre militära insigter och särskildt för dem, hvilka önska vinna inträde i generalstaben.

Att äfven skilja artilleri- och ingenjör-undervisningen i särskilda skolor torde deremot icke vara nödvändigt, då dessa vapen hafva så många gemensamma undervisningsämnen, och kostnaden blefve större för två, än för ett läroverk.

Det kan emellertid icke vara behöfligt att ålägga *hvarje* artilleriofficer inhemta samma kunskapsmått. För artilleristen i allmänhet är icke nödvändigt, att i alla delar känna artillerivapnets teknik, krutlärans teori eller den högre ballistiken, icke heller att ega en vidsträcktare kunskap i de abstrakta vetenskaper, hvaruti vid en högre läroanstalt för specialvapnen undervisning måste meddelas, och dessutom, när officersantalet vid artilleriet blifver så stort, som det nya förslaget ifrågasätter, försvåras redan derigenom möjligheten att af alle artilleriofficerare fordra en omfattande vetenskaplig bildning. Det torde därför böra finnas tvenne lärokurser för artilleriets officerare, nemligen en högre för dem, som vilja egna sig åt vapnets tekniska utbildning, och en allmän, som alle de öfrige skulle vara skyldige att genomgå.

Artilleriofficerare hafva nemligen alltid behof af specialstudier, och ensamt krigsskolans genomgående kan icke vara tillräckligt för vidare befordran inom vapnet. Då artilleriets hela verksamhet beror på ett skickligt begagnande af detta vapens samman-satta förstörelseverktyg, så måste hvarje artilleriofficer hafva förvärfvat det kunskapsmått, som härför erfordras, och den allmänna lärokursen bör ordnas efter denna fordran, men tillika få den omfattning, att icke artilleriet nedsättes från sin ståndpunkt såsom ett vetenskapligt vapen.

Att båda lärokursernas sammanförande till det gemensamma artilleri- och ingenjör-läroverket skulle för sjelfva undervisningens meddelande och för besparing af lärarekrafter vara nyttigt, är gifvet, men å andra sidan skulle flere, icke oviktiga, fördelar vinnas, om den allmänna lärokursen, eller åtminstone större delen af undervisningen för den samma, kunde förläggas till artilleriregementena.

För närvarande ingår mängen ung man vid artilleriet, innan han tillräckligt gjort sig reda för, huru vida han är i besittning af den förmåga af ihärdiga studier och träget

arbete, som fordras för genomgåendet af en högre undervisningsanstalt, der lärotiden är skarpt begränsad och examens afläggande inom viss tid måste föreskrifvas, på det kurserna utan hinder af hvar andra må kunna oafbrutet fortgå. Det inträffar då lätt, att ett misslyckadt försök vid centralskolan tillintetgör officerens hela framtid och för honom stänger utsigten till vidare befordran inom vapnet, äfven om han i dess praktiska användande egde all erforderlig skicklighet. Vore lärokursen förlagd till regementet, behöfde denna fordran på examen inom en viss tid icke vara så ovilkorlig, enär elevernes antal alltid blefve ringa, och den unge officeren hade tillfälle att, jemte fullgörandet af den vanliga tjänstgöringen, under någon längre tid dertill bereda sig. För staten kan det vara likgiltigt, om en något längre eller kortare tid användes för förvärfvande af ett föreskrifvet vetande, men för individen, och kanske ock för sjelfva vetandet, blefve det mången gång en vinst, om dess inhemtande icke måste intvingas inom en bestämd tidsrymd.

Dessutom vore det sannolikt af icke ringa betydelse för spridande af kunskaper inom hären, att äfven bildningsanstalterna något spriddes. Om inom hvarje fördelnings område funnes en skola, der ett högre mått af kunskaper meddelades, än som för den första officersgradens vinnande erfordrades, kunde tillfälle beredas för äfven andre officerare, än artilleriets, att öfvervara föreläsningarna samt sålunda vidmakthålla intresset för militära studier och utveckla det militära vetande, de förut inhemtat.

En enda centralskola har emellertid den obestriddliga fördelen, att alltid kunna påräkna fullt skicklige lärare, och att, då många elever från olika regementen äro samlade, uppväcka inbördes täflan och större håg för det gemensamma sträfvandet.

Då komiterade likväl anse det vara utom deras befogenhet att ingå i en pröfning af lärokursernas omfattning, hvarförutom ett bestämdt yttrande, huru vida undervisningen bör förläggas till regementena eller uteslutande till centralskolan i hufvudstaden, icke kan afgifvas, hafva de endast velat uttala den åsigten, att för artilleriofficerarne böra fastställas tvenne lärokurser, en högre och en allmän, hvaraf den förre genomgås vid artilleri- och ingenjör-läroverket, och den senare antingen vid detta läroverk, eller ock vid artilleriregementena, om så skulle finnas lämpligt och undervisningen vid regementena kunde för för ändamålet ordnas.

Hvad åter angår ingenjörofficerarne, så tillhöra de en, i jemförelse med artilleriet, liten korps, hvilken, om ock dess tjänstgöring inskränkte sig till den vid truppen, ovilkorligen måste ega en fullständig kännedom om ingenjörvetenskapens alla delar, i anseende till de mångfaldiga arbeten vid desse trupper kunna förekomma, såsom fältbefästningar och fältarbeten af alla slag, anläggande och förstörande af vägar och jernbanor, broslagningar och öfvergångar af vattendrag, uppförande af alla slags träkonstruktioner, minörarbeten m. m., hvadan någon eftergift på hvad som hittills ansetts oeftergiftigt, eller att de samtliga skola genomgå den högre skolan, svårligen torde kunna ifrågasättas. Då här till kommer, att det äfven åligger desse officerare att leda och verkställa alla de arbeten, hvilka tillhöra den permanenta fortifikationen samt fästningars belägrande och försvar, så inses lätteligen, huru nödvändigt det är, att gifva alle en så fullständig utbildning för för vapnet, som är möjlig.

Lärokursen för ingenjörsofficerare och för de artilleriofficerare, som egna sig åt det tekniska och vetenskapliga af vapnet, har, med ledning af hittills vunnen erfarenhet, blifvit föreslagen till tvåårig. Den allmänna kursen för artilleriofficerare torde kunna in-skränkas till ett år.

Krigshögskolan, öppen för officerare af alla vapen, som önska inhemta en högre allmän militärisk bildning och en mera omfattande blick öfver krigsväsendets alla delar, än vid specialskolorna vinnas, kan anses såsom slutstenen i den byggnad af undervisningsanstalter, genom hvars ändamålsenliga ordnande staten åsyftar att åt hären gifva all den bildning för kriget, som under fred kan förvärfvas. Denna skola bör förläggas till hufvudstaden, der de bästa lärarekrafterna torde kunna för den samma vinnas. Dess genomgående bör vara ett vilkor för dem, som söka inträde vid generalstabén. För närvarande är elevernes antal vid krigshögskolan på Marieberg i medeltal 45. Visserligen är det af-sedt, att artilleri- och ingenjör-skolan skulle afskiljas från krigshögskolan, men då å andra sidan officerarnes antal i den nya hären skulle blifva betydligt större, än i den nuvarande, torde antalet elever vid den nya krigshögskolan icke böra beräknas lägre än till 60. Läro-kursen har, med uppehåll i undervisningen under en del af sommaren för vapenöfningars beivstande, blifvit, likasom nu är förhållandet, antagen till tre år.

Befordran och afsked.

Då hvarje grad inom hären, allt efter vidsträcktheten af dermed följande befälsrätt, fordrar större tjenstevana, ökad erfarenhet och mera omfattande militära kunskaper, måste staten, för att försäkra sig om ett dugligt befäl, uppställa vilkor, utan hvilkas uppfyllande en befordran till vissa befälsgrader icke kan medgifvas, och, då det tillika är af vikt, att hvar och en på sin plats uppjuder alla sina krafter att fylla den samma, måste staten söka att förbinda individens intresse med sitt eget och därför bereda honom utsigt till den befordran, af hvilken han kan göra sig förtjent, och derigenom äfven till en vidgad verksamhet och en bättre utkomst.

Såsom vilkor för befordran till första underbefälsgraden har, utom underofficers-examen, en tjenstgöringstid vid trupp af minst 18 månader blifvit föreslagen.

För det närvarande finnes ingen viss tjenstetid stadgad för dem, som antagas till korpraler, men, då korpralernes antal är ringa och manskapets tjenstetid flerårig — vid indelta armén mångårig — har en allt för hastig korpralsbefordran icke varit att befara, och något stadgande om vissa års tjenstgöring för befordrans ernående icke behöfligt. I den nya härordningen åter, med ett ökadt antal underbefäl och med så kort tjenstgöringstid för de värnpliktige, att fastheten i hären hufvudsakligen måste vinnas genom befälet, kan det vara nödvändigt, att genom en bestämd föreskrift uttrycka, att icke endast aflagda kunskapsprof, utan äfven den säkerhet och vana i tjensten, som endast dess utöfning under någon längre tid lemnar, äro vilkor för befordran. Då största delen af det första tjenstgöringsåret åtgår för soldatbildningen, är en derefter följande 6 månaders underbefälsskola det minsta, som kan fordras för underofficersgradens erhållande. Ett undantag har emellertid blifvit föreslaget och är nödvändigt för dem, som söka officersbefordran. Att en genom allmänna kunskaper vunnit större förståndsutveckling bidrager till en hastigare utbildning för alla yrken och äfven för krigareyrket, är af erfarenheten bekräftadt, och den yngling, som erhållit en för officersbefordran passande uppfostran, kan i de flesta fall på betydligt kortare tid, än den värnpliktige i allmänhet, afsluta sin utbildning såsom soldat. Den som aflagt fullständig maturitetsexamen bör därför kunna befordras till underofficer redan efter 8 månaders tjenstgöring, så vida han inom denna tid aflagt underofficersexamen och i öfrigt gifver hopp om, att han kan blifva lämplig till officer. Den sålunda befordrade står emellertid i ett annat förhållande, än öfrige underofficerare, emedan han vunnit sin befordran för att kunna ingå vid krigsskolan. Han bör därför icke heller borttaga någon af härens fasta underofficersplatser, utan befordras till underofficer öfver stat.

För att vinna officersbefordran bör underofficeren hafva genomgått krigsskolan, men han bör ock, efter genomgåendet, minst trenne månader göra tjänst såsom underofficer och derunder ådagalägga sin lämplighet för vidare befordran. Genom en sådan föreskrift vinnes äfven, att den unge officersaspiranten under krigsskolans genomgående icke endast eftersträfvat det mått af kunskaper, som fordras för en examens afläggande, utan ock söker förvärfva den duglighet vid deras tillämpning och den stadga i lynnet, som böra fordras af den blifvande officeren. Från inträdet i hären såsom värnpliktig fordras således 11 månaders tjänstgöring vid trupp och krigsskolans genomgående för befordran till officer. Hvad maturitetsexamen vidkommer, är dennas afläggande redan nu ett vilkor för officersgraden och ett af allmänna meningen antaget bevis på en humanistisk bildning, hvilken icke inom officersståndet kan undvaras, i synnerhet då den nya härordningen gör officeren till befäl för en trupp, inom hvilken alla bildningsgrader kunna hafva målsmän. Komiterade våga dock uttala den åsigten, att det från militärisk synpunkt vore önskligt, om tiden för elementarläroverkens genomgående kunde, i öfverensstämmelse med senaste läroverkskomité's förslag, i någon mån nedsättas, på det att icke tiden för officersbefordran måtte allt för mycket försenas.

Vid de vetenskapliga vapnen har det alltid ansetts nödvändigt, att officerarne i första graden visa sig ega de kunskaper, som för dessa vapen erfordras, och har ingen anledning förekommit att ifrågasätta någon annan förändring i nu gällande bestämmelser för befordran till löjtnant vid artilleriet och fortifikationen äfvensom för inträde i generalstaben, än som kan föranledas af en förändrad anordning af läroverken. Vid rytteriet har ock antagits, att officeren borde hafva genomgått ridskolan, förr än han befordras till löjtnant.

Som efter den nya härordningen tjänstgöringen blifver väsentligen olika i linien och i landtvärnet, och det är af vikt, att landtvärnets befäl icke förvandlas till en särskild befälsklass, underlägsen liniens i tjensteduglighet, måste man uti föreskriften om viss tids tjänstgöring uti linien, innan öfverflyttning till landtvärnet får ega rum, söka en borgen för, att den vid landtvärnet mindre ofta förekommande trupptjänstgöringen icke allt för menligt inverkar på det dervid anställda befälets förmåga att föra trupp. Å andra sidan fordra landtvärnsofficerens åligganden särskild vana och öfning, som icke alltid kunna förvärfvas, om förflyttningen till landtvärnet sker vid för långt framskriden ålder. Med anledning häraf hafva komiterade ansett sig böra föreslå vissa bestämmelser om tjenstetid och lefnadsålder för öfverflyttning från linien till landtvärnet.

Om än täta omflyttningar mellan linien och landtvärnet icke äro för tjensten vid det senare nyttiga, bör dock icke landtvärnsbefälet anses såsom en så från linien afskild befälsklass, att icke förflyttning från landtvärnet till linien äfven må kunna ske.

För befordran till värnpliktig officer har maturitetsexamen ansetts böra vara ett vilkor, enär det är af vikt, att den värnpliktige officeren icke i allmän bildning står lägre än hans kamrater vid härens befälsstam, och att han icke blifver ansedd såsom tillhörande en lägre klass af officerare. Då emellertid af den värnpliktige officeren

endast fordras förmåga att föra sin truppafdelning, icke att utbilda den, och han under vanliga förhållanden, med sin inskränkta tjänstgöringsskyldighet, endast kan komma att användas i de lägre graderna, hafva, såsom öfriga vilkor för att blifva värnpliktig officer, endast föreslagits 10 månaders tjänstgöring med derunder vunnen befordran till underofficer och den särskilda officersexamen, som kan blifva fastställd. Att föreskrifva krigsskolans genomgående, vore att förfela målet, enär endast få af dem, som kunde önska att fullgöra sin återstående värnplikt såsom officerare, utan att ingå i den fasta befälsstammen, skulle vilja underkasta sig den tidsförlust som deraf vore en följd.

Att uti grunddragen till den nya härordningen för öfrigt intaga utförliga bestämmelser om befordran, torde vara mindre lämpligt. Det har därför endast blifvit i allmänhet föreslaget, att eliter och underofficerare antagas och befordras af regementschefen, efter vederbörande kompani-, squadrons- eller batteri-chefers hörande, och att officerare utnämnas, befordras och förflyttas af Kongl. Maj:t.

För det närvarande sker befordran i allmänhet inom regementet. Det ligger i naturen af den nuvarande armén, att förflyttningar inom den samma mindre ofta förekomma och äro med en viss svårighet förenade. Då största delen af härens befäl icke ligger i jemn tjänstgöring, eller olika korpser äro i ständig beröring med hvar andra, kan ett sådant förhållande utan allt för stor olägenhet fortvara. Fördelen af befordran inom regementet är onekligen, att alle dess medlemmar med förkärlek fästa sig vid det samma, och att en god och varm regementsanda vidmakthålles. Olägenheten åter är, att befordran sker olika hastigt vid olika regementen, hvarigenom officerare af lika duglighet och med lika lång tjänstebana befinna sig på helt olika grader, blott därför att de tillhöra olika regementen. För att i möjligaste mån afhjelpa denna olägenhet, utan att borttaga de nämnda fördelarne, torde befordran för officerare i allmänhet böra ske regementsvis till och med kaptens- eller ryttmästare-graden, men till högre grader: vid fotfolket, inom fördelningen, och vid öfriga vapen inom hvarterdera af dessa. Vid fortifikationen åter måste befordran för *alla* grader af officerare ske inom vapnet, enär officerarne der utgöra en enda befälskorps. Hvad underofficerarne vidkommer, torde, såsom hittills, befordran böra ske inom regementet.

En viktig omständighet vid ordnandet af befodringsförhållandena är tillförsäkran- det af vissa civila beställningar åt militärer, som visa sig dertill duglige. Möjligheten för härens befäl att, i händelse af minskad kraft och uthållighet för tjensten på fältet, kunna öfvergå till andra befattningar, som mera öfverensstämma med deras verksamhetsförmåga, är utan tvifvel ett af de bästa medel att uppehålla tjensteduglighet hos befälspersonalen. Med anledning häraf och efter föredömet af ett land, der värnplikten varit följdriktigast tillämpad, har man ansett, att åt officerare och underofficerare borde medgifvas företrädesrätt till *härens* civila beställningar, derest de fullgjort de för dessa beställningar föreskrifna fordringar och befinnas för dem lämplige.

Utom hären finnes dessutom en mängd lägre befattningar i *statens* tjänst, för hvilkas fyllande fordras icke större kunskaper, än som i allmänhet egas af härens underofficerare, men företrädesvis det ordningssinne och den pålitlighet, hvartill denna befälsklass uppfostras och som bör framdeles, likasom hittills, blifva dess utmärkande drag. Till sådana befattningar hafva komiterade icke tvekat att tillstyrka företrädesrätt för underofficerare, om de efter någon tids profjtjenstgöring i öfrigt finnas dertill passande. Ett sådant företräde kan icke i en värnpligtshär, der alle landets söner skola inträda, anses såsom en orättvisa mot någon samhällsklass. Dock bör en viss tjänstetid i hären bestämmas såsom vilkor för detta företräde, som först derigenom vinner sitt berättigande; men denna tid bör icke vara längre, än att förflyttningen till en annan tjänstebana kan ske under den kraftfullaste åldern, och har tiden därför blifvit föreslagen till 10 år.

Utsigten för härens befäl och synnerligast för dess underofficerare att kunna öfvergå till civila beställningar har i värnpligtshärar visat sig vara ett nödvändigt vilkor för att kunna hålla kadrerna fulltaliga. Tjenstgöringen för befälet är i en värnpligtshär vida skild från den i en yrkesarmé. I den senare antages årligen ett jemförelsevis mindre antal rekryter, hvilkas utbildning endast sysselsätter ett fåtal af befälet, då deremot i värnpligtshärar hela årsklasser ingå såsom rekryter, och hos oss, med en kortare tjänstetid under fanan, skulle hela den i tjenstgöring varande styrkan årligen ombytas. Här blifver således befälets vanliga tjenstgöring en fortgående rekrytskola. Officeren stiger småningom i grader och får i samma mån olika tjensteåligganden och större verksamhetsområde, men underofficeren har år från år samma tjenstgöring och den så väl tyngsta, som enformigaste, delen af det gemensamma uppfostringsarbetet, eller att, så i skolsalen som på fältet, vara rekryternes förste handledare. En sådan tjenstgöring kan i och för sig icke vara särdeles lockande, och erfarenheten visar derjemte, att en längre tids fortsättning dermed i allmänhet verkar slappande på den kraft och spänstighet, dess rätta fullgörande kräfver. Att endast genom höga löne- och pensions-förmåner samt tidig pensionsålder göra denna bana eftersökt och upprätthålla personalens tjenstduglighet, blefve med det talrika underbefäl, som enligt den nya härordningen skulle fordras, allt för dyrbart. Den enda utvägen att för en måttlig kostnad få ett fulltaligt och godt underbefäl är således företrädesrätten till passande civila befattningar, och komiterade äro, med stöd af andra lands erfarenhet, öfvertygade om, att detta skulle lända till så väl härens som statens sanna fördel och äfven vara till nytta för de förvaltningsgrenar, inom hvilka härens f. d. underofficerare komme att användas.

Eliter och underofficerare böra afskedas af regementschefen. Eliterne böra såsom sådane icke få qvarstå mera än 5 år, enär de före denna tid böra hafva vunnit befordran, om de dertill äro duglige, och det strider mot grunderna för en värnpligtshär att bilda ett slags värfvad trupp, hvilket skulle blifva förhållandet med eliterne, om de icke åtföljde sine jemnåriges klass till landtvärnet. Officerare böra afskedas af Kongl. Maj:t.

Uti det inom Generalstaben uppgjorda förslaget har skyldigheten för befälet att lemna tjensten vid viss ålder blifvit antagen. Denna fråga sammanhänger emellertid på det allra närmaste med den om befälets pensionering. Genom anvisandet af pensioner söker staten i allmänhet förekomma vådan af, att befälskadreerna fyllas med öfverårige eller af annan orsak mindre tjenstbare personer, på samma gång som han, genom utsigten till en betryggad ålderdom, söker i tjensten qvarhålla dem, som i annat fall, särdeles i vår tid, skulle i sin kraftigaste ålder kunna känna sig frestade att öfvergå på det enskilda förvärfvets, för dugligheten i flere hänseenden mera lockande, banor. Men skyldigheten att taga afsked vid viss ålder kan icke såsom grundsats stadgas under annat villkor, än att pensionen ställes i sådant förhållande till aflöningen, att tjenstemannen, efter afräkning af de kostnader tjensten medför, kan anses i allmänhet lika bergad på den förra, som på den senare eller, hvad de högre tjensterna angår, åtminstone finna en anständig utkomst. Som emellertid det föreliggande förslaget icke innehåller några bestämmelser angående härens pensionsväsende, hafva komiterade icke ansett, att i förslaget borde intagas ett stadgande om tvunget afskêd.

Härmed hafva de dock ingalunda velat uttala den åsigt, att ett dylikt stadgande icke skulle från statens synpunkt vara nyttigt och för arméns tjenstbarhet af gagn. De hafva endast velat erinra, att frågan icke kan eller bör från den om pensionsväsendets ordnande skiljas. Enligt deras förmenande bör tiden för pensionsåldern alltid sättas före den, då skyldigheten att taga afsked inträder. Under förutsättning att pensioner bestämmas, som skydda sine innehafvare från näringsbekymmer på deras ålderdom, torde underofficerare, korpraler och sergeanter böra lemna tjensten vid 45 års ålder, fanjunkare vid 55 år, officerare, till och med kaptensgraden, vid 55 år, majorer och öfverstelöjtnanter vid 60 år. För de officerare åter, som bekläda förtroendeembeten, torde icke någon bestämd tid för skyldigheten att taga afsked behöfva stadgas, enär det enligt grundlagen är Kongl. Maj:ts uteslutande rätt att dem afskeda, då han finner sådant vara för tjensten lämpligt.

Om ofvanstående tider fastställas för ovilkorligt afskedstagande, har det vidare synts komiterade, som om motsvarande tider för rättighet till pensions erhållande borde vara: för korpraler och sergeanter 40 år, för fanjunkare 45 år, för kaptener 50 år, för öfverstelöjtnanter och majorer 55 år, för öfverstar 60 år och för generaler 65 år. Det torde icke behöfva anmärkas, att här uttalade åsigter endast afse pensionstidens förhållande till tiden för obligatoriska afskedet, och att komiterade i intet afseende velat härmed bestämdt angifva de tider, då pension borde kunna erhållas, hvilket, såsom hitills, väl kommer att bestämmas olika efter den pension, om hvars erhållande fråga är.

Att hvar och en, som erhållit afsked med pension från härens befälsstam, bör vara pliktig att inom landet under krigstid göra den tjenst, hvartill han i förhållande till sina krafter och sin ställning kan vara användbar, är ett stadgande, som af pensioneringen bör vara en gifven följd.

Slutligen har i Generalstabs-förslaget blifvit ifrågasatt, att hvar och en, som någon viss tid varit anställd vid härens befälsstam och derifrån erhållit afsked före uppnådda 45 års ålder, vid utbrytande krig skulle vara skyldig att, intill nämnda ålder, träda i tjänstgöring vid landtvärnet. Men ett dylikt stadgande hafva komiterade icke trott sig kunna förorda, enär utan pension afskedade officerare och underofficerare icke kunna hafva andra pligter, än öfrige medborgare, och de, intill 40 år, äro den enda verkliga befäls-tillgången för landstormen.

Härens aflöning, beklädnad och underhåll.

Enligt det inom Generalstaben uppgjorda förslaget skulle den värnpliktige under sin första tjänstgöring erhålla 1 rdr rmt om dagen i aflöning jemte qvarter in natura, men därför vara skyldig att sjelf bekosta sitt underhåll, så väl som sina beklädnads- och remtygs-persedlar. Vid alla truppafdelningar, der kokinrättning funnes, skulle ordnas gemensam mathållning. Till bestridande af kostnaden för denna mathållning äfvensom för tvätt skulle 60 öre om dagen innehållas. Understeg denna kostnad nämnda belopp, skulle skilnaden tillgodoskrifvas soldaten och till honom utbetalas, då han hemförlofvades. För beklädnad, för småpersedlar samt för remtyg och utredning skulle vidare på aflöningen 30 öre om dagen innehållas, och endast återstoden kontant till honom utbetalas i förskott för 5 dagar i sänder.

Värnpliktig, inkallad till repetitionsöfningar, skulle erhålla qvarter, beklädnad och underhåll in natura samt dessutom 20 öre om dagen, deruti inberäknadt slitningsersättning för småpersedlar.

Under vanlig tjänstgöring skulle sålunda den värnpliktige mot ett, en gång för alla bestämdt, belopp af 1 rdr om dagen vara pliktig att »sjelf bekosta» underhåll, beklädnad, utredning, tvätt m. m. med rättighet att vid sitt hemförlofvande uppbära gjorda besparingar.

Denna uppfattning af den värnpliktigets ställning i förhållande till staten hafva komiterade emellertid icke ansett sig kunna biträda. Efter deras förmenande är det billigt, att den värnpliktige af staten erhåller hvad han oundgängligen behöfver, d. v. s. underhåll m. m. in natura, men icke att han göres beroende af gällande pris eller af en mer eller mindre god förvaltning, så att den ena årsklassen, möjligen olika på olika orter, gör besparingar, och den andra kanske måste åtnöja sig med en mer eller mindre tillfällig förknappning. Komiterade äro derjemte af den öfvertygelse, att, om med äldre trupp det kan vara förmånligt att i en eller annan form afsluta ett slags passevolans, så bör deremot en sådan alldeles icke komma i fråga för unge värnpliktige, hvilka icke stanna i tjänstgöring tillräckligt länge för att hinna lära sig att väl sköta sig sjelfve och sina persedlar. Med en sådan trupp — och Preussen med sin kloka och sparsamma förvaltning är äfven i detta hänseende ett efterföljansvärdt föredöme — måste härens förvaltning tvärt om uppträda såsom en sträng uppfostrare och in natura lemna den värnpliktige hvad han behöfver, så i ena som andra hänseendet, men icke annat eller mera. Någon »aflöning» för den värnpliktige, som ju endast fullgör en allmän medborgerlig skyldighet, torde icke behöfva ifrågasättas, åtminstone icke i vidsträcktare mån, än att staten består honom ett obetydligt belopp för extra utgifter, motsvarande den nu utgående s. k. por-

tionsskillingen, på det, då icke något tillfälle till enskild förtjänst lemnas honom, den som alldeles saknar egna tillgångar icke må vara helt och hållet urständssatt att förskaffa sig de mindre förnödenheter, hvilka ej kunna in natura af staten erhållas. Komiterade föreslå således, att, så snart den värnpligtige inkallas i tjänstgöring, erhåller han af kronan in natura qvarter, underhåll, beklädnad och utredningspersedlar, hvarjemte honom bestås tvätt, putstyg och dylikt samt i kontant 6 öre om dagen.

Men om den värnpligtige sålunda icke i allmänhet kan anses berättigad till någon penningersättning för fullgörandet af sin militärtjänst, så fordrar dock billigheten att någon förhöjning i den dagliga aflöningen lemnas honom, derest han hålles i längre öfning, än som af flertalet utkräfvcs. Genom ett sådant tillägg kan han sättas i tillfälle att bereda sig en och annan förmån, och sjelfva tjänstgöringen blifver mera eftersökt. I detta hänseende hafva komiterade ansett, att de värnpligtige vid rytteriet, som hållas 17 månader i oafbruten tjänst, böra få ett tillägg af 3 rdr i månaden, och vid fotgardet, artilleriet och ingenjörtrupperne, som endast hafva en obetydligt längre tjänstgöring än fotfolket i allmänhet, ett tillägg af 1 rdr i månaden.

Enligt den nya härordningen medgifves det de värnpligtige, till en viss procent af årsklassen, att qvarstanna uti tjänstgöring utöfver den bestämda öfningstiden: vid rytteriet intill 2 år och vid öfriga vapen intill 18 månader, räknadt från första inställedagen. För desse hafva inga förmåner blifvit ifrågasatta utöfver hvad af andre värnpligtige åtnjutes. Om än det onekligen är för armén en fördel att hafva i sina led manskap, som tjenat en jemförelsevis längre tid, så har dock härordningen genom eliterne sökt försäkra sig om det oungämligaste behofvet af dylike kadersoldater, och stadgandet uti § 16 afser hufvudsakligast att bereda ett tillfälle för värnpligtige, att efter den föreskrifna öfnings-tidens slut qvarstanna någon tid i tjänstgöring, om de, i saknad af enskild tjänst eller arbete eller ock af annan anledning, sådant skulle önska.

Ehuru komiterade föreslagit underhåll och beklädnad in natura för de värnpligtige, återstår likväl en fråga af stor vikt för de kostnadsberäkningar, hvilka, såsom bilagor, åtfölja detta underdåniga betänkande, den nemligen, om 1 rdr om dagen, såsom i Generalstabs-förslaget blifvit antaget, kan i medeltal för hela den styrka, som ligger uti tjänstgöring, under vanliga förhållanden anses motsvara kostnaden för en mans föda, kläder, utredning och aflöning.

Hvad härvid först angår födan, så, då kostnaden för matportionen, enligt den för värfvade regementen fastställda provianteringsstaten, för det närvarande, oaktadt de inom en del garnisonsorter högt uppdrifna pris å matvaror, vexlar omkring 60 öre, och arméförvaltningen till detta belopp beräknat den föreslagna nya normalproviauteringsstaten för indelta armén och beväringmanskapet, i hvilken stat, som i dryghet endast i ringa mån understiger den förstnämnda, äfven ingår kokved, och då en mathållning för hela året bör kunna ske något billigare än den, som beräknas endast för de indelta truppers och beväringmanskapets korta vapenöfningar, torde ock 60 öre kunna beräknas såsom blifvande kostnad för de värnpligtiges föda.

Att förslagsvis uppgifva den blifvande kostnaden för de värnpliktigas beklädnad, remtyg och utredning möter större svårigheter, enär de nuvarande förhållandena inom armén därför lemna föga ledning.

För indelta armén och beväringsskicket underhålles beklädnaden genom beklädnadsdirektioner mot en bestämd ersättning, beräknad efter viss brukningstid för munderingen, men de öfriga persedlarna omedelbart af arméförvaltningen. Munderingsslitningen sker emellertid vid dessa trupper under helt andra omständigheter än dem, som skulle förekomma efter den nya härordningen, hvartill kommer, dels att, då den indelta soldaten har rätt till den afärdade munderingen, och då omsättningen för hela regementet sker samtidigt, ofta en del endast halfslitna persedlar utdelas till soldaterna såsom deras enskilda egendom, dels ock att så väl stammens som beväringens beklädnadsförvaltning ofta lemnat betydliga öfverskott. De värfvade truppers persedlar åter hafva hittills underhållits på passevolans, och passevolanssumman lemnar ingen säker ledning för underhållskostnadens bedömande, enär deri ingår och måste ingå ersättning för passevolantörens äfventyr och besvär. Om än passevolansen vid några värfvade regementen numera upphört, har detta så nyligen inträffat, att någon erfarenhet från det nya underhållssättet ännu icke kan med säkerhet hemtas.

Söker man deremot upplysning om, hvad dagkostnaden för motsvarande persedlar uppgår till i våra grannland, så, ehuru det af tillgängliga uppgifter är ganska svårt att med full visshet utröna de rätta siffrorna och om samtliga persedlar i dem ingå, finner man dock, att dessa siffror blifva efter våra förhållanden låga, och torde icke allenast i anseende till de hos oss i allmänhet gällande högre pris på alla material och med anledning af de större fordringar, klimatet i vissa fall ställer på munderingen i Sverige, än t. ex. i Preussen och Danmark, samt de betydligt olika tjänstefordringarna i Norge, förberörda siffror icke obetingade kunna läggas till grund för våra beräkningar. Men om dagkostnaden för beklädnad och utredning antages till 30 öre, synes den blifva tillräcklig, då vid pontonierbataljonen, der passevolans aldrig varit införd, kostnaden för mundering, remtyg och utredning icke öfverstigit detta belopp, som, enligt hvad förkommer blifvit upplyst, icke heller blifvit uppnådt vid det i Stockholm förlagda Kongl. Norska gardeskompaniet.

Om till de båda omnämnda siffrorna, 60 öre för maten och 30 öre för beklädnad och utredning, läggas 2 öre om dagen för manskapets tvätt och putstyg samt 6 öre för dagaflöningen, så erhålles 98 öre, och då återstående 2 öre på hela antalet tjänstgöringsdagar är tillräckligt att bestrida aflöningstillägget vid de, i förhållande till den öfriga armén, fåtaligare rytteri-, artilleri- och ingenjör-trupperne, så anse komiterade, att 1 rdr kan öfver hufvud beräknas såsom dagkostnad för en under vanliga förhållanden i tjänstgöring varande värnpliktig.

Under repetitionsöfningarna åter, då trupperne icke kunna vara kasererade, och således både provianteringen verkställas och munderingen slites under helt andra förhållanden än de vanligen förekommande, torde det blifva nödvändigt att beräkna dagkostnaden till 1 rdr 10 öre för hvarje man.

Eliterne hafva ansetts böra erhålla samma förmåner in natura som värnpliktigt manskap, men en något högre dagaflöning samt derjemte en månadslön, för deras större förpligtelser. Skulle vid dessa aflöningsförmåners bestämmande hänsyn tagas till den inkomst, individen nu för tiden kan erhålla i de borgerliga yrkena, kommer man till allt för höga siffror. Den utsigt till befordran, som det betydliga antalet underofficersplatser lemnar, jemte håg för tjensten måste anses i främsta rummet vara de bevekelsegrunder, som förmå den värnpligtige att qvarstanna under fanan och för längre tid egna sig åt krigarens yrke. Utgår man från denna åsigt, bör en månadslön af 5 rdr och en dagaflöning af 10 öre under all tjenstgöring kunna vara en lämplig aflöning för eliten. Månadslönen och dagaflöningen göra för år till samman 96 rdr 50 öre, hvilket icke är en obetydlig årsinkomst för en yngling, som i öfrigt af staten får, ej blott allt hvad han för sitt uppehälle behöfver, husrum, föda och kläder, utan äfven en undervisning, som under alla förhållanden bör vidga hans utsigter för framtiden.

Lika som den värnpligtige, erhåller eliten, då han är i tjenstgöring, fri sjukvård och på militärsjukhusen läkarevård, medicin och förplägning samt, i stället för dagaflöningen, 6 öre om dagen till småförnödenheter.

Innan komiterade öfvergå till befälets aflöningsförmåner, torde några ord böra förutsändas om de allmänna grundsatser, hvarefter denna angelägenhet blifvit i det från Generalstaben öfverlemnade förslaget ordnad, och hvilka grundsatser i allt väsentligt blifvit af komiterade biträdda. Dessa grundsatser äro egentligen tvenne. Den ena är, att då en del af befälet skall ligga i ständig garnisonstjenstgöring, under det en annan del vore, utom en kortare tid af året, hemförlofvad eller, i egenskap af landtvärnsbefäl, hade en tjenstgöring som icke hindrade enskildt förvärf, aflöningsförmånerna blifvit delade i fast lön och dagaflöning, af hvilka den förre skulle utgå obergende af tjenstgöringstidens längd, och den senare endast under tjenstgöring. Den andra grundsatsen är, att aflöningsförmånerna skulle blifva lika för samma grad vid olika vapen, enär sysselsättningen blefve i det närmaste lika för alle, som vore i tjenstgöring, oberoende af det vapen de tillhöra, och staten skulle ersätta de särskilda kostnader, som tjensten kunde medföra för dem af befälet, som genom egen försorg skulle vara beridne.

Deraf att aflöningsförmånerna delas i lön och dagaflöning behöfver dock icke följa, att en tillfällig sjukdom eller en kortare tjenstledighet ovilkorligen skulle medföra förlusten af dagaflöningen, helst om ingen annan af denna anledning behöfde inkallas i tjenstgöring. Likaledes bör äfven annat arbete än tjensten vid trupp anses såsom tjenstgöring, och således genomgående af de militära undervisningsanstalterna, hvilket onekligen är ett arbete lika mycket till härens som den enskildes fördel, icke medföra förlust af dagaflöning, men komiterade hafva ansett dessa undantagsförhållanden böra blifva föremål för särskilda reglementariska bestämmelser och icke tillhöra grunddragen af härordningen.

Hvad särskildt underbefälet vidkommer, så kunna dess aflöningsförmåner icke sättas så höga, att endast genom dem tjensten blifver eftersökt. Utom de stora kost-

nader, som i anseende till underbefällets talrikhet uppkomne, skulle detta befäl derigenom sättas i en annan, från det öfriga manskapets mera afskild ställning, än som med beskaffenheten af deras tjenstgöring vore rätt förenlig. Det har ock redan, i fråga om underbefällets befordran och afsked, blifvit anmärkt, att ett vilkor för att få ett dugligt underbefäl är, att låta någon tids tjenstgöring såsom underofficer blifva ett trappsteg för erhållande af passande civila befattningar i statens tjenst, och det är under förutsättning häraf, som underbefällets aflöningsförmåner af komiterade blifvit föreslagna. Om än härigenom en behöflig omsättning bland underbefälet kan beredas, måste det dock vara en fördel, om en del underofficerare, och i synnerhet fanjunkare, icke allt för ofta ombytas, utan något längre qvarstanna i tjensten. Detta måste icke allenast beaktas vid bestämmandet af de högre underofficerslönerna, utan är äfven beroende af lönens förhållande till pensionen i de grader, der förflyttning till pension kommer i fråga. Då emellertid pensioneringen icke är föremål för komiterades behandling, hafva de endast antagit, att pensionerna för dessa grader komma att lemna sine innehafvare en efter deras ställning betryggad framtid.

Det har vidare blifvit antaget, att underofficerarne borde, så vidt sådant vore förenligt med deras tjenstgöringsförhållanden, erhålla kvarter, beklädnad, utredning och portion af staten. Då aflöningsförmånerna äro små, måste det vara en fördel, att bekomma så stor del af dem som möjligt in natura, hvarigenom löntagaren blifver oberoende af vexlande pris och undgår det inflytande, som exempel och en missförstådd själfkänsla att icke vilja stå efter kamrater kunna öfva på lefnadssättet. I alla händelser kunde hvarje enskild löntagare svarligen fylla sina behof för hvad det kostar staten att lemna honom dem in natura, äfven om underofficerarne finge ett något finare kläde i sin vapenrock, än soldaterna, och underofficersbordet något bättre försedd, än manskapsbordet. Hvad kvarteret särskildt beträffar, måste det för tjensten vara fördelaktigt, om underofficerarne bo i kasern, och utan att största delen bor der, kan icke tjensten väl skötas. För de underofficerare, som till äfventyrs äro gifte, bör icke hinder möta att, i stället för portion, få dess värde i kontant. Utom dessa fördelar in natura, skulle underofficerarne få månadslön och dagaflöning.

Dessa båda aflöningsförmåner böra stå i ett lämpligt förhållande till hvar andra. Månadslönen får icke vara så stor i förhållande till dagaflöningen, att underofficeren finner för sig fördelaktigare att icke vara i tjenstgöring, icke heller så liten, att pensionen, som alltid bör stå i ett visst förhållande till den fasta lönen, blifver allt för ringa. Dagaflöningen i och för sig bör icke sättas så hög, att kostnaderna för staten, då hären sättes på krigsfot, och allt befäl, äfven det värnpliktiga, är i tjenstgöring, blifva allt för höga. En sida af frågan, som icke bör lemnas ouppmärksam, är, att industrien och yrkena numera gifva så riklig ersättning åt sine idkare, att de militärer, som hemförlofvas, i allmänhet höra antagas kunna förskaffa sig god förtjenst. Dagaflöningen synes därför, åtminstone i de lägsta graderna, böra sättas jemförelsevis hög i förhållande till lönen, så att de, som äro i tjenstgöring, härför erhålla lämplig godtgörelse.

Den för korpraler och konstaplar af befälsstammen föreslagna månadslön af 10 rdr och dagaflöning af 25 öre göra, för år räknadt, den förra 120 rdr, och den senare 91 rdr 25 öre, och synas vara afpassade efter förhållandena.

För de korpraler åter, hvilka icke tillhöra den fasta befälsstammen, det vill säga, antingen värnpliktige, som äro officersaspiranter och blifvit befordrade till underofficerare öfver stat, eller korpraler, som tagit afsked från befälsstammen, men ännu äro i värnpligtsåldern och göra vapenöfning med sin klass, hafva samma förmåner som för korpraler af befälsstammen blifvit föreslagna, med undantag af månadslönen. Både ur följdriktighetens och nyttans synpunkt bör allt det befäl af samma grad, hvilket för tjensten behöfves, så snart det är inkalladt till tjenstgöring, åtnjuta enahanda förmåner. Eleverne vid krigsskolan göra visserligen icke underofficerstjenst under den tid de vistas vid skolan, men då i allmänhet de af befälet som genomgå militära undervisnings-anstalter borde få behålla sin dagaflöning, finnes intet skäl att göra något undantag för krigsskolan.

Sergeanternes löner hafva ansetts böra delas i två klasser, med ett lika antal löner i hvardera. Då fanjunkarnes antal i förhållande till sergeanternes är ganska ringa, och således endast ett fåtal bland underofficerarne kan uppnå fanjunkaregrad, är det af vikt, att de äldre sergeanterne blifva något bättre aflönade, på det att hären må någon längre tid få behålla duglige underofficerare.

För sergeanterne vid linien har andra klassens månadslön blifvit upptagen till 20 rdr, och första klassens till 30 rdr, men dagaflöningen för båda klasserna till 40 öre, allt utom kvarter, beklädnad, utredning och portion.

Jemväl för sergeanterne vid landtvärnet hafva tvenne löneklasser med lika antal löner i hvarje klass och med samma belopp som vid linien blifvit föreslagna samt derjemte beklädnad in natura. Endast under tjenstgöring vid linien eller vid vapenöfningar vid landtvärnet erhålla de i öfrigt samma förmåner som liniens sergeanter. Under annan tjenstgöring deremot, den vanliga landtvärnstjensten oberäknad, har man måst bestämma endast dagaflöning, hvilken torde böra sättas till 1 rdr. För beklädnaden, som består in natura, är i den kostnadsberäkning, hvilken såsom bilaga åtföljer komiterades underdåniga betänkande, beräknadt ett årligt belopp af 50 rdr för hvarje person.

För fanjunkarne, som innehafva den högsta underofficersgraden inom hären, måste löneförmånerna göras jemförelsevis goda, på det duglige underofficerare måtte eftersträfvadessa tjänster. För fanjunkare och styckjunkare vid linien har därför, utom beklädnad och kvarter in natura, beräknats en månadslön af 60 rdr samt derjemte portion in natura eller i kontant och en dagaflöning af 1 rdr. Då de egentliga lefnadskostnaderna, nemligen bostad, kläder och föda, kunna erhållas in natura och sålunda göras oberoende af tillfälliga prisstegringar, torde en sådan aflöning kunna anses nöjaktig.

För fanjunkare vid landtvärnet har, utom beklädnad, samma månadslön blifvit antagen, som för liniens fanjunkare, samt i öfrigt samma förmåner som för desse under tjenstgöring vid linien och vid landtvärnets vapenöfningar, men vid annan tillfällig

tjenstgöring dagaflöning med 1 rdr 50 öre. Då för öfrigt, vid sidan af de militära åliggandena, landtvärnsfanjunkaren bör kunna utan men för tjensten sköta åtskilliga civila uppdrag, torde hans ställning i förhållande till fanjunkarne vid linien, som äro i oafbruten tjenstgöring, icke blifva ogynsam. För landtvärnsfanjunkarne npptages beklädnaden uti kostnadsberäkningen äfven till 50 rdr om året.

Fanjunkare och sergeanter, som icke tillhöra härens fast aflönade befälsstam, torde, i likhet med hvad ofvan för korpralerna blifvit föreslaget, böra, med undantag af månadslön, under all tjenstgöring uppbära aflöningsförmåner, motsvarande deras grad.

För härens faste handverkare hafva uti det inom Generalstaben utarbetade förslaget blifvit upptagna löneförmåner i öfverensstämmelse med dem, som blifvit tilldelade de underofficersgrader, med hvilka de ansetts kunna vara jemförlige. Som det emellertid icke är möjligt, att bestå portion in natura, qvarter m. m. d. åt flere slags handverkare, och dessutom personer, hvilka antingen efter taxa erhålla särskild betalning af kronan för större delen af sitt arbete, eller kunna bereda sig dylik inkomst genom så kalladt öfverarbete, samt derjemte ofta ega tillfälle till en ganska god enskild arbetsförtjenst, svårligen utan orättvisa torde kunna tillerkännas samma aflöning som deras militära vederlikar, hvilkas hela tid upptages af tjensten, hafva komiterade funnit sig nödsakade att för berörde handverkare följa en annan grund vid aflöningsförmånernas bestämmande och för dem endast upptagit fasta årslöner. Efter jemförelse med nuvarande löner och med de förbättringar i dessa, som funnits skälige, hafva de i förslaget upptagna lönebelopp blifvit bestämda.

Endast för gevärshandverkarna vid landtvärnet, hvilka icke äro i ständig tjenstgöring, torde för kommanderingar böra fastställas, utom lönen, en dagaflöning af 1 rdr.

Härens spel har blifvit deladt i fyra löneklasser, på det att olika grad af skicklighet och längre tjenstgöring må erhålla tillbörlig ersättning. Förmånerna i dessa olika klasser hafva rättats efter eliternes och underofficerarnes, till och med 1:a klassens sergeanters, aflöningsförmåner. Musikdirektörer hafva blifvit upptagne till lön lika med löjtnanter af 2:a klassen, regementstrumpetare, hvilka leda musikens öfningar vid rytteriet och artilleriet, der inge musikdirektörer äro anstälde, lika med fanjunkare. Regementstrumslagarne torde böra bättre lönas än spel af 1:a klassen, men dock icke efter samma grunder som regementstrumpetare, med hvilka de, enär musikdirektör alltid finnes vid fotfolksregementena, icke äro fullt jemförlige; de hafva därför erhållit dagaflöning såsom fanjunkare, men i öfrigt samma förmåner som spel af 1:a klassen.

För landtvärnsspelet, som endast kort tid är i tjenstgöring, har icke klassfördelning ansetts lämplig, utan endast en för alle lika månadslön af 8 rdr och beklädnad in natura. Vid inkallelse till tjenstgöring vid linien eller till vapenöfning vid landtvärnet bör landtvärnsspelet, i likhet med öfrig vid landtvärnet anställd personal, erhålla samma förmåner som deras likar af linien, dock utan förhöjning i månadslönen. Äro de deremot använde till annan tjenstgöring föreslås för dem, såsom för landtvärnssergeanterne, en dagaflöning af 1 rdr.

I öfverensstämmelse med förhållandet uti andra lands värnpligtsarméer, hafva komiterade trott sig böra för härens underofficerare och spel tillstyrka fri sjukvård, hvarvid de, som icke äro i tjänstgöring, intagas på närmaste sjukhus. I stället för dagaflöningen erhålla sergeanter och korpraler samt vederlikar 15 öre och fanjunkare 30 öre om dagen till småförnödenheter, så vida de sjuknat under tjänstgöring och blifvit intagne på militära sjukhus. Äfven härens handtverkare torde böra få fri sjukvård och medicin samt kunna intagas på militärsjukhusen emot lämpligt afdrag å aflöningen. För ofvannämnde personals familjer, om de vistas i samma garnison, der mannen eller fadren är tjänstgörande, anse komiterade fri läkarevård och fria läkemedel äfven böra bestås.

Vid kommenderingar utom regementena, tjänsteresor och för särskilda befattningar utgår aflöningen enligt de bestämmelser, som af Kongl. Maj:t kunna komma att utfärdas.

Hvad officerarne vidkommer, är det ännu svårare att bestämma aflöningsförmånerna utan i sammanhang med pensionerna, än för underofficerarne, enär för de förre icke, såsom för de senare, ett stort antal civila platser kan stå till buds. Från den enskildes ståndpunkt kan en lön möjligen vara tillräcklig, då han eger förhoppning att på sin ålderdom, när hans arbetskraft är förbrukad, erhålla en nödtorftig bergning, under det att han i motsatt fall måste anse sig ega billiga anspråk på en högre lön under sin tjänstetid, för att derigenom blifva i tillfälle att göra besparingar för den tid, då han icke längre kan tjena. Men äfven från statens synpunkt är ett klokt afvägdt förhållande mellan lön och pension lika nödvändigt. Skall det vara möjligt att från hären kunna afsöndra det befäl, som till följd af ålder eller sjukdom icke längre är tjenstbart, och hvars kvarstående i tjänst sålunda mera är till skada än gagn, måste aflöningen stå i ett visst förhållande till pensionen, så att den senare utgör en på förhand bestämd del af den förre, afpassad efter tjänstgöringstid och ådragen bräcklighet (invaliditet). Då emellertid det i Generalstaben uppgjorda förslaget icke berör pensioneringen, hafva komiterade, till hvilkas bepröfvande nämnda fråga således icke blifvit hänskjuten, dock vid sitt arbete utgått från förutsättningen, att en pensionsreglering, uppgjord i öfverensstämmelse med här nu antydda grundsatser, samtidigt med den nya härordningen varder genomförd. För öfrigt, då den stränga tjänstgöring, som inom en värnpligtsarmé, med så kort tjänstetid som den här föreslagna, måste vara ovilkorlig regel, derest ändamålet, belä folkets militära uppfostran icke skall förfelas, borttager för större delen af befälet hvarje möjlighet till biinkomster, hafva komiterade, särdeles i en tid af nästan oupphörliga prisstegringar, endast med tveksamhet förordat de i förslaget upptagna löneförmånerna. Genom att tilldela underofficerarne qvarter, portion och beklädnad in natura, har man kunnat göra dem så vidt möjligt oberoende af prisskillnader på olika tider och orter. För officerarne, hvilka uteslutande äro hänvisade till penningelöner, torde deremot icke kunna undvikas, att samma aflöningsbelopp på ett ställe af landet blir otillräckligare än på ett annat. Kunde inqvartering in natura beredas alle officerare, vore härmed ett bland de verksammaste medel funnet att lämpa aflöningsförmånerna efter kostnaderna på platsen.

Genom ökade jernvägsförbindelser jemnas nemligen småningom prisen på föda och kläder m. m., under det att bostadskostnaden, som beror af en mängd lokala förhållanden, alltid torde komma att vexla. Men om äfven tillfälle att bo i kasern kan beredas en eller annan officer, lär dock icke inqvartering in natura kunna ifrågasättas för flertalet af dem. Att uppgöra fullt nöjaktiga tariffer för inqvarteringsersättning i kontant, möter och stora svårigheter, enär prisen för bostadslägenheter ofta vexla på samma ställe inom helt kort tid. Komiterade hafva därför icke trott sig kunna i detta hänseende föreslå någon ändring i det ursprungliga förslaget, att officerarnes aflöningsförmåner endast skola bestå af två delar: en för år beräknad *lön* och en *dagaflöning*.

Underlöjtnantslönen har blifvit satt till 600 rdr. Detta belopp är visserligen ringa men med dagaflöningen, 2 rdr, bör dess innehafvare genom sparsamhet och klok omtanke kunna draga sig fram, och mera torde icke få ifrågasättas för de första lönegraderna. Ut i den nya armén, der alle, som äro i tjänstgöring, under de flesta timmarne af dagen äro upptagne af sin tjänst, kunna dessutom atskilliga anordningar vidtagas för att minska lefnadskostnaderna för officerarne, såsom gemensamma officersbord, ständigt bruk af uniform i garnison, uppköp genom intendenturens försorg af kläde och persedlars förfärdigande genom regementets egne handtverkare m. m. d.

För löjtnantsgraden hafva lönerna blifvit delade uti tvenne klasser, med lika antal löner i vardera, 900 rdr i andra och 1,200 rdr i första klassen. Det kan nemligen icke vara skäl att lika aflöna en löjtnant, som nyss lemnat underlöjtnantsgraden, och en som står på väg att utnämnas till kapten. För båda klasserna har samma dagaflöning eller 2 rdr blifvit föreslagen.

Kaptensgraden är den grad, öfver hvilken flertalet officerare icke kommer. Bestämmandet af lönen i denna grad är sålunda, i öfverensstämmelse med de åsichter som redan blifvit uttalade, att i viss mån äfven bestämma pensionsbeloppet. Genom fördelningen af lönerna i tvenne klasser, såsom i det nya förslaget blifvit gjordt, blifver det likväl endast den äldre löneklassen, som i nämnda hänseende behöfver beaktas. För den yngre klassen har lönen antagit till 1,800 rdr, eller 600 rdr mera än för den äldre löjtnantsklassen. För kapten af 1:a klassen har, med fasthållande af nyss antydda synpunkt, en ytterligare förhöjning af 1,000 rdr ansetts oundgänglig, för att göra det möjligt för innehafvare af denna lön att lefva gifte och kunna, om än endast nödortfigt, försörja sina familjer. Dagaflöningen för kaptener torde utan afseende på klass böra utgå med 3 rdr.

Lönernas antal i båda kaptensklasserna har, liksom för löjtnanterne, ansetts böra vara lika. För fortifikationen torde dock ett undantag böra ega rum, för att i möjligaste mån förbättra lönevilkoren för dess officerare, hvilka annars svårigen kunna kvarhållas vid hären, enär så mången förmänlig anställning i den enskilda industriens tjänst står dem till buds. Af fortifikationens 25 kaptener torde sålunda 15 böra uppföras såsom kaptener af 1:a klassen och 10 såsom kaptener af 2:a klassen, och af dess 34 löjtnanter 20 såsom löjtnanter af 1:a klassen och 14 af 2:a klassen.

De löner som upptagits för majorer äro 3,500 rdr, och för öfverstelöjtnanter 4,000 rdr, med en dagaflöning af 4 rdr, samt för öfverstar 6,000 rdr, med 5 rdrs dagaflöning. Dessa siffror äro visserligen låga, men hafva, i jemförelse med de öfriga, icke kunnat sättas högre, och gäller detta hufvudsakligen regementscheferne. Om än regementscheferne i den nya härordningen få en trägnare tjenstgöring än hittills, så följer å andra sidan otvifvelaktigt af denna härordning, att de icke längre komma att intaga den undantagsställning, som indelta arméns regementschefer till följd af sjelfva organisationen hittills haft oeh måste hafva, och att äfven fordringarna på deras lefnadssätt komma att minskas.

Generaler äro upptagne till en årlig lön af 8,000 rdr och till en dagaflöning af 6 rdr. För de generaler, som icke föra befäl inom något af de arméfördelningsområden, i hvilka hela landet är indeladt, synas dessa aflöningsförmåner vara tillfredsställande. Men fördelningsgeneralerna, hvilka föra befäl ej mindre öfver vidsträckta delar af riket, än äfven öfver inom dem förlagda talrika stridskrafter, och sålunda oafslåtligen komma i beröring med personer af de mest olika samhällsvilkor samt nödgas intaga en social ställning, fullt jemförlig med de högsta platserna inom den civila och kyrkliga hierarkien, torde åter hafva behof af betydligt större inkomster. Att af detta skäl öka deras dagaflöning torde icke väl motsvara ändamålet, enär vid tillfälligt aflemnande af befälet en obillighet uppstår, i det att fördelningsgeneralen, som då icke längre uppbär sin dagaflöning, förlorar den del af sin inkomst, hvilken just varit afsedd att betäcka hans med tjensten förenade särskilda utgifter, utan att det är honom möjligt att samtidigt minska dessa, t. ex. för passande bostad, betjening m. m. d.

Af dessa skäl anse komiterade nödvändigt att tillägga fördelningsgeneralerna ett särskildt årligt lönebelopp för den plats de bekläda, ett så kalladt *befälstillägg*, som är mera fast än dagaflöningen och endast enligt de bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna för godt härför stadga, kommer att fräntagas innehafvaren. Då ingen militärperson finnes med den säregna ställning som arméfördelningschefen eller som med honom kan jemföras, hafva komiterade trott detta förslag icke innebära något egentligt afsteg från de af dem förut uppställda allmänna grundsatser för aflöningen.

En gifven följd deraf, att lönerna, oberoende af vapen, blifvit satta lika för alla inom samma löneklass och grad, är, att de officerare, som skola vara beridne, böra erhålla utfodring för sina hästar samt ersättning för hästskötsel, remontering, sadelmundering och stallrum. Utfodringen synes böra företrädesvis utgå in natura. Endast i det fall, att icke någon trupp som har hästar, d. v. s. rytteri, artilleri, ingeniörtrupp eller träng, finnes i den garnison, der den beridne officeren är förlagd, bör furageersättning i penningar utgå. Ersättningen för hästens skötsel m. m. har blifvit antagen till 400 rdr om året för hvarje häst som officeren sjelf skall anskaffa, och till 300 rdr för de hästar staten lemnar.

De vid landtvärnet anställde officerarne hafva i anseende till sin mindre trägna och mindre kostsamma tjenstgöring ansetts böra aflönas efter andra grunder än officerarne af linien, nemligen löjtnanter med 900 rdr, kompanichefer med 2,000 och batal-

jonschefer med 3,000 rdr. Desse senare torde, såsom boende på landet, kunna sjelfve bekosta utfodringen för den tjenstehäst, som de äro skyldige att hålla, hvarför dem endast medgifvits ersättning för hästskötsel m. m. med 400 rdr.

Värnpligtige officerare torde böra för resor, beklädnad och öfriga utgifter erhålla en ersättning af 300 rdr för hvarje år de äro i tjenstgöring. Denna ersättning afser endast att hålla dem skadeslöse för sina utgifter i tjensten och bör icke betraktas såsom en lön, hvarför ett lika belopp blifvit ifrågasatt för alle utan afseende på grad.

För de till härens eklesiastikstat och auditörkorps hörande tjenstemän, hvilkas ställning icke är fullt jemförbar med någon militärgrad, hafva komiterade ansett sig böra föreslå endast fasta löner. Till regementspastorsbefattningarna torde i allmänhet yngre prestmän kunna påräknas, som genom de sammans bestridande vilja skaffa sig meriter till förmånligare platser vid mera framskriden ålder. 1,500 rdrs lön har, med afseende härpå, synts vara ett passande belopp vid deras första inträde i härens tjenst. Om lönen efter 5 år höjes med 300 rdr, torde man äfven kunna emotse att någon tid få behålla de prester, som vid armén sökt anställning.

Auditörerne hafva blifvit delade i tvenne klasser med olika löner. Auditörerne af 1:a klassen skulle få anställning uti garnisoner med flere regementen, och de af 2:a klassen uti garnisoner, der blott ett regemente vore förlagdt. Bil. Litt. B. upptager förläggningssorterna för härens samtliga afdelningar. I öfverensstämmelse dermed skulle det finnas 1 auditör af 1:a klassen i Malmö och 1 auditör af 2:a klassen i hvardera af städerna Kristianstad, Landskrona, Helsingborg, Ystad, Karlskrona och Kalmar, 1 auditör af 1:a klassen i hvardera af städerna Jönköping och Linköping, en af samma klass på Gotland, samt 1 auditör af 2:a klassen i hvardera af städerna Vadstena, Eksjö och Vexjö, 1 auditör af 1:a och 1 af 2:a klassen i Göteborg, med skyldighet till tjenstgöring äfven på Karlsten för der förlagda garnison, 1 auditör af 1:a klassen å Karlsborg samt 1 af 2:a klassen i hvardera af städerna Venersborg, Lidköping, Borås och Skövde, 2 auditörer af 1:a och 2 af 2:a klassen uti Stockholm, med skyldighet att tjenstgöra äfven på Vaxholm för dervarande garnison, samt 1 auditör af 2:a klassen i Vesterås, 1 auditör af 1:a och 1 af 2:a klassen i Örebro, samt 1 auditör af 2:a klassen i hvardera af städerna Falun, Gefle och Karlstad, 1 auditör af 1:a och 1 af 2:a klassen i Östersund, 1 auditör af 1:a klassen i Sundsvall, samt 1 auditör af 2:a klassen i hvardera af städerna Umeå och Luleå. Antalet skulle sålunda blifva för hela hären 11 af 1:a klassen och 24 af 2:a klassen. För auditörer af 2:a klassen är en lön af 900 rdr, och för auditörer af 1:a klassen en lön af 1,200 rdr föreslagen.

Fältläkarekorpens medlemmar hafva ansetts böra aflönas lika med jemförliga militära grader. Öfverfältläkaren bör hafva lön på arméns och icke på sundhetskollegii stat, på det hans ställning må bestämdare angifvas, och denna bjuder ock, att han icke aflönas mindre än en öfverste. Fältläkarne torde, såsom öfverläkare vid fördelningssjukhusen och till följd af sina tjensteåligganden i öfrigt, blifva så upptagne af sin militära verksamhet, att föga tid återstår för enskild praktik. Deras löner måste

ock derefter rättas, och redan nu äro de öfverstelöjtnanters vederlikar. Regementsläkarne äro nu likstälde med majorer, och, då äfven desse tjenstemäns åliggande komma att ökas genom den nya härordningen, synes icke någon mindre lön, än som motsvarar graden, för dem böra bestämmas. Bataljonsläkarne åter äro vanligen jemförelsevis yngre läkare, som utom den militära tjensten hafva enskild verksamhet. Å ena sidan behöfver icke armén taga deras tid uteslutande uti anspråk, och å andra sidan är det för den samma en obestriddlig fördel, att dess läkare genom en vidsträckt enskild praktik vinna den största möjliga erfarenhet. Med afseende härpå torde bataljonsläkarne lämpligen böra erhålla 2:a klassens lön uti den grad, med hvilken de ansetts jemförlige. Extra läkarne (stipendiaterne) hafva blifvit föreslagne till arfvoden, 400 rdr för de äldste och 200 rdr om året för de öfrige.

För hästläkarekorpsen hafva enahanda grunder följts, som för fältläkarekorpsen, och hafva regementshästläkare ansetts böra aflönas lika med kaptener af 2:a klassen samt bataljonshästläkare lika med löjtnanter af 2:a klassen. För extra hästläkare har upptagits en årlig lön af 200 rdr. Som emellertid regementshästläkareplatsen är den högsta, hvartill en duglig veterinär kan komma, hafva komiterade trott sig böra bereda desse tjenstemän en förbättring i deras ställning sålunda, att efter 10 års tjenst såsom regementshästläkare uppflyttning skulle ske till lönegrad i likhet med kaptener af 1:a klassen. Derigenom kan en något så när tryggad framtid motses för äfven hästläkarekorpsens tjenstemän, och genom den pension, som åtföljer lön såsom kapten af 1:a klassen, är ock vunnen en fördel för ifrågavarande tjenstemannaklass, som möjligen kan bidra att höja veterinärstudiernas anseende och förmå äfven lyckligare anlag att åt dem ega sin framtid.

Af intendenturens tjenstemän är en del anställd vid trupperne, och synes därför böra aflönas i likhet med befälet; en annan del har sin verksamhet uteslutande vid de stora förråden och är mera jemförlig med civile tjenstemän, i likhet med hvilka den ock lämpligen torde böra aflönas. Till den förre höra fält- och regements-intendenter, till den senare utredningsförvaltare vid arméfördelningarnas förråd samt förvaltarne vid regementsförråden, vid trängbataljonernas förråd och vid landtvärnsbataljonsförråden.

Den till arméförvaltningen hörande personal af intendenturtjenstemän är här icke upptagen. Men uti kostnadsberäkningarna har så väl landtförsvarsdepartementet som arméförvaltningen blifvit uppförda efter 1874 års stat, med tillägg af de utaf Kongl. Maj:t vid innevarande års riksdag äskade förhöjningar. Den vikt komiterade fästa vid en duglig intendentur har i det föregående blifvit framhållen. För att skapa och vidmakthålla en sådan, måste aflöningsvilkoren för tjenstemännen på denna bana göras någorlunda fördelaktiga.

Fältintendentsplatsen är, näst generalintendentens, den högsta, hvartill intendenturens tjenstemän kunna sträfvä och derjemte, i synnerhet under krig, i hög grad ansvarsfull. Fältintendenterne hafva därför uppförts till aflöning lika med öfverstelöjtnanter; regementsintendenterne åter till samma förmåner som kaptener af 1:a klassen. Der-

emot hafva komiterade, på redan anförda skäl, funnit riktigast att för förvaltare vid förråden bestämma endast årslöner, hvilka efter vissa år skulle vinna en skälig förhöjning. För förvaltare vid utredningsförråden föreslås sålunda 1,800 rdrs lön jemte ålderstillägg med 300 rdr efter 5 år, och efter ytterligare 5 år ett ytterligare tillägg af 300 rdr, samt för förvaltare vid regements- och trängbataljons-förråden 1,200 rdr och äfvenledes tvenne ålderstillägg, efter 5 år och 10 år, af 300 rdr hvarterda. De förvaltare vid trängbataljoner, hvilka tillika äro redogörare, böra dessutom erhålla ett arfvode af 500 rdr. Förvaltare vid landtvärnsbataljonsförråd i ett för allt endast ett arfvode af 500 rdr.

För de löner i öfrigt, som för härens civile embets- och tjenste-män samt betjente blifvit föreslagen ligga till grund nuvarande löner med den förbättring, hvartill omständigheterna synts föranleda, och hafva ålderstillägg funnits böra bestämmas dels endast efter 5 år, dels efter så väl 5 år som 10 år, beroende på lönernas belopp och den framtid deras innehafvare i allmänhet kunna vänta. För professorn vid generalstaben samt för krigsarkivarien och arkivarien vid fortifikationen hafva sålunda blifvit ifrågasatta, för den förre en lön af 5,000 rdr och för de senare en lön af 4,000 rdr, samt dessutom tvenne ålderstillägg, hvarterda af 500 rdr. Sekreteraren vid fortifikationen föreslås till 3,000 rdrs lön och likaledes tvenne ålderstillägg af 500 rdr. Deremot för amanuensen vid generalstaben 1,800 rdrs lön och blott ett ålderstillägg af 500 rdr. Förvaltare vid artilleriets tygstat hafva delats i tvenne löneklasser efter förrådens storlek, och hafva för dem af 1:a klassen blifvit uppförda samma förmåner, som för förvaltare vid arméfördelningarnas utredningsförråd. De af 2:a klassen och förvaltare vid fästningarnas förråd hafva föreslagits till 1,500 rdrs lön och ett ålderstillägg af 300 rdr, hvarigenom de efter 5 år hinna till samma lön, som en förvaltare af 1:a klassen, då han tillträder sin syssla. Tygskrifvare hafva för närvarande lön af endast 500 rdr, en allt för ringa summa att derpå kunna draga sig fram. Komiterade hafva trots sig böra föreslå dess förhöjande till 1 000 rdr och ålderstillägg efter 5 år med 300 rdr. Slutligen har för verkmästare vid artilleriets tygstat blifvit ifrågasatta 3,000 rdrs lön och tvenne ålderstillägg, hvarterda af 300 rdr. Då verkmästare i enskild tjenst ofta uppbära dubbla denna summa, har icke mindre belopp kunnat ifrågasättas, ehuru visserligen icke alle verkmästare vid tygstaten för närvarande aflönas med en så hög summa.

För officerare och vederlikar, likasom för underofficerare, bestämmas för tjensteresor och kommenderingar reseersättning och dagaflöning enligt särskilda stadganden. Fördelningsgeneraler, som hafva befälstillägg, böra dock icke för resor inom arméfördelningsens område, utom reseersättningen, erhålla särskildt traktamente.

Officerare och öfrige till hären hörande embets- och tjenste-män torde, då de äro i tjenstgöring, böra erhålla fri läkarevård.

Derigenom att löner och arfvoden utbetalas i förskott den 1:e, och intjent dagaflöning den 15:e i hvarje månad, komma de militäre tjenstemännen icke att behöfva sjelfve förskjuta någon del af sin lefnadskostnad, och derigenom blifva ock aflöningsförmånerna drygare.

Slutligen anse komiterade, att såsom allmän bestämmelse bör stadgas, dels att vid förflyttning från en garnison till en annan, flyttningshjälp erhålles, dels att då officer, underofficer eller vederlikar beordras till tjänstgöring i högre grad, dagaflöningen utbetalas efter den högre tjänstegraden.

Det inom Generalstaben utarbetade förslag till ny härordning innehåller äfven grunddragen till ett nytt *Landtförvarsdepartement*, afsedt att omfatta de styrelsegrenar, som nu besörjas af Landtförvarsdepartementets kansli- och kommando-expeditioner samt Arméförvaltningen.

Detta landtförvarsdepartement, fördeladt på 4 likställda afdelningar, lydande omedelbart under Statsrådet och Chefen för Landtförvarsdepartementet, skulle således utgöra ett fullständigt krigsministerium.

Utan att ingå i pröfning, huru vida detta mål vore eftersträfvansvärdt eller skulle på det ifrågasatta sättet lämpligast vinnas, hafva komiterade, då de icke hafva sig bekant att fråga blifvit väckt om förändring af de öfriga regeringsdepartementen i enahanda syfte, och då en organisation af landtförvarsdepartementet icke står i så omedelbart sammanhang med organisationen af hären, att icke den senare, oberoende af den förre, kan företagas, funnit sig böra afstyrka det framställda förslaget att, utan afseende på styrelsens organisation i dess helhet, förändra landtförvarsdepartementet till ett krigsministerium.

Öfverlemnande förslaget till ny härordning, sådant det utgått från komiterades granskning, jemte de bilagor, som för frågans utredande ansetts erforderliga, äfvensom en mot betänkancket i vissa delar afgifven reservation framhärda

Med djupaste undersåtlig vördnad, trohet och nit

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåtar

J. M. BJÖRNSTJERNA.

G. R. ABELIN.
C. M. BJÖRNSTJERNA.
C. S. A. LAGERBERG.
A. TH. WIJKANDER.

E. M. AF KLINT.
J. H. ROSENSVARD.
C. V. G:SON LEIJONHUFVUD.
E. TH. MOREN.

Stockholm den 14. April 1874.

Kongl. Maj:t underdånigst

Axel Rappe.

Reservation.

Då med den af komiterade, i deras underdåniga utlåtande uttalade, af mig delade uppfattning, rörande omfånget af det åt komiterade lemnade nädiga uppdrag, det icke kan tillkomma mig att anställa någon jemförande granskning af olika systems lämplighet för våra förhållanden, återstår mig endast att i de delar af det nya härordningsförslaget, hvilka jag anser vara af principiel vikt och i hvilka min åsigt skiljer sig från komiterades, afgifva denna reservation.

Stadgandet i § 10, i hvad det går ut derpå, att hvarje vapenför svensk man har skyldighet att deltaga i fäderneslandets försvar från det kalenderårs början, under hvilket han fyller 18 år — hvilket är att från och med detta år vara »värnpliktig» — kan jag för min del icke gilla.

Visserligen afser förslaget, sådant det i denna § förekommer, endast skyldighet för de värnpliktiga mellan 18 och 21 år att tjenstgöra uti landstormen vid de tillfälliga och hastigt öfvergående uppbåd, som den samma kan varda underkastad, och detta skulle, om man utgår från den åsigten, att allena den fysiska förmågan att uthärda ansträngningarna af en sådan tjenstgöring i och för sig utgör tillräckligt skäl för att pålägga landets ännu outvecklade ungdom den ifrågasatta tjenstepligten, må hända kunna försvaras; men, då man måste antaga, att äfven landstormen, för att föras emot fienden, skall vara militäriskt ordnad och underkastad de bestämmelser, som göra en sådan ordning möjlig, så ock enär den långt öfvervägande delen af desse ynglingar härför saknar ej blott de nödvändigaste färdigheterna, utan ock den för hvarje ordnad rörelse och för hvarje militärisk framgång så oeftergiftiga vanan att hörsamma befälets befallningar, vill det synas mig påfallande, att ett införlifvande med landstormen — huru väl än denna må vara öfvad, — af icke mindre än trenne åldersklasser så kvalificerade ynglingar skulle icke allenast icke stärka landstormen, utan fast mera verka högst menligt på sammanhållningen af det hela.

Bestämmelsen har likväl icke blott härutinnan sin anmärkningsvärda sida. Att göra desse ynglingar, som ännu icke lärt uppfatta disciplinens stränga fordringar och de oundvikliga följderna af förbrytelser deremot, skyldige till aktiv tjenst i ledet och såmedelst, i händelse af uteblifvande eller förseelser i öfrigt, underkastade de alvarliga straffbestämmelser, som krigslagen för ett, i ena eller andra fallet begånget fel måste innebära,

kan enligt mitt förmenande ingalunda vara välbetänkt. Och dessutom: huru och när skall pröfvas, om den ene eller andre af desse underårige, hvilka aldrig undergått ens mönstring, än mindre vapenöfning, verkligen är »vapenför» eller icke, och i förra fallet skyldig till, i det senare fritagen från, inställelse vid landstormsuppbådet?

Det ifrågavarande stadgandet synes mig därför böra ur det nya härordningsförslaget utgå, och i dess ställe ett stadgande antagas, som, i öfverensstämmelse med den af Kongl. Maj:t och Riksdagen år 1871 omfattade åsigt, går derpå ut, att ingen svensk man må *åläggas* aktiv tjänst för kriget, med mindre än att han inträdt uti en ålder, som med hänseende till den för honom ifrågakommande verksamheten, gör honom för sådan tjänst lämplig, och att han i öfrigt pröfvats dertill tjenlig.

I § 11, mom. 1, som bestämmer åldern för utskrifning till tjenstgöring i linien till 21 år, förekommer det medgifvande, att värnpliktig äfven tidigare (från 18 års ålder) kan vinna inträde i linien, dock att sådane underårige icke må vid någon truppafdelning emottagas till större antal än 10 % af årskontingenten. Om bestämmelsen i föregående § rörande skyldigheten för »svensk man» att från och med 18 års ålder och intill dess han inträdt uti linien tjenstgöra uti landstormen, redan må kunna, der våra försvarskrafter på allvar tagas i anspråk, befaras leda till deras försvagande, så torde ett stadgande, sådant som det i denna § ifrågasatta, eller att underårige till ett antal af 10 % utaf årskontingenten finge till tjenstgöring uti linien emottagas, ännu mera uppenbart lända till skada för arméns tjenstbarhet vid krigets allvar.

Det är nogsamnt bekant, hurusom tid efter annan, allt sedan 50 år till baka, myndigheter och komitéer enhälligt uttalat sig i den syftning, att utskrifningsåldern, på grund af svenska ungdomens sena utveckling, lämpligen borde framflyttas från dess nuvarande till en högre gräns, och att sådan framflyttning ansetts böra ske dels till 22:a dels äfven till 23:e året, liksom att Rikets Ständer, enligt deras underdåniga skrifvelse den 21. Februari 1857, antagit såsom »utom tvifvel, att den tjugooettårige ynglingen i allmänhet i vårt land icke vunnit den hårdighet, som för krigslifvet med åtföljande möder och umbäranden erfordras, samt att följaktligen ynglingarne icke vid denna ålder böra gå i fält mot fienden,» och det bör häraf och af den erfarenhet, hvar och en är i tillfälle vinna, vara tydligt, att ett antagande af utskrifningsåldern, i och för tjenstgöring i hären, till det år då den utskrifne fyller 21 år, är att medgifva den yttersta gränsen nedåt, som bör för mannen i ledet ifrågakomma. Att vid sådant förhållande, på sätt komiterade tillstyrkt, medgifva, det 10 % af åldersklassens styrka må redan vid 18 års ålder mottagas till tjenstgöring uti linien och såmedelst äfven förbindas till aktiv tjänst vid fältarmén, innan den härför lämpliga åldern inträdt, kan icke vara med härens eller det allmännas fördel öfverensstämmande. Visserligen förutsätta komiterade, att detta undantagsförhållande icke må ega rum för andre, än sådane värnpliktige, som verkligen äro till krigstjänst duglige; och vore det praktiskt möjligt, att endast krigsduglige kunde uttagas, så skulle det vara mindre att mot bestämmelsen

erinra, men det antagandet ligger nära till hands, att förmågan att uthärda de under fredliga förhållanden förekommande öfningar, snarare än krigets pröfningar, kommer att härvid tagas i beräkning, och att desse, i sin outvecklade ålder till krigstjänst antagne ynglingar i händelse af krig företrädesvis blifva de, som komma att »öka sjuklägrets offer». Villigt erkännande, att, så vidt dermed afses villkoren för det fredliga förvärfvet, det ligger i den enskildes fördel att tidigt, medan ännu ej hans lefnadsbana än utstakadt eller hans arbete eger något större värde, få fullgöra sin värnpligt, kan jag likväl icke deraf draga den slutsatsen, att lagstiftningen härutinnan bör ingripa på ett sätt, som åsidosätter statens fördel och, noga sedt — om nemligen annat än den fredliga exercispligten skulle erfordras — äfven den enskildes. Jag föreställer mig ock, att medgifvandet af berörda, tvifvelsutän allmänt eftersträfvade, fördel skulle åstadkomma synnerlig svårighet att bland mängden anmälde rättvist utse den ringa procent, hvars fredliga förvärf företrädesvis skulle gynnas.

Väl inseende den stora fördelen, ja nödvändigheten deraf, att de ynglingar, hvilka eftersträfvat att vinna anställning såsom befäl och för detta äudamål hafva att undergå en längre tids utbildning, innan de i denna egenskap kunde kallas till tjenstgöring, vid tidiga år tillåtas ingå i hären, kan jag likväl icke inse, att det i denna § anmärkta stadganden är nödigt för att nå ett sådant mål. Snarare synes mig stadgandet motverka den tidigare befordran till befäl, som, nu medgifven, alltid är att önska.

Af alla dessa skäl synes mig bestämmelsen rörande emottagandet i linien utaf 10 % underårige af årskontingentens styrka böra utgå, men deremot, med fäst afseende å vigten deraf, att befälsaspiranter må vinna tidigare inträde i hären, och Kongl. Maj:t öfver villkoren härför allena besluta, ett stadgande intagas, som, i ungefärlig öfverensstämmelse med det af Kongl. Maj:t till 1871 års riksdag föreslagna och af Riksdagen gillade förslag, borde kunna gifvas följande lydelse: »de ynglingar, som önska vinna »anställning såsom befäl och för sådant ändamål söka tidigare inträde uti hären, äro underkastade de behörighetsvilkor, som af Kongl. Maj:t bestämmas.»

Uti 11 §, 2 mom. förekommer följande bestämmelse: tjenstetiden är 6 år i linien och 6 år i landtvärnet.

Delade med komiterade den åsigt, att tolf åldersklasser måste göras skyldige inträda uti den rörliga armén, så vidt en för försvaret af vårt land tillräcklig styrka skall kunna uppställas och under krigets gång hållas fulltalig, hyser jag likväl den föreställning, att fördelningen af klasserna mellan linien och landtvärnet vore lämpligare, derest den förra tilldelades 7 och det senare 5 klasser.

I alla länders krigsförfattningar spåras en sträfvan att göra linien företrädesvis stark. Behovet att kunna uti denna, i första rummet, slagfärdiga, del af hären uppträda med samlad kraft göra sig allestädes gällande. Äfven hos oss har denna åsigt tid efter annan uti offentliga aktstycken blifvit uttalad och vunnit erkännande, och man har föreslagit och såsom en riktig grundsats antagit, att till linien borde läggas minst 6 till

och med 7 åldersklasser värnpliktige, under förutsättning att man tillika hade en stående armé af mellan 30,000 och 40,000 man.

De förhållanden, hvarpå det nu framlagda härordningsförslaget grundar sig — nemligen: att leden, den stora massan, uteslutande bildas af den styrka, som de till utgörande af sin värnplikt inkallade årskontingenterna erbjuda; att vid mobilisering det antagligen alltid måste inträffa, att 1:a åldersklassen är helt och hållet utbildad, och att 2:a klassen endast till $\frac{2}{3}$ erhållit sin fulla rekrytbildning, samt slutligen att tjänstgöringsskyldigheten i linien icke blott inträder vid 21 års ålder utan för 10 % af den ena årskontingenten efter den andra nedsättes till 18 år — synas mig göra det af behof och omtanke påkalladt, att uppbringa klasserna i linien till 7, så vidt den skall blifva tillräckligt stark för sitt afgifna ändamål: »upprätthållandet af Sveriges ställning vid politiska förvecklingar».

Utgår man nämligen från det af komiterade erkända förhållandet, att första åldersklassen — äfven om den vore dertill öfvad — icke borde föras i fält, och från det jemväl af komiterade gjorda antagandet att ersättningstruppernes styrka bör beräknas till $\frac{1}{3}$ af den mobiliserade armén, hvilken beräkning torde kunna anses vara stäld så lågt som möjligt, så finner man, att de för bildandet af fältarmén afsedda kontingenterna icke kunna beräknas uppbringa den »stridande» styrkan i ledet till högre numerär än till några och fyrtio tusen man och särskildt vid infanteriet till några och tretio-tusen man.

Afdrages nu härifrån den till följd af sjukdom eller andra omständigheter icke stridbara delen af den påräknade styrkan, och tages derjemte hänsyn dertill, att 10 % af de till fältarmén hörande 3:e och 4:e klasserna kunna komma att tillhöra en ålder, inom hvilken våre ynglingar anses icke böra såsom tjänstgörande i ledet föras i fält, så torde den uppfattning, jag tillåtit mig uttala om behofvet af liniens förstärkning med ännu en åldersklass, befinnas vara stödd på skäl, som icke lära sakna giltighet.

Och anser jag mig således böra uttala den åsigt, att af de tolf, den rörliga armén för vissa fall tillhörande, klasserna de 7 första böra tilldelas *linien* och de öfriga 5 *landtvärnet*.

I 21 §, 4 mom. förekommer en bestämmelse derom, att af de värnepliktige skall, för rekrytering af härens underbefäl, uttagas s. k. *eliter*, hvilka påräknas kunna fylla härens behof af särskilde beställningsmän och derjemte vid mobilisering lemna ytterligare tillgång till underbefäl. Vidare förekommer i andra punkten af samma moment, att, om vid någon truppafdelning det bestämda antalet eliter icke kan på frivillighetens väg erhållas, der förfares på sätt § 15 derom stadgar — och detta stadgande åter afser deras uttagande genom *lottning*.

Om med stadgandet i detta moments första punkt endast afsågs, att med namnet »eliter» beteckna alla dem, som utsågos att genomgå de för utbildande af arméns underbefäl och särskilde beställningsmän afsedda skolor, skulle jag icke hafva något att

deremot erinra, men då, såsom här är fallet, meningen med desse eliter är, att, utan afseende å om de vunnit erforderlig utbildning, eller icke, vid härens sättande på krigsfot fylla behovet af underbefäl, så kan jag uti det i första punkten af detta moment föreslagna stadgande icke inse någon fördel, särdeles som, hvad infanteriet beträffar, på sätt komiterade äfven anført och af mobiliseringsbilagorna åskådliggöres tillgången på underbefäl äfven då de ännu icke utbildade eliterne dertill afses, visar sig vid sådant tillfälle vara otillräcklig. Lämpligast synes mig därför, att en redan befintlig och väl behöflig andre korpralsgrad bibehålles, och att denna, liksom öfrige befälsgrader, icke vinnes utan att för sådant ändamål stadgade kompetensprof blifvit fullgjorda.

Af hvad jag här tillåtit mig anföra, framgår äfven, att jag ej heller kan gilla den, i 2:a punkten af nyssnämnda moment, föreslagna åtgärden, att, der icke det såsom behöfligt ansedda antalet eliter på frivillighetens väg kan vinnas, försäkra sig om det samma förmedelst lottning bland den stora mängden värnpliktige. Svårigen lär det nemligen kunna vara lämpligt och till målet ledande, att åt en så nyckfull slump som lottkastningen öfverlemla uttagandet af ämnen till sådana platser inom armén, hvilkas vikt och rätta utöfvande måste hos deras innehafvare förutsätta både håg och särskilda fallenheter. Icke blott i likhet med komiterade erkänner jag möjligheten deraf, att ett tillräckligt antal eliter icke kan på frivillighetens väg erhållas, utan jag anser fast mer, att stor svårighet skall möta att med de, i förhållande till den tränga tjenstgöringen, dem tillerkända låga aflöningsförmånerna erhålla det behöfliga antalet. Men icke desto mindre, utan snarare i följd häraf håller jag före, att denna, hvad jag önskade kalla lägsta underbefälsgraden genom frivillige borde rekryteras och endast efter fullgjorda kompetensprof kunna vinnas, och jag kan icke, under förutsättning att den anordning jag nedan går att antyda vidtages, derutinnan se en större våda, än att göra besättande af alla öfriga underbefälsgrader utaf frivilligheten beroende.

Utgående från denna åsigt och då jag i full öfverenstämmelse med komiterade anser nödigt vidtaga sådana åtgärder, att statens ändamål ej åsidosättas, och likaledes erkänner den utomordentliga vigten deraf, att ett tillräckligt antal värnpliktige utbildas till befäl, håller jag före, att årligen borde — hvar till bestämmelsen i 15 § om den obligatoriska under tvenne år oafbrutna tjenstgöringen lemnar utväg — för bildande af underbefäl och beställningspersoner, med fäst afseende å *håg och anlag*, beordras ett visst bestämdt antal värnpliktige, tillräckligt stort ej blott att *fylla uppstående brist* inom de ifrågavarande viktiga platserna, utan äfven att bilda en tillgång i reserv af personer, skicklige att dem bestrida, och hvilken reserv dessutom torde vara alldeles nödvändig, särdeles i en härordning som denna, så vidt arméns behof för de särskilda ändamålen skall kunna anses betryggadt.

Det förekommer mig, som detta sätt att tillvägagå och hvarvid äfven frivilligheten i första rummet borde bestämma öfver befälets val, icke kunde innebära så många frön

till missnöje, som man synes befara, ty antagligen är det den fortgående tjenstgöringen i depoterna, mera än sjelfva utbildningen i skolorna — hvilken senare ju både kunde och borde uppmuntras medelst särskildt derunder beredda fördelar — som verkar afskräckande, då fråga är att söka anställning, vare sig såsom elit eller underofficer.

Jag förbiser ingalunda att det tillvägagående, jag tillåtit mig angifva, äfven har sina olägenheter och kommer derigenom till den slutsats, att enda, må hända fullt rätta medlet att vinna det eftersträfvade målet: ett skickligt och tillräckligt underbefäl är att vid platserna fästa sådana förmåner, att begåfvade personer finna sin fördel vid att eftersträfvade de samma. Men då kostnaden härför med svårighet torde kunna beräknas och antagligen skulle stiga till högst betydliga belopp samt statens fördel kräfver, att ett visst antal personer inom hären åtminstone utbildas och göras skicklige för de åligganden, hvilkas rätta utöfvande i väsentlig mån bestämma öfver härens framgång, så torde en tvångs-åtgärd, såsom yttersta utväg, behöfva anlitas. Och då så är, men lottningen minst af allt synes mig uti ifrågavarande fall leda till det mål, man åsyftar, så har jag ansett mig böra uttala min från komiterades skiljaktiga åsigt och dervid angifva det sätt, hvarpå enligt mitt förmenande, ett bättre resultat antagligen skulle vinnas.

Stockholm den 14. April 1874.

R. Abelin.

Förslag

till grunder för ny

H ä r o r d n i n g.

Härens sammansättning och indelning.

§ 1.

Hären består af *linie-* och *landtvärns-trupper* samt *landstorm*.

§ 2.

Linie- och *landtvärns-trupperna* utgöras af *fotfolk*, *rytteri*, *artilleri*, *ingeniörtrupper* och *träng*. *Landstormen* endast af *fotfolk*.

Linie- och *landtvärns-trupperna* sammansättas af en *fast aflönad befälsstam* samt af *värnpligtige*. *Landstormen* består uteslutande af *värnpligtige*.

§ 3.

1. *Fotfolket* består af 26 regementen. Af dessa utgöras 21 regementen hvarterdera af 2 *linie-* och 2 *landtvärns-bataljoner*, samt 4 regementen (de 4 nordligaste) af 1 $1\frac{1}{2}$ *linie-* och 2 *landtvärns-bataljoner*, samt 1 regemente (på Gotland) af 1 *linie-* och 1 *landtvärns-bataljon*; under hvarje regemente hörer äfven den inom dess utskrifningsområde befintlige *landstormen*.

2. Då hären sättes på krigsfot, inkallas och utbildas dessutom uti hvarje regementes depot nödigt antal ersättningsmanskap.

3. Hvarje bataljon består af 4 kompanier.

§ 4.

1. *Rytteriet* består af 11 regementen om 5 *linieskvadroner* hvarterdera.

2. Då hären sättes på krigsfot, kvarlemnas en af *linieskvadronerna* uti depot för utbildande af nödigt ersättningsmanskap; hvarjemte vid hvarje regemente uppsätts 1 till 2 *landtvärnsskvadroner*, hufvudsakligen afsedde till trossbetäckning och gensdarmeritjenst.

§ 5.

1. *Artilleriet* består af 6 regementen.
2. Af dessa regementen bestå:
 - 1:a Svea artilleriregemente af 8 åkande batterier (deraf 6 linie- och 2 reserv-), 2 fästningskompanier och 1 fyrverkareafdelning;
 - 2:a Svea artilleriregemente af 8 åkande batterier (deraf 6 linie- och 2 reserv-);
 - 1:a Göta artilleriregemente af 8 åkande batterier (deraf 6 linie- och 2 reserv-) samt 3 fästningskompanier;
 - 2:a Göta artilleriregemente af 9 åkande batterier (deraf 7 linie- och 2 reserv-) samt 1 fästningskompani;
 - Wendes artilleriregemente af 8 åkande batterier (deraf 6 linie- och 2 reserv-), 2 ridande liniebatterier samt 2 fästningskompanier;
 - Norrlands artilleriregemente af 7 åkande batterier (deraf 6 linie- och 1 reserv-).
3. Hvarje batteri har 6 kanoner.
4. Då hären sättes på krigsfot, inkallas och utbildas dessutom uti hvarje regementes depot nödigt antal ersättningsmanskap.

§ 6.

1. *Fortifikationen* består af fortifikationsstaben och ingenjörtrupperna.
2. Fortifikationsstaben består af alla de till fortifikationen hörande personer, hvilka icke äro vid ingenjörtrupperne anstälde eller tjenstgörande.
3. Ingenjörtrupperna bestå af 2 regementen: det 1:a om 5 kompanier, deraf 1 fältsignalkompani; det 2:a om 4 kompanier och 1 fältjernvägsafdelning.
4. Då hären sättes på krigsfot, inkallas och utbildas dessutom i hvarje regementes depot nödigt antal ersättningsmanskap, hvarjemte arbetskompanier uppsättas.

§ 7.

1. *Trängen* består af 3 bataljoner om 2 kompanier hvardera.
2. Då hären sättes på krigsfot, inkallas och utbildas dessutom i hvarje bataljons depot nödigt antal ersättningsmanskap.

§ 8.

De olika truppafdelningarnas krigsstyrka är i allmänhet: en bataljon fotfolk omkring 900, en skvadron 125, ett batteri 140—175, ett fästningskompani omkring 300, och ett kompani ingenjörtrupper 200—300 man underofficerare och manskap. Parkernas och trängafdelningarnas krigsstyrka bestämmes efter för handen varande förhållanden.

§ 9.

1. Hären indelas uti:

1:a Arméfördelningen,

som består af: Kalmar regemente,

Norra Skånska Infanteriregementet,
 Södra Skånska Infanteriregementet,
 Blekinge regemente,
 Skånska husarregementet,
 Skånska dragonregementet,
 Husarregementet Konung Carl XV,
 Wendes artilleriregemente.

2:a Arméfördelningen,

som består af:

1:a Lifgrenadierregementet,
 2:a Lifgrenadierregementet,
 Kronobergs regemente,
 Jönköpings regemente,
 Gotlands regemente,
 Smålands husarregemente,
 Östgöta dragonregemente,
 2:a Göta artilleriregemente.

3:e Arméfördelningen,

som består af:

Vestgöta regemente,
 Skaraborgs regemente,
 Elfsborgs regemente,
 Vestgöta Dals regemente,
 Vestgöta dragonregemente,
 Bohusläns dragonregemente,
 1:a Göta artilleriregemente,
 2:a Ingeniörregementet,
 1:a Trängbataljonen.

4:e Arméfördelningen,

som består af:

Svea Lifgardet,
 Lifregementets grenadierer.
 Uplands regemente,
 Södermanlands regemente,
 Vestmanlands regemente,
 Lifgardet till häst,
 Lifregementets dragoner.

1:a Svea artilleriregemente,
1:a Ingeniörregementet,
2:a Trängbataljonen.

5:te Arméfördelningen,

som består af:

Dalregementet,
Helsinges regemente,
Nerikes regemente,
Vermlands regemente,
Lifregementets husarer,
2:a Svea artilleriregemente.

6:e Arméfördelningen,

som består af:

Norrbottens regemente,
Vesterbottens regemente,
Jemtlands regemente,
Vester-Norrlands regemente,
Jemtlands hästjägare-regemente,
Norrlands artilleriregemente,
3:e Trängbataljonen.

2. Då hären sättes på krigsfot, gifver 2:a ingeniörregementet ett ingeniörkompani till hvardera 1:a, 2:a och 3:e arméfördelningarna, och 1:a ingeniörregementet till hvardera 4:e, 5:e och 6:e arméfördelningarna. Regimentenas 4:e kompanier lemna befäl och förgångsmanskap till de arbetskompanier, som uppsättas, äfvensom till depoterna.

3. Då hären sättes på krigsfot uppsättas likaledes tross- och förvaltnings-trupper: af 1:a trängbataljonen för 1:a och 3:e, af 2:a trängbataljonen för 2:a och 4:e samt af 3:e trängbataljonen för 5:e och 6:e arméfördelningarna.

Värnpligt, utskrifning och öfning.

§ 10.

Hvarje vapenför svensk man har skyldighet att deltaga i fäderneslandets försvar från det kalenderårs början, under hvilket han fyller 18 år, och till det kalenderårs slut, under hvilket han fyller 40 år. Under den tid, värnpliktig icke tillhör linien eller landtvärnet eller ock motsvarande värnklasser af sjövapnet, tillhör han landstormen, varande dock, då landstormen uppbådas, alla värnpliktige inom landstormsområdet, som icke till annan krigstjänst äro inkallade, skyldige till inträde i den samma.

§. 11.

1. Från och med det kalenderårs början, då värnpliktig fyller 21 år, är han skyldig till tjänstgöring i linien och utskrifves dertill. Värnpliktig kan äfven tidigare få inträde i linien och sjelf välja den truppafdelning, vid hvilken han vill tjena, derest han finnes till krigstjänst duglig och i öfrigt lämplig; dock må sådane underårige icke vid någon truppafdelning emottagas till större antal än 10 % af årskontingenten.

2. Tjentetiden är 6 år i linien och 6 år i landtvärnet, utom vid rytteriet, vid hvilket tjenstetiden är 6 år i linien och 4 år i landtvärnet. Uti krigstid bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd såväl i linien som i landtvärnet.

3. Då hären eller delar deraf sättas på krigsfot, böra i allmänhet, vid såväl linie som landtvärn, de klasser företrädesvis inkallas, som äro mest öfvade.

4. Värnpliktig utskrifves antingen till vapentjänst eller till annan befattning, som vid hären eller flottan är behöflig, samt är skyldig förrätta hvad honom i tjensten ålägges.

§ 12.

1. Riket indelas för utskrifningen i 49 utskrifningsområden, motsvarande 49 landtvärnsbataljons-områden, enligt bifogade förteckning Bil. Litt. A.

2. Denna indelning bör så uppgöras, att ungefär samma antal värnpliktige kommer att årligen utskrifvas till fotfolket från hvarje landtvärnsbataljons-område.

3. Manskap till gardet uttages utur alla utskrifnings- eller landtvärnsbataljons-områden.

4. Hvarje landtvärnsbataljons-område indelas vidare uti 4 landtvärnskompani-områden.

§ 13.

1. Af det till krigstjänst dugliga manskapet utskrifvas årligen:

till Svea Lifgarde	600	rekryter
» Lifgardet till häst	150	»
» hvarje rytteriregemente	150	»
» artilleriet		
för hvarje liniebatteri vid det norrländska regt:et		
och batteriet på Gotland	40	»
för hvart och ett af öfriga liniebatterier	50	»
för hvarje fästningskompani	40	»
» hvarje ingenjörkompani	70	»
» hvarje trängkompani	125	»

samt till hvarje fotfolksregemente allt det öfriga manskapet, som finnes inom regementets rekryteringsområde, sedan manskap till gardet, flottan och specialvapnen blifvit uttaget, på sätt Bil. Litt. A utvisar.

2. Skulle icke tillräckligt antal lämplige frivillige anmäla sig till tjänstgöring vid gardet, rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen, uttages det felande antalet

genom lottning bland dem, som för den ifrågavarande tjenstgöringen befunnits antaglige, och äro härvid lega och byte förbjudna.

3. Den del af det vid rytteriet och artilleriet utbildade landtvärnsmanskap, som ej behöfves för dessa vapens försättande på krigsfot, må vid landtvärnets mobilisering användas till trängafdelningarnas fyllande med tillräckligt antal manskap.

§ 14.

Af det till de olika vapnen utskrifna manskapet inkallas $\frac{1}{3}$ den 1. Maj och $\frac{2}{3}$ den 1. November utskrifningsåret, hvarvid iakttages, att samtliga till rytteriet utskrifne värnpliktige inkallas den 1. Maj, och samtliga till artilleriet och ingenjörvapnet utskrifne den 1. November.

§ 15.

Den utskrifne är i och för sin utbildning skyldig, att, oberäknadt de öfningar § 17 upptager, under fredstid qvanstanna i oafbruten tjenstgöring högst två år. Han qvarhålles dock icke längre till denna tjenstgöring, än som för ändamålets vinnande oeftergifligen fordras, nemligen: vid rytteriet 17 månader, vid fotgardet, artilleriet och ingenjörtrupperna 12 månader, samt vid fotfolket och trängen $10\frac{1}{2}$ månader.

Derest det skulle inträffa, att vid den tid, då de värnpliktige hemförlofvas, vakan-
ser skulle förefinnas uti det i denna härordning för hvarje truppafdelning bestämda
antal eliter, uttages genom lottning bland de värnpliktige, som varit i tjenst 10 månader,
det bristande antalet eliter, hvilka i sådant fall fortfarande tjenstgöra, intill dess 2 år
förflutit från första inställelsen till vapenöfning i linien.

§ 16.

Värnpliktige, som dertill frivilligt anmäla sig, kunna vid fotfolket och artilleriet
till högst 10 % och vid gardet, rytteriet samt ingenjörtrupperna till högst 30 % af års-
klassen, qvarstanna uti oafbruten tjenstgöring, de vid rytteriet 2 år och de vid öfriga
vapen 18 månader.

§ 17.

3:e och 4:e klasserna af linien inkallas till förnyad öfning 30 dagar hvarje år.
Landtvärnets båda yngsta klasser af fotfolket inkallas årligen till 10 dagars bataljons-
öfning; varande dock det till gardet hörande landtvärnsmanskapet befriadt från dessa
öfningar.

§ 18.

De till linien och landtvärnet hörande värpliktige, som icke under årets lopp blif-
vit inkallade till tjenstgöring, skola undergå mönstring kompanivis eller, der kompani-
områdets vidsträckthet så bjuder, sockenvis.

§ 19.

1. Hvilka som helst af liniens årsklasser, eller delar af de samma, kunna dock inkallas till tjänstgöring, då Rikets säkerhet eller upprätthållandet af inre ordning det kräfver.

2. Besluter Kongl. Maj:t i Statsrådet, att Riksdagen skall på grund af 63 § Regeringsformen sammankallas, kan äfven landtvärnet af Kongl. Maj:t inkallas till öfning och användande.

§ 20.

1. Landstormen indelas uti landstormsafdelningar, hvar och en bestående af allt till landstormen hörande manskap inom ett landtvärnskompanis område.

2. Hvarje landstormsafdelning delas uti sockenafdelningar, så att allt landstormsmanskap från en och samma socken kommer att tillhöra samma sockenafdelning.

3. För landstormens trenne yngsta årsklasser anordnas frivilliga målskjutningsöfningar inom landtvärnskompaniernas områden. Den, som dervid uppnått den för rekryts approberande bestämda skjutfärdigheten, erhåller såsom belöning 10 kronor.

Härens befälsstam.

§ 21.

1. Härens befälsstam består af officerare och underofficerare.

2. Officerarne utgöras af:

Officerare tillhörande Generalitetet,

Öfverstar,

Öfverstelöjtnanter,

Majorer,

Kaptener och Ryttmästare,

Löjtnanter och

Underlöjtnanter.

3. Underofficerarne utgöras af:

Fanjunkare och Styckjunkare,

Sergeanter samt

Korpraler och Konstaplar.

4. För rekrytering af härens underbefäl uttages bland de värnpliktige s. k. *eliter*, hvilka derjemte påräknas kunna fylla härens behof af särskilde beställningsmän, såsom sjukvårdssoldater, timmermän m. fl., samt vid mobilisering äfven lemna ytterligare tillgång till underbefäl.

De som frivilligt anmäla sig att ingå såsom *eliter*, kunna ej dertill antagas förr, än de fullgjort 10 månaders tjänst i garnison och för öfrigt pröfvas lämplige. Skulle

vid någon truppafdelning det bestämda antalet icke sålunda kunna erhållas, förfäres på sätt § 15 härom stadgar.

Linien.

§ 22.

Under tiden mellan repetitionsöfningarna bibehållas i tjänstgöring, utom officerare af generalitetet, generalstaben och fortifikationen samt regementschefer, endast det antal af öfrige officerare äfvensom af underofficerare och eliter, som för tjenstens behöriga upprätthållande erfordras. Subalternofficerare, som icke i sådan egenskap tjänstgjort vid trupp 3 år, samt underofficerare och eliter, som icke gjort minst 2 års tjenst, inberäknas alltid i ofvannämnda antal.

Landtvärnet.

§ 23.

1. Befälet vid landtvärnet besörjer, under regementschefens öfverinseende, utskrifning, redovisning, uppståndande till tjänstgöring och samling inom bataljons- och kompani-områdena af allt det till deras landtvärnsområden hörande manskap, samt äfvenledes manskapets öfverlemnande till vederbörande befäl, då det inkallas till tjänstgöring vid linietrupporna, och dess emottagande, då det derifrån hemförlovas, allt på sätt närmare bestämmes genom särskilda författningar.

2. De årliga mönstringarna förrättas af det vid landtvärnet anställda befäl, hvilket äfven tjänstgör vid landtvärnets i § 17 och landstormens i § 20 omnämnda öfningar.

§ 24.

En subalternofficer af regementets linieofficerare kommenderas såsom adjutant hos hvardera af landtvärnets bataljonschefer.

§ 25.

Det vid landtvärnet anställda befäl och spel är i fredstid skyldigt att minst hvar tredje år tjänstgöra vid linien under dess repetitionsöfningar. Då hären sättes på krigsfot, kan det användas vid så väl linie- som landtvärns-afdelningarna.

Landstormen.

§ 26.

1. Kompanicheferne vid landtvärnet äro under fredstid äfven befälhafvare för de till regementet hörande landstormafdelningarna. De hafva såsom sådane att anordna

och öfvervaka landstormens i § 20 omnämnda målskjutningsöfningar samt ega till vederbörande anmäla, då befälhafvare saknas vid någon af de olika sockenafdelningarna.

2. Befälhafvare för de olika sockenafdelningarna förordnas af fördelningsgeneralen, på sätt närmare stadgas i särskild författning; och ega desse befälhafvare att för påkommande behof utse behöfligt underbefäl.

3. I händelse af krig förordnar Kongl. Maj:t särskilde befälhafvare för de större afdelningar af landstormen, som kunna vara behöfliga.

Värnpligtigt befäl.

§ 27.

Det värnpliktiga befälet utgöres af officerare och underofficerare, som icke äro anstälde med fast aflöning vid hären, men som på grund af sin ålder tillhöra linien eller landtvärnet. Det består dels af officerare och underofficerare, som varit anstälde med fast aflöning, men som från sådan anställning tagit afsked, och dels af officerare och underofficerare, som till dessa beställningar blifvit förordnade på grund af de särskilda bestämmelser rörande värnpligtigt befäl, som uti § 58, mom. 1 och § 61 finnas upptagna.

Fotfolket.

§ 28.

1. Chefen för ett regemente är öfverste.
2. Regimentets stab består af:
 - 1 Major,
 - 1 Regementsqvartermästare,
 - 1 Fanjunkare (regementsväbel),
 - 1 Musikdirektör,
 - 1 Regimentstrumslagare,
 - 1 Regementsintendent,
 - 1 Förrådsförvaltare.
3. Vid en liniebataljon äro följande fast aflönade befäl och manskap anställda:
 - 1 Bataljonschef, öfverstelöjtnant eller major,
 - 6 Kaptener,
 - 9 Löjtnanter, af hvilka 1 adjutant,
 - 8 Underlöjtnanter,
 - 5 Fanjunkare,
 - 40 Sergeanter,

- 60 Korpraler,
- 60 Eliter,
- 20 Spel,
- 1 Gevärshandtverkare.

4. Vid hvardera af de 4 norrländska regementena, om 1 $\frac{1}{2}$ bataljon, tillkommer för den halfva bataljonen:

- 2 Kaptener,
- 4 Löjtnanter,
- 4 Underlöjtnanter,
- 2 Fanjunkare,
- 20 Sergeanter,
- 30 Korpraler,
- 30 Eliter och
- 10 Spel.

5. För hvarje landtvärnsbataljon äro vid regementet anstälde följande fast aflönade personer:

- 1 Bataljonschef, öfverstelöjtnant eller major,
- 4 Kompanichefer,
- 4 Löjtnanter,
- 4 Fanjunkare,
- 4 Sergeanter,
- 4 Spel,
- 1 Gevärshandtverkare,

hvarjemte en förrådsförvaltare tillkommer för landtvärnsbataljon, som har särskildt förråd.

Rytteriet.

§ 29.

1. Chefen för ett rytteriregemente är öfverste.
2. Vid ett rytteriregemente äro dessutom följande personer anstälde med fast aflöning:
 - 1 Öfverstelöjtnant,
 - 1 Major,
 - 7 Ryttmästare,
 - 1 Regementsqvartermästare,
 - 11 Löjtnanter, af hvilka 1 adjutant,
 - 10 Underlöjtnanter,
 - 6 Fanjunkare, (deraf 1 regementsväbel),
 - 40 Sergeanter,
 - 40 Korpraler,

- 80 Eliter,
- 1 Regimentstrumpetare,
- 15 Trumpetare,
- 1 Regementsintendent,
- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Sadelmakare,
- 1 Pistolsmed och
- 5 Hofslagare.

Artilleriet.

§ 30.

1. Chefen för ett artilleriregemente är öfverste.
2. Dessutom äro anstälde med fast aflöning:

Vid 1:a Svea artilleriregemente:

- 3 Öfverstelöjtnanter,
- 4 Majorer,
- 25 Kaptener,
- 29 Löjtnanter,
- 17 Underlöjtnanter,
- 1 Regementsintendent,
- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Regimentstrumpetare,
- 20 Styckjunkare,
- 76 Sergeanter, deraf 8 på hvart och ett af regementets fästningskompanier,
- 76 Konstaplar, d:o d:o,
- 88 Eliter, d:o d:o;
- 4 Stabstrumpetare,
- 18 Trumpetare,
- 16 Hofslagare och batterihandtverkare.

Vid 2:a Svea artilleriregemente:

- 1 Öfverstelöjtnant,
- 3 Majorer,
- 15 Kaptener,
- 20 Löjtnanter,
- 12 Underlöjtnanter,
- 1 Regementsintendent,

- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Regementstrumpetare,
- 17 Styckjunkare,
- 60 Sergeanter,
- 60 Konstaplar,
- 72 Eliter,
- 4 Stabstrumpetare,
- 16 Trumpetare,
- 16 Hofslagare och batterihandtverkare.

Vid 1:a Göta artilleriregemente:

- 3 Öfverstelöjtnanter,
- 4 Majorer,
- 25 Kaptener,
- 30 Löjtnanter,
- 17 Underlöjtnanter,
- 1 Regementsintendent,
- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Regementstrumpetare,
- 22 Styckjunkare,
- 84 Sergeanter, deraf 8 på hvart och ett af regementets fästningskompanier,
- 84 Konstaplar, d:o d:o,
- 96 Eliter, d:o d:o,
- 4 Stabstrumpetare,
- 19 Trumpetare,
- 16 Hofslagare och batterihandtverkare.

Vid 2:a Göta artilleriregemente:

- 2 Öfverstelöjtnanter,
- 3 Majorer,
- 20 Kaptener,
- 24 Löjtnanter,
- 15 Underlöjtnanter,
- 1 Regementsintendent,
- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Regementstrumpetare,
- 20 Styckjunkare,
- 78 Sergeanter, deraf 8 på hvart och ett af regementets fästningskompanier,
- 78 Konstaplar, d:o d:o,
- 90 Eliter, d:o d:o,

- 4 Stabstrumpetare,
- 19 Trumpetare,
- 18 Hofslagare och batterihandtverkare.

Vid Wendes artilleriregemente:

- 3 Ofverstelöjtnanter,
- 4 Majorer,
- 25 Kaptener,
- 30 Löjtnanter,
- 18 Underlöjtnanter,
- 1 Regementsintendent,
- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Regimentstrumpetare,
- 25 Styckjunkare,
- 96 Sergeanter, deraf 8 på hvart och ett af regementets fästningskompanier,
- 96 Konstaplar, d:o d:o,
- 112 Eliter, d:o d:o,
- 5 Stabstrumpetare,
- 22 Trumpetare,
- 20 Hofslagare och batterihandtverkare,

Vid Norrlands artilleriregemente:

- 1 Ofverstelöjtnant,
- 3 Majorer,
- 16 Kaptener,
- 19 Löjtnanter,
- 11 Underlöjtnanter,
- 1 Regementsintendent,
- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Regimentstrumpetare,
- 17 Styckjunkare,
- 60 Sergeanter,
- 60 Konstaplar,
- 60 Eliter,
- 3 Stabstrumpetare,
- 14 Trumpetare,
- 14 Hofslagare och batterihandtverkare,

§ 31.

1. Dessutom finnes följande tygstatspersonal:

Vid 1:a Svea artilleriregemente:

- 7 Förrådsförvaltare,
- 6 Tygskrifvare,
- 3 Verkmästare,
- 8 Besigtningsrustmästare,
- 10 Handtverksmästare,
- 6 Rustkammarsmeder.

Vid 2:a Svea artilleriregemente:

- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Tygskrifvare,
- 3 Handtverksmästare,
- 1 Rustkammarsmed.

Vid 1:a Göta artilleriregemente:

- 4 Förrådsförvaltare,
- 4 Tygskrifvare,
- 1 Verkmästare,
- 3 Besigtningsrustmästare,
- 11 Handtverksmästare,
- 6 Rustkammarsmeder.

Vid 2:a Göta artilleriregemente:

- 2 Förrådsförvaltare,
- 1 Tygskrifvare,
- 5 Handtverksmästare,
- 2 Rustkammarsmeder.

Vid Wendes artilleriregemente:

- 3 Förrådsförvaltare,
- 3 Tygskrifvare,
- 2 Besigtningsrustmästare,
- 5 Handtverksmästare,
- 6 Rustkammarsmeder, samt

Vid Norrlands artilleriregemente:

- 2 Förrådsförvaltare,
- 2 Tygskrifvare,
- 2 Besigtningsrustmästare,
- 3 Handtverksmästare,
- 5 Rustkammarsmeder.

2. Till Fyrverkareafdelningen vid 1:a Svea artilleriregemente beordras officerare och underofficerare från artilleriregementena, och antagas vid denna afdelning civile arbetare på viss tid. Dessutom äro derstädes anstälde:

- 1 Förrådsförvaltare,
- 1 Verkmästare,
- 4 Handtverksmästare, hvilka äro upptagne här ofvan på 1:a Svea artilleriregemente.

Fortifikationen.

§ 32.

1. Vid fortifikationen äro anstälde följande personer med fast aflöning:

- 3 Öfverstar,
- 3 Öfverstelöjtnanter,
- 5 Majorer,
- 25 Kaptener,
- 34 Löjtnanter,
- 22 Underlöjtnanter,
- 32 Fanjunkare,
- 2 Regementsintendenter,
- 1 Arkivarie, tillika redogörare,
- 1 Sekreterare,
- 9 Förrådsförvaltare samt
- 1 Vaktmästare.

2. Af desse äro vid 1:a Ingeniörregementet anstälde:

- 1 Öfverste,
- 1 Öfverstelöjtnant eller major,
- 7 Kaptener, deraf 1 på fältsignalkompaniet,
- 11 Löjtnanter, » 2 » »
- 7 Underlöjtnanter, » 2 » »
- 1 Regementsintendent,
- 1 Förrådsförvaltare,
- 8 Fanjunkare,

samt dessutom

- 68 Sergeanter, deraf 12 på fältsignalkompaniet,
- 68 Korpraler, » 12 » »
- 68 Eliter, » 12 » »
- 1 Regimentstrumpetare,
- 17 Trumpetare, deraf 3 på fältsignalkompaniet,
- 1 Gevärshandtverkare.

3. Vid 2:a Ingeniörregementet äro af de i mom. 1 omnämnde personer anstälde:

- 1 Öfverste,
 - 1 Öfverstelöjtnant eller major,
 - 7 Kaptener, deraf 1 på fältjernvägsafdelningen,
 - 12 Löjtnanter, » 3 » »
 - 5 Underlöjtnanter
 - 1 Regementsintendent,
 - 1 Förrådsförvaltare.
 - 8 Fanjunkare, deraf 1 på fältjernvägsafdelningen,
- samt dessutom:
- 68 Sergeanter, deraf 12 på fältjernvägsafdelningen,
 - 68 Korpraler, » 12 » »
 - 68 Eliter » 12 » »
 - 1 Regimentstrumpetare,
 - 14 Trumpetare,
 - 1 Gevärshandtverkare.

Föröfrigt anställas vid fältjernvägsafdelningen så väl officerare till tjenstgöring under viss tid, som underofficerare och manskap, i förhållande till den användning afdelningen kan för de samme erhålla vid så väl statens som enskilda bolags jernvägar.

Trängen.

§ 33.

Vid en trängbataljon äro följande personer anstälde med fast aflöning:

- 1 Major,
- 4 Kaptener,
- 13 Löjtnanter, af hvilka 1 adjutant,
- 3 Fanjunkare,
- 2 Förrådsförvaltare, af hvilka den ene tillika redogörare för bataljonen.
- 20 Sergeanter,
- 30 Korpraler,
- 30 Eliter,
- 6 Trumpetare,
- 2 Smeder, tillika hofslagare.

Härens generalitet och staber.

§ 34.

Generalitetet består af:

6 *Fördelningsgeneraler*, en hvar kommenderande en af de 6 arméfördelningar, hvari hären är indelad, och tillika generalbefälhafvare inom arméfördelningens territoriella område,

Inspektören för rytteriet,

Generalfälttygmästaren och *Inspektören för Artilleriet,*

Fortifikationsgeneralen och *Inspektören för Ingeniörtrupperna*, samt

Chefen för generalstaben.

§ 35.

1. Generalstaben består af:

1 Chef, tillhörande generalitetet,

1 Öfverste,

3 Öfverstelöjtnanter,

10 Majorer,

16 Kaptener,

8 Löjtnanter,

2. Dessutom äro vid generalstaben anstälde:

1 Professor,

1 Krigsarkivarie,

1 Amanuens.

3 Vaktmästare.

3. Till tjänstgöring vid generalstaben beordras ur arméns regementen ett visst antal officerare såsom *aspiranter* samt dessutom 3 fanjunkare eller sergeanter.

§ 36.

Vid hvarje *Fördelningsgenerals* stab tjänstgöra:

1 Regementsofficer af generalstaben, såsom stabschef,

2 Officerare af kompaniofficers grad, och

1 Fanjunkare eller sergeant; desse senare beordrade af fördelningsgeneralen ur fördelningen.

2. Vid *Inspektörens för Rytteriet* stab tjänstgöra:

1 Regementsofficer af generalstaben, såsom stabschef,

- 1 Officer af kompaniofficers grad och
- 1 Fanjunkare eller sergeant, beordrade från något af rytteriets regementen.
3. Vid *artilleristaben* tjenstgöra:
 - 1 Öfverstelöjtnant, såsom stabsschef,
 - 2 Majorer,
 - 7 Officerare af kompaniofficers grad samt
 - 4 Styckjunkare eller sergeanter, kommenderade från artilleriregementena; samt fast aflönad på artilleristabens stat:
 - 1 Vaktmästare.
4. *Fortifikationsstaben* utgöres, enligt § 6, mom. 2, af hela den till fortifikationen hörande personal, som icke är anställd eller tjenstgörande vid ingeniörtrupperna.

Eklesiastikstaten.

§ 37.

1. Eklesiastikstaten består af:
 - 48 *Regementspastorer*, af hvilka en är anställd vid hvarje regemente eller sjelfständig bataljon.
2. Vid de särskilda batterier, eller kompanier af artilleriet, hvilka icke tillhöra regementenas hufvudstationer, besörjes själavården af prestman, som dertill särskildt förordnas.
3. Under krigstid utnämnes en *fältprost* för den i fält opererande hären, och uti värnpligtsåldern varande prester, som icke redan förut äro anstälde vid hären, inkallas till tjenstgöring vid trupperna, på sjukhus och fästningar samt i depoterna eller hvarest deras tjenst i öfrigt kan vara behöflig.

Auditörstaten.

§ 38.

1. Auditörstaten består af:
 - 35 *Auditörer*, hvilka enligt antalet garnisonsorter och lokala förhållanden anställas vid de särskilda fördelningarna. Auditörerne hafva till åliggande att tjenstgöra i regements-krigsrätterna och att utgöra juridiskt biträde åt de olika befälhafvarne.
2. Under krigstid förordnas en *generalauditör* med stab, att tjenstgöra vid den i fält opererande hären hvarjemte det antal auditörer som behöfves utöfver det med fast anställning vid hären befintliga, uttages bland de värnpligtige, som aflagt juridisk examen.

Fältläkarekorpsen.

§ 39.

1. Fältläkarekorpsen består af:

1 *Öfverfältläkare*, som tillika är ledamot af Sundhetskollegium.

6 *Fältläkare*, af hvilka en är tjenstgörande vid hvarje arméfördelning och tillika öfverläkare i den garnisonsort, der fördelningens stab är förlagd;

45 *Regementssläkare*, af hvilka en är anställd vid hvart och ett af:

26 Fotfolksregementen,

11 Rytteriregementen,

6 Artilleriregementen och

2 Ingeniörregementen.

51 *1:e Bataljonsläkare*, af hvilka en är anställd vid hvart och ett af:

26 Fotfolksregementen,

11 Rytteriregementen,

6 Artilleriregementen,

2 Ingeniörregementen och

3 Trångbataljoner,

1 vid krigsskolan samt

2 tjenstgörande i fältläkarekontoret;

36 *2:e Bataljonsläkare*, af hvilka en är anställd vid hvart och ett af:

21 Fotfolksregementen och

6 Artilleriregementen

samt hos hvarje fältläkare, såsom sekreterare och redogörare för arméfördelningens sjukvårdsmateriel, samt dessutom en vid hvardera 1:a Svea, 1:a Göta och Wendes artilleriregementen; samt

80 *Extra läkare*.

2. Under tiden mellan repetitionsöfningarna bibehålles i tjenstgöring endast det antal bataljonsläkare, som för tjenstens behöriga upprätthållande erfordras.

3. Regementssläkare och bataljonsläkare äro skyldige att tjenstgöra på de militära sjukhusen, efter de närmare bestämmelser som derom komma att utfärdas.

4. Vid hvart och ett af de större sjukhusen anställles en särskild *sjukhuskommisarie*, vid fältläkarekontorets förråd en *utredningsförvaltare* samt dessutom vid alla sjukhus och förråd den betjening, som kan vara behöflig.

5. Under krigstid förordnas en *generalfältläkare* med stab, att tjenstgöra vid den i fält opererande hären, och alle i värnpligtsåldern varande civile läkare inkallas till tjenstgöring vid den militära sjukvården.

Hästläkarekorpsen.

§ 40.

1. Hästläkarekorpsen består af:
 - 18 *Regementshästläkare*, af hvilka en är anställd vid hvart och ett af härens rytteri- och artilleri-regementen och en vid härens remonteringsafdelning;
 - 22 *Bataljonshästläkare*, af hvilka en är anställd vid hvarje rytteri-, artilleri- och ingenjör-regemente samt trängbataljon; samt
 - 10 *Extra hästläkare*.
2. Hästläkarekorpsen står i samma förhållande till öfverfältläkaren, som fältläkarekorpsen.

Under krigstid förordnas en *öfverfältveterinär* med stab, att tjenstgöra vid den i fält opererande hären, och alle i värnpligtsåldern varande civile hästläkare inkallas till tjenstgöring vid hären eller dess depoter.

Intendenturen.

§ 41.

1. Intendenturen utgöres, förutom de vid intendentsdepartementet, regementena och trängbataljonerna anstälde tjenstemän, af
 - 7 *Fältintendenter*, af hvilka en är anställd vid hvarje arméfördelning och en vid arméförråden på Karlsborg;
 - 1 *Regementsintendent*, anställd vid arméförrådet i Stockholm;
 - 9 *Utredningsförvaltare*, af hvilka en är anställd vid hvarje arméfördelning och förvaltare af fördelningens förråd, två anstälde vid arméförråden på Karlsborg och en vid arméförrådet i Stockholm.
2. Dessutom är behöfligt antal vaktmästare anställdt vid de olika förråden.

Härens handverkare.

§ 42.

Utom de handverkare vid artilleriets tygstat samt vid regementen och bataljoner, som hafva fast anställning och lön på stat, kunna äfven handverkare på viss tid antagas, hvarjemte värnpligtige efter behof och lämplighet kunna såsom handverkare användas.

Härens spel.

§ 43.

Härens spel rekryteras genom värnpliktige, som efter minst 10 månaders tjänstgöring sig härtill frivilligt anmäla, äfvensom med ynglingar, hvilka före uppnåendet af värnpligtsåldern på grund af framstående anlag eller särskild fallenhet finnas dertill lämplige. Det spel, som bland de värnpliktige utbildas, men icke erhåller fast anställning vid hären, tjänstgör såsom spel, när den årsklass som det tillhör inkallas.

Härens hästar.

§ 44.

1. Härens hästar äro:

A) *Officershästar.*

Under fredstid äro officerare skyldige att hafva nedanstående antal tjensthästar, nemligen:

Officerare tillhörande generalitetet samt öfverstar, öfverstelöjtnanter och majorer af rytteriet hvardera 3 hästar;

Öfverstar af generalstaben, artilleri och fotfolket samt öfverstelöjtnanter och majorer af generalstaben och artilleriet, äfvensom ryttmästare och kaptener samt subalternofficerare vid generalstaben och rytteriet och de hos fördelningsgeneralerna anstälde adjutanter, hvardera 2 hästar;

Öfverstar af fortifikationen samt öfverstelöjtnanter och majorer vid fotfolket, fortifikationen och trängen, äfvensom regementskvartermästare och adjutanter vid fotfolket hvardera 1 häst.

Dessa hästar anskaffas genom officerens egen försorg, med följande undantag:

a) Kaptener och subalternofficerare af generalstaben samt subalternofficerare vid rytteriet, äfvensom de hos fördelningsgeneralerna anstälde adjutanter erhålla den ena af sina båda hästar sig af staten tilldelad sålunda, att den i regeln emottages vid 5 års ålder och efter 7 års begagnande blifver innehafvarens enskilda egendom; samt

b) Officer, hvars häst *i tjensten* så svårt skadas, att den blifver obrukbar, erhåller af staten en fullt tjänstbar ridhäst i den ordning och under de vilkor, som genom särskild författning närmare bestämmas.

För öfrigt tillhandahålles genom statens omedelbara försorg kaptener och subalternofficerare vid artilleriet, fortifikationen och trängen, äfvensom hvarje annan officer eller vederlike, hvilken skall, utom de här uppräknade, vara beriden, 1 häst.

B) *Stamhästar.*

För hvarje rytteri-regemente	600 st.
» » ridande batteri.....	62 »
» » åkande liniebatteri.....	36 »
» » ingenjörkompani	15 »
» » trängkompani	20 »

Artilleriets, fortifikationens och trängens stamhästar äro i ständig tjenstgöring, rytteriets alla hästar deremot blott under repetitionsöfningarna. Öfriga tider af året bibehålles i tjenstgöring vid hvarje rytteri-regemente endast det för tjenstens behöriga gång erforderliga antal, eller 300 från den 1. Oktober till den 1. Maj samt 400 under årets återstående 4 månader. De hästar, hvilka icke äro i tjenstgöring, utfordras företrädesvis i depoter. Till dylika hästdepoter kunna dertill lämpliga indelta arméns boställen användas.

C) *Legda.*

För artilleriet 36 hästar för hvarje ridande batteri och 30 för hvarje åkande liniebatteri till 30 dagars öfning 1182 st.
ingenjörtrupperna 250 »

2. Vid mobilisering erhåller hären sitt ytterligare behof af hästar, så väl för truperna som för trängen, genom kommunernas försorg, och skola dessa hästar utgöras i förhållande till antalet hästar inom kommunerna. De uttagas och betalas enligt de närmare bestämmelser, som genom särskild lag stadgas. Likaledes åläggas kommunerna tillhandahålla nödigt antal fordon med seldon.

Härens undervisningsanstalter.

§ 45.

Härens undervisningsanstalter äro:

Regementsskolorna,
Instruktionsskolorna,
Ridskolan,
Krigsskolan,
Artilleri- och Ingenjör-skolan och
Krigshögskolan.

Regementsskolorna.

§ 46.

Vid hvarje regemente och trängbataljon upprättas underbefälsskolor efter de bestämmelser, som i kommandoväg komma att utfärdas.

§ 47.

För utbildande af värnpligtige officerare inrättas vid hvarje regemente en särskild skola, hvarest de, som i öfrigt hafva fullgjort de för vinnande af kompetens till utnämning såsom värnpliktig officer föreskrifna villkor, erhålla undervisning och kunna aflägga examen uti de militärämnena, som för en sådan befordran kunna blifva bestämda.

Instruktionsskolor.

§ 48.

För att åstadkomma öfverensstämmelse i utbildning inom de olika vapnen och för att lemna tillfälle till försöks anställande sammandrages årligen under tvenne månader:

en instruktionsbataljon,

en instruktionsqvadron,

ett instruktionsbatteri, äfven innefattande en artilleri-skjutskola, samt

en skjutskola för fotfolket och rytteriet,

hvarjemte gemensamma öfningar årligen ega rum för större delen af ingeniörtrupperna.

Ridskolan.

§ 49.

Ridskolan förlägges till Strömsholm. Lärokursen är dels *allmän* under *ett* år, dels 2-årig för dem, som önska vinna *högre* färdighet i ridkonsten. Skolan ordnas i öfrigt efter de grunder, som af Kongl. Maj:t bestämmas.

Krigsskolan.

§ 50.

För att vinna inträde uti krigsskolan fordras, att hafva tagit maturitetsexamen, blifvit befördrad till underofficer samt i öfrigt fullgjort de fordringar, som af Kongl. Maj:t bestämmas.

§ 51.

Lärokursen vid krigsskolan beräknas till *ett* år.

§ 52.

Vid krigsskolan tjenstgöra:

1 Regementsofficer, såsom chef,

- 1 Subalternofficer såsom adjutant, samt
det antal befäl och lärare, som kan vara behöfligt.
- Fast aflönade på krigsskolans stat äro:
- 1 Redogörare, samt erforderligt antal vaktmästare.

Artilleri- och Ingeniör-skolan.

§ 53.

- 1. Artilleriofficerare, som vilja egna sig åt vapnets tekniska utbildning, och fortifikationsofficerare genomgå en 2-årig lärokurs vid den gemensamma artilleri- och ingeniör-skolan.
- 2. Öfrige artilleriofficerare skola genomgå en lärokurs af mindre omfattning, som ordnas antingen vid artilleri- och ingeniör-skolan, eller ock, om så skulle finnas lämpligt, vid artilleriregementena.

§ 54.

- Vid artilleri- och ingeniör-skolan tjenstgöra:
- 1 Regimentsofficer af artilleriet eller fortifikationen, såsom chef,
 - 1 Subalternofficer från något af nämnda vapen, såsom adjutant,
- samt det antal lärare, som kan vara behöfligt.
- Fast aflönade på skolans stat äro:
- 1 Redogörare, tillika bibliotekarie, jemte
 - 1 Vaktmästare.

Krigshögskolan.

§ 55.

Krigshögskolan, med 3-årig kurs, för officerare af alla vapen förlägges till Stockholm.

§ 56.

Krigshögskolan är beräknad att kunna emottaga 60 elever.

§ 57.

- Vid krigshögskolan tjenstgöra:
- 1 Regimentsofficer såsom chef.
 - 1 Subalternofficer, som genomgått skolan, såsom adjutant,
- samt det antal lärare, som kan vara behöfligt.

Fast aflönade på krigshögskolans stat äro:
 1 Redogörare, tillika bibliotekarie, jemte
 1 Vaktmästare.

Befordran och afsked.

§ 58.

1. För att blifva antagen till *underofficer* fordras, att hafva tjenstgjort minst 18 månader vid trupp och att hafva aflagt underofficersexamen.

2. Den, som aflagt fullständig maturitetsexamen, må dock efter 8 månaders tjenstgöring befordras till *underofficer öfver stat*, så framt han inom denna tid aflagt underofficersexamen och i öfrigt visat sig ega sådana egenskaper, att han bör blifva lämplig till officer.

3. För att öfverflyttas till *landtvärnet* såsom *sergeant* fordras, att hafva gjort 3 års och, för att öfverflyttas såsom *fanjunkare* 6 års, underofficerstjenst vid linien.

§ 59.

1. För att kunna befordras till *underlöjtnant* skall underofficer hafva genomgått krigsskolan och derstädes hafva aflagt officersexamen samt efter ytterligare 3 månaders tjenstgöring såsom underofficer befunnits lämplig till officer.

2. För att kunna befordras till *löjtnant* vid specialvapnen samt för inträde vid generalstaben gälla de särskilda föreskrifter, som af Kongl. Maj:t bestämmas.

3. För att öfverflyttas till *löjtnant* vid landtvärnet fordras, att hafva blifvit till löjtnant befordrad och under minst 5 år gjort tjenst såsom officer vid linien.

4. För att från linien öfverflyttas omedelbart till *kompani-* eller *bataljons-chef* vid *landtvärnet* fordras i förra fallet att vara löjtnant eller kapten och icke äldre än 45 år, och i senare fallet att vara kapten eller regementsofficer och icke äldre än 50 år.

§ 60.

Öfverflyttning från landtvärnet till linien kan äfven, efter derom gjord ansökan ega rum.

§ 61.

För att kunna befordras till *värnpliktig officer* fordras fullständig maturitetsexamen, att hafva tjenstgjort minst 10 månader, derunder vunnit befordran till underofficer samt aflagt den officersexamen, som af Kongl. Maj:t föreskrifves.

§ 62.

1. Underofficerare, äfvensom eliter, antagas och befordras af regementschefen, efter vederbörande kompani-, sqvadrons- eller batteri-chefs hörande. Elit får icke bibehållas i tjenst såsom sådan längre än 5 år.

2. Officerare utnämnas, befordras och transporteras af Kongl. Maj:t.

§ 63.

1. Befordran för underofficerare sker inom regementet.
2. Befordran för officerare sker i allmänhet regementsvis till och med kapten- eller ryttmästare-graden.

Befordran till högre grader sker i allmänhet vid fotfolket inom fördelningarna och vid de öfriga vapenslagen inom hvarterdera af dessa.

Vid förtifikationen sker dock all befordran för officerare inom vapnet.

§ 64.

1. Till härens civila beställningar hafva officerare och underofficerare företrädesrätt, derest de fullgjort för dessa platser föreskrifna kompetensvilkor och befinnas för dem lämplige.

2. Underofficerare af härens befälstam, hvilka varit i tjenst under minst 10 år, skola ega företrädesrätt till sådana civila beställningar i statens tjenst, hvartill de efter förutgången profjtjenstgöring visat sig lämplige.

Förslag

till grunder för Härens

Aflöning, beklädnad och underhåll.

Eliter och värnpliktigt manskap.

§ 1.

1. Värnpliktig, inkallad till tjänstgöring, erhåller kvarter in natura, underhåll, beklädnad, utredningspersedlar m. m. samt en kontant aflöning af 6 öre om dagen.

2. Värnpliktig vid rytteriet, inkallad till tjänstgöring, erhåller dessutom ett tillägg af 3 rdr i månaden, samt värnpliktig vid fotgardet, artilleriet och ingeniörvapnet, under samma förhållande, ett tillägg af 1 rdr i månaden.

3. Värnpliktig, som, enligt § 16 af »Förslag till grunder för ny härordning», medgifves qvarstanna uti tjänstgöring, erhåller samma förmåner, som under den ovilkorliga öfningstiden.

§ 2.

Eliter erhålla en månadslön af 5 rdr samt dessutom under all tjänstgöring samma förmåner, som i föregående §, mom. 1 äro värnpliktige tillförsäkrade, med den skilnad att dagaflöningen bestämmes till 10 öre.

§ 3.

Eliter och i tjänstgöring inkallade värnpliktige erhålla fri sjukvård. När de intagas på militära sjukhus, förlora de dagaflöningen, men erhålla, förutom fri läkarevård och medicin samt förplägnad, 6 öre om dagen till småförnödenheter, från och med den dag, deras aflöning upphörde vid den truppafdelning de tillhöra.

Underofficerare, handtverkare och spel.

§ 4.

1. Korpraler och konstaplar af befälsstammen erhålla samma förmåner som eliter, med den skilnad att månadslönen bestämmes till 10 rdr och dagaflöningen till 25 öre.
2. Öfrige korpraler, inkallade till tjenstgöring, erhålla de i föregående mom. omnämnda förmåner med undantag af månadslönen.

§ 5.

1. Sergeanter af befälsstammen delas i två löneklasser sålunda, att hälften tillhör första och hälften andra löneklassen.
2. Sergeanter af linien erhålla samma förmåner som korpraler, med den skilnad att månadslönen bestämmes för sergeanter af 2:a klassen till 20 och för sergeanter af 1:a klassen till 30 rdr, samt dagaflöningen för sergeanter af så väl 2:a som 1:a löneklassen till 40 öre.
3. Sergeanter med fast lön vid landtvärnet delas i två löneklasser, till lika antal i hvarje klass och med samma månadslöner som sergeanter af linien. De erhålla beklädnad in natura. Då de äro inkallade till tjenstgöring vid linien eller till vapenöfning vid landtvärnet, erhålla de dessutom till alla delar samma förmåner som sergeanter af linien. Äro de deremot använde till annan tjenstgöring, erhålla de en dagaflöning af 1 rdr.
4. Öfrige sergeanter, inkallade till tjenstgöring, erhålla de i mom. 2 omnämnda förmåner med undantag af månadslönen.

§ 6.

1. Fanjunkare och styckjunkare af linien erhålla beklädnad och qvarter in natura, månadslön af 60 rdr samt dessutom portion in natura eller i kontant och en dagaflöning af 1 rdr.
2. Fanjunkare vid landtvärnet erhålla samma månadslöner, som fanjunkare vid linien, samt beklädnad in natura. Då de äro inkallade till tjenstgöring vid linien eller till vapenöfning vid landtvärnet, erhålla de dessutom till alla delar samma förmåner, som fanjunkare vid linien. Äro de deremot använde till annan tjenstgöring, erhålla de en dagaflöning af 1 rdr 50 öre.
3. Öfrige fanjunkare, inkallade till tjenstgöring, erhålla de i mom. 1 omnämnda förmåner med undantag af månadslönen.

§ 7.

Härens faste handtverkare aflönas:

de trupperne tillhörande:

Batterihandtverkare	med en årlig lön af 500 rdr,
Gevärshandtverkare	» » 600 »
Hofslagare vid rytteriet och smeder vid trängen	» » 600 »
Sadelmakare	» » 700 »

de tygstaten tillhörande:

Rustkammarsmeder med en årlig lön af 600 rdr.
Handtverksmästare » » » 700 »
Besiktningrustmästare » » 1500 »

Gevärshandtverkare vid landtvärnet erhålla en månadslön af 8 rdr samt 1 rdr om dagen vid tjenstgöring.

§ 8.

Musikdirektörer, regementstrumpetare, regementstrumslagare, stabstrumpetare, spel i nummer och trumpetare lönas sålunda:

Spel i nummer och trumpetare af 4:e klassen lika med eliter;

Spel i nummer och trumpetare af 3:e klassen såsom korpraler;

Spel i nummer och trumpetare af 2:a klassen lika med sergeanter af 2:a klassen;

Spel i nummer af 1:a klassen, stabstrumpetare och regementstrumslagare såsom sergeanter af 1:a klassen; regementstrumslagarne dock med dagafflöning såsom fanjunkare;

Regementstrumpetare såsom fanjunkare, musikdirektörer såsom löjtnanter af 2:a klassen.

Landtvärnsspel erhålla en månadslön af 8 rdr samt beklädnad in natura. Då de äro inkallade till tjenstgöring vid linien eller till vapenöfning vid landtvärnet, erhålla de samma förmåner som spel af linien. Äro de deremot använde till annan tjenstgöring, erhålla de en dagafflöning af 1 rdr.

§ 9.

Underofficerare och spel erhålla fri sjukvård, hvarvid de, som icke äro i tjenstgöring, intagas på närmaste sjukhus. På militära sjukhus gälla för dem af spelet, hvilka hafva lika afflöning med eliter, de bestämmelser, som i § 3 äro för desse fastställda; korpraler och sergeanter samt vederlikar förlora dagafflöningen, men erhålla, förutom fri läkarevård och medicin samt förplägning, 15 öre om dagen till småförnödenheter från och med den dag, deras afflöning upphörde vid den truppafdelning de tillhöra. Fanjunkare förlora dagafflöningen, men erhålla 30 öre om dagen till småförnödenheter.

Handtverkare erhålla fri läkarevård och medicin och hafva äfven rätt att intagas på militära sjukhus mot ett afdrag på lönen af 50 öre om dagen.

xxx

Underofficerare, handtverkare och spel äro berättigade till fri läkarevård och medicin för sina hustrur och barn, om de vistas i den garnisonsort, i hvilken mannen eller fadren är tjenstgörande.

§ 10.

Vid så väl tjensteresor som särskilda befattningar och tjensteuppdrag utgå reseersättning och dagaflöning enligt de bestämmelser, som därför komma att utfärdas.

Officerare och härens öfrige embets- och tjenste-män.

Officerare.

§ 11.

1. Officerare af linien aflönas med en årlig lön:

Underlöjtnanter	600 rdr.
Löjtnanter af 2:a klassen	900 »
Löjtnanter » 1:a »	1200 »
Kaptener af 2:a klassen	1800 »
» » 1:a »	2800 »
Majorer	3500 »
Öfverstelöjtnanter	4000 »
Öfverstar	6000 »
Generaler	8000 »

Beriden officer uppbär för hvarje af staten lemnad tjenstehäst ett årligt lönetillägg af 300 rdr, och har han att för detta lönetillägg sjelf bekosta sig sadelmundering samt skötsel och stallrum åt hästen under fredstid. För hvarje tjenstehäst som officer sjelf är skyldig att hålla, uppbär han ett lönetillägg af 400 rdr, för hvilket ofvan uppgifna utgifter samt remontering bestridas. För bataljonschefer vid landtvärnet inberäknas uti detta lönetillägg äfvenledes den furageersättning, som i mom. 2 af denna § omnämnes.

2. Furage in natura erhålles för det antal hästar, som verkligen hålles och ej under fredstid för större antal, än § 44 af »Förslag till grunder för ny Härordning» innehåller. Då furage ej lemnas in natura, beräknas ersättningen därför efter rationspriset i den garnison, der den beridne officeren är förlagd, eller för den händelse kavalleri-, artilleri- eller träng-styrka der ej finnes, efter det pris, som gäller i närmaste garnison, der något af dessa vapen är förlagdt.

§ 12.

Värnpliktige officerare erhålla ett arfvode af 300 rdr för hvarje år, de äro i tjenstgöring, mot skyldighet att sjelfve bekosta resor, beklädnad och öfriga utgifter, som äro en följd af den militära tjenstgöringen.

§ 13.

Vid landtvärnet anstälde officerare aflönas:

Löjtnanter med	900 rdr.
Kompanichefer med	2000 »
Bataljonschefer med	3000 »

Eklesiastikstaten.

§ 14.

Regementspastorer erhålla i lön 1500 rdr om året, hvilken lön efter 5 år ökas med 300 rdr.

Auditörstaten.

§ 15.

Auditörer delas i två löneklasser. Auditörer af 1:a klassen erhålla i lön 1200 rdr om året, auditörer af 2:a klassen 900 rdr om året.

Fältläkarekorpsen.

§ 16.

1. Öfverfältläkaren aflönas lika med öfverste.
2. Fältläkare aflönas lika med öfverstelöjtnanter;
Regementsläkare lika med majorer;
1:e Bataljonsläkare lika med kaptener af 2:a klassen;
2:e Bataljonsläkare lika med löjtnanter af 2:a klassen.
3. Af extra läkarne (stipendiater) erhålla de 40 äldste 400 rdr och de öfrige 200 rdr om året.

Hästläkarekorpsen.

§ 17.

Regementshästläkare aflönas lika med kaptener af 2:a klassen samt uppflyttas, efter 10 års tjenst i nämnda egenskap till lönegrad i likhet med kaptener af 1:a klassen;
Bataljonshästläkare lika med löjtnanter af 2:a klassen;
Extra hästläkare erhålla i årlig lön 200 rdr.

Intendenturen.

§ 18.

Fältintendenter aflönas lika med öfverstelöjtnanter;
Regementsintendenter lika med kaptener af 1:a klassen;

Utredningsförvaltare vid arméfördelningarnas förråd erhålla en årlig lön af 1800 rdr, som efter 5 år förhöjes med 300 rdr och efter ytterligare 5 år med 300 rdr;

Förvaltare vid regementsförråden erhålla en årlig lön af 1200 rdr samt ålderstillägg i likhet med utredningsförvaltare vid arméfördelningarnas förråd;

Förvaltare vid trängbataljonernas förråd erhålla samma förmåner, som förvaltare vid regementsförråden, och de, som tillika äro redogörare, dessutom ett årligt arfvode af 500 rdr.

Förvaltare vid landtvärnsbataljonernas förråd erhålla ett årligt arfvode af 500 rdr.

Åtskillige embets- och tjänste-män samt betjente.

§ 19.

Professorn vid generalstaben erhåller i årlig lön 5000 rdr, som efter 5 år ökas med 500 rdr och efter ytterligare 5 år med 500 rdr;

Krigsarkivarien vid generalstaben och arkivarien vid fortifikationen erhålla hvar-dera i årlig lön 4000 rdr samt ålderstillägg såsom professorn vid generalstaben;

Amanuensen vid generalstaben erhåller i årlig lön 1800 rdr, som efter 5 år förhöjes med 500 rdr;

Sekreteraren vid fortifikationen erhåller i årlig lön 3000 rdr samt ålderstillägg i likhet med professorn vid generalstaben;

Förvaltare vid artilleriets tygstat af 1:a klassen erhålla samma löneförmåner, som utredningsförvaltare vid arméfördelningarnas förråd;

Förvaltare vid artilleriets tygstat af 2. klassen erhålla i årlig lön 1500 rdr, som efter 5 års tjänst förhöjes med 300 rdr;

Tygskrifvare vid artilleriets tygstat erhålla i årlig lön 1000 rdr, som efter 5 års tjänst förhöjes med 300 rdr;

Verkmästare vid artilleriets tygstat erhålla en årlig lön af 3000 rdr samt ålders-tillägg i likhet med utredningsförvaltare vid arméfördelningarnas förråd;

Förvaltare vid fästningsförråden aflönas i likhet med förvaltare vid artilleriets tygstat af 2:a klassen.

§ 20.

Officerare och öfrige tiil hären hörande embets- och tjänste-män erhålla för sine personer fri läkarevård, då de äro i tjänstgöring.

§ 21.

1. Officerare och vederlikar, hvilka äro uppförde i lönegrad lika med officerare, erhålla dessutom under all tjänstgöring dagaflöning, uppgående till:

för Underlöjtnanter och	}	2 rdr.
» Löjtnanter		
» Kaptener		3 »
» Majorer och	}	4 »
» Öfverstelöjtnanter		
» Öfverstar		5 »
» Generaler		6 »

Fördelningsgeneraler åtnjuta derjemte ett årligt befälsstillägg af 2000 rdr.

Vid så väl tjänsteresor som särskilda befattningar och tjensteuppsdrag utgå reseersättning och dagaflöning enligt de bestämmelser, som därför komma att utfärdas.

2. Fördelningsgeneralen erhåller dock för resor inom arméfördelningens område endast ersättning för resan.

§ 22.

Lönen utbetalas månadligen i förskott den 1., och den intjenta dagaflöningen den 15. i hvarje månad.

Allmänna bestämmelser.

§ 23.

1. Vid förflyttning från en garnison till en annan utgår flyttningshjälp enligt särskilda bestämmelser.

2. Officerare och underofficerare samt härens öfrige embets- och tjenste-män, som beordras till tjenstgöring i högre grad, än den de innehafva, erhålla därför dagaflöning efter den högre tjenstegraden.